

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

Politiko ir medijų magistro programa

Austėja Serbentaitė
II kurso studentė

**Tarp lūkesčio ir idealo: Lietuvos dvyliktokų ir dvyliktokių stereotipinių nuostatų
politikoje analizė**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė: doc. dr. Inga Vinogradnaitė

Vilnius, 2022

Bakalauro darbo vadovės išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....
(data)

.....
(v., pavardė)

.....
(parašas)

Bakalauro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....
(data) (Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Bakalauro darbo recenzentas/ė:

.....
(v., pavardė)

Bakalauro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas darbas („*Tarp lūkesčio ir idealo: Lietuvos dvyliktokų ir dvyliktokių stereotipinių nuostatų politikoje analizė*“) yra:

1. Atliktas mano paties ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Austėja Serbentaitė

Vardas, pavardė

(parašas)

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Serbentaitė A. Tarp lūkesčio ir idealo: Lietuvos dvyliktokų ir dvyliktokių stereotipinių nuostatų politikoje analizė: Politikos ir medijų specialybės, magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovė doc. dr. I. Vinogradnaitė. – V., 2022. – 121 p.

Reikšminiai žodžiai: lyčių stereotipai politikoje, nuostatos, normos, lūkestis, dvyliktokai, pusiau struktūruoti kokybiniai interviu, politikės, politikai, stereotipai, moksleiviai, jaunoji karta.

Šio darbo tikslas yra remiantis kokybinio pusiau struktūruotų interviu metodu nustatyti, kokiais lyties stereotipais remiasi Lietuvos dvyliktokių ir dvyliktokų lūkesčiai ir idealai politikų(-ių) atžvilgiu. Praktinis problemos aktualumas rodo, jog Lietuvoje lyčių nelygybė yra pasikartojančiai aktuali problema. Vienas iš būdų sumažinti stereotipų daromą poveikį – konkrečiai įvardyti, kokie stereotipai yra aktualūs bei prieš kokius stereotipus reikia kovoti. Sužinojus, kokie lyties stereotipai yra gajūs, atsiranda galimybė kryptingai dėlioti žinutę, siekiant juos įveikti bei sumažinti neigiamą poveikį. Siekiant suprasti kokiomis stereotipinėmis nuostatomis remiasi dvyliktokų ir dvyliktokių karta, atlikta 20 pusiau struktūruotų interviu. Surinktų interviu transkripcijų tekstai analizuojami asmeninių savybių, lyderystės, šeimos ir įvaizdžio kategorijomis.

Turinys

Įvadas	6
1. Teorinis pagrindas	10
1.1. <i>Stereotipų samprata bei jų kaitos mechanizmas</i>	10
1.2. <i>Lyčių stereotipai politikoje</i>	13
2. Metodologija	17
2.1. <i>Pusiau struktūruoti giluminiai interviu ir jų analizė</i>	17
2.2. <i>Tyrimo ribotumai</i>	20
3. Tyrimo rezultatų analizė	21
3.1. <i>(Ne)patinkančios asmeninės savybės</i>	21
3.2. <i>Lyderystė</i>	27
3.3. <i>Šeima</i>	31
3.4. <i>Įvaizdis</i>	33
Išvados	41
Šaltinių ir literatūros sąrašas	43
Priedas nr. 1	47
Priedas nr. 2	50
Summary	120

Įvadas

Nepaisant lietuvių moterų pasiekimų sporto, kultūros, mokslo bei kitose srityse, lyčių nelygybė šalyje vis dar išlieka aktualia problema. Pavyzdžiui, nors kas metus sudaromame Europos lyčių lygybės instituto (EIGE) indekse 2021 m. Lietuva pasistūmėjo 2,1 balo į priekį, surinkdama 58,4 balą¹, šalis vis dar nepasiekia Europos Sąjungos vidurkio (68 balų)². Kitas aktualus tyrimas, aiškinantis lyčių nelygybės padėtį Lietuvoje, yra Lygių galimybių plėtros centro (LGPC) ir Lietuvos žmogaus teisių centro (LŽTC) atliktas tyrimas, bandantis suprasti lyčių stereotipus mokyklose³. Apibendrinti 2020 m. ir 2021 m. trijose savivaldybėse vykdytų apklausų duomenys rodo, kad pakartotinėje apklausoje mažiau moksleivių buvo linkę sutikti su lyčių stereotipus įtvirtinančiais teiginiais, o tuo tarpu mokytojų nuostatos kito mažai⁴.

Tyrimų rezultatai rodo, jog vienas veiksnių, prisidedančių prie esamos nelygybės padėties – vyraujantys stereotipiniai įsitikinimai apie moteris ir vyrus. Visgi, reaguojant į LGPC IR LŽTC tyrimo išvadas, įdomu tampa tai, kad mažiau moksleivių buvo linkę sutikti su lyties stereotipų prielaidomis. Pavyzdžiui, daugiau moksleivių sutiko, jog mašinėlės yra tinkami žaislai mergaitėms, o lėlės – tinkami žaislai berniukams. Artėjančiuose 2024 m. LR Prezidento rinkimuose balso teisę turinčiųjų šios kartos žmonių skaičius gali siekti beveik 200 tūkst. arba maždaug 7% Lietuvos gyventojų, o sparčiai didėjantis jaunimo iki 24 metų amžiaus aktyvumas rinkimuose lems tai, kad balso teise išties bus pasinaudota ir šios grupės nuostatos turės didesnę poveikį rinkimų rezultatams⁵. Be to, ilgalaikėje perspektyvoje ši karta netrukus bus dominuojančia ir nuo jų pažiūrų, įsitikinimų ir vertybių priklausys socialinė aplinka, kurioje gyvename ir normos, kuriomis vadovaujamės. Tai išryškina poreikį suprasti, kaip lyčių stereotipus mato ši karta.

Dar mokykloje besimokanti ir į politiką įžengianti dabartinė dvyliktokų ir dvyliktokių karta, gimusi ir užaugusi nepriklausomoje Lietuvoje, Europos Sąjungoje. Daugelis jų laisvai bendrauja bent viena užsienio kalba bei yra pirmoji karta, gimusi ir užaugusi su išmaniosiomis technologijomis. Jeigu Sovietų Sąjungos griūtį vis dar laikytume kaip kartų atspirties tašką, jaunąją kartą būtų galima vadinti *Post-Post-Soviet* karta, gimusia ir augusia po 2000 metų⁶. Šiuo metu vis dar mokykloje besimokanti dabartinė dvyliktokų ir dvyliktokių karta įdomi tuo, jog iš dalies leidžia pamatyti dabartinę jaunimo kultūrą, suprasti tai, kas jaunam žmogui Lietuvoje yra svarbu. Atkreipiant

¹ Europos lyčių lygybės institutas, *Lyčių lygybės indeksas*, 2021, <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2021/country/LT> [žiūrėta 2022-01-07]

² Matuojama 100 balų skalėje, kurioje aukščiausias galimas įvertis 100 balų.

³ Lygių galimybių plėtros centras, Lietuvos žmogaus teisių centras, *2020 m. ir 2021 m. apklausų „Lyčių stereotipai mokyklose duomenų palyginimas*, 2021, <https://www.lygybe.lt/data/public/uploads/2021/11/lyciu-stereotipai-mokyklose.pdf> [žiūrėta 2021-12-21]

⁴ Ten pat, 41.

⁵ Artūras Morozovas, Arvydas Grišinas, *2000-ųjų vaikai apie politiką ir save*, Nara, 2019, <https://nara.lt/lt/articles-lt/2000-vaikai-apie-politika> [žiūrėta 2021-12-21]

⁶ Ten pat.

dėmesį į tai, jog lyčių stereotipai neturi fiksuotos reikšmės, o jaunoji Lietuvos nuolat keičiasi, galima kelti **pagrindinį tyrimo klausimą**: kokiais lyties stereotipais dvyliktokai ir dvyliktokės remiasi politikoje?

Tyrimo objektas: Lietuvos dvyliktokų ir dvyliktokių stereotipinės nuostatos politikoje.

Darbo problema: Praktinis problemos aktualumas rodo, jog Lietuvoje lyčių nelygybė yra pasikartojančiai aktuali problema. Vienas iš veiksnių, prisidedančių prie nelygybės visuomenėje yra vyraujantys stereotipai lyties pagrindu, darantys neigiamą įtaką ir ribojantys pasirinkimus. Vienas iš būdų sumažinti stereotipų daromą poveikį – konkrečiai įvardyti, kokie stereotipai yra aktualūs bei prieš kokius stereotipus reikia kovoti. Sužinojus, kokie lyties stereotipai yra gajūs, atsiranda galimybė kryptingai dėlioti žinutę, siekiant juos įveikti bei sumažinti neigiamą poveikį.

Darbo tikslas: Remiantis kokybiniu pusiau struktūruotų interviu metodu nustatyti, kokiais lyties stereotipais remiasi Lietuvos dvyliktokių ir dvyliktokų lūkesčiai ir idealai politikų(-ių) atžvilgiu.

Darbo uždaviniai:

- 1) Apžvelgti jau atliktus moksleivių stereotipines nuostatas nagrinėjančius akademinis tyrimus ir suformuoti teorines prielaidas, apibrėžiančias stereotipų supratimą šiame darbe;
- 2) Atlikti kokybinį tyrimą, giluminius pusiau struktūruotus interviu su moksleiviais ir moksleivėmis iš pasirinktų mokyklų, siekiant išsiaiškinti jų stereotipines nuostatas;
- 3) Sukoduoti gautus empirinius duomenis ir nustatyti, kokie stereotipai pasikartoja dažniausiai;
- 4) Suformuluoti darbo išvadas, nurodančias, kokiais lyties stereotipais remiasi Lietuvos dvyliktokių ir dvyliktokų lūkesčiai ir idealai politikų(-ių) atžvilgiu.

Šis darbas papildys jau turimus kiekybinius duomenis⁷ lyties stereotipinių nuostatų tema bei prisidės prie jau įgyvendintų lyčių studijų tyrimų Lietuvoje. Tyrimo aktualumas grindžiamas tuo, jog jame tiriami Lietuvos dvyliktokai ir dvyliktokės. Galima daryti prielaidą, jog ši į politiką ateinanti karta pasižymės kitokiomis nei ankstesnių kartų preferencijomis, o pastarosios, tikėtina, atsiskleis vertinant artėjančių LR Prezidento rinkimų rezultatus. Atsižvelgiant į tai, ši karta turėtų būti numatyta tiriamųjų prioritėtiniame sąrašė. Atliekant interviu su abiturientais(-ėmis), galima gauti daug naudingos ir

⁷ Lygių galimybių plėtros centras, Lietuvos žmogaus teisių centras.

įdomios informacijos – kokiomis mąstymo prielaidomis jie ir jos remiasi, kokios normos jiems yra priimtinos, apskritai kas, šiai kartai yra svarbu.

Metodologija: Atsižvelgiant į tiriamojo objekto specifiką ir siekiant iširti stereotipines moksleivių nuostatas, tyrimui pasirinktas kokybinis metodas bei atlikti pusiau struktūruoti giluminiai interviu. Iš viso atlikta 20 pusiau struktūruotų giluminių interviu. Interviu imti iš 20 abiturientų – 4 dvyliktokių ir 5 dvyliktokų iš Vilniaus Simono Daukanto gimnazijos bei 6 dvyliktokių ir 5 dvyliktokų iš Utenos Adolfo Šapokos gimnazijos. Tyrimo duomenys rinkti nuo 2021 m. spalio 21 d. iki tų pačių metų lapkričio 14 dienos. Tyrimo respondentų skaičius bei trukmė pasirinkti atsižvelgiant į informacijos prisotinimo principą.

Magistrinį darbą sudaro keturios pagrindinės dalys. Pirmoje dalyje aptariamas teorinis pagrindas, pristatantis stereotipų supratimą bei kaitos mechanizmą, žinomus lyčių stereotipus politikoje. Antroje darbo dalyje pristatoma metodologija, paaiškinami metodiniai pasirinkimų motyvai ir argumentai. Trečioje dalyje pristatomi interviu metu gauti rezultatai, kurių pagrindu suformuluojamos tyrimo išvados. Ketvirtojoje dalyje pateikiamos darbo išvados.

Literatūros ir atliktų tyrimų apžvalga

Akademinėje literatūroje jaunimo stereotipinės nuostatos nagrinėtos iš įvairių perspektyvų – psichologijos, komunikacijos ir lyčių studijų matymo taškų. Pavyzdžiui, Lee Kaid analizavo politinės reklamos įtaką jaunimui⁸. Tyrimo išvadose teigiama, jog politinė reklama padidino lyčių stereotipų poveikį jaunimui. Tyrimo metu dalyviai daugiau sužinojo apie politiko įvaizdį bei politikės asmenines problemas. Taip pat L. Kaid analizavo politinės reklamos įtaką jaunimui, lygindamas ją su televizijos ir internetinių žinučių poveikiu⁹. Panašaus pobūdžio tyrimus, kuriuose tirtas politinės informacijos poveikis jaunimui, taip pat atliko Wendy Rahn¹⁰, Stephen Bennett¹¹, Carpini Delli¹², Magdalena Romera¹³. Tyrimų rezultatai parodė viešojoje informacijoje matomų lyties stereotipų neigiamą poveikį.

⁸ Lee Lynda Kaid, *The effects of political advertising on young voters*, American Behavioral Scientist, 50(9), 2007, 1137-1151.

⁹ Lee Lynda Kaid, Monica Postelnicu, *Political advertising in the 2004 election: Comparison of traditional television and Internet messages*, American Behavioral Scientist, 49(2), 2005, 265-278.

¹⁰ Wendy Rahn, Rebecca M. Hirshorn, *Political advertising and public mood: A study of children's political orientations*, Political communication, 16(4), 1999, 387-407.

¹¹ Stephen Earl Bennett, *Young Americans' indifference to media coverage of public affairs*, Political Science & Politics, 31(3), 1998, 535-541.

¹² Carpini Delli, Gen. com: *Youth, civic engagement, and the new information environment*, Political communication, 17(4), 2000, 341-349.

¹³ Magdalena Romera, *The Transmission of Gender Stereotypes in the Discourse of Public Educational Spaces*, Discourse & Society, 26(2), 2015, 205–29.

Siekiant suprasti stereotipų poveikį, atlikta nemažai tyrimų švietimo, karjeros pasirinkimo tematikomis. Pasak Alison Kelly, merginų stereotipai renkantis profesinę sritį yra ryškesni negu vaikinių¹⁴. Straipsnio išvadose teigiama, jog merginos, kurios save vertino kaip labiau vyriškas, rinkosi fizinius mokslus, tos, kurios vertino kaip labiau moteriškas – rinkosi gamtos mokslus, tuo tarpu vaikinių įvaizdis nebuvo susijęs su profesiniu pasirinkimu¹⁵. Claude M. Steele¹⁶, Barbara Muzzatti¹⁷ ir Dario Cvencek¹⁸ nagrinėjo stereotipų poveikį mokantis matematiką. Pastarasis tyrimas atskleidė, jog matematikos mokymasis, pagrįstas lyties stereotipais, susiformuoja ankstyvame amžiuje, todėl vėliau iš jo susiformuoja menkesnė mergaičių savivertė sprendžiant matematinius uždavinius (lyginant su berniukų saviverte). Tokio pobūdžio stereotipai ne tik priimami, bet ir paveikia vaikų pasirinkimus. Atlikti tyrimai rodo, kad šešiametėms pritačius du skirtingus žaidimus, mergaitės buvo labiau linkusios rinktis žaidimą „tiems, kurie labai stengiasi“, kai tuo tarpu berniukai parodė daugiau susidomėjimo žaidimu „labai protingiems“¹⁹.

Apžvelgiant Lietuvos tyrimų lauką, galima pastebėti menką mokslinės literatūros ar tyrimų, nagrinėjančių moksleivių stereotipines nuostatas politikoje, kiekį. Pavyzdžiui, Aistės Urbonienės straipsnyje „Moters mokslininkės įvaizdis Lietuvos moksleivių akimis“ nagrinėjama, kokie įvaizdžiai apie moterį mokslininkę fizinių ir technologinių mokslų srityse vyrauja tarp paauglių ir ar tokias nuostatas lemia lyčių stereotipai²⁰. Tyrimo rezultatus įvertinant pagal respondentų lytį paaikškėjo, jog vaikiniams būdingi stereotipiniai ir negatyvūs mokslininkių vertinimai, o merginos, daugiau vertindamos teigiamai arba neutraliai, pabrėžė mokslininkių komunikacinę ir profesinę kompetencijas²¹. Tai atskleidžia prieštaringas apklaustų paauglių lyčių stereotipų atžvilgiu. Giedrės Purvaneckienės tyrimo apie lytiškumo formavimąsi ir kultūrinę aplinką išvadose teigiama, kad lytiškumas ir lytiškumo samprata formuojasi šeimoje tėvų ir senelių elgesio pavyzdžiu, o mokykla, draugai, internetas, žiniasklaida suteikia žinių lytiškumo sampratai pagrįsti ar modifikuoti²². Iš žinomų tyrimo rezultatų galime daryti prielaidą, kad stereotipai socialiai konstruojami ir jiems svarbi aplinka.

¹⁴ Alison Kelly, *Sex stereotypes and school science: A three year follow-up*, *Educational studies*, 14(2), 1988, 151-163.

¹⁵ Ten pat.

¹⁶ Steven J Spencer, Steele M. Claude, Quinn M. Diane, *Stereotype threat and women's math performance*, *Journal of experimental social psychology*, 35(1), 1999, 4-28.

¹⁷ Barbara Muzzatti, Agnoli Franca, *Gender and mathematics: Attitudes and stereotype threat susceptibility in Italian children*, *Developmental psychology*, 43(3), 2007, 747.

¹⁸ Dario Cvencek, Andrew N. Meltzoff, Anthony G. Greenwald, *Math-gender stereotypes in elementary school children*, *Child development*, 82(3), 2011, 766-779.

¹⁹ Lin Bian, Leslie Sarah-Jane, Cimpian Andrei, *Gender stereotypes about intellectual ability emerge early and influence children's interests*, *Science*, 355(6323), 2017, 389-391.

²⁰ Aiste Urboniene, *Moters mokslininkės įvaizdis Lietuvos moksleivių akimis*, *Sociologija. Mintis ir veiksmai*, 01, 2009, 119-130.

²¹ Ten pat.

²² Giedrė Purvaneckienė, *Lytiškumo formavimasis ir kultūrinė aplinka: mokinių požiūris*, *Acta Paedagogica Vilnensia*, 26, 2011, 22.

Pastaraisiais metais Lietuvoje atlikta dalis tyrimų, analizuojančių moksleivių stereotipines nuostatas. 2019 m. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba parengė Vadovėlių ir kitų mokymo(-si) priemonių vertinimo lyčių aspektu apžvalgą²³, kurioje siūlo mokykloje diskutuoti apie pasikeitusius lyčių vaidmenis bei kelti aktualius klausimus. Kituose naujausiuose tyrimuose²⁴ nagrinėjamos stereotipinės elgesio normos, tarpasmeniniai santykiai lyčių požiūriu, stereotipines nuostatas atspindintys teiginiai, tačiau daugiausia dėmesio skirta požiūriui į smurtą lyties pagrindu. Viename iš jų – Lygių galimybių plėtros centro (LGPC) ir Lietuvos žmogaus teisių centro (LŽTC) atliktame tyrime matuojamos nuostatos, siekiant išsiaiškinti, kokį poveikį stereotipinės nuostatos daro moksleivių elgesiui, normalizuojant smurtą lyties pagrindu²⁵. Atlikus kiekybines apklausas trijose Lietuvos savivaldybėse, duomenų palyginimas atskleidė, jog moksleiviai linkę manyti, kad vyrai iš prigimties elgiasi agresyviai, šeimoje turi atlikti tradicinius socialinius vaidmenis ir yra geresni lyderiai, o moterys dažniau vadovaujasi emocijomis nei loginiu mąstymu²⁶.

Žvelgiant į pagrindinės darbo temos akademinės literatūros lauką, galima pastebėti tiek lietuvių, tiek užsienio autorių sutarimą dėl stereotipinio mąstymo poveikio kam?. Visgi, naujausi Lietuvoje atlikti tyrimai yra kiekybiniai, leidžiantys matyti bendrąsias tendencijas, tačiau neatskleidžiantys respondentų argumentacijos. Be to, iš esmės didžiausias dėmesys tyrimuose skiriamas smurto priežastims lyties pagrindu, dėl to stereotipai politikoje jaunimo atžvilgiu lieka nežinomi.

1. Teorinis pagrindas

1.1. Stereotipų samprata bei jų kaitos mechanizmas

Siekiant apibrėžti stereotipų supratimą, šiame darbe remiamasi Stuart Hall teorinėmis prielaidomis. Pasak S. Hall, stereotipų raiška individus suskirsto į „mus“ ir „kitus“, tam tikras žmonių grupes padalinant pagal primityvias charakteristikas, kurios iš esmės yra nulemtos fiksuotų gamtos aplinkybių – kitaip tariant, įgytos natūraliai²⁷. Anot teoretiko, tokiu būdu stereotipai suskirsto į tam tikrus būdo, savybių, normų rinkinius, kurie tampa (ne)normalumo ir (ne)priimtino riba. Veiksniais, galinčiais lemti priskiriamas stereotipines savybes, tampa natūraliai įgytos savybės kaip, socialinė lytis, tautybė, rasė, lingvistinė grupė, amžius ar seksualinė grupė ir panašiai, šalia pridodant asmenines žmogaus savybes²⁸. Kuo žmogaus asmeninės, būdo, socialinės grupės savybės yra

²³ Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, *Vadovėlių ir kitų mokymo (-si) priemonių vertinimo lyčių aspektu apžvalga*, 2019.

²⁴ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Tauragės moters užimtumo ir informacijos centras, *Jaunimo nuostatos - visuomenės be lyčių stereotipų pamatas*, 2020, <<http://moterscentras.lt/wp-content/uploads/2020/09/Tyrimo-ap%C5%BEvalga-ir-%C4%AF%C5%BEvalgos.pdf>> [žiūrėta 2022-01-09]

²⁵ Lygių galimybių plėtros centras, Lietuvos žmogaus teisių centras.

²⁶ Ten pat, 41.

²⁷ Stuart Hall, *The Spectacle of Other, Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*, 1997, 257-258.

²⁸ Ten pat, 257.

ryškesnės, tuo lengviau jį galime priskirti prie atitinkamos grupės²⁹. Visgi, kaip teigia pats autorius, būdas žiūrėti į pasaulį remiantis stereotipais yra visiškai natūralus procesas. Jo teigimu, visuomenė yra linkusi generalizuoti save supančią aplinką ir ją skirstyti pagal tam tikras savybes ir bruožus, padedančius apibendrinti tai, ką matome – tai padeda sukurti atitinkamas reikšmes, taupyti laiką, susivokti informacijos ir net emocijų sraute³⁰. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, jog būtent pati visuomenė kuria ir palaiko egzistuojančius stereotipus ir jų savybes, kurie skirtingais laikotarpiais nuolat keičiasi.

Atsižvelgiant į S. Hall plėtojamą stereotipo supratimą, šiame darbe laikomasi prielaidos, jog stereotipai turi tiek teigiamas, tiek neigiamas išankstinių nuostatų kūrimo prasmes. Išskiriami teigiami ir neigiami stereotipai įprastai yra matomi išvien, iš esmės kalbant apie dvi skirtingas stereotipizavimo taktikas. Apsibrėžiant teigiamos stereotipizacijos supratimą, atkreipiamas dėmesys į tam tikrą vieną individo bruožą³¹. Taikant teigiamą stereotipizaciją, naudojama tokia pati taktika kaip ir neigiamoje stereotipizacijoje, tačiau nesiekama sukelti neigiamą poveikį individui³². Šios tipologijos praktikinis pavyzdys būtų mąstymas, jog mergaitės mokykloje yra labiau linkusios į humanitarinius mokslus negu berniukai – yra susiformavęs teigiamas stereotipas, kad merginos yra gabesnės mokantis gimtąją ir užsienio kalbas, atliekant rašymo užduotis. Iš principo toks stereotipas nėra neigiamas, kai kuriais atvejais netgi gali suveikti kaip, pavyzdžiui, skatinimas skirti daugiau pastangų aukščiausiems mokymosi rezultatams humanitarinių mokslų srityje. Tačiau, žvelgiant iš kitos perspektyvos, kaip teigia Donovan A. McFarlane, tokio pobūdžio stereotipai gali turėti ir žalos elementų – žmonės, nepateisinantys stereotipizavimų gali būti paveikti psichologiškai³³. Pritaikant tai minėtam pavyzdžiui, vaikinai mokykloje gali jaustis nuvertinti, o merginos – jausti įtampą dėl sukuriamų lūkesčių. Neigiami stereotipai veikia atvirkščiai nei teigiami – jais siekiama įžeisti, įskaudinti arba, kitais žodžiais tariant, paveikti neigiama linkme, bandant priversti elgtis socialiai tinkamai³⁴. Neigiamų stereotipų pavyzdžiais laikytini diskriminacija, išankstinis nusistatymas, priespauda.

Šiame darbe laikomasi teorinės prielaidos, jog būtent pati visuomenė kuria ir palaiko egzistuojančius stereotipus ir jų savybes. Kaip teigiama ankstesnėse pastraipose, stereotipai neturi fiksuotos reikšmės, yra linkę keistis. Stereotipinių nuostatų kitimą gali lemti įvairios priežastys, tačiau, pasak Myron Rothbart, stereotipai gali kisti dvejais būdais. Pirmuoju, apskaitos modeliu (angl. *bookkeeping*), stereotipai yra atviri naujoms mąstymo prielaidoms. Vadovaujantis šiuo modeliu, stereotipai yra patvirtinami arba paneigiami palaipsniui atsirandant naujai informacijai, nedarant

²⁹ Ten pat.

³⁰ Ten pat, 257-259.

³¹ Donovan A. McFarlane, *A positive theory of stereotyping and stereotypes: is stereotyping useful?*, Journal of Studies in Social Sciences, 8(1), 2014, 156.

³² Ten pat, 166.

³³ Ten pat, 156.

³⁴ Ten pat, 158.

greitų išvadų³⁵. Stereotipinis mąstymas šio modelio struktūroje keičiasi palengva, apgalvotai, nesukeliant greitų ir sistemingų pokyčių. Remiantis antruoju – pereinančiuoju (angl. *conversion*) modeliu – stereotipai keičiasi staiga, reaguojant į svarbią, aktualią informaciją³⁶. Lyginant su pirmuoju, labiau laipsnišku modeliu, antrasis yra drastiškesnis ir dramatiškesnis, orientuotas į greitas išvadas. Kitaip tariant, pereinantįjį modelį galima įvardinti kaip „viskas arba nieko“ pokytį. Remiantis pristatytomis M. Rothbart teorinėmis išvalgomis, sutinkama, jog atsiradusi nauja informacija, mažesnis ar didesnis sisteminis pakitimas gali prisidėti prie stereotipų diskreditavimo, sukuriant erdvę naujoms, kitokio pobūdžio arba pakitusioms stereotipinėms prielaidoms.

Kita teorinė prielaida, leidžianti mąstyti apie stereotipinių nuostatų kitimą, dažnu atveju siejasi su visuomenėje besikeičiančiomis kartomis. Argumentuojant pastarąjį teiginį ir remiantis Patricia G. Devine³⁷, Karen Gonsalkorale³⁸ ir William Von Hippel³⁹ tyrimų išvadomis, galima teigti, jog vyresnės kartos yra labiau linkusios remtis stereotipinėmis nuostatomis nei jaunesnės. W. von Hippel teigimu, jaunesni (18–25 m.), lyginant su vyresniųjų suaugusių karta (65–95 m.), labiau nepaisė stereotipų. Tyrimo imtyje dalyvavusi jaunesnė karta pasižymėjo atviresnėmis, mažiau stereotipinėmis pažiūromis⁴⁰.

Akcentuojant besikeičiantį kartų stereotipinį mechanizmą, pokyčius rodo ir Jungtinėse Amerikos Valstijose 7 dešimtmečius (nuo 1946 m. iki 2018 m.) trukusi viešosios nuomonės apklausa apie stereotipus lyčių pagrindu. Apklausoje respondentų buvo klausiama apie bendravimą, galimybių pasirinkimą, kompetencijas – kiek viena savybė, pasak pašnekovų, labiau tinkama moterims, vyrams, o galbūt vienodai abiem grupėms⁴¹. Autorių teigimu, savybės, priskiriamos moterims, iš neigiamai vertinamų tapo pripažįstamos teigiamai, o tuo tarpu vyrams priskiriamos savybės išliko tokios pat teigiamos. Taigi, įtaką tyrimo išvadoms galėjo padaryti visuomenėje pakitęs moterų vaidmuo, pasikeitusios socialinės ir politinės aplinkybės, padariusios įtaką viešajai nuomonei.

Visgi, JAV atliktas tyrimas turi kitokio pobūdžio kultūrinių prielaidų, todėl verta įvardinti ir Lietuvoje atliktą Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos užsakytą reprezentatyvią visuomenės nuomonės apklausą apie lyčių stereotipus ir smurtą⁴². Tyrimo apklausos rezultatai

³⁵ Myron Rothbart, *Memory Processes and Social. Cognitive processes in stereotyping and intergroup behavior*, 2015, 145–181.

³⁶ Ten pat.

³⁷ Patricia G. Devine, *Stereotypes and prejudice: Their automatic and controlled components*, *Journal of personality and social psychology*, 56(1), 1989, 5–18.

³⁸ Karen Gonsalkorale, Jeffrey W. Sherman, Karl Christoph Klauer, *Aging and prejudice: Diminished regulation of automatic race bias among older adults*, *Journal of Experimental Social Psychology*, 45(2), 2009, 410-414.

³⁹ William Von Hippel, Lisa A. Silver, Molly E. Lynch, *Stereotyping against your will: The role of inhibitory ability in stereotyping and prejudice among the elderly*, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26(5), 2000, 523-532.

⁴⁰ Ten pat.

⁴¹ Alice H. Eagly, *Gender stereotypes have changed: A cross-temporal meta-analysis of US public opinion polls from 1946 to 2018*, *American psychologist*, 75(3), 2020, 301.

⁴² Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, *Reprezentatyvi visuomenės nuomonės apklausa apie lyčių stereotipus ir smurtą*, 2019, <[visuomenės nuomonės apklausa vilmorus.pdf](#)> [žiūrėta 2022-01-07]

padalinami pagal lytį, amžių ir socialinę padėtį. Atsižvelgiant į amžių, kaip į šiam darbui aktualiausią kriterijų, galima matyti tarp skirtingų amžiaus grupių išskiriančius rezultatus. Pavyzdžiui, net 82 proc. jaunesnių nei 29 m. respondentų nurodė manantys, jog normalu, kai vyrai verkia tuo tarpu tokios pačios pozicijos laikėsi 71 proc. 60-69 m. žmonių⁴³. Panašios tendencijos pastebimos ir atsakant į klausimą, ar vyro nuomonė yra svarbesnė nei moters, ar berniukai neturi žaisti su lėlėmis bei kt. Tai parodo, jog jaunesnių nei 29 m. žmonių grupė buvo mažiau linkusi pritarti stereotipinėms nuostatomis, negu tyrime dalyvavusios vyresnės kartos.

Apibendrinus, šiame teorinės dalies skyriuje yra apibrėžiamas stereotipų konceptualios teorinės gairės, kuriomis vadovaujamosi atliekant šį darbą. Teoriniame lygmenyje stereotipas suprantamas kaip teigiamas arba neigiamas išankstinis visuomenės mąstymo modelis, galintis suskirstyti savybių rinkinius į (ne)normalumo ir (ne)priimtino ribas. Remiantis teorinėmis prielaidomis, veiksniais, lemiančiais priskiriamas stereotipines savybes, gali tapti natūraliai įgytos savybės kaip socialinė lytis, tautybė, rasė, lingvistinė grupė, amžius ar seksualinė grupė. Svarbi šio darbo teorinė prielaida teigia, jog stereotipai neturi vienos fiksuotos reikšmės ir yra įvairiomis aplinkybėmis nuolat kintantys. Jų kitimo priežastis lemia skirtingi veiksniai, apimantys informacijos naujumą, sisteminius pokyčius, pakitusią aplinką. Taikant teoriją praktikoje, šiame darbe stereotipinių normų pakitimas siejamas su besikeičiančiomis kartomis. Remiantis atliktais tyrimais, daroma prielaida, jog jaunesnė karta yra atviresnė stereotipinių normų pokyčiams ir yra labiau linkusi permąstyti egzistuojančias stereotipines nuostatas.

1.2. Lyčių stereotipai politikoje

Šiame skyriuje siekiama apibrėžti, su kokiomis stereotipinėmis savybėmis lyties pagrindu politikoje yra siejamos politikės ir politikai. Jog lytis yra svarbi ir turi įtaką politikoje, įrodo jau atlikti tyrimai. Pavyzdžiui, Deborah Alexander teigimu, pateikiant ribotą informacijos apie kandidatus kiekį, lyčių vaidmens nuostatos daro įtaką pirminiam mažiau žinomų moterų kandidačių vertinimui. Tokiu atveju rinkėjai(-os) buvo linkę kandidatams(-ėms) priskirti tradiciškai lyderystei priskiriamas savybės ir patvirtinti įgūdžius, pagrįstus lytimi⁴⁴. Tyrimai taip pat atskleidžia, jog rinkėjai turi įvairių stereotipinių nuostatų, pagrįstų kandidačių(-tų) lytimi – nuo asmenybės bruožų iki kandidatės(-o) gebėjimo spręsti politinius klausimus⁴⁵. Taigi, lyties stereotipų problematika yra aktuali tiek praktinėje, tiek akademinėje erdvėje.

Grupuojant lyčiai priskiriamas stereotipines politikų ir politikų savybes, pastebima, jog lyties pagrindu priskiriami asmeniniai bruožai apibendrintai dalinami į minkštųjų (angl. *soft*) ir

⁴³ Ten pat, 10p.

⁴⁴ Alexander Deborah, Kristi Andersen. *Gender as a Factor in the Attribution of Leadership Traits*, Political Research Quarterly, 46(3), 1993, 527-545.

⁴⁵ Kira Sanbonmatsu, Kira Dolan Kathleen, *Do gender stereotypes transcend party?*, Political Research Quarterly, 62(3), 2009, 485-494.

kietųjų (angl. *hard*) kompetencijų ir bruožų kategorijas. Priskiriant minkštąsias kompetencijas, tipiška politikė įvardinama kaip šilta, švelni ir maloni⁴⁶, sąžiningesnė, mažiau agresyvi, geriau sprendžianti sveikatos priežiūros ir švietimo klausimus⁴⁷ bei atviresnė naujovėms, nei politikai vyrai⁴⁸. Tipiškas politikas stereotipiškai matomas kaip analitiškas, agresyvus ir ryžtingas⁴⁹, pasižymintis geru ekonomikos ir užsienio politikos išmanymu⁵⁰. Kituose akademinuose tyrimuose politikėms taip pat priskiriamos tokios asmeninės savybės kaip ryžto trūkumas, negalėjimas priimti svarbių politinių sprendimų bei nepakankama kompetencija⁵¹. Politikams priskiriami kietieji bruožai rinkėjų yra vertinami kaip svarbesni politikoje, ypač kai rinkimai vyksta valstybiniu mastu⁵². Politikėms stereotipiškai priskiriamos asmeninės savybės iš principo nėra priimamos negatyviai, paprasčiausiai dažniausiai manoma, jog minkštosios savybės nėra tinkamos politikai.

Vertinant Lietuvos tyrimų lauke išskiriamas asmenines politikų savybes, patrauklias rinkėjams, didžiausią įtaką rinkėjų palankumui turi įsitikinimas, kad politikai yra nuoširdūs ir atsidavę Lietuvai, o antipatiją skatina įsitikinimas, jog jie – veidmainiai ir egoistai⁵³. Visgi, į tyrimą įtraukti tik to meto populiariausi politikai vyrai, kurių tarpe politikų moterų nebuvo. Reaguojant į straipsnio išvadas lieka neaišku, ar identiškoms savybėms, turinčios įtaką rinkėjų palankumui, Lietuvos politiniame kontekste taikytinos ir politikėms.

Kita politikoje lyties pagrindu egzistuojanti stereotipinė priešprieša kyla iš politikei priskiriamų ir lyderystei būdingų savybių supriešinimo. Iš esmės tyrimų išvadose sutariama, jog stereotipinės lyderystės normų prielaidos kyla ne dėl pačių politikų elgesio, o dėl egzistuojančių elgesio interpretacijų⁵⁴, siejamų su jau minėtomis politikėms priskiriamomis savybėmis. Dalis tyrimų taip pat teigia, jog lyderės savybės dažnu atveju nėra tapačios su stereotipiškai moterims priskiriamomis savybėmis⁵⁵ – šiuo atveju kyla priešprieša, jog politikams priskiriamos asmeninės savybės yra tradiciškai laikomos lyderiams reikalingomis savybėmis, o moterų – nepakankamos būti

⁴⁶ Jennifer L. Lawless, *Women, war, and winning elections: Gender stereotyping in the post-September 11th era*, *Political Research Quarterly*, 57(3), 2004, 479–490.

⁴⁷ Virginia Sapiro, *If U.S. Senator Baker Were A Woman: An Experimental Study of Candidate Images*, *Political Psychology*, 3(1/2), 1981, 61–83.

⁴⁸ Monika L. McDermott, *Voting cues in low-information elections: Candidate gender as a social information variable in contemporary United States elections*, *American Journal of Political Science*, 1997, 270-283.

⁴⁹ Leonie Huddy, Nayda Terkildsen, *Gender stereotypes and the perception of male and female candidates*, *American journal of political science*, 1993, 119-147.

⁵⁰ Jennifer L. Lawless, 479–490.

⁵¹ Ditonto, Tessa M., Allison J. Hamilton, and David P. Redlawsk, *Gender stereotypes, information search, and voting behavior in political campaigns*, *Political Behavior*, 36(2), 2014, 335-358.

⁵² Kathleen Dolan and Timothy Lynch, *It takes a survey: Understanding gender stereotypes, abstract attitudes, and voting for women candidates*, *American Politics Research*, 42(4), 2014, 656-676.

⁵³ Jūratė Kavaliauskaitė, *Simpatijų politiniams lyderiams galvosūkis: ar svarbios asmeninės politikų savybės?*, *Kaip renkasi Lietuvos rinkėjai? Idėjos, interesai ir įvaizdžiai politikoje*, 2014, 179-201.

⁵⁴ Johnson S. K. Murphy, S. E. Zewdie, S. Reichard, *The strong, sensitive type: Effects of gender stereotypes and leadership prototypes on the evaluation of male and female leaders*, *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 106(1), 2008, 39–60.

⁵⁵ Alice H. Eagly, Steven J. Karau, *Role congruity theory of prejudice toward female leaders*, *Psychological review*, 109(3), 2002, 573.

tinkamomis lyderėmis politikoje. Iš to seka prielaida, jog politikai yra laikomi geresniais lyderiais dėl stereotipiškai jiems priskiriamų savybių.

Dar vienas svarbus aspektas politikoje, siejamas su lyties stereotipais yra įvaizdis. Pasak atliktų tyrimų rezultatų, galima teigti, jog politikų(-ių) įvaizdis koreliuoja su rinkėjų vertinimais. Žiūrint į nuotraukose matomus įvaizdžius, rinkėjai gali įvertinti kandidatų asmenines nuostatas, bruožus ir galiausiai nuspręsti ar verta balsuoti už kandidatą(-ę)⁵⁶. Taip pat nustatyta, kad nuotraukose matomas įvaizdis skirtingai veikia pagal lytį – moterims veikia teigiamai, o vyrams priešingai neigiamai. Galiausiai, nors kandidato(-ės) įvaizdis yra svarbus, jis nėra suabsoliutinamas, taip pat svarbiais veiksniais laikomas partiškumas, ideologija⁵⁷.

Analizuojat kitus lyties stereotipus politikoje matoma, jog politikės moterys dažnai susiduria su klausimais, sietiniais su asmeninio pobūdžio informacija, kaip išvaizda ar šeimyninis gyvenimas, o ne profesiniais – politiniais klausimais⁵⁸. Remiantis kitų tyrimų rezultatais, galima patvirtinti, jog politikams ir politikėms taikomi skirtingi standartai, kai kalba eina apie šeimyninį gyvenimą: politikams šeima yra kaip galimybė parodyti savo patikimumą, sąžiningumą, atsakingumą, o politikėms šeimos turėjimas rodo, jog jų atsakomybė yra padalinta į dvi – viešąsias ir privačias pareigas (taigi, dėl dvigubų pareigų suderinimo kartais manoma, kad politikėms yra sudėtingiau atlikti savo darbą)⁵⁹. Panašaus pobūdžio tendencijas atskleidžia ir Lietuvoje atlikti tyrimai, kuriuose patvirtinimas moters kaip aukos (paprastai, vyrų smurto), kaip nuosavybės (žmonos, draugės, dukros), ir kaip motinos viešos reprezentacijos⁶⁰. Tai atskleidžia moterų politikų neigiamą viešą reprezentavimą, siejamą su šeimoje matomu tradiciniu vaidmeniu. Visgi, bendrai kalbant, politikams šeimos sukūrimas yra laikomas teigiamai vertinama savybe. Pastarųjų santykis su šeima reikalauja stiprybės, o tai didina rinkėjų pasitikėjimą bei kuria patikimo politiko įvaizdį⁶¹.

Visgi, pasak teoretikų, ne visos pagal lytį priskiriamos stereotipinės savybės politikoje yra vertinamos vienodai. Viena iš pastarųjų savybių – neigiamos emocijos. Pasak D. J. Brooks, politikės ir politikai yra vienodai peikiami tiek už pyktį, tiek už ašaras. Tyrime patvirtinama išvada, jog

⁵⁶ Andrew W. Barrett, Barrington W. Lowell, *Is a picture worth a thousand words? Newspaper photographs and voter evaluations of political candidates*, Harvard International Journal of Press Politics, 10(4), 2005, 98-113.

⁵⁷ Danny Jennifer L. Lawless Hayes, Baitinger Gail, *Who cares what they wear? Media, gender, and the influence of candidate appearance*, Social Science Quarterly, 95(5), 2014, 1194-1212.

⁵⁸ Carolyn M. Byerly, Karen Ross, *Women and media: A critical introduction*, John Wiley & Sons, 2008.

⁵⁹ Liesbet Van Zoonen, *Finally, I Have My Mother Back? Politicians and Their Families in Popular Culture*, Harvard International Journal of Press/Politics, 3(1), 1998, 48-64.

⁶⁰ Irmina Matonytė, Aurelija Novelskaitė, Ernesta Butkuvienė, *Moterys rinkimų kampanijoje: pozicijos partijose ir atspindžiai žiniasklaidoje*, Politologija, 2, 2007, 98-133.

⁶¹ Michele Adams, *Is family a moral capital resource for female politicians? The case of ABC's Commander in Chief*, Media, Culture & Society, 33(2), 2011, 223-241.

nepaisant lyties, politiniai lyderiai ar lyderės turi būti atsparūs neigiamoms emocijoms ir jų įtakai⁶². Nors pyktis yra mažiau viešai aptarinėjimas negu verkimas, tyrimo išvadose teigiama, jog politikai ir politikės, nepaisant nuo lyties, turi susilaikyti nuo viešo neigiamų emocijų rodymo⁶³. Iš žinomo neigiamų emocijų vertinimo rezultatų galima daryti prielaidą, jog visuomenei yra artimesnis ramus, konstruktyvus politikų(-ių) bendravimo ir kalbos būdas.

Taikant aukščiau aprašytas teorines prielaidas, galima išskirti keturias stereotipines savybes, vienokiu ar kitokiu būdu taikomas pagal lytį: asmeninės savybės, lyderystės savybės, šeimos (ne) turėjimas, įvaizdis.

Lentelė nr 1. Teorinėje dalyje pristatomų išsiskiriančių lyties stereotipinių savybių apibendrinimas

<i>Politikai</i>	<i>Politikės</i>
Ryžtas	Jautrumas, atjauta
Agresyvumas	Empatija
Analitiškumas	Sąžiningumas
Geras ekonomikos ir užsienio politikos išmanymas	Šiltumas, švelnumas
Geresnis lyderis	Geriau sprendžianti sveikatos priežiūros ir švietimo klausimus
Šeima kaip galimybė parodyti savo patikimumą	Atviresnė naujovėms šeimos turėjimas rodo, jog jų atsakomybė yra padalinta į dvi – viešąsias ir privačias pareigas – namų ir darbo derinimą

Apibendrinant politikams ir politikėms sutampančias stereotipines savybes, teigiama, kad neigiamos emocijos (tokios kaip pyktis, agresyvus bendravimo būdas) yra bendrai nepriimtinos politikoje, nepaisant lyties. Taip pat nepaisant lyties svarbus įvaizdis, galintis lemti ar verta balsuoti už kandidata(-ę).

Galiausiai, šioje dalyje išskirtos politiškai reikšmingos lyties stereotipų savybės, laikomos daugmaž universaliai tinkančios ir lietuviškai politinei kultūrai. Nors didžioji tyrimų dalis atlikta užsienyje, išskiriamos stereotipinės savybės didžiąją dalimi suprantamos kaip bendros. Verta paminėti, jog vadovaujantis tik Lietuvoje atliktais tyrimais, sudaryti išsamaus teorinio pagrindo nepavyktų dėl egzistuojančių tyrimų trūkumų.

⁶² Deborah Jordan Brooks, *Testing the double standard for candidate emotionality: Voter reactions to the tears and anger of male and female politicians*, *The Journal of Politics*, 73(2), 2011, 597-615.

⁶³ Ten pat, 609.

Be to, svarbu suprasti, jog lyčių stereotipai politikoje yra persidengiantys, pavyzdžiui, asmeninės savybės glaudžiai susijusios su lyderystės savybėmis, todėl stereotipinės nuostatos šiame darbe nėra griežtai generalizuojamos. Taip pat verta pažymėti, jog politikoje vyraujantys lyčių stereotipai šiame darbe nėra suabsoliutinami – sutinkama, jog turimos išankstinės stereotipinės nuostatos gali būti vienas iš normas lemiančių veiksnių, tačiau yra sutinkama, jog kiti kompleksiniai veiksniai, kaip, pavyzdžiui, priklausymas partijai, esamas politinis kontekstas⁶⁴, taip pat turi įtaką renkantis patinkantį politiką arba politikę. Visgi, svarbu pabrėžti, jog pastarasis politikoje dalyvaujančių asmenų lyčių stereotipizavimas riboja kompetencijų sričių pasirinkimus, o kartu ir formuoja negatyvią visuomenės nuomonę lyčių atžvilgiu.

2. Metodologija

2.1. *Pusiau struktūruoti giluminiai interviu ir jų analizė*

Atsižvelgiant į tiriamojo objekto specifiką ir siekiant iširti stereotipines moksleivių nuostatas lyties atžvilgiu, tyrimui pasirinktas kokybinis metodas – atlikti pusiau struktūruoti giluminiai interviu. Šis metodas suteikia galimybes išvalgiau pažinti apklausiamąjį asmenį, jo nuostatas, įsitikinimus, atrasti nuomonių, pasisakymų, vertinimų įvairovę ir jų argumentacijas. Svarbiausia, jog toks interviu būdas padeda suprasti žmonių elgesį be išankstinių nuostatų ir kategorizavimo⁶⁵ – tai itin svarbu, siekiant suprasti, ar jaunuolių tarpe vyraujantys stereotipai galėtų būti kitokie, negu yra šiuo metu.

Tyrimo metu atlikta 20 pusiau struktūruotų giluminių interviu, kurių trukmė svyruoja nuo 20 min. iki 35 min. (priklausomai nuo pašnekovų(-ių) noro įsitraukti į pokalbį, bendros nuotaikos, laiko galimybių). Iš viso apklausti 20 abiturientų – 4 dvyliktokės ir 5 dvyliktokai iš Vilniaus Simono Daukanto gimnazijos (toliau darbe SDG) bei 6 dvyliktokės ir 5 dvyliktokai iš Utenos Adolfo Šapokos gimnazijos (toliau darbe AŠG). Iš viso duomenų rinkimo tikslais susisiekti su 38 pašnekovais ir pašnekovėmis, 2 respondentai tyrime dalyvauti nesutiko, likę 16 neatrašė. Tyrimo duomenys rinkti nuo 2021 m. spalio 21 d. iki 2021 m. lapkričio 14 d., užtikrinant informacijos prisotinimo principą. Sklandžiam tyrimo duomenų rinkimui įtakos turėjo tai, jog 2021 m. lapkričio 3 – 9 d. moksleiviai turėjo rudens atostogas, sudariusias lankstesnes galimybes dalyvauti tyrime. 3 interviu atlikti gyvai, o likę 17 – nuotoliniu būdu, atsižvelgiant į patogumą pašnekovams ir pandeminę situaciją šalyje. Tyrimo dalyviai ir dalyvės buvo žodžiu informuoti apie tyrimo etikos bei duomenų valdymo principus, kurių laikomasi šiame darbe – pranešta apie galimybę neatsakyti į klausimus, kurie

⁶⁴ Kathleen Dolan, *Gender Stereotypes, Candidate Evaluations, and Voting for Women Candidates: What Really Matters?*, *Political Research Quarterly*, 67(1), 2014, 96–107.

⁶⁵ Keith F. Punch, *Introduction to Social Research. Quantitative & Qualitative Approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage, 1998, 319.

pasirodys trikdantys ar per sunkūs, taip pat įspėta apie galimybę nutraukti pokalbį, galimybę atsisakyti dalyvauti tyrime bet kuriame jo etape. Dalyvių sutikimai dalyvauti tyrime buvo gauti žodžiu.

Pagrindiniais tyrimo informantų ir informančių atrankos kriterijais tapo amžius (mokymasis dvyliktoje gimnazijos klasėje), gimnazija (mokymasis SDG arba AŠG mokykloje), miestas (Utena arba Vilnius), lytis (siekiama išlaikyti lygų respondentų ir respondenčių lyčių pasiskirstymą) ir bent minimalus domėjimasis politikos aktualijomis, savo nuomonės turėjimas ir gebėjimas ją argumentuoti. Tyrimo respondentai(-ės) buvo atrinkami naudojant patogiosios ir sniego gniūžtės atrankos metodus. Pirmasis metodas pasirinktas, kadangi leidžia subjektyviai, bet tikslingai į imtį įtraukti tuos elementus, kurie gali padėti išpildyti tyrimo tikslą. Šiame tyrime patogioji atranka pasirinkta dėl įprastų pastarosios atrankos naudojimo moksliniuose darbuose priešasčių – kokybinės darbo prieigos, tyrimo naujumo ir specifinės tiriamosios grupės⁶⁶. Lietuvos mokyklose mokosi ištis didelis kiekis dvyliktokų ir dvyliktokių, todėl, atsižvelgiant į magistro darbui skiriamą laiko apimtį, pasiekti visus Lietuvoje besimokančius dvyliktokus(-es) buvo fiziškai neįmanoma. Dėl šios priežasties pasirinkta kontaktuoti su tomis mokyklomis, kurios darbo autorei yra patogiausiai prieinamos ir dėl ankstesnių patirčių labiausiai linkusios bendradarbiauti, įgyvendinant tyrimą. Pirmieji pašnekovai buvo pasiekti gavus mokytojų arba mokinių tarybos rekomendacijas, o atlikus pirmuosius interviu ir užmezgus artimesnius kontaktus, pasitelktas sniego gniūžtės atrankos metodas – prašyta parekomenduoti kitą tos pačios mokyklos dvyliktos klasės moksleivį ar moksleivę, kuri(-s) domisi politika ir turi savo nuomonę politinių procesų atžvilgiu.

Kalbinant respondentus ir respondentes, buvo naudojamas iš anksto pasiruoštas klausimynas (žr. į Priedas Nr. 1), sudarytas vadovaujantis šio darbo teorinės dalies prielaidomis buvo konstruojamos klausimyno gairės, naudotos pusiau struktūruotų giluminių interviu metu. Nors tyrimo klausimynas buvo koreguojamas ir pildomas klausimais atsižvelgiant į pokalbio eigą, dauguma klausimų gairių išliko bendros. Šio tyrimo klausimai buvo konstruojami mąstant apie lyčių stereotipus ir jaunimo požiūrį į juos. Kitaip tariant, aiškintasi, kodėl vieni politikai ar politikės abiturientams(-ėms) patinka ar nepatinka, siekiant išsiaiškinti gilumines simpatijų bei antipatijų priežastis. Tikslui pasiekti, pokalbių metu buvo teirautasi apie teorinėje dalyje išskirtas stereotipines politikų ir politikų savybes – lyderystę politikoje, bendravimo būdą, emocijas, išvaizdą, įvaizdį, šeimos ir vaikų turėjimą, patinkančias ir nepatinkančias asmenines savybes.

Į tyrimo klausimyną taip pat įtrauktos nuotraukos, siekiant sužinoti, kokie stereotipai gali būti aktualūs ne tik tiesiogiai kalbant, bet ir darant praktinius pasirinkimus pagal matomus vaizdinius. Kitaip tariant, daroma prielaida, kad galbūt stereotipinį pasirinkimą gali lemti kažkas daugiau nei tik tai, kas yra išsakoma, todėl tampa svarbu ir įvertinti tai, kas yra daroma. Pagrindinis

⁶⁶ Ten pat, 113.

tyrime naudotų nuotraukų atrankos kriterijus – kuo įvairesne išvaizda pasižymintys politikai ir politikės, kurie nėra dažnai matomi, lengvai atpažįstami visuomenėje. Dėl šios priežasties didžiąją dalį nuotraukose matomų asmenų sudaro Europos Parlamento nariai ir narės. Galima teigti, jog nuotraukų atranka pavyko – nei vienas politikas ar politikė interviu metu nebuvo iš anksto žinoma(-s). Įtraukiant mažiau viešumoje matomas politikas(-us), tyrime siekta išvengti išankstinių nuostatų bei įrodyti, jog politik(-i)ų vertinimai paremti vien nuotraukoje matoma išvaizda, stereotipiniais? nusistatymais. Šio tyrimo atveju įvairesnėmis savybėmis laikomos stereotipiškai teigiamai ar neigiamai išskiriamos savybės, pavyzdžiui, neįprastomis spalvomis dažyti plaukai, didelis makiažo kiekis arba buvimas visai be makiažo, aukštas ūgis, oficiali apranga, veidas be šypsenos ir kt. Taigi, klausimyne naudotose nuotraukose siekta supriešinti nusistovėjusius lyčių stereotipus, įtraukiant įvaizdžio savybių priešingybes (pavyzdžiui, oficialus kostiumas vs. laisvalaikio rūbai).

Visi interviu buvo pažodžiui ištranskribuoti bei paruošti analizei. Pradėjus analizę, turima medžiaga suskirstyta ir sukoduota. Kodai buvo dalinami į tris pagrindines kategorijas: politikas, politikus ir neutralius lyčiai aspektus, vėliau suskirstytus į smulkesnes subkategorijas, išsamiai pateikiamas *Lentelė nr. 2*. Esminis skirtumas, jog prie politikų skirties nebuvo išskiriamas makiažas ir nelygė lyties atžvilgiu – tai galima argumentuoti tuo, kad makiažas yra laikomas moterišku poreikiu ir tradiciškai siejamas su moteriška lytimi. Argumentuojant nelygės išskyrimą tik ties politikų grupavimu, verta išskirti, jog nagrinėjamoje medžiagoje politikams priskiriamų replikų nelygės lyties pagrindu pastebėta nebuvo, tad išskirti papildomą subkategoriją nebuvo poreikio. Lyčiai neutralioje grupėje išskirtos trys kategorijos, sufleravusios neutralius, nepriklausomai nuo lyties argumentuojamus atsakymus.

Lentelė nr. 2 Tyrime išskirti pagrindiniai kodai ir jų kategorijos

<i>Politikės</i>	<i>Politikai</i>	<i>Neutralu lyčiai</i>
Lyderystė	Lyderystė	Lyderystė
Amžius	Amžius	Šeima
Savybės patinka	Savybės patinka	Savybės
Savybės nepatinka	Savybės nepatinka	
Šeima ir vaikai	Šeima ir vaikai	
Emocijos	Emocijos	
Bendravimo būdas	Bendravimo būdas	
Išvaizda ir įvaizdis	Išvaizda ir įvaizdis	
Palaiiko dėl lyties	Palaiiko dėl lyties	
Makiažas		

Sukodavus turimą medžiagą, buvo pereita prie analizės rašymo. Siekiant tyrimo rezultatų patogumo ir aiškumo, kodavimo etape išskirtos kategorijos buvo skirstomos į keturis skyrius, apjungiant tematinius panašumus turinčias grupes. Toliau pateikiamas išsamus paaiškinimas, kokios dalys sudaro tyrimo rezultatų skiltį:

1. (Ne)patinkančios asmeninės savybės – ši skyrių sudaro patinkančių, nepatinkančių savybių apjungimas, amžiaus kodai, palaikymas dėl lyties, nelygybė lyčių atžvilgiu, bendravimo būdas;
2. Lyderystė – ši skyrių papildė emocijų politikoje vertinimas.
3. Šeima ir vaikai;
4. Įvaizdis – poskyrį sudaro makiažo bei išvaizdos kategorijos.

Visgi, svarbu suprasti, jog pastarosios kategorijos yra persidengiančios vienos su kita. Dėl to į respondentų(-čių) atsakymus siekta žiūrėti holistiškai, atsižvelgiant į kiekvieną atsakymą ir jo argumentaciją. Atsižvelgiant į tai, jog šioje analizėje lieka nemažai vietos interpretacijoms, išlieka nedidelė subjektyvumo galimybė.

2.2. *Tyrimo ribotumai*

Šiame poskyryje siekiama reflektuoti apie tai, kas galbūt nėra akivaizdžiai matoma žvelgiant į tyrimą ir jo rezultatus, tačiau pačios autorės pastebima, žinant atlikto tyrimo niuansus. Kaip minėta anksčiau, tyrime pasirinktos tirti SDG ir AŠG gimnazijos, pasiektos patogiuoju atrankos būdu, tačiau tai lemia ir tam tikrus tyrimo ribotumus. Remiantis žurnalo „Reitingai“ sudaromais mokyklų reitingais, SDG gimnazija užima trečią vietą tarp geriausių mokyklų Lietuvoje, kurios neturi teisės atsirinkti mokinių⁶⁷. AŠG mokykla užima 31 vietą Lietuvoje, tarp gimnazijų, kurios nedaro atrankų⁶⁸. Atsižvelgiant į žurnalo „Reitingai“ sudaromus gimnazijų reitingus ir juose mokyklų užimamas vietas, galima teigti, jog pasirinktos mokyklos yra tipinės, tradicinio pobūdžio Lietuvos mokyklos. Tyrime buvo siekta užfiksuoti dvyliktokų(-ių) mąstymo pokyčius – atsižvelgiant į tyrimo metu gautus rezultatus, galima matyti, jog teigiamą pokytį fiksuoti galima, tačiau neigiami, pasikartojantys stereotipai tyrimo rėmuose vis dar yra pasikartojantys. Šioje vietoje gali kilti pamąstymų – iš esmės nėra teigiama, jog identiškios išvados būtų gaunamos tyrimo imtyje pasirinkus kitokias Lietuvos gimnazijas, pavyzdžiui, darančias atrankas ir suburiančias imliausius moksleivius(-es), arba atvirkščiai – galimai tyrimo išvados būtų kitokios, jei tyrimo imtį sudarytų Lietuvos gimnazijų reitinguose prasčiausiai vertinamos mokyklos, nedarančios atrankų. Taip pat tyrimo rezultatams įtaką gali daryti gyvenamas miestas, sociopolitinė aplinka ir kiti panašaus pobūdžio veiksniai. Šio tyrimo

⁶⁷ Žurnalas *Reitingai*, 1(15), 2021, 12p.

⁶⁸ Ten pat.

išvadų ribotumas neleidžia užtikrinti, kad stereotipinių nuostatų kitime yra fiksuojami esminiai pokyčiai vien todėl, jog darbo autorės imtyje atsidūrė tik tam tikros specifinės grupės. Tačiau verta išskirti, jog tyrimo imtyje pasiektos gimnazijos yra tipinės Lietuvos mokyklos, todėl tikėtina, jog išvados gali reprezentuoti statistinį Lietuvos dvyliktoką ar dvyliktokę.

3. Tyrimo rezultatų analizė

Šioje tyrimo dalyje pristatomi ir apibendrinami išanalizuoti tyrimo duomenys, gauti nagrinėjant 20 pusiau struktūruotų giluminių interviu, atliktų su dvyliktokais ir dvyliktokėmis iš Vilniaus Simono Daukanto bei Utenos Adolfo Šapokos gimnazijų. Pokalbių metu buvo siekiama išsiaiškinti, kokiais lyties stereotipais abiturientai remiasi politikoje. Respondentų(-čių) teiginiuose identifikuotos penkios stereotipų kategorijos: lyderystės, asmeninių savybių, išvaizdos, bendravimo būdo ir šeimos. Siekiant iliustruoti išskirtas kategorijas pavyzdžiais bei atskleisti išskirtų stereotipų turinį, analizėje naudojami interviu fragmentai.

3.1. (Ne)patinkančios asmeninės savybės

Šioje darbo dalyje išsamiai nagrinėjamos dvyliktok(-i)ų išskiriamos patinkančios ir nepatinkančios politik(-i)ų savybės. Siekiant suprasti, kokios asmeninės savybės jaunimo atžvilgiu politikoje yra siejamos su lytimi, pirmiausia išskiriami asmeniniai bruožai, dvyliktok(-i)ų atsakymuose priskirti tiek patinkančioms politikėms, tiek politikams. Atsižvelgiant į tai, kokios savybės minėtos tik prie moterų arba vyrų, analizėje išskiriamos tik su tam tikra lytimi siejamos savybės (apibendrintos lentelėje nr. 3). Analogiška tvarka analizės eigoje pristatomos ir neigiamai politikoje vertinamos savybės.

Lentelė nr 3. Dvyliktokams(-ėms) patinkančios ir nepatinkančios politikų asmeninės savybės, skirstomos pagal lytį

<i>Lyčiai neutralios savybės</i>	<i>Su lytimi siejamos politikų savybės</i>	<i>Su lytimi siejamos politikų savybės</i>
Veiklumas, darbštumas	Atjauta, rūpestingumas	Analitiniai gebėjimai
Užsispyrimas siekiant tikslo	Kovingumas	Valdingumas
Drąsa	Kišimasis ne į savo reikalus	Manipuliacija
Natūrali, žmogiška pusė	Būvimas marionete	Dirbtinė šypsena/ nenatūralumas
Pokyčiams atviros pažiūros		
Pasitikėjimas savimi		
Patriotiškumas		
Geri komunikaciniai įgūdžiai		
<i>Amžius (iš dalies)</i>		

Savanaudiškumas		
Visuomenės skaldymas		
Tolerancijos stoka		
Nesutampančios pažiūros		
Perdėtas emocionalumas		

Pašnekov(-i)ų teigimu, politik(-i)ų veikloje yra svarbus veiklumas ir darbštumas, argumentuojamas kaip kryptingas atsidavimas savo atliekamam darbui: „*Apskritai, kad ji atsidavusi savo darbui. Pas ją nėra kitų dalykų, bet kada kimba į darbus. Man labai žavi toks atsidavimas*“⁶⁹; „*Ji imasi reikalų ir daro, sprendimus priiminėja, nesėdi rankas sudėjus*“⁷⁰. Kaip patinkanti savybė, papildanti darbštumo lūkestį, išskiriama stiprybė nepasiduoti ištikus nesėkmėms – iš politik(-i)ų yra tikimasi užsispyrimo atliekant savo darbą: „*<..> jis bando ir nors jam ir nepavyksta, nors kitiems nepavyksta, bet daro ir bando prisitaiko. Turi savo idėją, nori ją įgyvendinti ir dirba prie jos*“⁷¹. Pokalbių metu kartas nuo karto išsakytas drąsos politikoje lūkestis, siejamas su teigiamų pokyčių viltimi: „*Nebijojimas išsiskirti iš minios ir bandymas atnešti kokius nors pokyčius į Lietuvą*“⁷².

Moksleiviams ir moksleivėms svarbu matyti žmogišką, natūralią politikų ir politikų pusę: „*Išsiskiria jis, parodo save, nėra kad jis tik veidas ekrane, nėra, kad tik politikas, parodo kas jis ir gyvenime yra*“⁷³. Asmeninės savybės kaip gebėjimas argumentuoti išsakomus teiginius, platus požiūris į esamas situacijas bei tvirtas pasitikėjimas savimi taip pat yra teigiamai vertinamos: „*Tai būtų blaivaus požiūrio į situacijas <..>. Taip stipraus charakterio žmogus, nepasimes pokalbyje, jeigu jis turi savo nuomonę, jis už ją eis ir kovos, argumentuotai galės pateikti kodėl*“⁷⁴; „*<..> geras pasitikėjimas savimi, kai nėra arogancijos, bet žinai ką darai ir nežinau, tuo tvirtumu, charakterio tvirtumas ir ryžtas<..>*“⁷⁵. Prie teigiamų asmenybės vertinimų daug prisideda politikų ir politikų komunikaciniai gebėjimai – gerai sakomos kalbos: „*<..> ji sakydavo labai geras kalbas. Ir ji tas kalbas, aišku, tie žodžiai ten buvo labai gerai sudėti, aišku, man kaip tokiai humanitarei labiau ir rašytojai, man buvo labai įdomu, kaip ji tuos žodžius ten gerai perteikia. Bet ji kalbėdavo labai užtikrintai ir turėjo labai daug užtikrintumo ir pasitikėjimo savimi*“⁷⁶. Tyrimo respondentai(-ės) išskyrė suprantamo, aiškaus bendravimo lūkestį: „*Ne mandrai, o normaliai viską parašo, pasisako, ir viskas gerai*“⁷⁷; „*<..> ji gali pasakyt taip, kaip yra, o nevest aplinkkeliais ir vis tiek neprieit prie*

⁶⁹ Nr. 14

⁷⁰ Nr. 8

⁷¹ Nr. 6

⁷² Nr. 10

⁷³ Nr. 8

⁷⁴ Nr. 15

⁷⁵ Nr. 4

⁷⁶ Ten pat.

⁷⁷ Nr. 8

*esmės. Tai žmones labai erzina iš tikrųjų, o Šimonytės bendravime matau tik plusus, kadangi nei vienas nemėgstam tempti gumos ir neprieiti prie esmės*⁷⁸“.

Siekiant suprasti, kokios politikoje veikiančios asmenybės praktiškai siejasi su respondentų(-čių) atsakymais ir, jų nuomone, pasižymi teigiamai vertinamomis asmeninėmis savybėmis, kaip pavyzdžius verta paminėti D. Grybauskaitę bei I. Šimonytę, o iš politikų – G. Landsbergį ir T. V. Raskevičių. Galima daryti prielaidą, jog būtent pastarieji politikai ir politikės turi dvyliktokų(-ių) mėgstamas nepriklausomas nuo lyties asmenines savybes, kaip veiklumas, darbštumas, užsispyrimas siekiant tikslo, drąsa, natūrali, žmogiška pusė, pokyčiams atviros pažiūros, pasitikėjimas savimi, geri komunikaciniai įgūdžiai.

Amžiaus lūkestis politikoje būtų kiek kitokio pobūdžio savybė, išsiskirianti nuomonių pasidalinimu šio poskyrio aprašomų savybių kontekste. Iš vienos pusės, jaunas amžius respondentų atsakymuose pasikartojančiai įvardinamas kaip svarbi savybė politikoje, paraleliai siejant jauną amžių su atviromis, pašnekovų žodžiais tariant, „šių dienų“ pažiūromis: „*Nežinau, visai turintis gal gerų idėjų toks atrodo ir dar jaunas*⁷⁹“; „*Šių dienų mąstymas galbūt, šių dienų pažiūros. Kadangi dauguma mūsų politikų jau yra vyresnio amžiaus ir jie jau turi savo susibrandinusį mąstymą ir požiūrį, kuris yra visiškai kitoks nei mūsų, jaunimo*⁸⁰“; „*<..> jaunas ir priima tokius gana racionalius sprendimus*⁸¹“. Kitaip tariant, galima pritarti, jog didžiąjai daliai respondentų jaunas amžius lygiagrečiai siejamas su atviresnėmis mąstymo idėjomis, o vyresnis amžius suprantamas atvirščiai – labiau konservatyviai: „*Politikė kairėje – atrodo labiau konservatoriškų pažiūrų. O kita labiau liberalesnių. A.S. – O kokios detalės nulemia tavo spėjimą? <..> Dėl amžiaus gal pagrindė*⁸²“.

Tačiau reaguojant į tai, kaip dvyliktokai interviu metu komentavo tyrimo metu naudotas nuotraukas bei praktines politines situacijas, kyla šioks toks prieštaravimas išsakytam jauno amžiaus lūkesčiui. Pavyzdžiui, kai kurių atsakymų metu vyresnis amžius sietas su patirtimi politikoje: „*Pirmas gal geriau dirbantis, nes vyresnis, labiau prasisukęs ir žino kaip kas vyksta, efektyviau susikoordinuoja viską*⁸³“; „*Vyresnio amžiaus, tai automatiškai ir daugiau patirties*⁸⁴“. Nors jaunas amžius atsakymuose yra siejamas su šviežiomis idėjomis, o vyresnis – su patirtimi ir profesionalumu, verta atkreipti dėmesį, jog vienareikšmiškai nėra sutariama dėl amžiaus rėžių politikoje.

Nors didžioji respondentų(-čių) dalis teigė, jog politikų ir politikų patrauklios asmeninės savybės yra identiškos (nepriklausomos nuo lyties), interviu duomenys atskleidžia nuomonių skirtį. Nagrinėjant pagal atsakymų pasiskirstymą, mažesnė respondentų(-ių) dalis teigė,

⁷⁸ Nr. 7

⁷⁹ Nr. 3

⁸⁰ Nr. 7

⁸¹ Nr. 4

⁸² Nr. 12

⁸³ Nr. 18

⁸⁴ Nr. 10

jog tam tikri savybių bruožai yra priklausomi nuo politikoje dalyvaujančio asmens lyties. Tyrimo metu respondentų buvo klausiama, už kurį politiką ar politikę, neturint išankstinės nuomonės ir informacijos, pašnekovai(-ės) būtų linkusios atiduoti savo balsą. Šiuo atveju tyrimo klausime buvo naudojamos tokio pat amžiaus politiko ir politikės nuotraukos, vizualiai neturinčios esminių kontrastinių skirtumų (žr. *Nuotrauka nr. 1*).

Nuotrauka nr. 1

Kai kurių respondentų teigimu, pagrindinis savybės kriterijus, lėmęs pasirinkimą „už“ yra lytis: „Gal dėl to, kad pats esu vyriškos lyties, gal dėl to⁸⁵“. Kiti respondentai nurodė, jog politikas pasirinktas dėl to, kad vyrai yra dažniau matomi politikoje – kitaip tariant, nuomonę lemia stereotipas vyrus matyti strategiškai svarbiose valstybės pozicijose: „Šiaip Lietuvoje daug vyrų dominuoja politikoje, tai dėl to gal rinkčiausi vyrą. Dar kažkaip pasitikiu, jie atrodo patikimesni. <...> Aš gal tokio senovinio mąstymo, kad vyras stipresnis už moterį tiek psichologiškai, tiek visaip. Na vyras tikrai daugiau skirtas politikai, nagrinėti tokius dalykus, analizuoti žmones, valstybę⁸⁶“.

Nuotraukose esantis politikas ir politikė atrodo panašaus amžiaus, tačiau interviu metu amžiaus aspektas, kaip savybės trūkumas, išskirtas tik moteriai: „Politikoje norisi racionalaus, rimto žmogaus ir galbūt šiuo atveju politikė atrodo dar tokia pakankamai jaunatviška. Gal dėl to į vyrą krypta nuomonė⁸⁷“. Visgi, žvelgiant iš kiekybinės perspektyvos, amžius, kaip trūkumas, atsakymuose įvardinamas tik kartą. Kita vertus, svarbu tai, jog pastaroji citata papildo analizėje jau minėtą moksleivių vyresnio amžiaus siejimą su profesionalumu – šiuo atveju racionalumo ir rimtumo trūkumą jauname amžiuje.

⁸⁵ Ten pat

⁸⁶ Nr. 15

⁸⁷ Ten pat

Toliau nagrinėjant interviu duomenis, ryškėja, jog politikės yra dažniau siejamos su minkštosiomis asmeninėmis savybėmis, kaip, pavyzdžiui, atjauta, rūpestingumas: „*Moterys politikoj kartais yra gerai, nes jos gali labiau suprasti kitus ir įvertinti kitų veiksmus*”⁸⁸. Taip pat prie politikų minkštųjų savybių buvo minimas žmogiškas bendravimo priėjimas, išskirtas lyginant su respondentei patinkančiu politiku: „*S. Čaputovos priėjimas labiau žmogiškesnis ir švelnesnis, o V. Sinica tuo nepasižymėtu*”⁸⁹. Respondentai(-ės) pokalbių metu patys išskirdavo politikoje vyraujančią lyčių nelygybę ir tai, jog politikėms yra taikomi dvigubi savybių standartai. Pavyzdžiui, jog politikėmis yra kelis kartus sunkiau būti vertinamoms, negu politikams: „*Šiuolaikiniai Seimo nariai mūsų Lietuvoje yra gana aukšto amžiaus, tai moterų vis tiek dar nelabai klauso ir tiki, kaip vyrų*”⁹⁰; to pasekoje politikėms aktualiomis tampa tokios asmeninės savybės kaip kovingumas ir ryžtingumas, suteikiančios matomumą politinėje erdvėje: „*Moterų politikoje mažai, tad nėra taip, kaip vyrų daugumoje, kad yra ir tokių, kurie mažiau ir daugiau reiškiasi, tai jos automatiškai turi būti kovingesnės ir už save pastovinčios*”⁹¹. Kai kurios pašnekovės išreiškė nerimą dėl moterims keliamų skirtingų lūkesčių lyties pagrindu: „*Iš šalies girdėjau labai daug atsiliepimų apie ją, kad jai net nereikia to pradėti ir visa kita, ir man net baisu pasidaryti, kad tokia lyčių nelygybė yra ir tokia atskirtis, kad vyrams – viskas, o moteriai geriau nesivelti į tuos dalykus*”⁹².

Trumpai apibendrinant respondentų(-čių) atsakymus, galima teigti, jog lytis politikoje sukuria esmines skirtis asmeninių savybių suvokimui – politikės dažniau siejamos su tokiomis švelniosiomis savybėmis, kaip supratingumas, atjauta, žmogiškumas. Politikų savybės suprantamos kaip tam tikra prasme kietosios savybės; teigiama, jog vyras yra stipresnis už moterį ir yra labiau tinkamas dirbti darbą, reikalaujantį analitinių įgūdžių. Interviu metu išryškėjo pašnekovų akcentuojama lyčių nelygybės politikoje problematika ir iš to kylantys lūkesčiai politikėms – būti už save pastovinčioms, ryžtingoms ir kovingoms.

Antrojoje šio poskyrio dalyje pristatomos neigiamai vertinamos politik(-ių) asmeninės savybės. Galima teigti, jog, nepriklausomai nuo lyties, priskiriamos nepatinkančios savybės yra atvirksčios analizėje išskiriamoms teigiamoms savybėms. Pavyzdžiui, jeigu prie patinkančių savybių minimas patriotiškumas, tai šiuo atveju teigiama, kad nėra priimtinas populizmas bei savanaudiškumas – politikų ir politikų noras siekti naudos sau, savo partijai, o ne valstybei: „*R. Karbauskis atrodo kaip kenkėjas, kuris, atrodo, nori padaryti kiek įmanoma daugiau žalos Lietuvai, kuo blogiau padaryti, o ne geriau valstybei*”⁹³; „*Ji dabar opozicijoje, tai suprantu, jei esi opozicijoje, tai tu turi oponuoti valdančiuosius, bet kartais atrodo, kad ji specialiai tai daro, ne dėl gerovės, o*

⁸⁸ Nr. 9

⁸⁹ Nr. 15

⁹⁰ Nr. 17

⁹¹ Nr. 10

⁹² Nr. 7

⁹³ Nr. 19

*kad tiesiog pakenktų kitai partijai*⁹⁴“. Taip pat respondentų(-čių) prieštarigai vertinamas visuomenės skaldymas, dalyvavimas kontraversiškai vertinamose veiklose, skandaluose: „*Skaldo visuomenę, nematau jo gerų darbų, tik daro blogus dalykus. Pavyzdžiui buvo tos riaušės prie Seimo, ir jis ten prisidėjo, tai man nepatinka jo elgesys*“⁹⁵.

Pokalbių metu paaiškėjo, jog jauniems žmonėms ypač svarbi tolerancija, o jos stoka laikoma neigiama savybe. Nors prie patinkančių savybių tolerancija tiesiogiai nebuvo įvardinama, tačiau, analizuojant nepatinkančias savybes politikoje, tolerancijos kitiems trūkumas, agresyvumas buvo minimas daugumoje atsakymų: „*Galbūt tolerantiškesnė kitiems, kitokiems, kitokiom nuomonėm kad būtų, kad labiau priimtu, kad nebūtų užsidarius tik savo galvoj*“⁹⁶; „*Toks kaip, žmogus, be vietos, su agresyvia nuomone, jam tik jo paties nuomonė įdomi. Nepriima kitų žmonių*“⁹⁷. Kalbėdami apie toleranciją kitiems, jaunosios kartos atstovai dažniausiai tai siedavo su partnerystės įstatymu ir LGBT+ teisių visuomenėje užtikrinimu. Būtent tolerancijos stoka respondentams kelia nepasitenkinimą politikoje ir yra vienas iš esminių argumentų, kalbant apie nepatinkančias savybes. Visgi, tolerancijos trūkumas dažniau minimas prie politikų vyrų, o prie politikų moterų minima pokyčio baimė ir įsisenėjęs konservatizmas: „*Keistoka formuluotė būtų, labai neaišku konservatizmas. Tarsi priešinasi liberaliom idėjom ir pas ją keistai suformuluoti argumentai, kodėl ji nepalaiko partnerystės įsakymo, ar to dekriminalizavimo projekto*“⁹⁸. Nagrinėjant gautus atsakymus, kartas nuo karto išryškėdavo argumentas, jog politikas ar politikė nepatinka dėl nesutampančių pažiūrų. Didžioji dauguma teigė, jog pačių respondentų(-čių) pažiūros yra liberalios, o nepatinkančių politikų – senamadiškos, labiau konservatyvios: „*Na, visų pirma, mano ir jos pažiūros nesutampa. Tai čia pirmas minusas. O šiaip aplamai jos stilius, ji atrodo tokia į nugarą kertanti, tokia už nugaros kažką daranti*“⁹⁹; „*Vertybiškai jis man nepriimtinas, žinutes, kurias jis skleidžia, <..> man nėra artimos ir neatitinka realybės, <..>, jis tik toks cirkas, kuris įsijungia kai televizija ateina*“¹⁰⁰. Taip pat neigiamai vertinamas tiek politikų, tiek politikų negalėjimas kontroliuoti emocijų: „*<..>ta moteris iš Žaliųjų, kuri labai rėkia*“¹⁰¹.

Siekiant suprasti, kokios politikoje veikiančios asmenybės praktiškai siejasi su respondentų(-čių) atsakymais ir, jų nuomone, turi neigiamai vertinamas asmenines savybes, galima išskirti R. Karbauskį, P. Gražulį bei A. Širinskienę. Galima daryti prielaidą, jog būtent pastarieji politikai ir politikės turi dvyliktokų(-ių) nemėgstamas, nepriklausomas nuo lyties asmenines savybes, tokias kaip savanaudiškumas, tolerancijos trūkumas, nesutampančias su respondentų pažiūromis.

⁹⁴ Nr. 16

⁹⁵ Ten pat.

⁹⁶ Nr. 8

⁹⁷ Nr. 10

⁹⁸ Nr. 5

⁹⁹ Nr. 8

¹⁰⁰ Nr. 18

¹⁰¹ Nr. 16

Pereinant prie nepatinkančių asmeninių tik su tam tikra lytimi siejamos savybės savybių, tik prie politikų buvo teigiama, jog jos peržengia ribas ir lenda ne į savo reikalus: „*Ji labai taip tarsi lenda kur nereikia*¹⁰²“ – galima svarstyti, jog politikėms brėžiamos ribos, kuriose jos gali veikti, o į kurias eiti – nevalia. Išskiriant prie politikų minėtas neigiamas savybes, verta pabrėžti valdingumo ir savanaudiškumo savybes: „*Toks jausmas, kad žmogus nemoka pralaimėti <..> Karbauskis atrodo kaip žmogus, kuris mėgsta manipuliuoti, kuriam net nelabai rūpi kai kurių žmonių gerovė, tas pats principas*¹⁰³“. Taip pat pastebėtas nenatūralumas, perspaustas noras atrodyti džiaugsmingai: „*Tai žiauriai netikra atrodo, labai suvaidinta, nenatūralu, netikra. Nes, man atrodo, jis pats netiki tuo džiaugsmu ir tuo bandymu būti laimingu, paslepia, kad kažko negali išspręsti ar pats taip nesijaučia. Tai bent jau man atrodo gana akivaizdu, kad jis apsimeta*“¹⁰⁴. Iš to kyla argumentas, jog dirbtinė šypsena kelia priešišumą, atrodo neprofesionali: „*Gal ta šypsena, na, gal labiau ta tokia išraiška. Ne tai, kad nedraugiška, o neprofesionali*¹⁰⁵“.

Galiausiai, apibendrinant teigiamų ir neigiamų savybių politikoje santykį, galima išskirti savybes, kurios priskiriamos pagal lytį. Kaip nuo lyties nepriklausomos teigiamos savybės politikoje šioje analizėje išskiriamas veiklumas, darbštumas, užsispyrimas siekiant tikslų, drąsa, natūralios, žmogiškos pusės parodymas, pokyčiams atviros pažiūros, pasitikėjimas savimi, geri komunikaciniai įgūdžiai, patriotiškumas. Amžius šiame skyriuje suprantamas kaip iš dalies teigiama savybė – jaunatviškumas siejamas su naujomis idėjomis ir pokyčiais, o vyresnis amžius – su profesine patirtimi. Atsižvelgiant į politikų ir politikų lytį, išskiriamos savybės, darančios įtaką tik su tam tikra lytimi siejamos savybės. Šiuo atveju politikės suprantamos kaip labiau žmogiškos, atjaučiančios, supratingesnės, kovingesnės, o politikai – kaip turintys kietąsias kompetencijas (analitinį, strateginį mąstymą). Apibendrinant neigiamas bendrai išskiriamas asmenines savybes, respondentams nėra artimos savanaudiškos savybės, visuomenės skaldymas, tolerancijos stoka, nesutampančios pažiūros, nevaldomas emocionalumas. Kaip nepatinkančios, tačiau tik politikėms priskiriamos savybės, įvardintos kišimasis ne į savo reikalus politikoje, o politikams – manipuliacija, valdingumas ir nenatūralumas. Žvelgiant į gautus atsakymus, galima teigti, jog visgi didžioji dalis asmeninių patinkančių ir nepatinkančių savybių yra neutralios, priskiriamos tiek politikams, tiek politikėms.

3.2. Lyderystė

Šioje analizės dalyje pristatomas respondentų(-čių) lyderystės supratimas, su kokiomis savybėmis yra siejama lyderystė bei tai, kokią įtaką lytis turi lyderystės supratimui. Analizuojant gautus atsakymus išryškėjo, jog politinė lyderystė, kaip tokia, suprantama gana bendromis

¹⁰² Nr. 16

¹⁰³ Nr. 9

¹⁰⁴ Nr. 4

¹⁰⁵ Ten pat.

kolektyvinėmis savybėmis. Dalis dvyliktok(-i)ų, atsakydami į klausimą, kokių asmeninių savybių reikia politinei lyderystei, bendrais bruožais įvardinant išskirdavo gebėjimą bendrauti ir tvirtą charakterį: „<...> noras vesti, noras būti lyderiu, ryžtas vesti, bet taip pat turėtų būti kompromisų ieškojimas, kadangi visada bus skirtingų nuomonių turinčių žmonių¹⁰⁶“. Prie supratimo, kaip turi atrodyti lyderis ir lyderė, svariai prisideda tvarkinga, profesionaliai atrodanti apranga: „O kas priduoja profesionalumo? R: Tvarkinga apranga gal. A.S: Bet jie abu su kostiumais. R: Nu taip, bet nežinau. Bendras vaizdas atrodo parodo, kad jis lyderis¹⁰⁷“, taip pat matomas bendras vaizdas ir įvaizdis, sukuriantis pasitikėjimą politiku ar politike: „Iš žvilgsnio, lūpų formos, iš švarkelio, šiaip toks bendras įvaizdis, kad ji rimta ir griežta moteris. Atrodo kaip lyderė iš tiesų, atrodo, kad nebijo pasisakyti ir pastovėti už save¹⁰⁸“.

Kita svarbi savybė politinėje lyderystėje yra gebėjimas kontroliuoti emocijas ir racionalų mąstymą. Nors sutinkama, kad tokios neigiamos emocijos, kaip, pavyzdžiui, pyktis yra žmogiškos savybės, abiturientų(-čių) manymu politikams būtina išlaikyti šaltą protą: „Tad spręsti politinius klausimus būtina be emocijų, reikia vadovautis šaltu protu. Atvirkščiai nesigauna protingiausi sprendimai, prima reikia nusiraminti ir gerai apmąstyti tą dalyką, reikia dėti nervus į konservus¹⁰⁹“. Visgi, pastebimas nusistovėjusių lyderystės savybių kvestionavimas, pergالvojant esamas normas ir pripažįstant emocijas žmogišku reiškiniu: „<...> lyderystėje emocionalumas kaip iš „silpnosios pusės“ – ašaros, liūdesys ir pan. jis yra įžvelgiamas kaip silpnybė, o tuo tarpu pyktis ir agresija įžvelgiama kaip lyderio bruožas, nors manau, kad emocijos natūralu¹¹⁰“. Nors galiausiai pripažįstama, kad emocijos yra natūralus reiškinys – svarbiausia vietoje ir laiku išlaikomas racionalumas, ypač esant valdančiojoje pozicijoje: „<...> reikia turėti lyderį, kuris žinos, kada jis yra supykęs ir nepriims politinių sprendimų tuo metu, kai jis yra supykęs ir žino, kad mąsto ne racionaliai¹¹¹“. Taigi, respondentų(-čių) teigimu, idealiuoju atveju lyderis ar lyderė turi turėti tvirtą charakterį, būti atsparus(-i) ir kontroliuoti emocijas, racionaliai mąstyti, profesionaliai ir tvarkingai atrodyti. Kaip realūs politikoje veikiančys pavydžiai, pasižymintys lyderystės savybėmis, daugiausia kartų paminėta I. Šimonytė.

Toliau nagrinėjant gautus duomenis, išskirtas skirtingas lyderystės supratimas pagal lytį. Pirmuoju atveju, kuriam buvo priskiriama mažiausiai respondentų(-čių) atsakymų, buvo teigiama, kad lyderystės savybės ir normos turėtų būti formuojamoms bei skirstomos atsižvelgiant į lytį: „Visi žmonės mąsto skirtingai, tad taip yra ir su moterimis ir vyrais, abiem turi būti taikomi

¹⁰⁶ Nr. 9

¹⁰⁷ Nr. 5

¹⁰⁸ Nr. 14

¹⁰⁹ Nr. 11

¹¹⁰ Nr. 12

¹¹¹ Nr. 9

*skirtingi standartai*¹¹²“. Kitos pašnekovės manymu, lyderystei reikalingos savybės siejamos su visuotinai priimtinių elgesio taisyklių rinkiniu: „*Kad ir kaip mes bandome tą lygybę propaguoti... Ta prasme, man atrodo, kad turi išlikti šio tokio etiketo ar skirtumo*¹¹³“. Taigi, pastarojo fragmento analizę vienija išsiskiriantis požiūris į politikams ir politikėms reikalingas lyderystės savybes. Respondentų(-čių) teigimu politikės gali būti lyderėmis, tik su kitokiais bruožais.

Iš to kyla politikų asmeninių savybių sugretinimas su lyderystės savybėmis. Tikėtina, jog pastaroji nuomonė yra grindžiama nusistovėjusiais stereotipais ir tam tikra tradicija lyderio pozicijoje matyti vyrą: „*Kažkaip taip įprasta, kad vyrai taip dažnai būna pagrinde tie lyderiai, vadovai. Toks vaizdas iškart susidaro. Jeigu taip vadinama dešinioji ranka gali būti, tai tokia moteris, patarėja ir panašiai*¹¹⁴“. Taip pat nagrinėjamoje lyderystės supratimo grupėje galima akcentuoti lūkesčius, keliamus lyties pagrindu politikams bei politikėms ir iš to kylančius moterų nuvertinimus: „*Vyras visada būna toks rimtesnis, visada turi kažkokį vaidmenį, politikoje ypač, jį rimčiau žiūri*¹¹⁵“. Vadinasi, galima manyti, jog respondentams(-ėms) lyderystė asocijuojasi pirmiausia su rimtumu ir solidarumu, suprantamu kaip vyriška lyderystės savybė.

Priešingai nei pirmuoju atveju, dalis dvyliktokų nebuvo linkę politinei lyderystei reikalingų savybių bei galėjimo būti lyderiu ar lydere skirstyti pagal lytį. Daugumos pašnekov(-ių) požiūriu lytis nėra siejama su asmeninėmis ar stereotipinėmis savybėmis: „*<..> žmogus yra asmenybė, tu turi arba neturi lyderio savybių, nereikia skirti į lytis*¹¹⁶“. Taip pat buvo teigiama, jog darbas bei kompetencijos, reikalingos dirbant politinėje srityje, neturi nieko bendro su stereotipiškai lyčiai priskiriamoms savybėms: „*Jei mes kalbam apie politikę-politiką, mes kalbam apie profesiją, tai lytis toje vietoje neturi keisti tavo pareigų*¹¹⁷“. Pokalbių metu buvo argumentuojama, jog charakteristikos, reikalingos lyderystei, turi būti identiškos – atskirties tarp normų ribų pagal lytį neturėtų būti: „*Mūsų pasąmonėje turi būti lygu, bet kiekvienam politikui ar politikei reikia būt tiek pat sąžiningu, tiek pat atsiduodančiu savo profesijai*¹¹⁸“. Taigi, šioje nuomonių grupėje manoma, kad politikai ir politikės yra žmonės, todėl lyderystei reikalingų savybių skirstyti pagal lytis nevertėtų. Pasak pašnekovų(-ių), lytis su lyderystei reikiamomis savybėmis nekoreliuoja, o galiausiai politika yra darbas, kurio atlikimo galimybėms lytis įtakos nedaro.

Atsižvelgus į tyrimo metu surinktus duomenis, galima apibendrintai išskirti politikėms priskiriamus kitokius lyderystės reikalavimus, nei politikams. Šios dalies pašnekovės ir pašnekovai teigė, jog, jų požiūriu, šalyje lyčių nelygybė yra problematiškas aspektas, todėl lyderystei reikalingos

¹¹² Nr. 11

¹¹³ Nr. 4

¹¹⁴ Nr. 1

¹¹⁵ Ten pat.

¹¹⁶ Nr. 18

¹¹⁷ Nr. 15

¹¹⁸ Nr. 7

normos skiriasi. Teigiama, jog dėl šalyje egzistuojančios lyčių nelygybės, politikėms kyta poreikis turėti kitokių lyderystės savybių, nei politikams. Interviu metu įvardinama, jog politikėms reikia įdėti daugiau pastangų, siekiant pelnyti visuomenės pasitikėjimą: „*Manau, kad vis tiek dar Lietuvoje nėra pilnai pasišalinusi tokia seksistinė galbūt gaida, tai, visų pirma, moteriai reikia žymiai daugiau eiti, kad savo vardą užsitarnauti, kad ja žmonės pasitikėtų*¹¹⁹“. Taip pat minima, jog, siekiant lygiaverčio požiūrio į politikus, politikėms reikia įgyti tradiciškai politikams priskiriamų savybių: „*Moteriškos lyties atstovė turėtų žiūrėti taip pat kaip į vyriškos lyties atstovą, ji turi atrodyti griežtesnė ir ne tokia švelni*¹²⁰“. Prie reikiamų politikėms reikalingų savybių taip pat buvo minimas apgalvotų sprendimų priėmimas: „*<...> reikėtų gal tokio parodymo, kad viską galima racionaliai galima padaryti ir gal tokio gudrumo*¹²¹“. Nepaisant išskiriamų savybių, bendrai buvo sutinkama, kad politikoje gali veikti tiek lyderiai, tiek lyderės.

Apibendrinant gautus duomenis, respondentų(-čių) supratimu bendrosios lyderystės savybės pasižymi noru vesti, tvirtu charakteriu, profesionalumu ir pasitikėjimą keliančia išvaizda. Reikalinga savybe taip pat laikomas gebėjimas kontroliuoti emocijas: nors manoma, kad emocijos yra žmogiškas dalykas, tačiau geras lyderis ar lyderė turi gebėti valdyti pyktį ir svarbius sprendimus priimti vadovaujantis racionalių mąstymu.

Atsižvelgiant į tai, ar lyderystės savybės skirstomos pagal lytį, respondentų(-čių) nuomonės pasidalino į skirtingas kategorijas. Mažiausiai pašnekovų(-ių) grupei atrodė, jog lyderių savybės skiriasi pagal lytį – skirtingai suvokiami standartai grindžiami kontrastais etiketo, savybių ir lūkesčio pagrindu. Išskiriama, jog vyrai yra geresni lyderiai, pasižymintys solidumu ir rimtu požiūriu į juos politikoje. Antroji, daugiausia nuomonių vienijanti grupė teigė, jog lyderystės savybės nėra nulemtos lyties – pastarąją politikai gali tiek turėti, tiek neturėti, nepriklausomai nuo lyties aspekto. Visgi, atsižvelgiant į respondentų(-čių) įvardintą lyčių nelygybės situaciją šalyje, išskirti reikalavimai, taikomi tik moterims lyderėms. Atsakymuose teigiama, jog politikėms reikia įdėti daugiau pastangų, siekiant pelnyti visuomenės pasitikėjimą. Be to, siekiant lygiaverčio požiūrio, politikėms reikia įgyti tokias tradiciškai politikams priskiriamas savybes kaip griežtumas ar mažiau švelnumo. Galiausiai, politikės moterys kaip lyderės visuomenėje yra priimamos ir vertinamos. Visgi, pastarųjų atsakymų suvestinei didelę įtaką turėjo dabartinės premjerės I. Šimonytės populiarumas respondentų(-čių) tarpe. Politikė, daugumos nuomone, puikiai atitinka lyderystei reikalingus idealus ir yra pavyzdys kitiems. Verta pasvarstyti, jog gauti daugiaž pozityvūs atsakymai yra susiję su šiandieniniu sociopolitiniu kontekstu bei matomomis politinės lyderystės apraiškomis.

¹¹⁹ Nr. 4

¹²⁰ Nr. 12

¹²¹ Nr. 4

3.3. Šeima

Šioje darbo dalyje nagrinėjamas politikų ir politikų šeimos svarbos supratimas. Poskyryje siekiama suprasti, koks yra šeimos turėjimo lūkestis politikoje iš dvyliktokų ir dvyliktokių požiūrio taškų. Toliau analizė dalinama į tris pagrindines skirtis, sekančias chronologiška tvarka: šeimos kaip neutralaus pasirinkimo aspektas; šeimos neturėjimas kaip trūkumas; su šeimos skirtimi susijusios lyties stereotipinės savybės.

Interviu metu didžioji dalis respondentų(-čių) teigė, kad, jų nuomone, politikų ir politikų šeimos turėjimas arba neturėjimas yra vertinami neutraliai: „*Niekaip nevertinu, aš manau, kad tai nedaro jokios įtakos. Jos reikalas čia ta šeima*¹²²“. Abiturientų teigimu, šeima yra asmeninio gyvenimo pasirinkimo aspektas, neturintis nieko bendro su politikoje dirbti reikalingomis kompetencijomis: „*Na man visai nesvarbu. Nes kokias tavo kompetencijas apibrėžia tai, ar tu turi šeimą, ar ne*¹²³“; „*Tai jos pasirinkimas, man nėra skirtumo, aš žiūriu į tai, ką ji daro politikoje, o ne asmeniniam gyvenime ir, man atrodo, kad ji politikoj atrodo labai gerai*¹²⁴“. Visgi, pašnekovų(-ių) manymu, asmeninis politikų(-ių) gyvenimas privačioje erdvėje paliekamas tik tol, kol nevyksta įvairūs skandalai ir privačiųjų ir interesų konfliktai, galimai darantys žalą visuomenei bei valstybei.

Visgi, dalis pašnekovų(-ių) egzistuojantį šeimos turėjimo lūkestį kritikavo argumentuodami, jog sunku suprasti, kaip šeimos pasirinkimo aspektas gali daryti įtaką vertinant politikoje veikiančio asmens karjerą, darbą ir jo kokybę. Pasak jų, kompetencijų vertinimas per šeimos prizmę yra neteisingas: „*Argi jis negali būt mokytoju, jeigu neturi šeimos? Na, į tai dažniausiai niekas nežiūri. Bet, tarkim, lietuvių kalboje irgi kalbama apie šeimą. Bet kodėl niekas neklausia mokytojo, ar turi šeimą, ar ne? Tas pats ir politikoje, čia dar tokia konkretesnė profesija, kai orientuojiesi į valstybę, kad valstybei ir žmonėm būtų gerai*¹²⁵“. Pastaroji citata patvirtina prielaidą, jog jaunoji karta yra linkusi atviriau žiūrėti į asmenines pasirinkimų ribas ir kvestionuoti esamas normas – į šeimos turėjimo lūkestį žvelgiama kritiškai, o su šeima susiję sprendimai laikomi privataus sprendimo rezultatu.

Kita tyrimo imties pašnekovų(-ių) dalis mano, jog šeimos turėjimas politikoje yra privalumas: „*<..>net nežinau, nu gal, jeigu turi šeimą, viskas ten gražiai bendrauja, tai gal tada visai kaip ir pliusas būtų*¹²⁶“. Buvo išsakyta nuomonė, jog šeimos turėjimas, vaikų auginimas politikės padarytų geresnėmis, praplėstų mąstymą, pridėtų patirties: „*Gal ji turėtų kitokią nuomonę, nes šeimoje turint vaikus viskas truputi keičiasi. Gal būtų platesnis akiratis ir tai keistų jos nuomonę*¹²⁷“;

¹²² Nr. 8

¹²³ Nr. 18

¹²⁴ Nr. 9

¹²⁵ Nr. 7

¹²⁶ Nr. 3

¹²⁷ Nr. 16

„geresnė, nes turėtų daugiau patirties iš tos pusės¹²⁸“. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, jog šeimos sukūrimas, kaip darbinių kompetencijų išplėtimas buvo įvardinamas tik prie politikų moterų. Priešingai, politikai nebuvo siejami su šeimos turėjimo kompetencijų kontekstu. Pastarajam atsakymui įtaką galėjo daryti tai, kad dažniausiai interviu minėtos politikės D. Grybauskaitė ir I. Šimonytė nėra sukūrusios šeimos, priešingai negu pašnekovų dažnai įvardintas G. Landsbergis. Pavyzdžiui, vieno iš pokalbių metu respondentas teigė, jog G. Landsbergiui yra lengviau politikoje turint šeimą, negu I. Šimonytei esant vienišai: „O, pavyzdžiui, G. Landsbergio, tai jam kaip ir lengviau, nes jis jau turi šeimą, jam tiesiog reikia susikaupti į savo darbą¹²⁹“.

Nors šioje atsakymų grupėje daliai respondentų atrodė, jog šeima politikoje yra svarbi, išsakyti argumentai nebuvo kategoriškai griežti: „Turi šeimą, tai man kaip tik atrodo gerai, nei, tarkim, neturėtų šeimos. Bet čia nėra svarbiausias dalykas, bet kad turi šeima čia yra gerai¹³⁰“. Kitaip tariant, nors respondentai pritaria teigiamam šeimos turėjimo vertinimui, jis nėra matomas kaip svarbiausias kriterijus – reikšmingesnėmis laikytinos politikai reikiamos kompetencijos. Respondentų teigimu, šeimos pasirinkimo klausimas yra provokuojanti tema, neturinti vienareikšmio atsakymo: „Šitas politikų šeimos turėjimas, tema, aišku, tokia labai provokuojanti, iš visų pusių ten galima pasakyti, kad ir maišo, ir padeda, bet šiaip, man atrodo, kad didžiąjai žmonių daliai tai ši tą sako, kad politikas turi šeimą, gražią, mylinčią ir taip toliau, bet šiaip, vis dėlto, aš būčiau toj pusėj¹³¹“. Taip pat galima pastebėti, jog įvairiapusis argumento matymas ir siekis žiūrėti plačiai rodo galimą šeimos turėjimo normos pasikeitimą. Nors šiuo konkrečiu atveju išreiškiamas palankesnis šeimą sukūrusių politikų vertinimas, tai nėra matoma kaip vienareikšmiškai būtina sąlyga.

Prieš tai buvusioje pastraipoje galima išvelgti lyties stereotipinių apybraižų – teiginių, jog šeimos turėjimas politikėms suteikia papildomų kompetencijų politikoje. Kita įsisenėjusi stereotipinė prielaida, susijusi su politikėmis, yra karjeros ir šeimos supriešinimas. Respondentų(-čių) atsakymuose šeimos neturėjimas nėra įvardinamas kaip netinkamas pasirinkimas; priešingai – pastarasis žingsnis argumentuojamas sunkiu darbu, aukštais karjeros pasiekimais: „Yra žmonės, kurie apskritai viską deda į karjerą, nekuria šeimų, nutraukia įvairius santykius. D. Grybauskaitė, manau, labai sunkiai dirbo ir atidavė visą save šiam darbui iš gerosios pusės¹³²“; „<...> Jeigu ji paskyrė savo gyvenimą karjerai, valstybei, tai yra gerai šiuo momentu¹³³“.

Apibendrinant, didžioji respondentų(-čių) dalis šeimos sukūrimą laiko asmeniniu pasirinkimu. Šiai pašnekovų(-ių) grupei šeimos turėjimas ar neturėjimas nedaro esminės įtakos, vertinant politikų ir politikų veiklą. Kiek mažesnei pašnekovų daliai atrodo, jog šeimos turėjimas

¹²⁸ Nr. 16

¹²⁹ Nr. 2

¹³⁰ Nr. 1

¹³¹ Nr. 5

¹³² Nr. 11

¹³³ Nr. 14

politikoje yra privalumas. Nors šios kategorijos lūkestis nebuvo išsakomas kategoriškai, manyta, kad šeimos sukūrimas būtent politikos padarytų geresnėmis darbinių kompetencijų prasme, praplėstų turimą požiūrį. Taip pat pateikiamuose respondentų(-čių) atsakymuose priešinami politikų ir karjeros pasirinkimai. Politikės nėra kritikuojamos dėl to, jog pasirinko karjeros galimybes, o ne šeimos kūrimą, tačiau yra išskiriamas dėmesys įžvalgai, nagrinėjančiai kodėl nutiko taip, kad politikė neturi sukūrusi šeimos.

Šioje vietoje verta pasvarstyti, jog išvadas galėjo nulemti tai, kad šiuo metu garsios Lietuvos politikės, kaip D. Grybauskaitė ar I. Šimonytė nėra sukūrusios šeimos. Jų, kaip šeimos neturinčių politikų buvimas apskritai atkreipė dėmesį į šeimos temą. Tikėtina, jog dabar atsakinėdami respondentai(-ės) galvoja būtent apie jas, kaip konkretų pavyzdį. Tuo tarpu, jei galvojame apie vyrus, tokių pavyzdžių nelabai žinome. Kita vertus, teigiamai paauglių vertinami politikai turi sukūrę šeimas (kaip, tarkim, G. Landsbergis), todėl replikų dėl šeimos ir karjeros pasirinkimų išsakyta nebuvo. Beje, tarp mėgstamų politikų minėtas T. V. Raskevičius, turintis kitokį šeimos modelį, taip pat nesulaukė pastebėjimų dėl karjeros ir šeimos derinimo. Taigi, atsižvelgus į gautas įžvalgas, galima daryti prielaidą, jog požiūris į šeimų turėjimą politikoje palengva keičiasi. Nors šeimos sukūrimas vis dar siejamas su politikų karjeros priešiniu ir kompetencijomis, įžvelgiamas po truputį besikeičiantis lūkestis.

3.4. *Įvaizdis*

Šioje darbo dalyje siekiama išanalizuoti, kokie išvaizdos bei įvaizdžio elementai (priklausomai ir nepriklausomai nuo lyties) yra (ne)patrauklūs tyrimo respondentams ir respondentėms. Tikslui pasiekti, tyrimo metu naudotos įvairios politikų ir politikų nuotraukos, kurios leidžia analizuoti ne tik tai, ką respondentai sakė pokalbių metu, bet ir kaip praktiškai vertino matomus politikoje veikiančius asmenis, neturėdami išankstinių nuostatų. Šioje dalyje svarbiausia buvo ne tai, kurį pavaizduotą politiką ar politikę respondentai pasirinko, o kaip jie argumentavo savo sprendimą.

Nagrinėjant interviu metu gautus duomenis išryškėjo, jog viena iš svarbių įvaizdžio sudedamųjų dalių, nepriklausanti nuo lyties – žvilgsnis, veido išraiška ir laikysena. Kai kurie išsakyti atsakymai rodo, jog dvejojantis, pasimetęs žvilgsnis nuotraukose sukuria nepasitikėjimą joje esančiu asmeniu: „Iš akių kažkodėl, iš to žvilgsnio, jis toks „sneaky: kažkoks“¹³⁴“, o tvirtai žiūrintis – siejamas su pasitikėjimo kūrimu: „<...> atrodo susimąščiusi ir tvirtai sėdinti, žvelgianti ir turinti ateities vizijas, tai ji atrodo patikimesnė“¹³⁵.“ Savimi pasitikintis žvilgsnis gali būti siejamas su idėjos turėjimu, noru dirbti: „<...> nori parodyti, ne tai, kaip jis atrodo, bet jis akcentuoja savo veidą ir žvilgsnį, kad jis

¹³⁴ Nr. 3

¹³⁵ Nr. 13

*nori pasakyti idėją, o ne save*¹³⁶. Tyrimo duomenys atskleidžia, kad pasimetusi veido išraiška gali suteikti erdvę įvairioms interpretacijoms, pavyzdžiui, ar žmogus apskritai yra susijęs su politika: „*Iš tikrųjų gana keistoka poza ir labai nesuprantamas žvilgsnis, iš tikrųjų toks, veido išraiška irgi tarsi ne politiko*¹³⁷“. Kita artimai su žvilgsniu susijusi įvaizdžio sudedamoji, apie kurią trumpai buvo užsimenama – laikysena. Pavyzdžiui, vienoje iš tyrime naudotų nuotraukų politikė buvo nufotografuota šonu, neformalioje, politikams gan neįprastoje laikysenoje (Žr. *Nuotrauka nr. 2*). Tokia politikės poza atkreipė respondentų dėmesį neigiama prasme: „*<...> net nežinau, politikės taip nesėdi nuotraukose. Dažniausiai jos vaizduojamos tokios pasitempusios, daug žadančios*¹³⁸“. Iš to galima daryti prielaidą, jog politikės vis dar įprasta matyti oficialiose nuotraukose, atrodant pasitempusiai, o laisvesnio pobūdžio nuotraukos nėra priimtinos.

Nuotrauka nr. 2

Kita, tiek politikus, tiek politikės vienijanti viešo įvaizdžio dalis yra aprangos stilius. Didžiosios daugumos nuomone, svarbiausia, kad politikai atrodytų tvarkingai, atsižvelgtų į kontekstines aplinkybes, nenukryptų į kraštutinumus: „*Neateis su chalatų, bet formaliai apsirengus ateis, nėra svarbu, ar ateis su koku rožiniu, ar oranžiniu kostiumu*¹³⁹“; „*Na, jis gali būti ryškus, bet vietoj ir laiku. Žodžiu, tvarkingas, tvarkinga apranga*¹⁴⁰“; „*Man kaip žmogus atrodo, kol, aišku, jis savo išvaizda nekenkia, tol nėra skirtumo, kaip jis atrodo. Aišku, nuogam vaikščiot irgi nereiktų <...>*¹⁴¹“. Taip pat buvo pabrėžta, jog apranga nėra dalykas, kuris turėtų paskatinti klausimus apie

¹³⁶ Nr. 13

¹³⁷ Nr. 5

¹³⁸ Nr. 1

¹³⁹ Nr. 6

¹⁴⁰ Nr. 7

¹⁴¹ Nr. 9

gebėjimus ir kompetencijas: „Apranga, manau, irgi nėra tas dalykas, pagal ką turi vertinti. Svarbiausia yra, ką baigė ir kokius mokslus. Dar svarbu, ar yra teistas¹⁴²“; „<...> matys jos darbus, ką ji daro dėl valstybės, nesvarbu, ką ji apsirengusi¹⁴³“.

Jei politikoje atsiranda įdomesnių, kiek kitokių negu įprasta matyti spalvų, daugelio nuomone tai yra sveikintina ir vertinama teigiamai: „Man nesvarbu, gal kitus erzina kitos spalvos, tamsesnės ar neutralesnės, bet man vienodai, ar V. Raskevičius su suknele, ar violetiniais plaukais. Man tinka, kol žmonės supranta, ką jie daro¹⁴⁴“; „Man pačiai patinka, kai kažką kitaip apsirengia, nes įdomiau žiūrėti ir iš tos pusės įdomiau sekti politikę. Bet tai tik asmeniškai. Įdomiau, spalvotais ir netradiciniais kostiumėliais¹⁴⁵“. Verta išskirti, jog formalios aprangos vertinimas nuomonių kategorijoje išsiskyrė: kai kurių nuomone, įvaizdis siejamas su formalumu, tad oficialumas politikoje yra darbo dalis, kuri turi išlikti: „Sakyčiau, kažko trūksta, galbūt tų marškinukų. Bet ji taip... Kažko trūksta, tokio politiškesnio įvaizdžio¹⁴⁶“; „J formalią įstaiga ir reikia formaliai būt apsirengus¹⁴⁷“. Kita vertus, paprasta, kiek labiau kasdienė apranga sukuria artimesnį politikų įvaizdį tyrimo respondentams(-ėms): „Negaliu tiksliai įvardinti kas, bet galbūt ta apranga tokia paprasta. To politiko apranga tokia formali, o politikės labiau kasdieninė¹⁴⁸“, o per daug formali apranga sukuria neigiamą reakciją: „Galbūt atrodo per formalus, per rimtas man¹⁴⁹“.

Kitas svarbus įvaizdžio elementas, susijęs su politikėmis – makiažas. Didžioji dauguma respondentų nurodė, jog politikės turėtų nepersistengti naudodamos makiažą, tik saikingai paryškinti veido bruožus: „Manau, kai pasidažiusios, bet taip subtiliai, tvarkingai, ne per daug, kad ten demonstruoti savo įgūdžius, bet kad kažkiek pasidažiusios, tai tikrai gerai, svarbu, kad tvarkingai ir solidžiai¹⁵⁰“; „<...> jeigu žmogus dažosi taip natūraliai, tai svarbiausia, kad atrodytų natūraliai, be priklijuotų blakstienų, nupieštais antakiais. Atrodo, kuo natūralesnis žmogus, tuo artimesnis¹⁵¹“. Pasiteiravus, ar politikės gali dalyvauti politikoje nepasidažiusios, dažniausiai buvo atsakoma, jog tai yra jų asmeninis pasirinkimas, neturintis sąsajų su politikams reikalingomis kompetencijomis, o tvarkingai įmanoma atrodyti ir be makiažo: „Čia irgi yra asmeninis žmogaus reikalas. Kaip ir su visu savo gyvenimu, čia, jeigu žmogus nori, tai tegul dažosi. Nemanau, kad tai turėtų turėti įtakos įvaizdžiui¹⁵²“; „Tai yra dalykas, kuris nėra būtinas. Visiškai neparodo nieko, nieko nereiškia, nieko

¹⁴² Nr. 6

¹⁴³ Ten pat.

¹⁴⁴ Nr. 18

¹⁴⁵ Nr. 12

¹⁴⁶ Nr. 4

¹⁴⁷ Nr. 6

¹⁴⁸ Nr. 8

¹⁴⁹ Ten pat.

¹⁵⁰ Nr. 1

¹⁵¹ Nr. 14

¹⁵² Nr. 4

*nesusiję su tavo darbu politikoje*¹⁵³. Dalies moksleivių teigimu, politikėms su didesniu kiekiu makiažo atrodė netgi nepasitikinčios savimi, tarsi slėptų savo amžių ar tikrą veidą: „*Sunku nustatyti amžių, nes man po kaire moterytė yra pasidažiusi smarkiai ir tikriausiai, kad rinkčiausi jaunesnį žmogų*¹⁵⁴“; „*Atrodo, kad ji per daug makiažo užsidėjusi, lyg slėptų save, tai, jeigu reiktų balsuoti, tai nenorėčiau už ją*¹⁵⁵“.

Tačiau, kai kurių respondentų(-čių) nuomone, politikėms makiažą naudoti vertėtų. Vienam(-i) iš abiturientų(-čių) atrodo, jog makiažo naudojimas ir pastangos gražiai atrodyti yra tolygios pastangoms, dedamoms į kitus darbus: „*Gal tvarkingiau atrodo kažkiek ir kad įdeda pastangų kažkiek, tai gal ir į kitus dalykus įdėtų daugiau pastangų*¹⁵⁶“. Kito(-s) respondento(-ės) nuomone, vyrams galimai yra smagiau žiūrėti į gražiai atrodančias politikes, todėl makiažo lūkestis visuomenėje veikiausiai dar ilgai išliks gajus: „*Tai aš įsivaizduoju, kad kokiems vyrams tikrai tiesiog smagiau žiūrėti, maloniau žiūrėti į pasipuošusias, pasidažiusias <..>*¹⁵⁷“.

Su makiažu ir politikėmis susijęs aspektas – plaukų spalva. Vienoje iš tyrimui pasirinktų nuotraukų pavaizduota politikė, pasirinkusi violetinę plaukų spalvą (Žr. Nuotrauka nr. 3).

Nuotrauka nr. 3

Paprašius pasirinkti patikimesnę politikę iš dviejų matomų nuotraukoje, dalis respondentų teigė, kad dešinėje pavaizduota politikė atrodo labiau atvira, įvairesnė asmenybė: „*Nu ir kas, kad violetiniai plaukai? Žvilgsnis, užtat, pažiūrėkite koks. Patikimas. Viltingas*¹⁵⁸“; „*Tai, kad tokiame amžiuje turi violetinius plaukus, rodo, žaismingumą, bet kartu ir jos povyza atrodo solidžiai, bet ir su žaismingumu. Tai reiškia, kad nesusikoncentruoja į vieną dalyką, džiaugiasi gyvenimu, dėl to, manau, kad nenusivažiuotų, jeigu gautų didelį psichologinį spaudimą*¹⁵⁹“. Visgi, Lietuvoje matyti

¹⁵³ Nr. 17

¹⁵⁴ Nr. 11

¹⁵⁵ Nr. 16

¹⁵⁶ Nr. 4

¹⁵⁷ Nr. 1

¹⁵⁸ Nr. 5

¹⁵⁹ Nr. 20

politikos spalvotais plaukais nėra įprasta praktika, tad dalyje respondentų atsakymų buvo galima jausti nuoširdų nustebimą, matant kiek kitokios išvaizdos politikę: „Manau, kad gerai, nes niekada nemačiau šiaip politiko su tokiais spalvotais plaukais. Tai kažkaip, nes nu yra tas stereotipas, kad jie turi atrodyti tvarkingai, kostiumais apsirengę. Tai gal čia visai gera savybė, kad ji gali išlipti iš savo komforto zonos ir taip vat atrodyt.¹⁶⁰“. Tačiau, ne visų pašnekovų matytas išskirtinumas vertintas teigiamai, pavieniais atvejais netgi kontraversiškai: „<...> violetiniai plaukai man kažkaip nu, atsiprašau, bet...¹⁶¹“.

Kitame tyrimo nuotraukų rinkinyje respondentų prašyta pasirinkti tarp intensyviai besišypsančio, aukšto politiko ir kito, kiek apkūnesnio, sėdinčio, rankas sunėrusio vyro (Žr. Nuotrauka nr. 4). Respondentų buvo teirujamasi, kuris politikas atrodo geresnis lyderis – gauti atsakymai išryškino stereotipines nuostatas, vertinant politikų išvaizdą.

Nuotrauka nr. 4

Dalis respondentų nurodė, jog stovintis vyras atrodo nepatikimas dėl tradicinės, politikoje įprastos išvaizdos: „Galbūt vyras dešinėje turi labai panašių ypatybių tiek iš išvaizdos ir stovėsenos, kaip labai didelė dalis vyrų politikų. <..>. Taip pat, gal dešinėje gal mažiau pasitikėčiau, nes jis atrodo kaip dauguma vyrų politikų¹⁶²“. Tačiau, įprastas įvaizdis gali ir suteikti savybes, kurios stereotipiškai priskiriamos vyrams politikams: „<...> kad jis toksai atrodo, kur galėtų trenkti kumščiais į stalą, net nežinau... Nu jį labiau kaip lyderį matyčiau¹⁶³“. Taip pat šioje kategorijoje patvirtinama veido politikoje svarba – sėdintis politikas būtent iš veido rimtumo respondentams atrodė labiau patikimas ir vertesnis lyderio statuso: „Iš veido galiu matyt, kad jis rimtas žmogus ir

¹⁶⁰ Nr. 3

¹⁶¹ Nr. 2

¹⁶² Nr. 15

¹⁶³ Nr. 3

siekiantis savo tikslų, ką pasako, tą padaro ir man jo rankų sunėrimas daug ką pasako, kad žmogus yra rimtas, atsakingas ir konkretus, tai manau jis yra geresnis politikas¹⁶⁴“.

Kategoriškiausias nuomonių pasiskirstymas išryškėjo prašant pasirinkti tarp dviejų nuotraukų, kuriose pavaizduotas tradiciškai atrodantis politikas, dėvintis kostiumą, bei politikas, Europos Parlamento salėje sėdintis su kapišonu (Žr. Nuotrauka nr. 5).

Nuotrauka nr. 5

Įdomu tai, jog būtent su kapišonu sėdintis politikas yra Europos Parlamento narys, užimantis aukštesnes pareigas negu vyras su kostiumu, LR Seimo narys A. Lydeka. Daliai pašnekovų būtent kostiumo dėvėjimas sukūrė teigiamą, patikimą įvaizdį: „<...> be abejonės žmogus, kuris vilki kostiumą, kadangi gobtuvas tikrai neprideda įvaizdžio formalaus, visgi, politikoje svarbios tos detalės <...>. Tas žmogus, kuris dėvi gobtuvą, tikrai matosi nėra tas, kuriam būtų priskiriama politika, kadangi jau jo vien išvaizda tai pasako. O kuris dėvi kostiumą, tai iškart matosi rimtas, žinantis savo poziciją, žinantis, kur jis dirba ir ką jis daro ir, manau, šiuo žmogumi pasitikėtų dauguma, nes vėlgi, įvaizdis daug ką pasako¹⁶⁵“. Politikas su kostiumu kai kuriems atrodė užimantis aukštesnes pareigas dėl nuotraukoje esančio oficialaus įvaizdžio: „Gali būti, kad jaunuolis su kapišonu be galo pavargęs nuo savo darbo, o iš kitos prizmės, gal jis tinginiauja. O vyresnis vyriškis, faktas, tikriausiai užima aukštesnę poziciją¹⁶⁶“. Kai kurių pasirinkimą lėmė matoma plati politiko šypsena, lyginant su neutraliu politiko veidu, matomu iš dešinės: „bent iš nuotraukos, toks atsipalaidavęs kažkoks gal. Neatrodytu, kad jis mėgsta dirbti iš jo veido išraiškos. O tas pirmas toks visai laimingas, nusiteikęs gerai atrodo, atrodo kokybiškiau kažką padarytų¹⁶⁷“.

¹⁶⁴ Nr. 7

¹⁶⁵ Ten pat.

¹⁶⁶ Nr. 11

¹⁶⁷ Nr. 3

Tačiau ne visus respondentus papirko tradicinio stiliaus įvaizdis – kai kuriuos respondentus tokio pobūdžio įvaizdis atbaidė: „*Kad ir kaip stereotipiškai nuskambėtų, paprastesni žmonės dirba daugiau nei puošnūs žmonės, dėl to rinkčiausi vyrų su akiniais*¹⁶⁸“. Analizuojant dvyliktokų(-ių) atsakymus, galima daryti prielaidą, jog jaučiamas nuovargis matyti gražiai atrodančius, tačiau savanaudiškai dirbančius politikus: „*<...> kurie nebando iš savo pareigų ar pozicijų kažko ypatingo padaryti, man atrodo, kad jie yra toje pozicijoje, ne dėl statuso, ne dėl pozicijos, o dėl to, kad jiems patinka. O tas su kostiumu, jis atrodo gerai dirbantis, bet toks linkęs daryti viską dėl pačios pozicijos, ne dėl to, kad nori ar dėl to, kad jam rūpi*¹⁶⁹“. Taip pat politikas su kostiumu kai kuriems atrodė kaip tipiškas, su neigiamomis stereotipinėmis nuostatomis siejamas politikas: „*Tas plikas man toks atrodo tipinis konservatyvus, daug kalbantis, mažai darantis politikas*¹⁷⁰“.

Apibendrinant šį poskyrį, galima išskirti, kokios įvaizdžio savybės lyties pagrindu dvyliktokams ir dvyliktokėms šio tyrimo rėmuose yra esminės. Nepriklausomai nuo lyties, svarbiomis įvaizdžio savybėmis laikomas žvilgsnis, veido išraiška, laikysena: dvejojantis, pasimetęs žvilgsnis nuotraukose sukuria nepasitikėjimą, o užtikrintas, savimi pasitikintis žvilgsnis siejamas su noru dirbti. Identiškas apibendrinimas taikytinas kitiems dviem minėtiems įvaizdžio elementams – pašnekovai neigiamai vertina pasimetusią veido išraišką, kai kuriems buvo neįprasta matyti atsipalaidavusią, netradiciniame fone esančią laikyseną. Daugumos nuomone, politikų ir politikų apranga turėtų būti tvarkinga, o įdomesni ir originalesni aprangos sprendimai sulaukia daugiau teigiamų vertinimų, negu kritikos. Visgi, aukso viduriukas išlieka norma reikiamai atrodyti reikiamoje vietoje. Nors daliai respondentų politika siejasi su formaliu aprangos stiliumi, o kitai daliai – su laisvu apsirengimo stiliumi, iš principo sutinkama, kad stilius yra asmeninis politikų(-ių) reikalas. Režiuojant savybes, priskiriamas pagal lytį, galima sakyti, jog didžiosios respondentų dalies nuomone, politikų makiažo naudojamas laikomas asmeniniu pasirinkimu. Dauguma respondentų vieningai teigė, jog politikės turėtų nepersistengti naudodamos makiažą, jį pasitelkti tik veido bruožų paryškinimui. Spalvoti politikų plaukai vertinti kontraversiškai – daliai tai nėra įprastas reiškinys, o kitiems – kaip tik naujovių, drąsos parodymas. Išskiriant politikams priskiriamas stereotipines savybes, taip pat matomas nuomonių išsiskyrimas – daliai pašnekovų atrodo, jog neformalus politikų stilius yra artimesnis jaunam žmogui, visgi kitai daliai atrodo, jog kuriamas oficialus, rimtas įvaizdis yra politikos dalis. Kitaip tariant, tradicinis politikų įvaizdis neretai siejamas su tradiciniais politikų trūkumais ir nusivylimu jais, todėl žmonės yra linkę pasitikėti nestandartinius

¹⁶⁸ Nr. 11

¹⁶⁹ Nr. 4

¹⁷⁰ Nr. 8

išvaizdos sprendimus besirenkančius politikus. Iš matomų atsakymų įvairiapusiškumo, apibendrintai galima daryti prielaidą, jog išvaizdos lūkesčiai politikoje yra besikeičiančių stereotipų.

Išvados

Šiame tyrime, remiantis atliktais kokybinių pusiau struktūruotų interviu duomenimis, buvo nustatyta, kokiais lyties stereotipais remiasi Lietuvos dvyliktokių ir dvyliktokų lūkesčiai ir idealai politikų(-ių) atžvilgiu. Išanalizavus 20 surinktų interviu su abiturientais ir abiturientėmis bei tyrimo rezultatus padalinus į keturias (ne)patinkančių asmeninių savybių, lyderystės, šeimos ir įvaizdžio kategorijas, išryškėjo šios išvados:

- 1) Stereotipinių nuostatų tendencijos dvyliktokų ir dvyliktokių požiūryje po truputį silpnėja arba išlieka nepakitusios. Atsižvelgiant į gautus rezultatus, didžiosios dalies respondentų(-čių) nusistovėjusios normos, kaip šeimos turėjimas, lyderystė tik vyrų atžvilgiu pradedamos kritiškai vertinti ir kvestionuoti.
- 2) Kaip nuo lyties nepriklausomos teigiamos savybes politikoje šioje analizėje išskiriamas veiklumas, darbštumas, užsispyrimas siekiant tikslų, drąsa, natūralios, žmogiškos pusės parodymas, pokyčiams atviros pažiūros, pasitikėjimas savimi, geri komunikaciniai įgūdžiai, patriotiškumas. Apibendrinant neigiamas bendrai išskiriamas asmenines savybes, respondentams nėra artimos savanaudiškos savybės, visuomenės skaldymas, tolerancijos stoka, nesutampančios pažiūros, nevaldomas emocionalumas. Tuo tarpu politikės suprantamos kaip labiau žmogiškos, atjaučiančios, supratingesnės, kovingesnės, besikišančios į ne savo reikalus. Išskirtinai tik politikai matomi kaip turintys kietąsias kompetencijas, kaip analitinis mąstymas, manipuliuojantys, valdingi ir kartais nenatūralūs.
- 3) Politikės moterys kaip lyderės visuomenėje yra priimamos ir vertinamos. Bendrosios lyderystės savybės turi pasižymėti noru vesti, tvirtu charakteriu, profesionalia ir pasitikėjimą keliančia išvaizda, gebėjimu kontroliuoti emocijas. Kai kurių respondentų(-čių) nuomone, lyderių savybės skiriasi pagal lytį. Respondentų(-čių) teigimu politikės gali būti lyderės, tik su kitokiais bruožais – skirtingai suvokiami standartai grindžiami kontrastais etiketo, savybių ir lūkesčio pagrindu bei tradicijos lyderių pozicijose matyti vyrus. Visgi, dažniau laikytasi pozicijos, jog lyderystės savybės nėra nulemtos lyties – pastarosiomis politikai gali tiek pasižymėti, tiek nepasižymėti, nepriklausomai nuo lyties. Respondentams(-ėms) išskyrus prastą lyčių lygybės padėtį šalyje, teigta, jog politikėms reikia įdėti daugiau pastangų, siekiant pelnyti visuomenės pasitikėjimą – tai padaryti leistų tradiciškai politikams priskiriamų savybių, kaip griežtumas ar mažiau švelnumo, įgijimas.
- 4) Didžioji respondentų(-čių) dalis šeimos sukūrimą laiko asmeniniu pasirinkimu. Šiai pašnekovų(-ių) grupei šeimos (ne)turėjimas nedaro jokios esminės įtakos, vertinant politikų ir politikų dalyvavimą viešojoje erdvėje. Nors mažesnei daliai pašnekovų atrodo, jog šeimos turėjimas politikoje yra pliusas, šis lūkestis nebuvo išsakomas kategoriškai. Apibendrinant, šios nuostatos

gali būti paveiktos pastarųjų metų politinių tendencijų raidos Lietuvoje, kai aukštas pozicijas užima šeimos nesukūrusios politikės nėra kritikuojamos dėl to, jog pasirinko karjeros galimybes, o ne šeimos kūrimą.

- 5) Apibendrinant svarbiausias nepriklausomas nuo lyties įvaizdžio savybės, išskiriamas žvilgsnis, veido išraiška, laikysena. Daugumos nuomone, politikų ir politikų apranga turėtų būti tvarkinga, o įdomesni ir originalesni aprangos sprendimai sulaukia teigiamų vertinimų, negu kritikos. Akcentuojant pagal lytį priskiriamas savybes, makiažo naudojamas laikomas asmeniniu pasirinkimu — politikės turėtų nepersistengti naudojant makiažą. Visgi, buvo teigiama, jog makiažas niekaip nėra susijęs su su politikoje reikalingomis kompetencijomis, o mažesnis kosmetikos kiekis asocijuojasi su artumu dvyliktokams(-ėms). Kiek neįprastos savybės politikoje, kaip spalvoti plaukai, vertinti dviprasmiškai – daliai tai nėra įprastas reiškiny, o kitiems – naujovių, drąsos parodymas. Taip pat kontraversiškai vertintas neformalus drabužių stilius politinėje aplinkoje – iš vienos pusės laisvalaikio stilius yra artimesnis jaunam žmogui, tačiau kitai daliai atrodo, kad oficialus, rimtas įvaizdis yra politikos dalis, turinti išlikti. Apibendrintai galima daryti prielaidą, jog dažnu atveju tradicinis įvaizdis siejamas su nusivylimu ir trūkumais politikoje, todėl tyrimo respondentai(-ės) yra linkę pasirinkti kitokius išvaizdos sprendimus besirenkančius politikus. Iš šios prielaidos bei matomų atsakymų įvairiapusiškumo, apibendrintai galima daryti prielaidą, jog išvaizdos lūkesčiai politikoje yra besikeičiančių stereotipų.
- 6) Šis darbas reikšmingas ir aktualus dėl savo analizės naujumo Lietuvos kontekste. Tyrimas papildo šiuo metu žinomas stereotipines jaunimo nuostatas ir kokybiniais duomenimis įvardina dvyliktokų(-ių) besikeičiančias stereotipines nuostatas. Šis darbas gali tapti geru atspirties tašku ateityje tęsiant stereotipinių nuostatų tyrimus. Nuosekliai tęsiant stereotipinių nuostatų analizes būtų galima matyti ne tik jų momentinę, bet ilgalaikius pasikeitimus.

Šaltinių ir literatūros sąrašas

1. Adams Michele, *Is family a moral capital resource for female politicians? The case of ABC's Commander in Chief*, *Media, Culture & Society*, 33(2), 2011, 223-241.
2. Barrett Andrew W., Lowell Barrington W., *Is a picture worth a thousand words? Newspaper photographs and voter evaluations of political candidates*, *Harvard International Journal of Press Politics*, 10(4), 2005, 98-113.
3. Bennett Stephen Earl, *Young Americans' indifference to media coverage of public affairs*, *Political Science & Politics*, 31(3), 1998, 535-541.
4. Bian Lin, Sarah-Jane Leslie, Andrei Cimpian, *Gender stereotypes about intellectual ability emerge early and influence children's interests*, *Science*, 355(6323), 2017, 389-391.
5. Byerly Carolyn M., Ross Karen, *Women and media: A critical introduction*, John Wiley & Sons, 2008.
6. Brooks Deborah Jordan, *Testing the double standard for candidate emotionality: Voter reactions to the tears and anger of male and female politicians*, *The Journal of Politics*, 73(2), 2011, 597-615.
7. Cvencek Dario, Meltzoff Andrew N., Greenwald Anthony G., *Math-gender stereotypes in elementary school children*, *Child development*, 82(3), 2011, 766-779.
8. Deborah Alexander, Andersen Kristi, *Gender as a Factor in the Attribution of Leadership Traits*, *Political Research Quarterly*, 46(3), 1993, 527-545.
9. Delli Carpini, X. Michael, *Gen. com: Youth, civic engagement, and the new information environment*, *Political communication*, 17(4), 2000, 341-349.
10. Devine Patricia G., *Stereotypes and prejudice: Their automatic and controlled components*, *Journal of personality and social psychology*, 56(1), 1989, 5-18.
11. Ditonto Tessa M., Hamilton, Allison J., Redlawsk David P., *Gender stereotypes, information search, and voting behavior in political campaigns*, *Political Behavior*, 36(2), 2014, 335-358.
12. Dolan Kathleen, *Gender Stereotypes, Candidate Evaluations, and Voting for Women Candidates: What Really Matters?*, *Political Research Quarterly*, 67(1), 2014, 96-107.
13. Dolan Kathleen, Lynch Timothy, *It takes a survey: Understanding gender stereotypes, abstract attitudes, and voting for women candidates*, *American Politics Research*, 42(4), 2014, 656-676.
14. Eagly Alice H., *Gender stereotypes have changed: A cross-temporal meta-analysis of US public opinion polls from 1946 to 2018*, *American psychologist*, 75(3), 2020, 301.
15. Eagly Alice H., Karau Steven J., *Role congruity theory of prejudice toward female leaders*, *Psychological review*, 109(3), 2002, 573.

16. Europos lyčių lygybės institutas, *Lyčių lygybės indeksas*, 2021, <<https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2021/country/LT>>, [žiūrėta 2022-01-07].
17. Gonsalkorale Karen, Sherman Jeffrey W., Klauer Karl Christoph, *Aging and prejudice: Diminished regulation of automatic race bias among older adults*, *Journal of Experimental Social Psychology*, 45(2), 2009, 410-414.
18. Hayes Danny Jennifer L. Lawless, Gail Baitinger, *Who cares what they wear? Media, gender, and the influence of candidate appearance*, *Social Science Quarterly*, 95(5), 2014, 1194-1212.
19. Hall Stuart, *The Spectacle of Other, Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*, 1997, 257-258.
20. Hippel William Von, Silver Lisa A., Lynch Molly E., *Stereotyping against your will: The role of inhibitory ability in stereotyping and prejudice among the elderly*, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26(5), 2000, 523-532.
21. Huddy Leonie, Terkildsen Nayda, *Gender stereotypes and the perception of male and female candidates*, *American journal of political science*, 1993, 119-147.
22. Kaid Lee Lynda, Postelnicu Monica, *Political advertising in the 2004 election: Comparison of traditional television and Internet messages*, *American Behavioral Scientist*, 49(2), 2005, 265-278.
23. Kaid Lee Lynda, *The effects of political advertising on young voters*, *American Behavioral Scientist*, 50(9), 2007, 1137-1151.
24. Kavaliauskaitė Jūratė, *Simpatijų politiniams lyderiams galvosūkis: ar svarbios asmeninės politikų savybės?, Kaip renkasi Lietuvos rinkėjai? Idėjos, interesai ir įvaizdžiai politikoje*, 2014, 179-201.
25. Kelly Alison, *Sex stereotypes and school science: A three year follow-up*, *Educational studies*, 14(2), 1988, 151-163.
26. Lawless Jennifer L., *Women, war, and winning elections: Gender stereotyping in the post-September 11th era*, *Political Research Quarterly*, 57(3), 2004, 479–490.
27. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, *Reprezentatyvi visuomenės nuomonės apklausa apie lyčių stereotipus ir smurtą*, 2019, <visuomenes_nuomones_apklausa_vilmorus.pdf>, [žiūrėta 2022-01-07].
28. Lygių galimybių plėtros centras, Lietuvos žmogaus teisių centras, *2020 m. ir 2021 m. apklausų „Lyčių stereotipai mokyklose duomenų palyginimas*, 2021, <<https://www.lygybe.lt/data/public/uploads/2021/11/lyciu-stereotipai-mokyklose.pdf>>, [žiūrėta 2021-12-21].
29. Lygių galimybių plėtros centras, *Vadovėlių ir kitų mokymo (-si) priemonių vertinimo lyčių aspektu apžvalga*, 2019.

30. Matonytė Irmina, Novelskaitė Aurelija, Butkuvienė Ernesta, *Moterys rinkimų kampanijoje: pozicijos partijose ir atspindžiai žiniasklaidoje*, *Politologija*, 2, 2007, 98-133.
31. McDermott Monika L., *Voting cues in low-information elections: Candidate gender as a social information variable in contemporary United States elections*, *American Journal of Political Science*, 1997, 270-283.
32. McFarlane Donovan A., *A positive theory of stereotyping and stereotypes: is stereotyping useful?*, *Journal of Studies in Social Sciences*, 8(1), 2014, 156.
33. Morozovas Artūras, Grišinas Arvydas, *2000-ųjų vaikai apie politiką ir save*, Nara, 2019, <<https://nara.lt/lt/articles-lt/2000-vaikai-apie-politika>>, [žiūrėta 2021-12-21].
34. Murphy Johnson S. K., Zewdie S. E., Reichard S., *The strong, sensitive type: Effects of gender stereotypes and leadership prototypes on the evaluation of male and female leaders*, *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 106(1), 2008, 39–60.
35. Muzzatti Barbara, Franca Agnoli, *Gender and mathematics: Attitudes and stereotype threat susceptibility in Italian children*, *Developmental psychology*, 43(3), 2007, 747.
36. Punch Keith F., *Introduction to Social Research. Quantitative & Qualitative Approaches*, 1998, 319.
37. Purvaneckienė Giedrė, *Lytiškumo formavimasis ir kultūrinė aplinka: mokinių požiūris*, *Acta Paedagogica Vilnensia*, 26, 2011, 22.
38. Rahn Wendy, Hirshorn Rebecca M., *Political advertising and public mood: A study of children's political orientations*, *Political communication*, 16(4), 1999, 387-407.
39. Romera Magdalena, *The Transmission of Gender Stereotypes in the Discourse of Public Educational Spaces*, *Discourse & Society*, 26(2), 2015, 205–29.
40. Rothbart Myron, *Memory Processes and Social. Cognitive processes in stereotyping and intergroup behavior*, 2015, 145–181.
41. Sanbonmatsu Kira, Kathleen Kira Dolan, *Do gender stereotypes transcend party?*, *Political Research Quarterly*, 62(3), 2009, 485-494.
42. Sapiro Virginia, *If U.S. Senator Baker Were A Woman: An Experimental Study of Candidate Images*, *Political Psychology*, 3(1/2), 1981, 61–83.
43. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Tauragės moters užimtumo ir informacijos centras, Jaunimo nuostatos - visuomenės be lyčių stereotipų pamatas, 2020, <<http://moterscentras.lt/wp-content/uploads/2020/09/Tyrimo-ap%C5%BEvalga-ir-%C4%AF%C5%BEvalgos.pdf>> [žiūrėta 2022-01-09]
44. Spencer Steven J, Claude Steele M., Diane Quinn M., *Stereotype threat and women's math performance*, *Journal of experimental social psychology*, 35(1), 1999, 4-28.

45. Urboniene Aiste, *Moters mokslininkės įvaizdis Lietuvos moksleivių akimis*, *Sociologija. Mintis ir veiksmas*, 01, 2009, 119-130.
46. Zoonen Liesbet Van, *Finally, I Have My Mother Back” Politicians and Their Families in Popular Culture*, *Harvard International Journal of Press/Politics*, 3(1), 1998, 48-64.

Publicistiniai šaltiniai:

47. Žurnalas *Reitingai*, 1(15), 2021.

Priedas nr. 1

Interviu metu naudotas klausimynas

1. Kurie iš pastarųjų metu vykstančių politinių įvykių tau yra labiausiai įdomūs?
2. Kas yra tavo naujienų šaltiniai?
3. Savo balsą atiduotum už politiką ar politikę, matomus nuotraukoje? Kodėl?

Naudoti šaltiniai:

1. Bardella Jordan, 2020,
<https://www.facebook.com/JordanBardella/photos/a.1600678250171563/2669475253291852> [žiūrėta 2021-09-28]
 2. Donáth Anna Júlia, Wikipedia,
https://en.wikipedia.org/wiki/Anna_J%C3%BAlia_Don%C3%A1th#/media/File:Don%C3%A1th_Anna_J%C3%BAlia_2020-ban.jpg [žiūrėta 2021-09-28]
3. Koks politikas ar politikė tau labiausiai patinka? Kodėl?
 4. Ar politikui svarbu turėti šeimą? Kodėl taip manai?
 5. Ką manai apie [įvardinto] politiko/politikės bendravimo būdą?
 6. Kokios asmeninės savybės reikalingos, norint dalyvauti politikoje?
 7. Jei įvardino politiką vyrą, paklausti apie mėgstamą politikę moterį ir atvirkščiai.
 8. Kuris politikas ar politikė tau labiausiai nepatinka? Kodėl? Kas tiksliai nepatinka, ką norėtum pakeisti?
 9. Kaip galėtum apibūdinti politinę lyderystę?
 10. Kokį žmogų Lietuvoje šiuo metu galėtumėte įvardinti kaip lyderio pavyzdį? Kokiomis savybėmis jis pasižymi?

11. Kuri iš apačioje pavaizduotų politikų tau atrodo patikimesnė? Kodėl?

Naudoti šaltiniai:

- 1) Eider Gardiazábal Rubial MEP Spanish MEPs of the S&D group, Flickr <<https://www.flickr.com/photos/socialistasparlamentoeuropeo/34730838545>> [žiūrėta 2021-09-28]
- 2) Pierangelo Tendas, *EU Gun Ban: Dita Charanzová speaks out to Firearms United*, Gunsweek, <https://www.gunsweek.com/en/current/articles/eu-gun-ban-dita-charanzova-speaks-out-firearms-united> [žiūrėta 2021-09-28]

12. Kaip įsivaizduoji nuotraukoje esančias politikas?

Šaltiniai:

- 1) Čiuplys Raimondas, *Rusijoje ketinama dalį senatorių skirti iki gyvenimo pabaigos*, diena.lt, <https://m.diena.lt/naujienos/pasaulis/ekonomika-ir-politika/rusijoje-ketinama-dali-senatori-u-skirti-iki-gyvenimo-pabaigos-975762> [žiūrėta 2021-09-28]
- 2) Kabulska Anna, *Wywiad Sylwii Spurek na temat przemocy domowej dla Onet*, 2019 <<https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/wywiad-sylwii-spurek-na-temat-przemocy-domowej-dla-onetpl>> [žiūrėta 2021-09-28]

13. Kaip manai – koks yra makiažo ir aprangos tikslas politikoje?

14. Kuris politikas nuotraukoje tau atrodo geresnis lyderis? Kodėl?

Naudoti šaltiniai:

- 1) Tegyvuoja kinas: Nacionalinėje filharmonijoje emociškai atidarytas 21-asis „Kino pavasaris“ <<https://kinopavasaris.lt/lt/naujienos/tegyvuoja-kinas-nacionalineje-filharmonijoje-emociškai-atidarytas-21-asis-kino-pavasaris>> [žiūrėta 2021-09-28]
- 2) Seekatz Ralf, <https://www.ralf-seekatz.eu/ralf-seekatz-politik/> [žiūrėta 2021-09-28]

15. Kuris politikas atrodo geriau dirbantis? Kodėl?

Naudoti šaltiniai:

- 1) Lydeka Arminas, Arminas Lydeka. Naujas Seimas – nauja kultūra, LRT, 2020, <<https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/1299754/arminas-lydeka-naujas-seimas-nauja-kultura>> [žiūrėta 2021-09-18]
- 2) Semsrott Nico <https://caching-production.jetzt.de/attachments/ckcekgrnj00v40nul0adjiprn-nico-semsrott-serie.0.0.640.640.l.jpg> [žiūrėta 2021-09-28]

16. Galbūt mūsų pokalbio metu neišgirdai klausimo, kuriuo norėtūsi pasidalinti? Kas tai būtų?

Priedas nr. 2

Informantas(-ė) Nr. 1

A.S. - Gerai, tvarkoj, pradedam. Kurie iš pastarųjų metu vykstančių politinių įvykių tau yra labiausiai įdomūs?

R. - Politiniai įvykiai.... mhm.... Viskas ten kas vyksta Baltarusijoje, kažkiek domiuosi, bet iškart sakau, kad aš nelabai skaitau kažkokių portalų ir pan. Tai aš daug ko nežinau, bet gerai įdomu, kas Baltarusijoje vyksta, netoli yra, grasinimai visokie vyksta ir pan. Tai šita visai įdomi tema. Nežinau kas dabar yra aktualu.

A.S. - Žinai, čia ne kas aktualu, bet tai kas įdomu tau.

R. - Na nežinau, neturėčiau atsakymo kažkaip taip.

A.S. - Tai tau įdomiausi Baltarusijos įvykiai?

R. - Ne įdomiausi, bet kažkiek jo. Žinau, kad ten kažkas vyksta ir tiek.

A.S. - O kas yra tavo naujienų šaltiniai?

R. - Ne patys geriausi, bet realiai LRT. Taip pat skaitau tai, kas būna socialiniuose tinkluose, net pavyzdžiui Instagrame būna pamatau kokį „memą“ ir tada pradedu tiesiog googlintis kas čia tokio vyksta.

A.S. - Gerai, dabar aš pasidalinsiu savo ekranu. Ar matai? Savo balsą atiduotum už politiką ar politikę, matomus nuotraukoje? Kodėl?

R. - Taip matau. Aš turbūt už politikę. Šiuo metu, jo.

A. S. - O kodėl taip nusprendei?

R. - Aš renkuosi iš žvilgsnio, ji atrodo labiau priimtina. Atrodo geresnio veido, na ir šiaip, kad moteris. Žinau, kad moteris yra nuvertinamos daugumoje sričių, dėl to rinkčiausi ją.

A.S. - Aha. Tai turi omenyje, kad ji yra moteris ir dėl to rinktumėsi ją?

R. - Manau taip. Nes vis tiek reikia palaikymo moterims.

A. S. - O ką manai apie vyrą? Kuris iš dešinės pusės?

R. - Na, viskas gerai su juo. Bet aš nežinau, kažkuo atbaido truputi. Aš net neatsimėčiau tokio vyro jį pamačius artimiausiu metu. Jis toks, na iškart nusistačiau.

A.S. - Koks politikas ar politikė tau labiausiai patinka? Kodėl?

R. - Aš realiai nesu politikos žinovė, tai neseku visko. Seku kas užsienyje darosi, na o kokių politikų yra net nelabai pasakyčiau.

A.S. - Nebūtinai Lietuvos politikai tinka, gal turi kažkokį politiką, kad pamatai jį pasakai sau: „va čia va tai gerai“?

R. - Kažkaip visiškai tuščia galva, net nežinau.

A.S. - O pavyzdžiui tu balsavai praeituose Seimo rinkimuose?

R. - Man dar nebuvo 18-ikos metų.

A.S. - Aišku, nes tokiu atveju būčiau paklaususi už ką ir kodėl balsavai. Tai nesugalvojai koks politikas tau yra prie širdies?

R. - Aš, kaip čia pasakius, net nežinau jų veiklos, ką jie daro, bet dabar va į galvą šovė ta politikė Čmilytė-Nielsen. Tiesiog ją prisiminiau, bet nieko negaliu pasakyti, kuo ji užsiima.

A.S. - Aha, o šovė į galvą, ir ką pagalvojai apie ją, kad tarkim kokie būdvardžiai jai tiktų? Na ta prasme vis tiek kažką pagalvojai turbūt, nežinau matei arba žinai ją ir vis tiek kažkokia mintis kilo.

R. - Na, kad ji tokia, nežinau, atrodo tiesiog siekianti tikslų tokia, protinga atrodo. Girdėjau apie ją tokių faktų, kad šachmatininkė ar kažkas tokio. Išgirsti iš aplinkos ir iškart susidarai įspūdį, tai atrodo geras žmogus, nesukta, neklastinga.

A.S. - Tai tau šachmatai asocijuojasi su protingumu?

R. - Tarkim, iš dalies. Nu vis tiek, ne visi ten kažką sumąstyę, tai gal. Tiesiog dabar taip prisiminiau be jokios priežasties tokį faktą kažkur girdėtą.

A.S. - *Aha. O kaip manai ar politikei svarbu turėti šeimą? Kodėl taip manai? Tai svarbu ar ne?*

R. - Ta prasme, kaip čia, na man, nežinau. Na gerai - turi šeimą, tai man kaip tik atrodo gerai, nei tarkim neturėtų šeimos. Bet čia nėra svarbiausias dalykas, bet kad turi šeima čia yra gerai.

A.S. - *O koks tada yra svarbiausias jeigu ne šeima?*

R. - O svarbiausias, kas toksai?

A.S. - *Minėjai, kad šeima nėra svarbiausias dalykas politikoje. O tai koks dalykas tau atrodo svarbiausias, kad tarkim kas tikrai turėtų būti dalyvaujant politikoje? Kaip tau atrodo?*

R. - Ta prasme, kad kažkokią savybę turėtų?

A.S. - *Taip, taip. Tarkim savybę.*

R. - Na gerai, tarkim, ne tik kalbantis, bet ir darantis. Kur būna tik žada, bet nieko nedaro. Svarbu, kad tesėtų savo pažadus. Kad tikrai kokius nors veiksmus darytų.

A.S. - *O pavyzdžiui, ką manai. Ar esi mačiusi kaip Čmilytė-Nielsen kalba? Ar per žinias, na ir Facebook'e ji ganėtinai gerai matosi. Ir ką manai apie jos bendravimo būdą? Kaip ji pavyzdžiui bendrauja su visuomene?*

R. - Na kaip atrodo pagarbiai viskas, normaliai. Gerbia aplinkinius, atsakinėja į tuos klausimus.

A.S. - *Tau neatrodo, kad per griežtai bendrauja ir moteris turėtų šiek tiek švelniau bendrauti? Kad ji kartais per griežta būna?*

R. - Nemanau. Manau tegul, nes paskui būna įvairiausių nuomonių, kad moteris ir kad netvirtai apsisprendusi, savo nuomonės nepagrindžia ir pan. Manau, kad jeigu ji griežtai kalba tai ir gerai.

A.S. - *Tai manai, kad nieko tokio, kad moteris griežtai kalba?*

R. - Tikrai ne. Manau dar labiau tada ji atrodo kaip rimta persona.

A.S. - *Įvardinai moterį politikę, kuri tarkim tau atrodo priimtina, o pavyzdžiui apie vyrą politiką nepagalvojai? Kuris atrodo irgi toks „fainas“? Niekas neateina į galvą?*

R. - Aš pavardžių visai neatsimenu, bet jeigu aš pamatyčiau kažkokių tiesiog iš veido tai gal ir žinočiau, net nežinau. Dabar tiesiog į galvą atėjo Lansbergis. Bet jis ten irgi darė kažko neaiškaus. Bet aš nežinau, nėra taip, kad mane žavi jų veikla ir pan.

A.S. - *O beje, apie kurį Lansbergį pagalvojai?*

R. - Apie jauną.

A.S. - *Bet kažko daugiau, plačiau kaip supratau nelabai norėtum pasakyti? Kuo žavi ir kuo patinka? Taip kažkaip atėjo į galvą ir viskas? Daugiau taip konkrečiai neįvardintum?*

R. - Jo, ne.

A.S. - *Tada paklausiu atvirkščiai, gal turi politiką ar politikę, kuris/kuri tau labiausiai nepatinka? Kodėl? Kas tiksliai nepatinka, ką norėtum pakeisti? Nebūtina, kad žiauriai nepatinka, bet tarkim kurio nemėgsti? Gal galėtum įvardinti?*

R. - Dabar kažkaip prisiminiau Graužinienę. Ar jis vis dar yra politikoje? Ar ji vis dar kažką daro?

A.S. - *Na ji buvo ilgą laiką, tai na ji yra politikė. Man atrodo ji nieko nebedaro arba na dar yra Darbo partijoje ten kažkur sąrašė. Na ir ką pagalvojai apie Graužinienę?*

R. - Man iš karto ji, tiek kartu, ar ten koks renginys ant scenos stovėjo ar koks interviu irgi kažkas tokio, ji nesugeba pirmiausiai ištarti net žodžių, pavyzdžiui - Lietuva net nesugebėjo išskiemenuoti, man atrodo. Man šitas iškart taip įsiminė. Ir tas, Konstitucija, kažkas tokio, vyravo tie visi juokai Facebook'e.

A.S. - *Jo, tai čia kaip ir pasakei, ką ji padarė ir, kad nepatiko. Bet kokiomis savybėmis ji tau nepatinka, na tarkim, jeigu reikėtų apibūdinti.*

R. - Atrodo visiškai neryžtinga, tokia jau nieko naujo neatnešanti, jokių naujovių. Nežinau, užsisėdėjusi vietoje ir nieko naujo nepadaranti.

A.S. - *O pavyzdžiui, politikas vyras, apie joki nepagalvojai? Kuris nepatinka?*

R. - O gali kokius žymiausius politikus Lietuvoje išvardinti, kad aš tiesiog prisiminčiau, nežinau, tokius, kurie daugiausiai veikia ir daugiausiai rodomi?

A.S. - Šiaip negaliu, pagal visą tyrimą, bet..., negaliu iš tikrųjų. Nes aš tada, na žodžiu galiu užvesti tave ant kelio ir parodyti kaip man pavyzdžiui atrodo. Ir tada čia šališkumas būtų. Šiaip nežinau, kaip čia tau padėti. Gali šiek tiek pagalvoti, gal kažkas ateis į galvą.

R. - Na tarkim Skvernelis, Karbauskis. Tai man reikia pasakyti apie kokį nors politiką vyrą, kuris man nepatinka?

A.S. - Taip, bet jeigu tokį turi išvis. Tarkim, na kuo nepatinka? Tarkim minėjai Skvernelį. Tau labiau patinka ar nepatinka Skvernelis?

R. - Sakyčiau, kad labiau nepatinka.

A.S. - Na o pavyzdžiui, kodėl labiau pasirenki, kad nepatinka?

R. - Dar klausimas, kokios jis ten srities buvo ministras ar kas toksai ten aš labai mažai žinau?

A.S. - Tai čia nereikia ir žinoti tokių dalykų. Bet jis buvo ministras, ministras pirmininkas.

R. - Aš dabar galvoju. Tada kai prasidėjo tas karantinas, ar jis jau buvo dalis tų ribojimų. Jis lyg ir buvo.

A.S. - Buvo buvo. Nes jos vyriausybė priėmė tuos ribojimus.

R. - Tai va, tarkim. Kelis mačiau jo pasisakymus per televizorių. Tai kai kurie nelogiški sprendimai buvo, kai kurias sritis riboti. Nelogiški sprendimai, atrodo žiūrėjau iš šono ir tiesiog galvojau - kodėl?

A.S. - Kaip galėtum apibūdinti politinę lyderystę? Kaip įsivaizduotum ją?

R. - Na gerai, kažkoks matomas, viršumas kai galbūt kiti politikai mato jį kaip įtakingą žmogų ir jis yra lyderis. Tiesiog jam gerai sekasi vadovauti partijai, toks atsakymas.

A.S. - O tarkim tavo politinis lyderis būtų moteris ar vyras?

R. - Man kažkaip į galvą ateina - lyderis.

A.S. - O kodėl?

R. - Kažkaip taip įprasta, kad vyrai taip dažnai būna pagrinde tie lyderiai, vadovai. Toks vaizdas iškart susidaro. Jeigu taip vadinama dešinioji ranka gali būti, tai tokia moteris, patarėja ir panašiai. Nežinau kodėl būtent vyras lyderis. Gal labiau toks stereotipas toks, tiesiog. Vyras visada būna toks rimtesnis, visada turi kažkokį vaidmenį, politikoje ypač, į jį rimčiau žiūri ir panašiai ar taip išrenka.

A.S. - Aš dabar vėl pasidalinsiu ekranu. Kuri iš apačioje pavaizduotų politikų tau atrodo patikimesnė? Kodėl?

R. - Man kažkodėl ta dešinioji. Tamsesnių plaukų.

A.S. - Kodėl ji tau atrodo patikimesnė?

R. - Jos žvilgsnis atrodo, toks nuoširdus, tokia tikra ji atrodo. Nežinau, ta blondinė atrodo tokia, man ji net nepanaši į politikę. Bet man jos abi net nepanašios į politikes. Net nebūčiau pasakiusi iš nuotraukų, tiesiog nieko nežinau, kad jos politikės. Na bet, patikimesnė, dėl tos minos.

A.S. - Sakai, kad net nebūtum išvis pasakiusi, kad jos yra politikės. O ko trūksta, kad va pamatytum ir tikrai būtų aišku, kad tai yra politikės?

R. - Gal tos tokios įprastos nuotraukos, kur būna sukryžiuvus rankas stovi su kostiumėliu ir visu ūgiu, tarkim, na arba puse. Na dažniausiai reikia viso vaizdo, nes dažniausiai taip iš arti kažkaip atrodo, kad ta moteris violetiniais plaukais sėdinti, taip atrodo, net nežinau, politikės taip nesėdi nuotraukose. Dažniausiai jos vaizduojamos, tokios pasitempusios, daug žadančios, tokios dar nežinau. Dar esu pratusi matyti su kokiu šūkiu, reklamoje, toje vadinamojoje agitacijoje ar ten nuotraukoje.

A.S. - Dar tada norėjau paklausti. Pasirinkai tą, tamsesniais plaukais moterį, o vat, ko tau trūksta toje šviesių plaukų moteryje? Kodėl tos šviesesnės moters nepasirinkai? Dar kitaip paklausiu, kaip jai reikėtų pasitaisyti, kad ji atrodytų patikimesnė?

R. - Na čia toks klausimėlis. Net nežinau, čia gal negražiai taip būtų pasakyti, bet trumpesni plaukai gal kažkaip jau pridėtų tokio rimtumo. Nes jau esu pratusi matyti, kad politikės tokios būtų, na ne vyresnio amžiaus, bet taip nebūtinai save taip tobulai prisižiūrinčios. Besidažančios taip tobuliausiai,

na nežinau. Jo, kad ji būtų patikimesnė, man kažkaip norisi pilnesnio vaizdo, tiesiog ne iš taip arti ją matyti reikėtų.

A.S. - Gal gali apibūdinti kaip įsivaizduoji nuotraukoje esančias politikas? Gal galime pradėti nuo trumpų plaukų moters. Kaip įsivaizduoji, kokia ji yra politikė?

R. - Ta trumais plaukais, atrodo kaip daug su kuo konfliktuojanti kažkodėl, rimta, bet nesėkmingai kažką daranti. Tokios kyla mintys. Kas čia dar. Ilgai esanti politikoje, kažkas susiję su kokia teise, bet ne nelabai.

A.S. - O ta kita? Kaip tau atrodo?

R. - Net sunku man apie ją ką ir pasakyti. Ji man atrodo ramesnė, tokios paprastesnės srities, tarkim politikė. Net neatrodo pagrindinė, bet tokia ne padėjėja, bet ne lyderė.

A.S. - O iš ko tau taip atrodo? Kodėl? Kas sukėlė tokias asociacijas?

R. - Man net iš išraiškos, tokia paprasta, draugiška.

A.S. - O ta kita moteris iš išraiškos kokia tau atrodo?

R. - Ji labai piktokai atrodo, pikta, susirūpinusi, kažko nemėgstanti atrodo, kai taip žvelgia.

A.S. - O kuri šiaip tau nuotrauka pačiai labiau patinka?

R. - Nu šiaip nei viena, bet labiau dešinė, ta rudais plaukais, turbūt. Maloniau žiūrėti truputi, nes kažkokia nepikta.

A.S. - Dar sakyk, kaip manai, kokios politikės tau labiau patinka, kai jos būna pasidažiusios ar kai be makiažo?

R. - Manau, kai pasidažiusios, bet taip subtiliai, tvarkingai, ne per daug, kad ten demonstruoti savo įgūdžius, bet kad kažkiek pasidažiusios tai tikrai gerai, svarbu, kad tvarkingai ir solidžiai.

A.S. - O kaip manai, visuomenei labiau patinka, pasidažiusios ar labiau tokios natūralesnės?

R. - Visuomenei? Taip bendrai, kad tiesiog patinka, tai aš įsivaizduoju, kad kokiems vyrams tikrai tiesiog smagiau žiūrėti, maloniau žiūrėti į pasipuošusias, pasidažiusias, nebent galvoja, kad tada joms labiau rūpi grožis, kad jos čia atėjo kažko pasiekti, ne dėl kokių rimtų siekių turinčios. Gal tiesiog taip dvipusiška mano nuomonė. Šiaip man patinka, kai jos gražios ir pasidažiusios, bet kai natūralios jos galbūt atrodo rimtesnės, kažkokios ryžtingesnės, atėjusios čia kažką pakeisti, o ne pasirodyti, kad jos ten gali gražiai atrodyti.

A.S. - Taip. Dar vienas klausimas. Kuris politikas nuotraukoje tau atrodo geresnis lyderis? Kodėl?

R. - Geresnis lyderis. Aš tikrai žinau, kad bus tikrai kairysis su akiniais, bet atrodo lyderis didesnis tai tikrai man su kostiumu, tas „ERGO“. Na matau, kad čia Lietuvoje.

A.S. - O kodėl tau taip atrodo? Sakei, kad tas sėdintis turėtų būti geresnis lyderis, bet tau atrodo, kad geresnis yra stovintis. Tai kodėl stovintis?

R. - Na toks nusistovėjęs dalykas yra, kad taip atrodantys vyrai dažniausiai yra lyderiai. Jau vyresni, tokie žili, nežinau, net kažkokie, na jo veidas net toks atrodo. Aš įsivaizduoju, kad daug kas jo nemėgsta, o tas kairysis atrodo draugiškesnis su visais.

A.S. - O tas draugiškesnis atrodo iš ko?

R. - Tas su akiniais, na jis toks, na toks paprastesnis, toks sėdi toks, atrodo su juo lengva susikalbėti, geras vadovas, jeigu yra vadovas.

A.S. - Na ir paskutinė nuotrauka. Kuris politikas atrodo geriau dirbantis? Kodėl?

R. - Nu čia abu tikrai politikai?

A.S. - Taip.

R. - Tai, tikrai, vyresnis tas plikas, atrodo geriau dirbantis.

A.S. - Kodėl taip nusprendei?

R. - Nusprendžiau, nes aš iškart palyginau, nes tas su akiniais, tiesiog atrodo, kad jisai, net dirba pačioje paprasčiausioje vietoje. Kur nors, tarkim kokioje nors kavinėje ir nelabai panašus į politiką. Jis toks nusiminęs. Atrodo, kad jo nuotrauka paimta iš kokio nors ten socialinio tinklo. O tas plikas, jis tikrai atrodo kaip politikas. Ką čia dar, gal net kaip koks verslininkas labiau atrodo.

A.S. - Aha. Tai žodžiu su kapišonu, neatrodo gerai, nepriimtum į darbą? Ane?

R. - Į rimtą vietą gal ne, bet šiaip kur nors tai kodėl ne. Tiesiog, jis iš būtent šitos nuotraukos, neatrodo tinkamas politikai. Bet gal ten kitaip būtų. Gal jei kitaip atsisėstų tai gal viskas normaliai.

A.S. - Ir pabaigai, gal kokio klausimo neišgirdai? Gal nori ką nors papildyti? Gal kažką prisiminei? Gal ką nors dar pabaigai nori pasakyti?

R. - Nieko pridurti gal ir ne. Šiaip gal tikrai buvo įdomu, pati supratau, kad stereotipai išvis labai vyrauja politikoje ir bendrai visuomenėje. Tai turbūt tiek.

Informantas(-ė) Nr. 2

A.S. - Jau įrašinėju, tai gerai, pirmas klausimas būtų - kurie iš pastarųjų metu vykstančių politinių įvykių tau yra labiausiai įdomūs?

R. - Nežinau. Kiek aš dabar žiūrėjau tai buvo apie automobilių išmetamųjų dujų...

A.S. - Taršos mokesčių?

R. - Taršos mokesčių, taip. Kol kas tas man labiausiai įdomus. Na dar gal tas apie Covid'ą. Na ir tiek turbūt.

A.S. - O kas yra tavo naujienų šaltiniai?

R. - Naujienų šaltiniai tai būtų turbūt tai Panorama vakarais, 15min.lt, bet aš taip dažniausiai neskaityau daug. Tiesiog aš gal perskaityau tas antraštes ir viskas.

A.S. - O kaip dažnai Panoramą žiūri?

R. - Nu, tėvai žiūri vakarais, tai aš irgi prie jų sėdžiu tai va taip ir gaunasi - aktualu.

A.S. - Gerai, aš dabar pasidalinsiu savo ekranu. Matai dvi nuotraukas, taip? Aš nematau ar tu linksi ar ne, gali pasakyti ar matai? Taip arba ne.

R. - Matau, matau.

A.S. - Gerai, tai būtų klausimas toks - savo balsą atiduotum už politiką ar politikę, matomus nuotraukoje?

R. - Nežinau šiaip, nu kažkaip, politikas taip keisčiau atrodo.

A.S. - O kodėl keisčiau? Kas tau keisto atrodo?

R. - Na tiesiog tokia veido išraiška tokia labai, kaip čia pasakyti, labai keista.

A.S. - Aha. Tai už ką balsuotum?

R. - Tai turbūt už politikę.

A.S. - O kokia tau ji atrodo. Kodėl tu už ją balsuotum?

R. - Na ryžtinga atrodo, pasitikinti savimi, ką aš žinau. Neabejojanti, drąsi. Turbūt tiek galiu pasakyti.

A.S. - Gerai. O turi politiką ar politikę, kuris tau patinka? Kuris tau atrodo tikrai geras politikas ar politikė?

R. - Ne, žinokit, neturiu.

A.S. - Neturi?

R. - Ne. Tikrai.

A.S. - O netgi neturi kažkokio tokio, nežinau, politikoje veikiančio žmogaus, vat tarkim už kurį, jeigu rytoj būtų rinkimai, atiduotum balsą?

R. - Žinokite, aš politikais daug nesidomiu, tad man tai už ką balsuoti irgi būtų sunkus klausimas.

A.S. - Tai tokio kaip ir favorito politikoje neturi, kas taip labiau patinka?

R. - Ne, tikrai neturiu.

A.S. - O gerai...

R. - Na žiūrėkit, na tarkim jeigu G. Lansbergis skaitosi kaip politikas, bet jis yra Europos Sąjungos, kaip pasakius tas atsakingas... tai nežinau ar jis skaitomas kaip politikas?

A.S. - Tai skaitosi politikas.

R. - Tai vat gal tada va jis.

A.S. - O kuo tarkim jis tau patinka? Na arba va pagalvojai, kad jis va geras politikas, tai vat kuo? Kuo jis vat toks geras?

R. - Šiaip nežinau, aš daug jo juokių pokalbių ar pasisakymų neklausęs, bet žinau, kad jis, nežinau ar jis laimėjo praeitais metais ar nelaimėjo tų Seimo rinkimų? Ir šita, na aš suprantu jį kaip, kad jeigu už jį daug kas balsavo, tai reiškia kaip ir daug kas suprato, ką jis daro. Ir turbūt visi pasitiki juo.

A.S. - Aha. O tu pasitiki juo?

R. - Nu aš šiuo metu kaip ir pasitikiu, kai kurie už Karbauskį ten buvo balsavo ir pasitikėjo juo, na bet nežinau, man jis gal nelabai.

A.S. - Minėjai, kad va Covid tema domiesi, tai va gal Covid temoje, kontekste, būtų koks nors politikas ar politikė, kad gerus sprendimus priima? Arba tame, kažkaip daro gerai darbus, kad Covid'as būtų suvaldytas? Vat kažkoks neateitų į galvą, politikas?

R. - Nu aš kiek galvoju, priimant Covid sprendimus tai yra pasitelkiama, kaip ir tokių susirinkimų, bendrų žmonių susirinkimų nusprendžiama. Tai kaip ir vienas politikas negali viso to atsakymo atstovauti, tai kaip ir nelabai žinau, kas čia.

A.S. - Atsiprašau, mano katinas labai žaidžia. Gerai.

R. - Aš dar šiek tiek sugalvojau, yra dar du tokie kaip ir labiausiai patinkantys, būtų, gal: G. Lansbergis ir I. Šimonytė. Nežinau kodėl.

A.S. - Mhm. Tai apie G. Lansbergį tai kaip ir truputėli kalbėjom, kad O vat kokias savybes išskirtum? Kuo jis tau patinka? Nes vis tiek jį paminėjai.

R. - Nu jis toks, nežinau, jis toks atrodo, toks kaip pasakyti, tikrai žinantis ką daro savo srityje, nėra taip, kad jis būtų, nežinau, darantis, tuos bet kokius sprendimus. Tada atsimenu, buvo ten kažkaip kelių politikas buvo, kuris buvo atsakingas už kelių... šitą... konstravimą visoje Lietuvoje. Tada jis pasidarė savo gyvenvietėje kelia ir aš neatsimenu jo pavardės. Ir jį paskui išmetė iš darbo. Na jūs galbūt ir žinot.

A.S. - Tai visų pirma, į mane gali „tu“ kreiptis, viskas čia gerai. Aš dar nesu tokia sena. Viskas gerai, jo, aš supratau iš konteksto apie ką tu kalbi, turiu omenyje, kad tas vat politikas, kur minėjai, kad kelių pasidarė sau prie namų, tai tau vat, kaip vertini visą tą situaciją, kad va politikas pasidarė sau kelių prie namų? Tai yra gerai ar tai yra blogai? Kaip tau atrodo visa tokia situacija?

R. - Nu visiškai, nesuprantu aš tokių situacijų, nu nes, yra sudarytas sąrašas kaip turi eiti iš eilės, kam yra priklausoma, ir duoda pirmenybę, bet jis išsikelia savo asmeninius poreikius aukščiau už šitų sudarytų sąrašų.

A.S. - Aukščiau valstybės eina?

R. - Nu jo, aukščiau valstybės, ir jis tiesiog, kaip ir pagal viską, politikas turėtų atstovauti valstybę, naudą daryti, ir nepasitarnauti savo asmeninei laimei. Tai va, nepaaiškinama.

A.S. - Mhm. O žiūrėk, minėjai, kad tau dar I. Šimonytė į galvą atėjo. Tai vat kokia tau atrodo I. Šimonytė? Kokie bruožai tau jos patinka? Ką vat išskirtum?

R. - Nežinau, aš tik žinau, kad vienas iš tėvų balsavo už ją. Ir kol kas, nežinau ar čia viskas, kaip pasakyti, teisingai linkme jie eina. Čia Lietuvos Laisvės partija, taip?

A.S. - Kita biškeli, bet irgi valdančioji partija, Tėvynės Sąjunga - Krikščionys Demokratai. Bet čia detalės, čia nesvarbu.

R. - Jo, tai, ji irgi man kaip ir G. Lansbergis manau su I. Šimonyte jie atrodo tikrai geresni už Karbauskį. Na tas R. Karbauskis, nežinau, jis man kažkoks toks, jis man nepatinka. Na ir S. Skvernelis irgi. Na jie dviese tokie, kaip bičiuliai atrodo.

A.S. - Labai gerai pradėjai apie antrąją mano klausimų dalį šnekėti, bet dar šiek tiek grįžkime prie I. Šimonytės ir G. Lansbergio, jeigu galim. Tai pavyzdžiui, I. Šimonytė neturi šeimos. Nežinau, žinai ar nežinai. Bet ji yra vieniša, tai kaip tu tai vertini? Ar tau tai netrukdo, kad ji neturi vaikų pavyzdžiui?

R. - Nu, ne. Taip žmogus, galbūt nu, neturėtų tos viešumos kritikos, jeigu jis lankosi, eina su kažkuo į restoranus, dar kažką. Bet aš tai tikrai nenurašyčiau to kažkaip. Kaip sakyti, neduočiau kritikos tam. Jeigu žmogus ieško sau, antros pusės, tai tikrai nekritikuokime to.

A.S. - Ir manai, kad politikas, politikė šiuo atveju, politikoje gali dalyvauti jeigu neturi šeimos? Tarkim, tai nėra didžiausias minusas, kokį gali turėti?

R. - Aišku, gali dalyvauti.

A.S. - Atsiprašau, pertraukiau, sakyk.

R. - Gali, gali. Aš laukiau jūsų, kaip sakyti, papildymo.

A.S. - O G. Lansbergis turi šeimą, tai kaip manai, tai yra jo plusas kaip politiko? Ar tai irgi...? Na tai kaip tai vertini? Kad jis turi šeimą...

R. - Ta prasme, kad vienas turi, o kitas neturi?

A.S. - Taip, taip. Ir kaip tau atrodo, kaip tu vertintum? Kuris tau vat pačiam, vat svarbu ar nesvarbu, kad jie su šeima yra politikoje? Keičiasi nuo to kažkas?

R. - Geras klausimas. Nu, kaip tai I. Šimonytei būtų kaip ir daugiau, ne streso, bet gal daugiau darbo, norint patenkinti visuomenės, tiek savo lūkesčius. Nes jai reikia antros pusės ir reikia kaip, nežinau, kaip būtų tikslu pasakyti, nežinau kokias ji pareigas užima, bet atsimenu, kad aukštas. Tai, jai reikia daug darbo įdėti, kad visuomenę išlaikytų gerai ir kad atliktų savo įgyvendintu tikslus, kad ją išrinko. Plius, dar pagerinti, savo asmeninę būseną, kad nebūtų visą laiką įkibus į darbą. Tai kaip ir biški sunkesnis variantas žmogaus. O pavyzdžiui G. Lansbergio, tai jam kaip ir lengviau, nes jis jau turi šeimą, jam tiesiog reikia susikaupti į savo darbą.

A.S. - Aha. O kaip tarkim, esi matęs per žinias, kaip G. Lansbergis kalba. Arba pavyzdžiui gal Facebook'e esi matęs kaip jis pavyzdžiui jis rašo įrašus, nesi atkreipęs dėmesio?

R. - Esu biški girdėjęs, kai yra kalbėjęs Europos Parlamente.

A.S. - Ir kaip manai, koks yra jo bendravimo būdas? Nes kartais sako, kad jis yra gan arogantiškas, toks truputi pasikėlęs? Tai tau neatrodo, kad šiek tiek, toks nežinau, kaip vertintum jo bendravimo būdą? Neatkreipei dėmesio? O gal tau visai taip neatrodo? Gal aš čia visiškai nusišneku?

R. - Man vat R. Karbauskis tai tikrai atrodo pasikėlęs, jis toks su savo tonu tai taip. Čia žinau vis tiek ne į temą tas R. Karbauskis, bet vis tiek...

A.S. - Ne, ne, viskas gerai.

R. - O G. Lansbergis, Lansbergis, tai jis gal su tokius savo ramumu, jis atrodo taip labai, kaip čia pasakyti, nu ne arogantiškai, o taip labai įtraukiančiai ir net nežinau, kaip pasakyti. Jis taip ramiai viską išdėsto ir gal truputi ir gali taip atrodyti, kad jis taip arogantiškai kalba.

A.S. - O kaip vat I. Šimonytės bendravimą apibūdintum?

R. - Ji tai labai kryptingai manau kalba, taip ... pasirošusi ką ji nori kalbėti ir pasako ką nori. Kaip sakyti, ryžtingai, taip viską tvirtai ir argumentuotai pasako. Aš taip įsivaizduoju. Nors ir nesu jos daug klausęs.

A.S. - Ne, viskas su tuo yra gerai. Dabar galim pereiti prie kitų klausimų. Jau minėjai porą pavardžių, tai galėsi dabar vat pasisakyti. Tai vat, kuris politikas ar politikė tau labiausiai nepatinka? Kodėl? Kas tiksliai nepatinka, ką norėtum pakeisti?

R. - Tai būtų turbūt du, tai S. Skvernelis ir R. Karbauskis.

A.S. - Nu tai, o tai kuo jie tau taip nepatinka? Kas vat būtent nepatinka?

R. - Jų poelgiai, nu ne poelgiai, o veiksmai, kuriuos jie atlieka. Kartais sunkiai suprantami. Tiesiog, tas jų bendravimo būdas, kaip sakyti, kai ima interviu iš jų ar dar kažkur, yra toks labai, toks labai: „aš čia nekaltas, aš čia nieko nepadariau, jūs čia nekaltinkite manęs, čia vat, aš dariau kaip aš norėjau ir viskas". O S. Skvernelis atrodo kaip R. Karbauskio bičiulis. Nežinau. Tai vat.

A.S. - O vat moters politikės neįvardintum, kuri tau nepatinka, vat į jų kompaniją. Kas vat tau atrodo, kad tiktų prie S. Skvernelio ir R. Karbauskio?

R. - Moteris? Šiaip aš moterų politikų daug nežinau. Žinau tik yra I. Šimonytė, Armonaitė ir viskas manau. Jos man atrodo toje pačioje partijoje.

A.S. - Panašiai. O tada dar norėjau paklausti, kaip vertini S. Skvernelio pasisakymus apie šeimą? Labai daug apie šeimą kažkaip gaunasi, kad kalbame, bet taip kažkaip vis kyla man klausimų iš to ką kalbam. Nežinau ar seki, bet kai buvo 2019 m. prezidento rinkimai, tai vienas iš S. Skvernelio tokių kaip ir nuskambėjusių pasisakymų buvo, kad „reikia į prezidentūrą grąžinti krykštaujančius vaikus“. Nu, nes kaip žinia 2019 m. dar buvo D. Grybauskaitė, prezidentė, ir vienas iš tokių S. Skvernelio šūkių, kad „reikia į prezidentūrą grąžinti krykštaujančius vaikus“. Tad kaip tu vertintum tokį S. Skvernelio pasisakymą? Kaip tau jis atrodo?

R. - O kaip čia šitą reikia suprasti?

A.S. - Na, kad vaikų juokas vėl skambėtų prezidentūroje, ten maždaug tokia mintis buvo. Vat kaip tau toks pasisakymas atrodo?

R. - Nežinau, man tai toks juokingas. Nežinau, gal turbūt tai reiškia, kad prezidentūrą lankytų daugiau vaikų arba kad prezidentas turi turėti vaikų. Arba tas, arba tas.

A.S. - O vat kaip tau atrodo, prezidentas turi turėti vaikų?

R. - Ne. Nu, nuo kiek metų prezidentas yra renkamas? Nuo keturiasdešimties?

A.S. - Panašiai ten, jo Konstitucijoje... Jo, jo, jo, ten kažkas.

R. - O kitur jau kaip suaugęs, brandus žmogus. Tai manau, kad jis kaip ir logiškai, turi turėti šeimą. Tai nežinau, gal ir, nežinau. Aš tai gal net nekreipčiau labai daug dėmesio į tai. Man tiesiog svarbiausia, kad jis atliktų savo pareigą ir, man to pilnai užtenka to.

A.S. - O vat dar norėjau paklausti, vat jeigu galėtum pakeisti pas R. Karbauskį, kokias nors savybes, ką tu pakeistum, kad jis būtų toks geresnis politikas Lietuvai?

R. - O kiek aš galėčiau pakeisti?

A.S. - Na vat aš nežinau, nu vat įsivaizduokime, na tarkime.

R. - Na vat, gal visų pirma pakeisčiau, jo tokį, nežinau, gal tą kalbėjimo būdą, ar kaip čia pasakius. Jis toks visą laiką toks, atseit vat, kad visada bando išsivynioti iš tos situacijos, nenori pripažinti, kad to aišku. Tai jeigu politikai pripažįsta savo klaidą, nu tai jie gali būti ir nušalinami nuo to. Tai jis nenori išeiti iš savo to posto, tai nežinau. Tai gal dar būtų, manau, ką dar R. Karbauskis, ką dar pakeisti. Nežinau aš. Aš net nežinau, ko jam trūksta ir ką čia pakeistus jame, nes jis toks visas, tiesiog, gal tinginys. Drąsus yra kažkoks, bet jis labai toks apgaulingas, atrodo, kad tikrai negali pasitikėti, tai gal to jam trūksta.

A.S. - Gerai, tada dar būtų toks klausimas, kaip galėtum apibūdinti politinę lyderystę Lietuvoje? Koks galėtų būtų politinis lyderis ar lyderė? Kaip tu įsivaizduotum?

R. - Kokį žmogų matau kaip lyderį?

A.S. - Kokias savybes vat įvardintu, kad lyderis turėtų turėti. Bet gali sakyti ir koks žmogus tavo nuomone būtų politinis lyderis? Gal apie kažką pagalvojai ir vat jo savybes galėtum įvardinti.

R. - Tai politinis lyderis ir nors lyderis toks pats, ne tiek kad giminiški žodžiai, bet vienas nuo kito labai priklausomi. Politinis tai visuomenei, priklauso nuo visuomenės, tai jis turėtų būti, nu gebantis įkalbėti didelę žmonių dalį. Toliau, turėtų būti kaip ir (pastaba - respondentas kalba su kitu žmogumi kambaryje, garso pauzė). Atsiprašau, čia tuoj.

A.S. - Viskas gerai.

R. - Tada dar būtų, kryptingai dirbantis. Kas dar būtų. Drąsus. Jeigu kalbant apie lyderį, tai aišku - drąsus. Tada - ryžtingas. Kas dar. Kaip ir viskas.

A.S. - O vat apie kokį nors žmogų pagalvojai, vardindamas savybes? Gal tau yra koks nors žmogus ar politikas Lietuvoje, vat pasižymintis šiomis savybėmis?

R. - Pasižymintis tokiomis savybėmis. Nu, aš daug nežįūriu toks politikos, tai kaip ir nelabai galėčiau ką nors užčiuopti joje, tokio lyderio. Turbūt neturiu.

A.S. - Aš dabar vėl pasidalinsiu ekranu. Taip. Kuri iš apačioje pavaizduotų politikų tau atrodo patikimesnė?

R. - Gali būti atsakymas, kad nei viena?

A.S. - Galį. O kodėl tau nei viena neatrodo?

R. - Nežinau, šiaip, po kaire moteris atrodo labai.... ne tai, kad nežinanti ką daro, bet tokia kaip ir pusiau žinanti ką daro. Taip, kad ir eina į tą linkmę, bet nežinanti.

A.S. - O tai po dešine tada kaip atrodo?

R. - Po dešine atrodo, nepanaši į politikę net.

A.S. - O kodėl? O ko jai trūksta, kad ji būtų panaši į politikę? Mes čia kalbam apie moterį violetiniais plaukais?

R. - Jo, jo. Tai vat, violetiniai plaukai man kažkaip nu, atsiprašau, bet...

A.S. - Ne, tai čia nereikia nieko atsiprašinėti. Tai, vat būtent dėl plaukų atrodo, kad....

R. - Jo, vat būtent dėl plaukų... Na nežinau kas dar. Turbūt jo.

A.S. - O stilius pavyzdžiui? Nieko netrūksta kažkaip kaip politikėi?

R. - Nu ką aš žinau. Žinau, kad moteris turi atrodyti kaip pavyzdys, yra tam tikras skonis, bet iš šitos nuotraukos neatrodo, kad ji pažįsta jį. Tai vat. Man ir šalikas nelabai atrodo.

A.S. - Nedera truputi? O kuo nedera?

R. - Kažkaip per didelis.

A.S. - Bet ta šviesių plaukų moteris atrodo kaip politikė, pasakytum, kad ji politikė? Viskas tvarkoje?

R. - Manau, pasakyčiau, kad politikė, bet tikrai ne kokios didelės partijos. Nu už kurią daug balsuojama.

A.S. - Toliau. Kaip įsivaizduoji nuotraukoje esančias politikes? Tai galime pradėti nuo tos moters trumpais plaukais. Vat kaip įsivaizduotum, kokia ji yra politikė?

R. - Manau, kad ji gal ne lietuvi, kalba angliškai, tai sakyčiau, kad ji užsienio politikė. O kas dar būtų. Kažkaip apsirengusi kaip kokiame teisme. Tai galbūt kažką su teismine valdžia dirba, nežinau ką aš čia sakau. Nors atrodo, kad su vidaus reikalų kažką. Tokia atsakinga, gal labiau teismuose dalyvauja.

A.S. - O kuri tau nuotrauka labiau patinka?

R. - Šiaip gal ta po kaire. Ta su trumpais plaukais.

A.S. - O kodėl taip pasirinkai?

R. - Nežinau, tiesiog, jaučiu, kad ji yra iš kažkokios rimtos pozicijos, ir, kad ji tikrai galėtų atlikti darbą geriau. Nežinau.

A.S. - O kaip manai, moteriai yra svarbu būti pasidažiusiai, politikoje tvarkingai atrodyti? Ir koks yra makiažo tikslas politikoje? Nu nebūtinai makiažo tikslas, bet ...

R. - Tvarkinga turėtų būtų, toks kaip ir stiliaus kodeksas, nu ji turėtų taikyti, neturėtų vaikščioti su trumpais sijonais. Turėtų būti tvarkingai apsirengusios, tačiau nu tas makiažas, turbūt priklausytų nuo pačios moters. Tai ar ji nori dėtis jį ar ne. Aišku, nepadauginti, bet .. tai vat.

A.S. - Dar dvi nuotraukos liko. Tai kuris politikas nuotraukoje tau atrodo geresnis lyderis?

R. - Nu kažkaip po dešine.

A.S. - Tai čia tas stovintis būtų?

R. - Taip.

A.S. - Aha. O tai stovintis, kuo jis tau atrodo geresnis lyderis? Ta prasme iš ko taip sprendi?

R. - Visų pirma, jis yra fotkinamas prie šitos, nu ne tai, kad stendo, o kažkur geroje aplinkoje. Nes po kaire sėdintis žmogus yra fotkinamas kažkur viduje, tai reiškia kažkur Seime. Reiškia už jo biški žemesnes...., nu ne tokias aukštas pareigas. Stovima pozicija, nu poza, atrodytu tokia rimtesnė, tai vat.

A.S. - Taip. Nu ir, ir, ir, prieš paskutinis klausimas. Kuris politikas atrodo geriau dirbantis?

R. - Kažkaip atrodo, kad visi čia prie šito klausimo atsakytų, kad tas po kaire.

A.S. - Tą su kostiumu, ane? O kaip tau atrodo?

R. - Taip, tą su kostiumu. Taip ir būtų.

A.S. - O iš ko sprendi?

R. - Ne, tai iš veido išraiškos matosi, kad vienas yra arba mažai miegojo, tas su akiniais, o kitas ai, bet jeigu mažai miegojęs, tai gal daug dirbo... Nežinau. Tai turbūt tas su kostiumu, kuris daug dirba.

A.S. - Tai kaip supratau iš kostiumo ir nusprendei ar dar kažkokie dalykai? Kaip ir minėjai, kad šypsena ir pan.?

R. - Jo, šypsena, tai taip.

A.S. - Gerai, tai, gal dar kažkurį klausimą norėtum patikslinti ar dar ką nors pasakyti ar dar kuo nors norėtum pasidalinti?

R. - Ne.

Informantas(-ė) Nr. 3

A.S.: Gerai, tvarkoj. Tai pirmas klausimas būtų, kurie iš pastaruoju metu vykstančių politinių įvykių tau yra įdomiausi?

R: Aaamm, galbūt tie, nu visai įdomu, bet jau biškį atsibodę yra su vat koronaviruso visu, nes, na, visai įdomu, kaip ten viskas politikoje vyksta, bet, biškį ir atsibodo jau kaip ir sakiau. Tai va gal šitas, kol kas taip.

A.S.: O kas yra tavo naujienų šaltiniai?

R: Kaip, pavyzdžiui, visokie naujienų portalai. Tinka toks?

A.S.: Tinka, be abejo. Čia mintis, kad iš kur tu sužinai naujienas.

R: Ai, nu tai jeigu feisbuke, pavyzdžiui, būna visokie naujienos. Tai vat iš ten. Nu dar visokie 15min, Delfi, TV3 ten tie straipsniai. Tai vat iš tų daugiausiai.

A.S.: Gerai, aš dabar pasidalinsiu ekranu. Tai savo balsą atiduotum politikui ar politikei matomoje nuotraukoje?

R: Politikei gal.

A.S.: O kodėl taip nusprendei?

R: Nežinau, čia, kaip iš išvaizdos dabar reikia spręst, taip?

A.S. Turbūt (juokiasi).

R.: Nežinau, atrodo tokia kažkokia visai draugiška, net nežinau kaip čia pasakyt. Miela tokia visai atrodo. Abu šiaip tokie, sunku pasakyt dabar čia..

A.S. : Aha. O tai kodėl tada, tarkim, už politiką vyrą nebalsuotum visgi?

R: Jo žvilgsnis toks visai keista atrodo. Toks nelabai patikimas atrodo.

A.S.: Gerai. O koks politikas ar politikė tau labiausiai patinka?

R: Aš šiaip, tiesą pasakius, nesidomiu politika, tai nelabai žinau... Šimašius skaitosi kaip politikas?

A.S.: Taip, be abejo.

R: Tai va, juo gal tada. Nežinau, visai turintis gal gerų idėjų toks atrodo ir dar jaunas. Gal nu nežinau, man patinka visai jisai.

A.S: O, pavyzdžiui, kokios savybės tau Šimašiaus patinka? Čia jau kaip ir paminėjai, bet gal dar kažką gali papildyt?

R: Vat nežinau, pavyzdžiui, man labai patinka jo idėjos, kad jis sugalvojo tokių neįprastų dalykų, kaip ten buvo Lukiškių aikštėj tas paplūdimys padarytas čia toks labai... Visokių nuomonių buvo, kad labai nepatiko, bet kai kuriem labai patiko, nu bet iš mano pusės tai aš manau, kad labai gerai jis padarė, nes.... nu vaikams labai patiko tas. Pavyzdžiui žmonės, kurie galbūt nenuvažiuoja, negali, neturi galimybės nuvažiuoti prie jūros. Vaikams mano atžvilgiu labai patiko, kaip aš mačiau ten daug vaikų žaidė jiems labai linksma. Šiaip tokia vieta, kur tiesiog gali tiesiog gerai pabūt. Aš irgi keliskart buvau, man labai patiko.

A.S: O, pavyzdžiui, dabar kuri laiką Šimašiaus ir politinę karjerą ir asmeninį gyvenimą lydi ganėtinai tokios didelės skyrybų dramos ir asmeninio gyvenimo pasirinkimai, ypač kas liečia šeimą. Tai vat, kaip tu manai, ar politikui svarbu turėti šeimą?

R: Nelabai manau svarbu, jeigu viskas gerai ir taip, tai... nu, aišku, ten visa drama tokia gal nebuvo labai faina, nes pirma buvo tiesiog viskas gerai kaip ir, jie ten su ta žmona išsiskyrė, bet po to, kai paaiškėjo, kaip jinai ten dar buvo įkėlus ta jo žmona kažkokį ten postą, kad nelabai ten gerai kažkaip buvo. Kad jis ten meiluzę ligtais turėjo. Aš, kaip supratau, tai nu, po to įvykio nelabai fainiai aišku buvo, be ar turi turėt šeimą tai nu nebūtinai, nu jeigu... čia nėra toks kaip būtinybė, manau.

A.S: Pavyzdžiui, manai, tas visas skandalas skyrybų Šimašiui padarė kažkokią įtaką jam, kaip politikui?

R: Gal jo, jo. Kažkaip vis tiek gal dauguma tada labiau dar moterų kitaip pradėjo žiūrėti, gal ne taip kaip anksčiau. Manau, kad nuomonė vis tiek suprastėjo apie jį gal kai kurių tikrai.

A.S: O pavyzdžiui, tavo nuomonė nepasikeitė po visos skyrybų dramos?

R: Nu pasikeitė, aš buvau pamiršusi šį įvykį, kol nepriminei. Tai jo nu biškį tikrai krito akyse.

A.S: O, pavyzdžiui, seki Šimašiaus komunikaciją? Esi, pavyzdžiui, mačiusi, kaip jis bendrauja su rinkėjais arba, pavyzdžiui, socialiniuose tinkluose jis ganėtinai aktyvus. Tai vat, nežinau, gal turi savo nuomonę apie jo bendravimą su žmonėmis? Vat kaip tau atrodo kaip jis, kaip jis bendrauja?

R: Aš nežinau, neseku jo, na, gal Feisbuke, bet kažkaip nemačiau žinokit kaip jis bendrauja. Bet nežinau, nu, gal visai normaliai. Net nežinau, kaip čia pasakyt. Gal visai gerai bendrauja, aš nežinau.

A.S: Gražiai, ane? Tai bendravimo ta visa maniera, jo bendravimo būdas, maniera, tai tau yra priimtini? Viskas atrodo... Kaip tau atrodo?

R: Nu aš nelabai mačiusi, kaip jis bendrauja, nu su žmonėmis, bet... nu jo gal, gal priimtini.

A.S: O, pavyzdžiui, va paminėjai Šimašių, tai jis būtų politikas vyras. O gal pagalvojai per tą laiką, kažkas kilo apie politikę moterį, apie galbūt apie kažkokią pagalvojai?

R: Dabar žinau tiktai Šimonytę, aš apie ją nežinau, ką esu girdėjęs, bet man ji atrodo tokia visai gera, irgi normali politikė. Bet nežinau, nežinočiau ką pasakyt apie ją.

A.S: O vat gal plačiau papasakotum, kas būtų, tavo nuomone, ta normali politikė? Vat kas yra normali politikė? (juokiasi)

R: Nu jo čia toks geras klausimas.

A.S: Bet kaip tau atrodo čia visiškai taip laisvai?..

R: Tai net, nežinau, nebent būtų, kad gražiai bendrautų su žmonėmis, kad neimtų visokių kyšių ir taip toliau, kad toks būtų sąžiningas gal politikas.

A.S: Nu vat, gal galima tada papildyti tą tokią normatyvinę tą tokią kaip čia... būdo vat savybių. Tavo nuomone, šeima priklausytų ar nepriklausytų prie to vat normalaus politiko broožų sąrašo?

R: Nu, nebūtinai, gal, kaip sakiau, nu, bet net nežinau, nu gal jeigu turi šeimą, viskas ten gražiai bendrauja, tai gal tada visai kaip ir plusas būtų.

A.S: O jeigu Šimonytė neturi šeimos, tai čia būtų minusas ar kaip?

R: Ne, nežinau, kažkaip ne, man nelabai, nes šeima nelabai vis tiek įsitraukia į politiką, manau. Nu gal kažkiek, bet vis tiek čia to vieno žmogaus darbas, tai jisai labiau įsitraukęs. Tai gal nelabai. Nu, nebūtų minusas. Viskas gerai.

A.S: Viskas gerai, ane? Gerai. Tai dabar paklausu iš kitos pusės. O gal vat turi politiką arba politikę, kurio nemėgsti? Vat kur tau tikrai tikrai nepatinka.

R: Net nežinau, Zuokas toks kažkoks, net nežinau. Man jis tiesiog nepatinka.

A.S: Vis tiek dėl kažko nepatinka, dėl kažkokių būdo savybių, dėl elgesio, dėl ko vat kyla tokios pirmos mintys, kad vat kažkas su juo ne taip?

R: Nu nežinau, mačiau, kaip iš jo tyčiojasi, kažkaip vogė pinigus jis ten. Ten kažkaip tai aš net nežinau. Kažkaip. Gal nepasitikėčiau juo. Nežinau tiksliai, bet esu girdėjęs, kaip ten gal žinot Olegas Šurajevs ten kažkada iš jo ten tyčiojosi. Kažkaip ten pavogė pinigine kažkieno ar kažką tokio, tai.. pašiepė jį taip, su tokia kaip mintim, nes jis tiesiog bando nekalbėt apie tai kažkaip gal nuslepia kažką tai va tokios mintys.

A.S: O vat apie politikę moterį nepagalvojai kokią nors?

R: Ne kažkaip nelabai.

A.S: Mhm, niekas nekyla, ane?.. O iš vyrų nieko nepapildytum be Zuoko? Ar tik Zuokas toks nelabai tau?

R: Gražulis dar, bet aš apie jį kažkaip irgi nežinau. Jis labai išsišokęs toks gal, bet irgi kažkaip neturiu nuomonės, bet iš kitų girdėjus, kad nu nelabai jis.

A.S: O kaip galėtumei apibūdinti politinę lyderystę?

R: Net nežinau, ką čia reikėtų pasakyti apie tai...

A.S: Nu ką reikėtų, pavyzdžiui, tavo nuomone, koksai turėtų būti politinis lyderis?

R: Tai gal, kad turėtų tokią stiprią savo nuomonę, kad būtų sąžiningas ir nu, kad irgi turėtų, pavyzdžiui, kažkokių tokių idėjų, tokių gal įdomesnių, kad nebūtų kažkas labai banalaus. Ir tokių vat kažkokių originalesnių ir neįprastų, tokių vat idėjų gal.

A.S: O kaip, tavo nuomone, kas būtų šiuo metu politinis lyderis Lietuvoje ar gal lyderė? Nebūtinai lyderis?

R: Nu jo, nu kaip sakiau, Šimašius ten dėl to, pavyzdžiui, paplūdimio. Ir šiaip tvarko ten visai miestą dabar, tai visai fainiai, bet dėl Šimonytės aš nežinau, nežinau jos darbų ar kažko. Gal tada Šimašius.

A.S: Užskaitom kaip Šimašių. Gerai. Vėl bendrinu ekraną. Tai dabar truputėlį aš tau parodysiu nuotraukas kelias. Taip, taigi pasakyki man, kuri iš pavaizduotų politikų tau atrodo patikimesnė?

R: Hm, kažkaip, abi tokios nelabai atrodo patikimos.

A.S: Aha, o kodėl?

R: Kažkaip tos pirmos žvilgsnis keistas visai. Tokia atrodo, kažko nesako lyg tais (juokiasi). Ir net nežinau, nelabai patikima atrodo, nežinau kodėl.

A.S: O vat iš kokių bruožų ar išvaizdos elementų tau vat neatrodo patikimai ji?

R: Iš akių kažkodėl, iš to žvilgsnio, jis toks "sneaky" kažkoks (juokiasi) atrodo labai. O antra... nu gal ji labiau patikimesnė, dabar kai įsižiūrėjau, tai ji tokia visai miela, tokia nežinau. Gal antra patikimesnė atrodo tada. Kuklesnė gal atrodo.

A.S: O ką manai apie jos violetinius plaukus? Tos antrosios?

R: Tai gal kad drąši atrodo pasakyčiau. Nu nes nedaug kas, gal ypač politikoje nelabai kas taip mėgsta gal išsišokti. Tai gal visai pasakyčiau, kad ji drąši tokia. Ir jai nelabai gal tada rūpi kitų nuomonė apie jos išvaizdą, pavyzdžiui.

A.S: Ir čia, tavo nuomone, būtų tokia teigiama savybė politikui, vat, kad nerūpi kitų nuomonė išvaizdos klausimais, čia gerai ar blogai?

R: Manau, kad gerai, nes niekada nemačiau šiaip politiko su tokiais spalvotais plaukais. Tai kažkaip, nes nu yra tas stereotipas, kad jie turi atrodyti tvarkingai, kostiumais apsirengę. Tai gal čia visai gera savybė, kad ji gali išlipti iš savo komforto zonos ir taip vat atrodyt.

A.S: O kaip įsivaizduoji nuotraukoje esančias politikas? Tarkim, galime pradėti nuo moters trumpais plaukais, vat kaip įsivaizduotumei, kokia ji yra politikė?

R: Man ji kaip mokytoja atrodo daugiau sakyčiau. Kažkokia sukta atrodo labai.

A.S: Aha. O ta kita, ilgesniais plaukais?

R: O šita atrodo, kaip ir faina, bet tuo pačiu ir tokia "mean", tokia nežinau. Atrodo, taip pasižiūri į ją ir atrodom, kad ji tavęs nemėgsta, iš žvilgsnio jos tokio.

A.S: O kuri tau nuotrauka labiau patinka pačiai?

R: Abi nelabai tokios. Bet gal ta pirma, nes ji tokia kaip močiutė, tokia tvarkinga močiutė atrodo.

A.S: O kaip manai, politikėms privaloma būti pasidažiusioms politikoje?

R: Ne, manau tikrai, kad nebūtina, nes čia, na, kaip ir dėl tų kostiumų, kad ten turi būti visą laiką susitvarkęs. Bet tu gali tvarkingai atrodyti ir nepasidažius. Manau, kad yra žmonių, kurie ir taip gražiai atrodo. Tai nebūtina ten dažytis.

A.S: Gerai, supratau. Liko dar dvi nuotraukos. Tada čia jau priešpaskutinė būtų. Kuris tau politikas atrodo geresnis lyderis?

R: Gal tas antras.

A.S: Stovintis?

R: Aha.

A.S: O kodėl?

R: Atrodo charizmatiškas gal labiau už tą kitą. Atrodo griežtesnis, nes atrodo tas pirmas toks, gal biškį negražiai pasakysiu, toks ne kaip pastumdėlis, bet nu toksai.. Labiau įsivaizduočiau tą antrą, dėl to, kad jis toksai atrodo kur galėtų trenkti kumščiais į stalą, net nežinau... nu jį labiau kaip lyderį matyčiau.

A.S: Aha, o tą pirmą, sėdintį labiau kokį įsivaizduotum?

R: Labiau įsivaizduočiau, kad jis dirbtų to komandoje, kuris dešinėje, kur stovintis, ir tas dešinėj būtų jo vadovas.

A.S: Aha, gerai, ir paskutinė nuotrauka, kuris tau atrodo geriau dirbantis?

R: Gal tas pirmas.

A.S: Su kostiumu?

R: Aha.

A.S: O kodėl taip pasirinkai?

R: Nes tas antras atrodo atsipūtęs. Nežinau, bent iš nuotraukos, toks atsipalaidavęs kažkoks gal. Neatrodytų, kad jis mėgsta dirbti iš jo veido išraiškos. O tas pirmas toks visai laimingas, nusiteikęs gerai atrodo, atrodo kokybiškiau kažką padarytų.

A.S: Aha, tai žodžiu, jeigu žmogus šypsosi, tai galima sakyti, kad jis geriau dirba? Sutiktum ar ne, su šituo?

R: Nu gal jo, nes nu vis tiek, jeigu čia nuotrauka daryta darbe, tai gal tada jo, nes jeigu jis šypsosi, tai jam viskas gerai, o jeigu jis toks kažkoks prislėgostas, tai gal jam tada nepatinka darbas.

A.S: Ir paskutinis klausimas būtų. Tai gal mūsų pokalbio metu kažko neišgirdai, kažkuo norėtumei dar pasidalinti, kažką norėtumei papildyti?

R: Ai ne, viskas gerai, viską pasakiau.

Informantas(-ė) Nr. 4

A.S. - Taip, tai gerai, pradėkime nuo pirmo klausimo. Kurie iš pastarųjų politinių įvykių tau yra labiausiai įdomūs?

R. - Turbūt labiausiai įdomūs bus tų visų karantinų įvedimai. Kaip, žodžiu, valdančios partijos ten įvedinėjo viską, o opozicijos partijos ten labiausiai jiems prieštaravo. Ir man tiesiog buvo įdomu žiūrėti kaip tos opozicijos partijos nors prieš tai darė tą patį, bet tada labai persimetė prie visuomenės nuomonės. Kad gal gautų turbūt palaikymo daugiau.

A.S. - Tai tau iš esmės dabar įdomu Covid'o visas valdybas ir gal dar kažkokiomis temomis domėjaisi? Gal kažkurios buvo įdomios paskutiniu metu?

R. - Šiaip tai aš nelabai domiuosi ir nelabai suprantu daug. Kiek vyko tokie visuotiniai dideli dalykai tai tiek ir žiūrėjau.

A.S. - O kas yra tavo naujienų šaltiniai?

R. - Daugiausiai internetas. Galbūt kažkiek iš tėvų, bet nepasakyčiau, kad mano tėvai yra labai jau tokie labai politikuojantys prie vakarienės stalo. Bet aišku kartais pasikalbėdavo tai ir iš jų išgirdavau. Bet daugiausiai internetas.

A.S. - O internetas, kas čia būtų? Programėlės ten tam tikros, socialiniai tinklai? Gal galėtum patikslinti?

R. - Daugiausiai Facebook'as, jeigu ten „scrolinu“ ir pamatau kokias antraštes, tai kartais jas ir atidarau visokių ten Delfi, Lryto ir panašiai. Bet jais aš nelabai pasitikiu, bet kartais vis tiek paskaitau. Tų visų naujienų šaltinių, portalų.

A.S. - Gerai, aš dabar pasidalinsiu savo ekranu. Turėtum matyt, matai? Gerai. Taip. Tai dabar turėtum matyti dvi nuotraukas, politiko ir politikės, žodžiu. Ir už kurį politiką ar politikę tu atiduotum savo balsą?

R. - Už tą vyriškį manau.

A.S. - Aha. O vat papasakok kodėl taip, kas lėmė tavo tokį apsisprendimą. Kas lemtų labiau gal? Kodėl taip?

R. - Gal atrodo, nežinau, gal profesionalėsnis ir rimtesnis. Nors moteris irgi atrodo taip. Nežinau, ji atrodo profesionali, bet gana griežta ir gana atstumiančios išvaizdos. O pas vyriškį medelis auga, saulytė šviečia, taip visai graži aplinka ir jis pats toks atrodo profesionaliai.

A.S. - O vat politikė tau atrodo profesionaliai ar vat kažko trūksta šiek tiek?

R. - Sakyčiau kažko trūksta, galbūt tų marškinukų. Bet ji taip... Kažko trūksta, tokio politikiškesnio įvaizdžio.

A.S. - Aha, o vat kaip supratau tie balti marškinukai ir sukuria tau politinį įvaizdį.

R. - Manau, taip. Ir šiaip jo aplinka ta, gal ji tokia šviesesnė ir labiau linksmesnė atrodo.

A.S. - Taip, gerai. O gal turi kokį politiką ar politikę, kuris tau patinka. Kuris manai, kad gerai tinkamai dirba. Nežinau, kuris tau patinka?

R. - Jo, manau, G. Lansbergis. Nes šiaip galbūt todėl, kiek aš domėjausi ir kiek aš žinau, jis taip labai gana patriotiškai taip viską daro ir labai, nežinau, dėl tautos stengiasi. Gal galima taip išsireikšti. Gal dėl to, kad jaunas ir priima tokius gana racionalius sprendimus. Ir visiems aktualius. Ir šiaip jo įvaizdis gan geras. Man jis turbūt labiausiai patinka.

A.S. - O vat kokios asmeninės savybės tau atrodo, ar kažkokie bruožai... Mes kalbame apie Gabrielių Lansbergį? Ne apie Vytautą? Gabrielių?

R. - Taip.

A.S. - Taip.

R. - Jo vardas Gabrielius, tiesa?

A.S. - Jo, nes yra tas jaunesnis ir vyresnis, Lansbergiai.

R. - Taip, tas jaunesnis.

A.S. - Aha, tai vat kokios tau asmeninės savybės jo patinka? Arba tau atrodo vat reikalingos politikoje ir vat jis būtent tą turi? Vat reikalingos politikoje ir vat jis būtent tą ir turi. Kažkokios tai savybės.

R. - Manau tas toks tvarkingumas ir racionalumas. Ir šiaip aš kartą esu jį mačiusi prieš visus karantinus, aš kartą jį mačiau Operos ir baleto teatre. Vienoje operoje. Tai tas toks visuomeniškas, nežinau, visuomeniška veikla. Ir toks neatsiskyrimas nuo paprastesnių žmonių, ten kaipėjimas į operos teatrą. Jis dar atrodo toks profesionalus, tvarkingas ir išmanantis savo darbą.

A.S. - O pavyzdžiui, ką manai apie G. Lansbergio šeimą? Nes jo šeima yra pakankamai matoma viešumoje. Ir jo žmona, mano bendravardė, irgi ganėtinai pasisako ir turi nuomonę. Tai kaip manai, pavyzdžiui, jam šeima ar padeda politikoje? Suteikia kokių nors plusų, kad jis yra politikas turintis tradicinę gražią šeimą? Ar kaip tik tai yra minusas? Kaip tau atrodo?

R. - Šiaip manau, kad tai, kad jo šeima skelbiasi viešumoje ir ji šiaip, nėra kažkokia skandalinga labai ar panašiai, tai nežinau. Jis susitvarko toje šeimoje, tai rodo, kad jis susitvarkytų ir politikoje? Tai šiaip gerai jie reiškiasi, gerai, kad reiškiasi iš gerosios pusės, o ne iš tos blogos.

A.S. - Mhm. O kaip pavyzdžiui vertini jo bendravimo būdą? Tau jis yra priimtinas?

R. - Taip.

A.S. - Taip. Tai gal paplėtotum, kodėl taip?

R. - Jo, šiaip, nepasakyčiau, kad jis toks labai, labai, stipriai, nežinau, gal toks labai impulsyvus ar jokios arogancijos aš nematau. Jis toks paprastas ir dirbantis savo darbą. Tai aš manau, politikai tą ir turėtų daryti. O ten nereikšti kažkokių asmeninių siekių ar ten asmeninių visokių principų labai nedemonstruoti. Ir žodžiu, kai susikoncentruoji į savo darbą, į savo tą pareigą ir benrauji atitinkamai, kaip turėtum bendrauti užimdamas savo pareigas. Nežinau, profesionaliai ir formaliai. Aš nežinau kaip jis šeimoje bendrauja, bet kai viešumoje tai toks formalus, paprastas ir racionalus bendravimas.

A.S. - Mhm. Gerai, o tai visai išsamiai papasakojai koks politikas tau patinka. Tai vat, minėjai politiką, o gal būtų politikė moteris, kuri tau patinka?

R. - Turbūt D. Grybauskaitė, jeigu ją dar galima... ane? Ji įeina į politikos visą tą šitą?

A.S. - Taaaaiip, ji sakyčiau dar gana aktyviai veikia politikoje. Na tai gerai, D. Grybauskaitė, ane? Tai kokius jos bruožus išskirtum? Ką ji turi, ko reikia politikui ir kas tau patinka?

R. - Kiek aš atsimenu, kol ji dar buvo prezidentė, tai ji sakydavo labai geras kalbas. Ir ji tas kalbas, aišku tie žodžiai ten buvo labai gerai sudėti, aišku, man kaip tokiai humanitarei labiau ir rašytojai, man buvo labai įdomu, kaip ji tuos žodžius ten gerai perteikia. Bet ji kalbėdavo labai užtikrintai ir

turėjo labai daug užtikrintumo ir pasitikėjimo savimi. Bet be tokios irgi be tokios arogancijos, čia buvo toks geras pasitikėjimas savimi, kai nėra arogancijos, bet žinai ką darai ir nežinau, tuo tvirtumu, charakterio tvirtumas ir ryžtas, kažkaip, nežinau, gal net užkrėsdavo visą minią, kuriai kalbėdavo.

A.S. - *Tai kaip supratau, tau iš esmės patiko D.Grybauskaitės bendravimo būdas, kaip ji bendravo su Lietuvos, nežinau, visuomene? Taip būtų galima sakyti?*

R. - Taip.

A.S. - *Tai iš to, dar pasitikslinsiu. Bendravimo būdą tu jos vertintum labai gerai, kad ji bendrauja - gerai.*

R. - Tinkamai.

A.S. - *Tinkamai, taip, ane? Gerai, bet pavyzdžiui, kodėl vat sulaukdavo kritikos ir jos vat būtent daug kas nemėgo, kad ji neturėjo šeimos ir neturėjo vaikų, ir jos asmeninis gyvenimas buvo gana toks užslaptintas. Tad kaip tu vertini, tau trukdė ar netrukdė, tai, kad ji nebuvo sukūrusi šeimos? Tu matai kaip plusų ar kaip minusų?*

R. - Aš šiaip neutraliai, nes jau čia aš visą laik einu už laisvą pasirinkimą žmogaus, žmogaus laisvę, tai jeigu čia buvo jos pasirinkimas, kuris jai tiko, tai viskas su tuo gerai. Man tikrai netrukdo, nes ji, nežinau, iš to bendravimo stiliaus, jos, galbūt sprendžiu, kad jos požiūris į save gana geras, ji nėra linkus abejoti ir dvejoti. Toks tvirtas. Tai man tikrai nebuvo tas, kad ji neturi šeimos, ne, viskas gerai. Sakyčiau, kad ji gan puikiai tvarkėsi su šalimi. Ir galbūt, tai buvo toks jos sprendimas, kad netrukdytų ar kažkas tokio, ir viskas su tuo labai gerai.

A.S. - *Tai tu manai, kad šeimos turėjimas ar neturėjimas yra asmeninis pasirinkimas, kaip iš tavęs girdžiu?*

R. - Taip.

A.S. - *Gerai, tai dabar kalbėjome apie kas patinka, tai pakalbėkime ir iš kitos pusės, kas tau nepatinka. Tai gal papasakotum arba įvardintum tiesiog politiką arba politikę, kur nepatinka ir nu negali žiūrėti. Labai labai, ne tai, kad labai nepatinka, bet vat nejauti simpatijos?*

R. - Jo. Tai tikrai R. Šimašius.

A.S. - *R. Šimašius? O kodėl taip galvoji?*

R. - Nes, jis pats nėra vilnietis. Ir mano manymu, miesto meru turėtų būti tik tas žmogus, kuris gana ilgai gyvenęs ir galbūt net gimęs tame mieste. Nes, žodžiu, kai tai yra tavo gimtasis miestas, tu jį kitaip vertini, gana. Ir tada galbūt atsižvelgi į to miesto istoriją, kažkokias tradicijas ar šiaip miesto gyvenimą. Net neverti to miesto gyvenimo, kažkuo dėl politikos, žodžiu, neaukoji visokių miesto tradicijų, kad savo įvaizdį kurtum geresnį. Nes paprastai tas bandymas kurti geresnį įvaizdį naikina miesto, nežinau, tokį kaip įprastą gyvenimą ir dažniausiai baigiasi blogai.

A.S. - *Tai tavo manymu, visa tai ką įvardijai, tradicijos ... (pastaba - užkimo) laikymasis, tęsimas ir pan., tai tavo manymu, R. Šimašius to nedaro?*

R. - Nu kaip, nelabai. Aš girdėjau, kad jis troleibusus nori naikinti. Man tas labai nepatiko, nes čia jau beveik kaip Vilniaus simbolis, ta prasme. Aišku, reikia judėti į priekį ir aš gana suprantu, kodėl jis tą nori daryti, dėl visokių lėšų ir pan. Bet tam tikri dalykai, nors visa tai aišku turi judėti į priekį, bet tam tikri dalykai turi išlikti kokie yra, nes tai išlaiko miesto tokį savitumą.

A.S. - *O vat, kokie būtų tie dalykai, vis tiek turėjai kažką omenyje, tai gal patikslintum?*

R. - Ammm, nu kaip, man žiauriai nepatinka tas projektas ant Tauro kalno, ką iš Profsajungų rūmų padarė ten kažkokie biurai bus ar pan., ar kažkas tokio. Ir man gal nelabai patinka tas visas... aš kaip nauja vairuotoja dabar, tai tas visas gatvių siaurinimas, žiauriai nervina. Gal tai mane nervina, kad aš neturiu tiek daug patirties, nenoriu sakyti, kad nemoku, nes kažkaip išlaikiau, bet turiu dar tiek patirties ir ten būna taip viskas suspausta ir būna taip nepatogu važiuoti. Na tai tas gatvių siaurinimas ir šiaip, ta miesto plėtra, ji nežinau, kai statomi nauji namai, ten pastatai visokie, tai ten tariamasi su architektais ir viskuo. Bet aš manau, kaip meras, jis turėtų ta miesto savitumą ir unikalumą tokį kažkokį išlaikyti ar kurti naują. O dabar nežinau, gal jis bando labai vakarietiškai padaryti, bet tada visas miestas tampa toks vienodas: stiklas, betonas, balta. Nežinau, kažkaip nu nežinau, negražu. Trūksta to tokio vilnietiško puoselėjimo galbūt. Arba sukūrimo kažkokių naujų miesto išskirtinių bruožų.

A.S. - Tuoj, aš atsiprašysiu, mano katinas labai miauksi. Aš tuoj jį įleisiu (pastaba - atidaro duris, įleidžia katiną, girdimas miauksimas). Nepatinka (katinui) uždarytos duris. Žodžiu atsiprašau. Tai gi grįžtant į pokalbį mūsų, tai o kokios tau vat būdo savybės pas R. Šimašių nepatinka?

R. - Vėl, tas bendravimas viešumoje, kai ten reikia per kokius renginius visokias kalbas sakyti. Tai ... pirma, man jo balso tembras labai atstumiantis, nežinau kodėl. Tiesiog jis taip bando, kažkaip užvesti tą minią, padrąsinančiai kalbėti, maždaug: „varom, darom, viskas gerai“. Bet kažkaip taip jis pats neskamba užtikrintai, neatrodo, kad jis skambėtų užtikrintai ir tas jo bandymas visus užvesti gaunasi toks... na jam neišeina tiesiog. Gal dėl to, kad jis pats netiki ką sako, galbūt dėl to. Ir, nežinau, jis nežinau ar galiu sakyti, gal neįaučia tam tikro pašaukimo ar aistros, žodžiu, tiem darbui, kuriuos pažada. Todėl tie žodžiai atrodo tokie netikri, lėkšti. Atrodo: „atėjau, pakalbėjau, nes reikia“, o ne dėl to, kad: „noriu tikrai įtikinti žmones“. Neturi tokio užtikrintumo.

A.S. - Taip. O pavyzdžiui, kaip vertini, nežinau, kiek seki socialinius tinkluose R. Šimašių? Jis ten gana aktyviai reiškiasi, bet apibendrinant ką jis rašo, tai jis labai naudoja tą „hashtag'ą“ - džiaugsmas, džiugu. Ir labai stengiasi taip viską apibendrintai daryti, kad vat aš dabar neatsimenu ar jis naudoja, kad smagiau ar džiaugsmas. Žodžiu, jis labai stengiasi daug tokios laimės pas save komunikacijoje naudoti. Tai pavyzdžiui, kaip tu vertini tą jo tokį norą, tą tokį bendrai įvaizdį: su šypsena, tokio džiaugsmingo, laimingo, kad smagiau, tokio viso, nežinau. Nu tokio „smagiau-mero“ įvaizdį. Kaip tau jis atrodo, kaip tu tai įvertintum? Kaip tai tau atrodo?

R. - Tai žiauriai netikra atrodo, labai suvaidinta, nenatūralu, netikra. Nes man atrodo, jis pats netiki tuo džiaugsmu ir tuo bandymu būti laimingu, paslepia, kad kažko negali išspręsti ar pats taip nesijaučia. Tai bent jau man atrodo gana akivaizdu, kad jis apsimeta.

A.S. - O vat kaip vertini, irgi nežinau, kaip seki, vasara buvo gana didelė drama R. Šimašiaus asmeninio gyvenimo viešumoje, paaiškėjus su skyrybom, santuokom ir pan. Kaip irgi vertintum? Kaip vertintum tą visą išskylimą į viešumą jo asmeninių santykių, ypatingai šeimos? Jam tai į naudą išėjo ar kaip tik priešingai?

R. - Jo, aš atsimenu, ten buvo, kažkas iš tėvų pakalbėdavo. Tai, ai, nemanau, kad šitas buvo į naudą, nes tos viešumos turi būti kažkiek, kad parodytum, kad žmogus kaip žmogus, bet ne per daug, tai tokios dramos, tai nežinau. Tai jeigu jau tokios dramos iškyla, su politikais, ar su betkuo, su draugais ir su klasiokais, tačiau atrodo kaip dėmesio troškimas, bandymas gauti dėmesio. Aišku su politikais tai būna, kiek aš ten skaičiau, tai galvojau, kam jiems rašyti apie tai, negi jiems įdomu, nes man asmeniškai, nu neįdomu. Čia yra asmeninis žmogaus gyvenimas. Jeigu tai būtų geras mano draugas ir norėtų man pasipasakoti, tai: „gerai, einam, pasipasakosi“, bet dabar taip, nežinau. Neatrodo, kad kažkam būtų įdomu. Aišku, gal kas neturi ką veikti gal ir buvo. Aišku, tas pats rašymas apie tai visų tų naujienų portalų irgi atrodo tokia nesąmonė. Ta prasme, negi nėra čia ką rašyti? Čia galbūt, ne tiek jo problema, aišku, aš nežinau, kaip jis dėl to, ar jis ten pasakojo visiems, bet aš čia labiau esu nusiteikusi prieš jį, o prieš visą žiniasklaidą, kad ji taip baisiai eskaluoja ir taip daug rašė apie tai.

A.S. - Tai žiūrėk, čia apie R. Šimašių, einant link pabaigos. Tai vat šiek tiek apie D. Grybauskaitę kalbėjo, kuri nemėgo ir nelabai mėgsta savo asmeninio gyvenimo rodyti ir yra R. Šimašius, kurio asmeninį gyvenimą narpliojo visa Lietuva tarkim. Tai kaip tau atrodo labiau priimtinau, kai iš esmės nelabai kas žinoma apie žmogų ir apie jo šeimą ir asmeninį gyvenimą ar kai yra viskas vieša iki buto, paskolų ir visi viską žino. Kaip tau yra labiau priimtina?

R. - Jeigu renkantis tarp šitų dviejų, kai yra labiau privatumo daugiau, kai yra nedaug žinoma, nes vis tiek jų politika, čia į betkokio žmogaus asmeninį gyvenimą nelystum, bent jau aš asmeniškai nelysčiau. Čia ne mano reikalas, bet šiaip geriausia būtų paimti tų dviejų viduriuką, kad parodytum, kad politikai irgi yra paprasti žmonės. Kad jie gyvena taip pat kaip mes, beveik taip pat kaip mes, bet žodžiu, nelendanti į jų visų šeimų dramas ir ten istorijas.

A.S. - Gerai, kalbėjom apie politiką, kuris nepatinka, o gal turi politikę, kuri nepatinka?

R. - Jo, man labai nepatiko Švietimo ministrė, kuri su tom atostogom negerai padarė, kokia jos pavardė buvo?

A.S. - O gal atsimeni, kuri čia buvo? Nes bent kelios buvo tokios.

R. - Na mes mokykloje ją pravardžiudavome „ryža ragana“.

A.S. - Tai gal čia Petrauskienė?

R. - Taip. Dabar prisimenu. Kodėl ji man nepatiko, tiesiog, kai galvoji, kad tokį dalyką kaip švietimą turėtų tvarkyti tokie žmonės, kuriems jis tikrai rūpi ir kuriems ne dėl posto, o dėl ateities nori tuo rūpintis. O taip atrodo, kad ji tik dėl posto tai norėjo daryti.

A.S. - *Tai ji tau dėl to ir nepatiko?*

R. - Jo, aišku, tada buvo visi ties streikai, o ji nieko nepalaikė, tada dar su atostogom visas nesąmones padarė. Mums kaip mokiniams tai jo.. atostogos gerai, bet ji atrodė tokia visiškai neįsijautusi, gal ne tas žodis, labiau ji tokia buvo nesidominti kaip iš tiesų yra. Ir daranti žodžiu, kad tik darytų kažką, pilnai neįsigilinusį į esamą situaciją.

A.S. - *Tai ką tu joje pakeistum jei galėtum?*

R. - Man ji pasirodė labai arogantiška. Būtų gerai, jeigu ji nusileistu iki žemės, iki tų pačių mokyklų, kurias bando sutvarkyti ir, kad įsiklaustų kaip tikrai yra ir ko tikrai reiktų.

A.S. - *Gerai, judam toliau. Kaip galėtum apibūdinti politinę lyderystę? Ko reikia geram lyderiui ar lyderei?*

R. - Žinoma, pasitikėjimo savimi, nes jeigu tu ten išlimensi ką nors tokio neaiškaus, tai niekas tavimi nepatikės. O čia reikia tokio charakterio tvirtumo, pasitikėjimo savimi, čia turbūt visiems lyderiams reikia. O būtent politiniam - savo darbo išmanymo, kad tikrai suprastu ko reikia ir ką daro.

A.S. - *O kaip manai, lyderiui ir lyderei tinka tos pačios savybės ar reiktų skirtingų?*

R. - Čia manau reiktų skirtingų. Nes vis tiek tie stereotipai daro savo. Kad ir kaip mes bandome tą lygybę propaguoti... Ta prasme, man atrodo, kad vis tiek atrodo, kad turi išlikti šio tokio etiketo ar skirtumo. Man patinka, kai man duris atidaro. Bet lyderiai turėtų būti tokie... jiems labiausiai ir reiktų to ryžto ir pasitikėjimo, o lyderėms - reiktų gal tokio parodymo, kad viską galima racionaliai galima padaryti ir gal tokio gudrumo. Gudrumo ir tokių protingų ir suktų, na gal labiau gudrių ir apgalvotų sprendimų.

A.S. - *Gerai, o pavyzdžiu, ką įvardintum kaip politinį lyderį, šiuo metu Lietuvoje?*

R. - Turbūt I.Šimonytę.

A.S. - *Ir kokias jos savybes kaip lyderės išskirtum?*

R. - Tai tokius racionalius sprendimus. Tvirtą valią ir apgalvotus ėjimus. Toks jos planavimas ir strategavimas ir padaro ją tokia ryškiausia lydere.

A.S. - *Tvarkoje, aš dabar pasidalinsiu ekranu ir pamatysi nuotraukas. Kuri iš šių politikų tau atrodo patikimesnė?*

R. - Man ta dešinioji, kur šonu stovi.

A.S. - *Ta, kuri violetiniais plaukais.*

R. - Taip, taip.

A.S. - *O pavyzdžiui, tau violetiniai plaukai netrukdo?*

R. - Oj ne, violetinė mano mėgstamiausia spalva.

A.S. - *O kodėl ją pasirinkai kaip patikimesnę?*

R. - Galbūt dėl to, kad ji vyresnė. Automatiškai daugiau patirties ir patikimumo daugiau, bet ta blondinė atrodo kažkiek arogantiška.

A.S. - *O kas tau tos arogancijos priduoda? Kokie bruožai?*

R. - Gal ta šypsena, na gal labiau ta tokia išraiška. Ne tai, kad nedraugiška, o neprofesionali.

A.S. - *Kaip įsivaizduoji nuotraukoje esančias politikas? Pradėkime nuo tos trumpais plaukais. Kokia ji turėtų būti?*

R. - Manau ganėtinai griežta ir labai strateguojanti, turinti tvirtą balsą ir valią. Jai niekas nedrįstų paprieštarauti.

A.S. - *O iš kokių bruožų tu sprendi?*

R. - Rimti plaukai turbūt labiausiai. Nežinau, kad kiek pažįstu su trumpais plaukais jau taip yra, na bet ji ir šiaip atrodo kaip griežta ir tvarkinga, su disciplina. Dar ji apsirengusi taip gana formaliai sakyčiau, dėl to man ji tokia ir atrodo.

A.S. - *Aha, o ta kita, kokia yra?*

R. - Manau, švelnesnė ir labiau linkusi nusileisti paprieštaravimams ar kitokioms idėjoms, galbūt nelabai laikytusi savo nuomonei ar sprendimams, jeigu kas paprieštarautų. Manau taip.

A.S. - *O kuri nuotrauka tau labiau patinka?*

R. - Manau, tos švelnesnės. Tuos su juodais plaukais.

A.S. - O kodėl?

R. - Nežinau, gal ta su trumpais plaukais būtų gera politikė, bet nežinau ar būtų miela su tokiu žmogumi būtų šiaip malonu bendrauti, ar ji kaip žmogus patiktų. Politikoje gal ir gerai, bet kaip žmogus nežinau, tai ta su juodais plaukais atrodo paprastesnė ir gal kiek kuklesnė.

A.S. - O tavo nuomone politikė turi būti būtinai pasidažiusi ar nebūtinai?

R. - Čia irgi yra asmeninis žmogaus reikalas. Kaip ir su visu savo gyvenimu, čia jeigu žmogus nori tai tegul dažosi. Nemanau, kad tai turėtų turėti įtakos įvaizdžiui.

A.S. - Bet kaip tau labiau patinka, kaip tau atrodo geriau?

R. - Man labiau atrodo gražiau kai pasidažiusi.

A.S. - O gražiau, kodėl?

R. - Gal tvarkingiau atrodo kažkiek ir kad įdeda pastangų kažkiek, tai gal ir į kitus dalykus įdėtų daugiau pastangų. Bet šiaip dėl pastangų ir dėl tvarkingumo. Bet nežinia dėl ko žmogus nesidažo, tai jeigu nėra kitų priežasčių, tai čia nelabai galima teisti.

A.S. - Gerai, tai jau priešpaskutinė nuotrauka. Kuris politikas tau atrodo geresnis lyderis? Kodėl?

R. - Tas dešinysis, stovintis.

A.S. - Kodėl taip pasirinkai?

R. - Gal dėl tos aplinkos kur jis stovi, dėl tos sienos su logotipais.

A.S. - Aha.

R. - Dar dėl jo tokios pozos, to stovėjimo, dar dėl to, kad jis atrodo pasitikintis savimi ir tos gana atviras. O tas kitas toks atrodo pasimetęs ir nesuprantantis kas čia vyksta iš išraiškos.

A.S. - O tas kitas neatrodo geras lyderis, nes tiesiog sėdi ar dėl ko tau atrodo, kad nėra lyderiaujantis politikoje?

R. - Gal dėl to, kad sunertos rankos, gal dėl to, kad tokia veido išraiška. Gal nelabai lyderiška, nes lyderis manau turėtų šypsotis, manau. Nes jis turėtų būti užtikrintas savimi arba būti tokios gana neutralios, bet profesionalios išraiškos. Ne tai, kad piktas, bet ir ne toks išsišiepęs ir laimingas. O jis su tokia išraiška kaip per kontrolinį, maždaug - „kas čia vyksta?“. Na tai labiausiai dėl išraiškos ir dėl sunertų rankų, gaunasi toks užsidarymas kažkiek.

A.S. - Supratau. Paskutinė nuotrauka. Kuris politikas atrodo geriau dirbantis? Kodėl?

R. - Šiaip tas su akiniais.

A.S. - O kodėl taip pasirinkai?

R. - Galbūt dėl to paprastumo. Gal jis nebando primesti kažkokio ypatingo įvaizdžio, o tie, kurie nebando iš savo pareigų ar pozicijų kažko ypatingo padaryti, man atrodo, kad jie yra toje pozicijoje, ne dėl statuso, ne dėl pozicijos, o dėl to, kad jiems patinka. O tas su kostiumu, jis atrodo gerai dirbantis, bet toks linkęs daryti viską dėl pačios pozicijos, ne dėl to, kad nori ar dėl to, kad jam rūpi.

A.S. - Gerai, liko paskutinis klausimas. Galbūt mūsų pokalbio metu neišgirdai klausimo, kuriuo norėtusi pasidalinti? Kas tai būtų?

R. - Šiaip žiauriai įdomūs klausimai buvo.

Informantas(-ė) Nr. 5

A.S. : Papasakok, kokie iš pastaruoju metu vykstančių politinių įvykių tau yra įdomiausi?

R: Iš tikrųjų įdomu buvo stebėti, praeitais metais vyko seimo rinkimai, taip? Tai iš tikrųjų buvo gana įdomu stebėti seimo rinkimus ir nuo maždaug 2020 metų kovo kai mus uždarė, pradėjau labiau domėtis ir politika, ir šiaip pasauliu, tai automatiškai ir Lietuvos politika, ten tie veikėjai visokiausi, tai pradėjau šiek tiek daugiau domėtis, skaityti įvairius portalus, įvairius šaltinius, o šiaip įdomu stebėti, pavyzdžiui, laisvės partijos vykdomus visokiausius dalykus, pavyzdžiui, su tuo dekriminalizavimo projektu, gana įdomu stebėti naujienas, tada su partneryste iš įvairių pusių, ir iš prezidento, ir iš seimo, ir iš žmogaus teisių komiteto pirmininko, kaip jis ten bando komunikuoti su visuomene ir su prezidentu, tai va šitie dalykai man gana įdomūs ir aš juos šiek tiek stebiu.

A.S: Jau šiek tiek paminėjai, bet gal tada papildytum, kas yra tavo naujienų šaltiniai? Konkrečiai gal įvardintum, iš kur tu sužinai naujienas?

R: Tai pagrįsde socialiniai tinklai, o jeigu konkrečiau, tai man visai patinka LRT facebooke kai meta žinių šaltinius, tada 15min, ne tai kad manau, kad jie super patikimi, bet šiek tiek sakykim patikimesni arba šiek tiek galbūt objektyvesni už kitus. Tai vat LRT, 15min, tada labai mėgstu žiūrēt, aišku ten ne visai naujienų, ten labiau tokia satyrinė programa, bet labai mėgstu žiūrėti "Laikykitės ten", sekmadieniais regis išeina, jo.. Gana įdomu. Su Tapinu labiausiai patinka, su kitais tai ten nelabai, tiesą sakant (juokiasi). Praleidžiu. Tai vat.

A.S: Gerai. Dabar aš pasidalinsiu ekranu. Turētum matyti dvi nuotraukas. Klausimas būtų toks: už politikę ar politiką atiduotum savo balsą?

R: Čia būtent klausimas ar už politikę ar už politiką, ar būtent apie šituos kalbama?

A.S: Apie šituos. Vat jeigu reiktų balsuoti, už kurį tu balsuotum tarp šitų dviejų, ką pasirinktum?

R: Aš manau už politikę. Kairėj pusėj.

A.S: Aha. O kodėl taip galvoji?

R: Atrodo šiek tiek patrauklesnė, rimtesnė ir žvilgsnis toks, tarsi sugebētų geriau būti Lietuvos politikoj, valdžioj.

A.S: O kodėl nepasirinkai vyro politiko, būtent šitoje nuotraukoje?

R: Hm... Atrodo, tarsi ne toks rimtas, tarsi nelabai rimtai nusiteikęs, tarsi ne politikoj jam vieta. Toks susidaro įspūdis.

A.S: Gerai, supratau. Kokia politikė ar politikas tau patinka? Ar turi kokį mėgstamą politiką ar politikę?

R: O kalbama apie Lietuvos ar pasaulio?

A.S: Gali ir pasaulio būti. Kas tau šauna į galvą?

R: Nu aš galiu paminēt, ne tai, kad patinka, bet galiu dar paminēt, kodėl.

A.S: Tai to aš ir klausčiau, taip, taip.

R: Tai man visai patinka Obama. Ir ypač, aš vienam savo draugui sakiau, kad man ypač patinka jo retorika, kaip jis kalba. Man taip atrodo, kad jo kalbėjimo maniera ir būdas labai galingas, įtikinantis ir labai tvirtas ir rimtas, vat būtent toks, kokio ir reikia. Labai gerai reprezentuoja Jungtines Amerikos Valstijas. Tada galėčiau paminėti dar... Pamiršau pavardę, bet jis irgi eina dabar pareigas, man atrodo, Rusijos užsienio reikalų ministras. Pamiršau pavardę... Bet žodžiu, girdėjau irgi nuomonių apie jį, kad su juo labai sunku kitiem politikam iš užsienio tarsi susitarti dėl kažko, jis labai laikosi savo, labai stiprus politikas, būtent užsienio reikalų ministras. Aišku ten dar buvo neseniai Navalno, kad irgi ten turi paslėptų savo namų įvairiausių, nu žodžiu, kad korumpuotas, bet faktas, kad politikas, regis, neblogas. Tada iš Lietuvos gal... Nu ką girdėjęs, tai kad Valdas Adamkus visai prezidentas buvo neblogas, neseniai va ir knyga išėjo mačiau, biografija jo, pristatymas bus lapkričio mėnesį mačiau, Mažvydo bibliotekoj. Galvojau gal nueit, bet... nežinau. Kas čia dar... sako, kad Merkel, kanclerė Vokietijos gana rimta moteris, tai vat, visai man irgi ji imponuoja, jeigu galima taip pasakyt, tai va.

A.S: Aha, gerai. Tai dabar dar vat iš ko sakei norėčiau, kad patikslintum. Pavyzdžiui Obama turi šeimą ir turi žmoną, Mišelę Obamą, kuri irgi yra matoma, aktyvi, visuomenininkė, na ir turi dar dvi dukras, tai kaip manai, šeimos ir vaikų turėjimas Obamai padeda politikoj, ar kaip tik yra minusas, kad jis turi šeimą, kuri yra pakankamai gerai matoma viešoj erdvėj?

R: Šitas politikų šeimos turėjimas, tema aišku tokia labai provokuojanti, iš visų pusių ten galima pasakyt, kad ir maišo ir padeda, bet šiaip, man atrodo, kad didžiajai žmonių daliai tai šį tą sako, kad politikas turi šeimą, gražią mylinčią ir taip toliau, bet šiaip vis dėlto, aš būčiau toj pusėj, kad Obamai padeda tas, kad ji turi šeimą ir ji ganėtinai tvirta atrodo. Manau, kad padeda didžiajai daliai žmonių, tai kad jis turi šeimą, būtent todėl balsuot už jį. Paskatina.

A.S: O pavyzdžiui tau yra svarbu ar ne kad politikas turi šeimą? Nes tu sakai kad kitiems svarbu, kiti taip galvoja, bet man įdomu kaip tau atrodo? Tarp tų politikų kur minėjai, tarkim Merkel, tau sakei atrodo tokia gera politikė, tai irgi taip, nu pavyzdžiui, mano žiniomis, ji neturi šeimos, tai vat tavo nuomone čia yra ar gerai ar blogai ar kaip?

R: (ilga pauzė, galvojimas) Nu žinokit ir nežinau. Va čia tokie du pavyzdžiai, regis neblogų politikų, kaip Obama ir Merkel, Merkel neturi šeimos, o Obama turi ir.... tai vat nežinau. Iš vienos pusės šeima kaip ir jeigu jos neturi netrukdo tarkim įsijausti pilnai į darbą ir dirbti ir tik ant savęs turi tą atsakomybę. Nežinau. Aš būčiau per viduriuką arba visgi šiek tiek link to, kad padeda šiek tiek politikam šeima.

A.S: Minėjai Adamkų kaip vieną iš geresnių politikų. Kaip vertini jo bendravimo būdą?

R: Aš tiesą sakant nelabai ir mačiau kaip jis bendrauja. Aš apie jį nesu per daug girdėjęs, tiktai gal labiau apibendrinamų dalykų, kad jau po jo valdymo ką apie jį sakė, tai nelabai ką galiu čia atsakyti.

A.S. Aha, gerai. Minėjai Obamą, Rusijos užsienio reikalų ministrą, Adamkų ir Merkel. Kaip tau atrodo, kokios tos savybės juos kaip gerus politikus ir politikę jungtų?

R: Visų pirma, jeigu taip žiūrėt tai, kas ne iš karto matosi, o tai, kas parašyta, tai geras išsilavinimas ir išmanymas politikos mokslų, tada tvirta ir patikima kalba, mokėjimas sunkiose situacijose gauti naudos ir savo šaliai, tautai ir maksimaliai padėti kitom. Siekti savo interesų maksimaliai kiek įmanoma, tvirtas stovėjimas ant savo, kad gauti tai, ko reikia.

A.S: O gal dar kokią moterį politikę prisiminei ir norėtum įvardinti prie Merkel, kuri irgi būtų, tavo nuomone, verta paminėjimo?

R: (Galvoja). Man ne karą išmetė Facebookas kalbą, kaip kalbėjo Aušrinė Armonaitė apie 2020 metais apie tą pliažą Lukiškių aikštėj. Kaip ten.. Tuoju gal pacituosiu: Jūs pasižiūrėkite į save iš šalies, ką jūs darote? Tai man šita kalba rėžė stipriai, atrodė, kad visai įtikinamai ji kalbėjo, tai vat galbūt A. Armonaitė, bet dėl jos nesu tikras, nes galbūt ji jauna, bet šiaip, regis, neblogai susitvarko su savo pareigom. Aštriai ir liberaliai kalba tai tas džiugina.

A.S.: Tai taip apibendrinus tai tokios Armonaitės savybės ir būtų, kad vat griežtas kalbėjimas ir kuo dar? Ką papildytum?

R: Tokia jaunatviška. Tik toką turi (juokiasi).

A.S: Tai jaunatviškumas būtų plusas politikoj, taip manai?

R: Jo, nors ją ir daug kas peikia dėl to, kad čia va tik tokas, ką čia, bet manau, kad plusas, bet nereiktų peržengt tos ribos per daug, nes jeigu jau visai peržengtų, tai nebe tokia rimta politikė atrodytų. Bet kol kas laikosi santūriai internetinėje erdvėj.

A.S: O kur tau atrodo ta riba būtų, kur jau sakai, peržengtų? Kas už tos ribos būtų, kad jau nebe gerai?

R: Uoj nežinau. Kai peržengs tai galėsiu pasakyti.

A.S: Gerai. Kalbėjom apie politikus ir politikes, kurie tau patinka, tai dabar iš kitos pusės paklausiu, gal turi politikus ar politikes, kurie tau nepatinka?

R: Ne tai, kad nepatinka, bet šiek tiek kitaip suformuluosiu, tiesiog toks juokas pro ašaras kai žiūriu į tokius politikus, tai Petras Gražulis, nu tikrai ten visai nerimtas ir į siaubingus skandalus įsivėlęs ne kartą ir tada... beviltiškai atrodo.

A.S: Tai tau jis atrodo nerimtas? Kodėl, gal galėtum pasakyti kokiom savybėm politikas būna nerimtas?

R: Neaišku iš kur ir neaišku kas ten už nugaros buvo prisijungę į Seimo posėdį. Aš iš tikrųjų taip nuoširdžiai žvengiau, kai išgirdau šitą naujieną ir pamačiau viską, tada prisimenant iš nepamenu kelintų metų kai jį ten policija nešė ir jis rėkė "už Lietuvą vyrai" nu ten irgi nežinau, politikui nelabai tiktų toks keliavimo būdas ant policijos rankų. Tada ten kalbėjo būtent iš Seimo tribūnos, kad va ten už manęs Tapinas buvo. Politikui, iš Seimo tribūnos, iš valstybės parlamento tribūnos taip kalbėt yra visiškai nerimta ir neatsakinga.

A.S: Gerai, supratau. O gal apie kokią politikę moterį pagalvojai, kuri nekelia simpatijų tau?

R: Pirma, kas į galvą šauna, tai Agnė Širinskienė turbūt. Iš tikrųjų neseku jos niekur, bet mačiau, kaip kažkas kėlė kaip ji rašė. Kartais stebiu kaip kiti politikai rašo, tai viskas tvarkingai būna parašyta, pastraipom, be klaidų, o ji klaidų tokių biškį kvailių daro rašydama. Kažką buvo pakomentavusi ties tuo, kur buvo čia neseniai, kad Šimonytė su Armonaite Dubajuje pusryčiavo už labai brangiai, tai ten pavišino ji irgi kažką ir paskui krikščionių demokratų partija atsakė jai kažką, paaiškino. Keistas buvo šitas momentas.

A.S: O kokios jos savybės tave erzina?

R: Keistoka formuluotė būtų, labai neaišku konservatizmas. Tarsi priešinasi liberaliom idėjom ir pas ją keistai suformuluoti argumentai, kodėl ji nepalaiko partnerystės įsakymo, ar to dekriminalizavimo projekto.

A.S: Kaip galėtum apibūdinti politinę lyderystę?

R: Tai visų pirma, turėtų būti tą ką lydi lyderis už savęs, turėtų autoritetą žmonėse tų, kurie paskui jį seka, būtų gerbiamas žmogus, ne tik už tai, kad yra lyderis, bet už jo savybes, politines galimybes ir t.t. Tada turėtų gerai išmanyti tą sritį politikoje, kaip vadovauti komandai, kaip lyderiauti. Labai didelė atskirtis yra tarp boso ir lyderio, tai vat politikoj tik lyderiai aš taip manau, kad turėtų būti, kurie savo pavyzdžiu rodo, kaip turėtų būt, o ne kitaip. Tarsi į jį visi lygiuotųsi. Turėtų turėt patirties, manau, kad daug, įvairiose srityse. Turi būti labai eruditiškas, daug ką žinoti, skaityti, išmanyti, domėtis.

A.S: O kaip manai vat savybės lyderiui ir lyderei, būtų tokios pačios ar kitokios?

R: Aš manau, kad tos pačios.

A.S: O kaip manai, kas šiuo metu Lietuvoje yra politinis lyderis ar lyderė?

R: Manau kas politinė lyderė yra Šimonytė. Manau kad galėtų būti ir kiti Seimo nariai, apart Šimonytės. Dabar konkrečiai nesugalvoju, bet manau iš dabartinių narių Seimo yra ten keletas neblogų, kurie galėtų stoti į Šimonytės vietą ir nebūtų nė ką blogiau.

A.S: Gerai, supratau. Grįžtam tada prie nuotraukų. Bus 5 nuotraukos. Pradedam. Kuri iš politikų tau atrodo patikimesnė?

R: Iš tikrųjų abi atrodo gana patikimos, bet gal šiek tiek po dešine moteris su skarale atrodo patikimesnė.

A.S: Aha. O kodėl taip pasirinkai?

R: Nežinau, atrodo abi labai patikimos, bet tos po dešine žvilgsnis šiek daugiau vilties akyse turintis.

A.S: O tau pavyzdžiui violetiniai plaukai pas moterį su skarele nemaišo?

R: Nu ir kas, kad violetiniai plaukai? Žvilgsnis, užtat, pažiūrėkite koks. Patikimas. Viltingas.

A.S: Gerai. Kaip įsivaizduoji nuotraukoje esančias politikas? Galim pradėt nuo tos moters trumpais plaukais.

R: Tokia rimta, bet ne per daug atrodo, galima ir pajuokaut su ja.

A.S: O tada ta antra, ilgis plaukais, kaip ją įsivaizduoji?

R: Tokia neįprastos išvaizdos. Neįprastos veido formos. Keistokos tokios, bet ne į tą pusę, kad negraži, bet keistoka.

A.S: O kuri nuotrauka tau labiau patinka?

R: Abi nuotraukos nelabai patinka.

A.S: O kodėl? Ko trūksta, kad patiktų?

R: Vat nežinau, nelabai pats iš tikrųjų suprantu, ko čia trūksta ir ko netrūksta, ko per daug, bet kažkas ne taip.

A.S: O, pavyzdžiui, kaip manai, ar politikė būtinai turi būti pasidažiusi?

R: Geras klausimas. Manau, kad ne, bet tai padeda įvaizdžiui politikės, patrauklumui, estetiškumui. Jeigu kalbėt apie aprangą, tai vis tiek maloniau kai politikas ar politikė tvarkingai, gražiai apsirengę, tai apie veidą tą patį galima pasakyt.

A.S: Kuris politikas tau atrodo geresnis lyderis?

R: Tas po kaire, su akiniais.

A.S: Kodėl taip pasirinkai?

R: Taip atrodo įtikinamesnis žvilgsnis ir profesionalesnė išvaizda.

A.S: O kas priduoja profesionalumo?

R: Tvarkinga apranga gal.

A.S: Bet jie abu su kostiumais.

R: Nu taip, bet nežinau. Bendras vaizdas atrodo parodo, kad jis lyderis.

A.S: Aha. O ko tam stovinčiam trūktų iki lyderio?

R: Iš tikrųjų gana keistoka poza ir labai nesuprantamas žvilgsnis, iš tikrųjų toks, veido išraiška irgi tarsi ne politiko.

A.S: Ir paskutinė nuotrauka. Kuris politikas tau atrodo geriau dirbantys?

R: Tai, kad abu atrodo nelabai dirbantys gerai.

A.S: Kodėl taip manai? Ko trūksta iki gero darbuotojo?

R: Kažkokie abu politikų žvilgsniai tokie tarsi per daug išsisklaidę, tarsi ne ten kreipia savo dėmesį, ne ten kur reikia, per daug išsiblaškę. Per mažai susikoncentravę į darbą. Abu.

A.S: O apranga, pavyzdžiui, skirtinga tau daro kažkokį įspūdį skirtingą ar ne?

R: Nu taip. Manychiau ta vat skarelė pas jį kišenėje galbūt būtų nereikalinga.

A.S: O šypsotis jam nuotraukoje reikia, ar nereikia?

R: Tam po kaire?

A.S: Aha. Trūksta jam šypsenos?

R: Gal iš tikrųjų gerai jam ir be šypsenos.

A.S: Tai gerai. Paskutinis klausimas būtų galbūt mūsų pokalbio metu neišgirdai klausimo, kuriuo norėtusi pasidalinti? Kas tai būtų? Gal kažką norėtum papildyti?

R: Ammm.. Kas politiko įvaizdyje būtent ne išoriniai kažkokie dalykai, o kaip jis kalba man asmeniškai labai svarbu, tai ką jis kalba prieš rinkimus, ką žada, ką pasako, tai kai jis būtent ateina į valdžią ir ką jis veikia ir kokia jo retorika jau valdžioj ir kokie jo veiksmai, pabrėžčiau būtent veiksmai ir taip pat prieš rinkimus ir po, visą šitą laikotarpį, kažką pasako ir neišsižada savo žodžio ir veiksmų, nekeičia savo nuomonės apie tą ar kitą dalyką, taip kategoriškai. Kad kategoriškai nekeistų savo veiksmų, žodžių ir negriautų savo pažadų. Ir šiaip, kaip politikas, kaip pavadino mano vienas istorijos mokytojas, kad nebūtų politinės prostitucijos. Kad nepriklausytų vienai partijai, o paskui po kurio laiko eitų kitą partiją. kad nebūtų tokių dalykų. Tada nesuprasi, kokia ideologija jis vadovaujasi ir t.t.

A.S: Gerai, ačiū!

Informantas(-ė) Nr. 6

A.S. - Kurie iš pastarųjų metu vykstančių politinių įvykių tau yra labiausiai įdomūs?

R. - Paskutiniu metu, tai čia koks laiko tarpas?

A.S. - Bendrai laikas nėra svarbus, bet klausimas bendrai kokie įvykiai įdomūs ir na maždaug pastaraisiais metais.

R. - Na aišku, šeimos sąjūdžio tos visos eitynės. Šiaip mano visos žinios yra iš „Laisvės TV“. Na aš nežinau, ar jie yra nešališki, bet mano nuomone jie objektyvūs.

A.S. - Paminėjai, kad įdomiausias įvykis - šeimų sąjūdis.

R. - Taip.

A.S. - Taip pat paminėjai, kad tavo naujienų šaltinis yra „Laisvės TV“, o dar ką nors pridėtum?

R. - STT (Socialinių tinklų naujienos) ir Pol Demiko, nors nežinau ar tai skaitosi kaip naujienų šaltinis. Ten labiau iš humoro pusės, bet būna, kad apie naujienas kalba. Nebūtinai iš Lietuvos, bet ir iš pasaulio naujienų.

A.S. - Parodysiu pirmąją nuotrauką. Tai už ką atiduotum savo balsą, už politiką ar politikę?

R. - O galima kokią nors jų priešistorę?

A.S. - Ne, tiesiog iš išvaizdos jeigu spręstum.

R. - Neatiduočiau, nes nežinau jų išsilavinimo, praeities, patirties...

A.S. - Taip pažūrėjus negalėtum nuspręsti.

R. - Pas mane nėra taip, kad iš išvaizdos galėčiau nuspręsti ar galiu atiduoti balsą už žmogų. Nėra, kad gražesnis politikas, kuris gražiau apsirengęs ar kurio nuotrauka geresnė laimi.

A.S. - O tarkim ne tu, bet kaip Lietuvoje žmonės darytum.

R. - Tokiu atveju, tai manau, kad balsuotų už vyrą. Dėl to, kad jis su kostiumu, nes tas kostiumas formalumą tokį duoda.

A.S. - Tai manai, kad formalumas svarbu. O ko trūktų moteriai nuotraukoje?

R. - Laisvės partijai galėtų priklausyti. O ko trūksta, tai manau švarko kokio. Na dar, kad būtų koks nors antras planas geresnis būtų, geriau atrodytų.

A.S. - Tai sutinki, kad įvaizdis yra viskas?

R. - Jeigu taip va žiūrint, būtent įvaizdį tai jo, bet dažniau manau, kad pilietis turi pasižiūrėti į priešistorę ir į patirtį.

A.S. - *Supratau, koks politikas ar politikė tau labiausiai patinka?*

R. - Gal T. V. Raskevičius. Ne pirmas, bet antras. Nors jam nepavyko dėl partnerystės įstatymo, bet mačiau jo interviu, kur jis pripažino, kad pakeis truputi tą įstatymą, kad taptu patrauklesnis opozicijai, daugiau pozicijos narių pritrauktų ir vis tiek eis su savo programa pirmyn. Gal ir I. Šimonytė ar G. Lansbergis patinka, bet neturiu argumentų kodėl jie patinka.

A.S. - *Gerai, tai dėl T. V. Raskevičiaus, kokios jo savybės yra geros kaip politiko?*

R. - Na tai dėl to, kad jis bando ir nors jam ir nepavyksta, nors kitiems nepavyksta, bet daro ir bando prisitaiko. Turi savo idėją, nori ją įgyvendinti ir dirba prie jos.

A.S. - *O kaip vertini jo išvaizdą? Ne tai kaip išvaizdą, bet įvaizdį kaip vertini. Turiu omenyje jo personažą kuriuo jis persirengia? Nes visuomenėje tai yra vertinama nevienareikšmiškai. Jam prideda ar atima kaip politikui?*

R. - Man nei prideda, nei atima. Man svarbu jo idėjos ir kaip jis dirba. Nors girdėjau, kad jis buvo apkaltintas mobingu savo valstybiniame darbe. O apranga tai nei neprideda, nei atima. Žinau, kad jis apsirengia kaip vienas, bet nesvarbu.

A.S. - *O kaip vertini, kad jis gana atvirai kalba apie savo šeimą, kad jis turi sūnų, o jį augina dvi moterys. Kokia tavo nuomonė apie tai? Taip pat, kad jis atvirai demonstruoja savo orientaciją? Ar tai ką nors tau sako?*

R. - Na jis yra modernesnių pažiūrų, o tai nėra visiems patrauklu. Bet mano nuomone, kad jeigu du heteroseksualūs žmonės augina sūnų, tai nėra nieko blogo.

A.S. - *O gal gali praplėsti kas yra modernios pažiūros? Ką tiksliai turi omenyje apie tas pažiūras?*

R. - Žiūrint į Lietuvos visuomenę, tai atrodo, tie kurie daugiausiai reiškiasi tai yra tas sąjūdis (pastaba - Šeimų) ir panašūs yra nemodernūs. O tie kurie nekreipia dėmesį į orientaciją yra liberalūs ir modernūs.

A.S. - *O kalbant apie T. V. Raskevičiaus bendravimą, tiek „Facebook'e“, tiek gyvai. Kaip vertini tai, kad jis dažnai viešingai privačiai gautas žinutes? Koks tau atrodo jo gyvenimo būdas? Ar jis tau priimtinas?*

R. - Neseku aš jo soc.tinkluose.

A.S. - *O gal per žinias žiūri?*

R. - Televizijos nežiūriu, nebent per „Laisvės TV“ žiūriu, iš A. Tapinas esu sužinojęs, kad T. V. Raskevičius buvo apkaltintas mobingu savo praeitam darbe.

A.S. - *O turėjo kokios įtakos tavo požiūriui į jį po to kai sužinojai apie mobingą?*

R. - Taip, neigiamą įtaką.

A.S. - *O kodėl? Ar gali pasidalinti?*

R. - Na nes mobingas nėra blogai, nes tai yra psichologinis smurtas.

A.S. - *Gerai, kalbėjom apie politiką vyrą, kuris tau patinka. O galėtum išskirti politikę moterį, kuri tau patinka? Minėjai I. Šimonytę, ar dar ką nors išskirtum?*

R. - O dabartinę? Ar nėra skirtumo?

A.S. - *Nebūtina.*

R. - Man dar D. Grybauskaitė atrodė stipri, stipraus charakterio, nes su dabartiniu prezidentu skiriasi labai.

A.S. - *O pavyzdžiui, stipri ir griežta moteris tau nekelia jokių blogų emocijų?*

R. - Na tokiam poste, kur reikia daug ir stipriai dirbti, norint įgyvendinti savo idėjas, reikia daug dirbti, kad pasiektum, tai nieko blogo.

A.S. - *O politikoje ir yra tokia vieta?*

R. - Man atrodo, taip.

A.S. - O kaip vertini, kad viena iš tokių vietų, kur norėjo įkasti D. Grybauskaitėi, būdavo tai, kad ji neturi šeimos. Kaip vertini, tai yra priimtina kritika?

R. - Manau tai neturi jokios įtakos darbui. I. Šimonytė irgi gyvena viena, turi gal tik kokį katiną ir viskas gerai. Čia yra asmeniniai dalykai.

A.S. - O politikas/politikė gali dalyvauti politikoje jeigu neturi šeimos?

R. - Aišku.

A.S. - O viešojoje erdvėje buvo pabrėžiamas D. Grybauskaitės kostiumėlių vienodumas, kad tai yra nuobodus ir vienodas įvaizdis. Kaip vertini tokią kritika?

R. - Tai visokių politikų yra, irgi su vienodais kostiumais. Apranga manau irgi nėra tas dalykas pagal ką turi vertini. Svarbiausia yra ką baigė ir kokius mokslus. Dar svarbu ar yra teistas.

A.S. - Tai teistumas yra tikrai svarbiausias neigiamas aspektas ar yra svarbesnių?

R. - Na jeigu jis po to nesikeičia, daro tą patį, nemanau, kad jį reikia palikti politikoje.

A.S. - Dar pakalbėkime iš kitos pusės, minėjai apie politikus, kurie patinka. Dabar pasakyk kokie politikai nepatinka?

R. - Prezidentas.

A.S. - Kodėl nepatinka?

R. - Jo nuomonė nėra visiškai apibrėžta. Jis dar prieš patekimą į postą sakė, kad laisvai užsidės vaivorykštę, LGBT vėliavą, bet vėliau to nedarė, o jo patarėjas viešai kalba su Šeimų sąjūdžio atstovais, kurie yra visiškai atvirai prieš partnerystės įstatymo priešininkai. Dar sako, kad per vasarą reikia pasiekti 70% paskiepytų žmonių skaičių, o po to eina į Galimybės pasų nereikalaujančią kavinę.

A.S. - Tai pavyzdžiui, kiek prisidėjo prie jo išrinkimo tai, kad jis turėjo šeimą? Buvo pirma ponia Diana?

R. - Aš gal net nežinojau, kad I. Šimonytė neturi šeimos. Kažkaip negirdėjau to, aš žinojau, kad jis turi žmoną, bet apie šeimą nieko negirdėjau.

A.S. - O kokios savybių trūksta G. Nausėdai kaip politikui?

R. - Aš nežinau, vidinės virtuvės, ar tai jo nuomonė ar jo patarėjų suformuota nuomonė. Ar jam svarbūs tie dalykai. Jam trūksta savo nuomonės, jam reikia arba prisidėti prie Šeimų sąjūdžio ir prie jų judėti arba prie Seimo pozicijos prisidėti. Galima aišku vyriausybę kritikuoti, bet reikia turėti tvirtą nuomonę.

A.S. - O ką manai apie išsireiškimą „aukštas ir gražus“? Kaip vertini šį išsireiškimą? Tai gali būti kaip patyčios arba pašiepimas.

R. - Nesakyčiau, kad tai patyčios. Jeigu necenzūrinio žodžiu pavadinai tai patyčios. „Aukštas ir gražus“ nėra užgaulus, tai kaip menas, gali paveikslą paimti, kur yra Seimas ir jame bombą, tai galima vadinti patyčiomis.

A.S. - O jeigu „aukštas ir gražus“ yra visuomenės lūkestis?

R. - Ne, nemanau, galvoju, kad šį išsireiškimas sukurtas, kad prezidentas yra tik AIG, bet nieko daugiau neturintis.

A.S. - O kokios moterys politikės tau nepatinka?

R. - Širvintų merė.

A.S. - Tai būtų Pinskuvienė.

R. - Taip. Tai ji korumpuota ir ji su Baltarusija siejama. Tokia žurnalistinė komanda yra „Siena“, tai ji siejama su kažkokiu sklypu už kurį ji gavo nešvarius pinigus ir juos gavo ar iš Baltarusijos ar iš valstybės pasisavino pinigus ir pan. Nuvogė pinigus ir kažkur dingo.

A.S. - Tai ji tau nepatinka dėl korumpuotumo. O kaip dėl jo viešųjų ryšių? Nes ji „Facebook'e“ yra aktyvi, žmonėms ji patinka dėl savo bendravimo soc.tinkluose.

R. - Tai gal tie žmonės tingi gilintis į detales.

A.S. - O neatrodo, kad ji rašo tai ką nori žmonės girdėti ir to pakanka žmonėms. Pavyzdžiui, ji parašo, ką nors apie stadioną, kad uždengė stogą ir pan. Tarkim, ji rašė, kad suskaičiavo kiek

žmonių realiai serga Covid'u ir kad Nacionalinis sveikatos centras meluoja. Užsiima tokiais įdomiais pranešimais, kaip tai vertini?

R. - Tai ji gerai suskaičiavo?

A.S. - *Negerai.*

R. - Tai blogai vertinu, nes tai yra propaganda švelni.

A.S. - *Kaip galėtum apibūdinti politinę lyderystę? Kaip manai, ar savybės politiniam lyderiui ir lyderiai turi skirtis? Ir kokios jos turi būti.*

R. - Vyras ir moteris pagal protinius išteklius turi būti tokie patys. Lyderis turi turėti lyderio bruožų, bet turi būti ir politiškai išprusęs, gebėti suburti savo komandą, būti partijos vadovas ir vesti kokią nors idėją.

A.S. - *O lyderė turi taip pat daryti ar kitaip?*

R. - Taip pat.

A.S. - *O kokie politinio lyderio bruožai turi būti?*

R. - Argumentuota, siekianti savo partijos ideologijos, gerų rezultatų, komunikabili.

A.S. - *O lyderė turi būti švelni?*

R. - Kažkiek. Yra kariuomenėje toks dalykas, kad kariuomenėje tu turi būti kaip draugas, pavyzdžiui skyriaus ar būrio vadas turi būti kaip draugas savo pavaldiniams, o pavyzdžiui, bet ir tuo pačiu, kad pavaldiniai neužliptų ant jo ir nepradėtų maištauti. Turi būti švelni, bet ne per daug.

A.S. - *O ką įvardintum kaip Lietuvos politinį lyderį/lyderę?*

R. - I. Šimonytė.

A.S. - *O manai, kad ji turėtų tas savybes, kurias minėjai prieš tai? Ar dar ką nors išvelgtum?*

R. - Gal, aš nežinau.

A.S. - *Grįžtam prie nuotraukų.*

R. - O jie yra politikai?

A.S. - *Jie visi yra politikai. Po visko galėsime pakalbėti apie tai. Kuri tau atrodo patikimesnė?*

R. - Aš iš išvaizdos negaliu pasakyti. Man kažkodėl atrodo, kad dešinė (pastaba - su violetiniais plaukais) yra iš provincijos.

A.S. - *Dėl plaukų?*

R. - Ne. Visumoje, bet ir plaukai.

A.S. - *Tai ką tau plaukai priduoda?*

R. - Na tokia, kad ji nori būti hipė.

A.S. - *O kaip tau ši moteris?*

R. - Man gal į Širvintų merę panaši.

A.S. - *O neatrodo tau ji pavargusi?*

R. - Ne.

A.S. - *O kaip įsivaizduoji nuotraukose esančias politikas?*

R. - Abi atrodo griežtos.

A.S. - *Iš kur griežtumas ateina?*

R. - Iš juodos spalvos ir iš žvilgsnio. Kad kažką griežtai pasakoja, o kita tuoj kažką griežto pasakys.

A.S. - *O griežta moteris: gerai ar blogai?*

R. - Gerai, nes turėtų savo nuomonę ir nepataikautų.

A.S. - *Kaip manai, moteriai politikoje reikia būti pasidažius?*

R. - Nebūtinai, nes išvaizda nėra svarbu.

A.S. - *Nėra visiškai svarbu, bet truputį svarbu.*

R. - Neateis su chalatu, bet formaliai apsirengus ateis, nėra svarbu ar ateis su koku rožiniu ar oranžiniu kostiumu.

A.S. - *O kaip reiktų būti apsirengus?*

R. - Į formalią įstaiga ir reikia formaliai būt apsirengus.

A.S. - O rožinė suknelė būtų blogai?

R. - Nors gali būti, pavyzdžiui rengiasi T. V. Raskevičius iššaukiančiai, tai jeigu ir moteris apsirengtų taip, nemanau, kad būtų skirtumo.

A.S. - O matei, kai I. Šimonytė buvo Saudo Arabijoje, ji ten buvo apsirengus rožinį kostiumėlį. Ką apie tai manai?

R. - Mačiau N. Vasiliauskaitės pranešimą soc.tinkluose, tą pašiepiantį.

A.S. - Kaip vertini, buvo kritikuojama drabužio spalva?

R. - Žinote A. Kisleką, jis parodė tokį dalyką, kad vienoje pusėje N. Vasiliauskaitė šaiposi iš I. Šimonytės, o vėliau šaiposi iš pačios N. Vasiliauskaitės. Tai ji vėliau atsakinėjo, kad maždaug tai daro „LGBRQ+ kariai“. Ji yra labai prokrištiška. Aišku, ar čia pašiepiamas, nu ir ką? Pasijuoks truputi, bet matys jos darbus, ką ji daro dėl valstybės, nesvarbu ką ji apsirengusi.

A.S. - Kita nuotrauka. Kuris tau atrodo geresnis lyderis?

R. - Irgi nėra lengva pasakyti. Aišku, kad tas vyrukas kairėje turi antsvorio, tai gal nėra reikšminga.

A.S. - Bet vat tai, kad skiriasi žmonių stovėseną. Ar tai svarbu?

R. - Na tas stovintis prie prekės ženklų yra kaip lobistas, tame renginyje gal susitinka su verslininkais kalbasi ten. O kitas pagal aplinką atrodo kaip Seime ar kokiam parlamente, bet negaliu pasakyti, kuris iš jų lyderis.

A.S. - Kitas klausimas. Kuris tau iš jų atrodo geriau dirbantis?

R. - Irgi sunku pasakyti. Bet gal tas jaunatviškesnis, dešinėje. Ant jo veido matomi spuogai, tai jis tikrai jaunas, dar taip apsirengęs jaunatviškai.

A.S. - Tai dėl jaunatviškumo norėtum dirbti?

R. - Taip, nes artimesnis amžius. Bet gal susipažinus tu tuo vyresniu gal kitoks požiūris susidarytų, gal jis irgi turi gerų idėjų ir pan.

A.S. - Paskutinis klausimas. Paskutinis klausimas būtų galbūt mūsų pokalbio metu neišgirdai klausimo, kuriuo norėtum pasidalinti? Kas tai būtų? Gal kažką norėtum papildyti?

R. - Ne.

Informantas(-ė) Nr. 7

A.S: Kurie iš pastarųjų metu vykstančių politinių įvykių tau yra labiausiai įdomūs?

R: Galbūt emigrantų situacija su baltarusiais. Labai daug per žinias dabar apie tai diskutuojama ir mokykloje nemažai girdime apie tai informacijos.

A.S: O kas yra tavo naujienų šaltiniai?

R: Bene pagrindinis yra socialiniai tinklai: Facebookas, Instagramas. Turiu draugų kurie domisi politika ir galim apie tai gyvai pakalbėti. Mūsų istorijos mokytoja nemažai apie tai šviečia. Pagrinde socialiniai tinklai.

A.S: Dabar pasidalinsiu savo ekranu. Savo balsą atiduotum už politiką ar politikę, matomus nuotraukoje?

R: Toks sunkus klausimas, nes nieko nežinau apie šiuos du žmones, tačiau iš išvaizdos ir veido mimikų, tai savo balsą atiduočiau moteriai, ji atrodo tokia rimti ir stipri savo srityje, politikoje šiuo atveju, man ji atrodo kad turi rimtą požiūrį į savo darbą, manau kad kokybiškai atliktų tai.

A.S: O kodėl tavęs nesužavėjo vyras su kostiumu?

R: Vėlgi, pasikartosiu, labai įdomi veido mimika. Ji išduoda, kad čia yra visai kitaip negu pas moterį, ir jis galbūt neturi tiek aiškių vizijų, aišku čia sunku kalbėt, nes aš tiksliai nieko nežinau, tačiau pagal mano spėjimus, tai jis neatrodo toks kompetentingas politikoj.

A.S: O, pavyzdžiui, apranga kažkiek lėmė tavo sprendimą? Nes moteris ne tiek formaliai apsirengus o vyras su kostiumu.

R: Lėmė. Kas įdomu, kad aš vyrui atiduočiau kažką iš ekonomikos srities, o moteris irgi man atrodo gan formaliai apsirengusi ir atitiktų politikės vaidmenį, tačiau ne kažkokios teisininkės ar kitos profesijos asmenį.

A.S: Aha, gerai. Koks politikas ar politikė tau labiausiai patinka?

R: Iš tikrųjų tai neturiu tokių kurie labai patiktų ar nepatiktų, tačiau daugiausiai domiuosi Šimonyte tai galbūt ji.

A.S: O kuo tau ji patinka?

R: Kadangi ji kandidatavo į Lietuvos prezidentus, tai jau tai mane sudomino. Dar vis yra tas stereotipas, kad moteris vis dar nelabai į aukštas pozicijas gali, ypač šalies vadovavimą kandidatuot. Ji nepabijojo iš tikrųjų ir tai padarė, tai mane tas sužavėjo. Iš šalies girdėjau labai daug atsiliepimų apie ją, kad jai net nereikia to pradėti ir visa kita ir man net baisu pasidarė, kad tokia lyčių nelygybė yra ir tokia atskirtis, kad vyram viskas, o moteriai geriau nesivelt į tuos dalykus, tai mane labai sužavėjo jos drąsa, ryžtas, tai tas žavi labiausiai.

A.S: Aha. O kaip pavyzdžiui vertini tai, kad Šimonytė sulaukė nemažai kritikos, kad ji neturi šeimos, vaikų? Ir sakoma, kad dėl to ne viską supranta politikoj, nes neturi vaikų. Kaip vertini tokius pasisakymus?

R: Štai šis aspektas, kurį paminėjot, tai irgi vieną žodį turiu apibūdinti - absurdas. Nes, na, aš nemanau, kad tai gali daryt įtaką į jos karjerą, darbą, kokybę darbo, tai tiesiog nesuvokiama. Nes, tarkim, paimkim kitą pavyzdį. Mokytojas. Argi jis negali būt mokytoju, jeigu neturi šeimos? Na, į tai dažniausiai niekas nežiūri. Bet tarkim lietuvių kalboje irgi kalbama apie šeimą. Bet kodėl niekas neklausia mokytojo, ar turi šeimą, ar ne. Tas pats ir politikoje, čia dar tokia konkretesnė profesija, kai orientuojiesi į valstybę, kad valstybei ir žmonėm būtų gerai. Man tai yra baisesis požiūris į tai, ką žmonės kalba.

A.S: O kaip vertini Šimonytės aprangos stilių? Ji mėgsta apsirengti, sakykim, šiek tiek kitaip, su rožine, žydra palaidine, kažkaip labiau spalvotai? Ar nesitiki labiau kažkokio formalumo ir paprasto, įprasto stiliaus iš jos?

R: Man tai kaip tik Šimonytės stilius yra kažkas tokio, aš atkreipiu į tai dėmesį, dažnai paanalizuoju apie tai su savim mintyse ir mane labai žavi. Kaskart ji atrodo kitaip, atrodo motyvuoja kitus, kad darytų, ką nori. Rengiasi lyg pristatydama mūsų valstybę kaip laisvą, demokratinę šalį. Apranga yra skonio dalykas, nežinau. Vieniems gali patikti, kitiem nepatikti, tačiau, mano nuomone, tai yra išskirtinis žmogus, kuris pristato save kaip asmenybę ir tikrai nerėžia akies jos apranga.

A.S: O kaip vertini Šimonytės bendravimo būdą? Ji kartais tokia būna ironiška, kartais tiesmukiška, o kartais netgi griežta. Tau tai netrukdo?

R: Aš manau kaip tik toks požiūris į bendravimą ir yra ženklas į gerą vadovavimo požiūrį. Aš manau, kad Šimonytė būtų tikrai geresnė prezidentė, negu Gitanas Nausėda, bet čia tik mano nuomonė. Kadangi Šimonytė turi tokį dalyką, kuris yra griežtas, ji gali pasakyt taip, kaip yra, o nevest aplinkkeliais ir vis tiek neprieit prie esmės. Tai žmones labai erzina iš tikrųjų, o Šimonytės bendravime matau tik plusus, kadangi nei vienas nemėgstam tempti gumos ir neprieiti prie esmės. Aš gerbiu jos tokį pasisakymą.

A.S: Aha. Gerai. Gal į galvą atėjo ir kažkoks politikas vyras, kurį mėgsti?

R: Galbūt Gabrielius Landsbergis. Jis irgi toks kompetentingas žmogus savo srityje.

A.S: O kokios savybės tau pas šį politiką patinka?

R: Šių dienų mąstymas galbūt, šių dienų pažiūros. Kadangi dauguma mūsų politikų jau yra vyresnio amžiaus ir jie jau turi savo susibrandinusį mąstymą ir požiūrį, kuris yra visiškai kitoks nei mūsų, jaunimo. Tai man pas Gabrielių Landsbergį labai atsiskleidžia jaunimo požiūris, jis orientuojasi į jaunimą, o ne vien į pagyvenusius žmones, bet nepalieka ir jų, kas irgi yra šaunu.

A.S: Ir dar jis turi sukūręs šeimą, kuri gan aktyviai matoma visuomenei. Tai kaip tau atrodo, jam šeima, kaip politikui, prideda kažkokį plusą ar kaip tik trukdo koncentruotis į darbą? Kaip vertintum jo šeimos aktyvų dalyvavimą viešojoje erdvėje?

R: Aš manau, kad jo šeima yra šiek tiek orientuota į kitus dalykus, kadangi jo žmona, kiek žinau, yra mokyklos įkūrėja, jei neklystu, tai ji orientuojasi į vaikų švietimą, tai jau vien tas dalykas kažkiek skiriasi nuo jo profesijos, bet manau kiekvienam daro įtaką šeima, kadangi bet kokią darbą dirbant, turi grįžti į šeimą ir aptari kaip seikėsi. Ir šeima sako savo nuomonę, kaip viską mato. Tai šiuo atveju, manau daro ir tokią, ir tokią įtaką. Bet manau Gabrielius Landsbergis turi savo tvirtą nuomonę apie

savo atliekamus darbus, tai manau priima tą kritiką ir nuomonę iš šeimos, tačiau galbūt ne visiškai viską.

A.S: Aha. Minėjai, kad atkreipi dėmesį, kaip Šimonytė būna apsirengus, o atkreipei dėmesį, kaip Gabriėlius Landsbergis būna apsirengęs?

R: Tai atkreipiū, kadangi mū, jaunimūi, labai svarbi vizualija, tai iškart ir atkreipi dėmesį, kaip atrodo žmogus. Aš jį matau tik su formaliais drabužiais, kostiumu. Aišku dar prisiminiau per panoramą, ar kur mačiau buvo megztniu, bet vis tiek atrodė formaliai ir gražiai. Man jo stilius neišsišokantis ir priblėsinantis asmenybė, bet jeigu jam patinka ir tinka, tai labai gerai.

A.S: Gerai. Kuris politikas ar politikė tau labiausiai nepatinka? Gal turi kokią politikę moterį, kuri nepatinka?

R: Apie nepatikimą didelį negalvoju niekada, kadangi vis tiek, išrenkam tuos politikus, kurie yra tos srities profesionalai. Negali bet koks žmogus atėjęs valdyti šalį. Tai šiuo klausimu, konkretaus atsakymo neturiū, tik kai kuriuose politikuose matau tas dar vis nusistovėjęsias pažiūras senas, tarkim lyčių nelygybė, senovinės pažiūros, kuriame nebuvo dar tokio liberalaus mąstymo, tai tokios savybės man kliūna. O konkretaus žmogaus tai tikrai neturiū, nes visi žmonės turi šiek tiek minusų, bet ir plusų.

A.S: O gal turi kokį politiką vyrą tada, kuris nepatinka, turi tas įsisenėjęsias pažiūras arba kur su tavo vertybėm ne visada sutampa?

R: Galbūt Kubilius. Jo man mąstymas iš tikrųjų nepatinka. Dabar man rodos jis jau nebe valdžioj. Iš anksčiau man jo požiūris labai nepatiko ir jis man kaip asmenybė - ne. Ir jo tie minusai susidėtų į tokią krūvą, tai galbūt jis. Nes ši valdžia ir šis Seimas man ganėtinai patinka, kadangi išrinko tuos žmones, kurie yra įvairiapusiški. O buvusi valdžia man kliuvo, jos požiūriai. Bet dabar jie nyksta, tai tas smagu man, kad keičiasi politinė sistema ir mąstymas.

A.S: O gal prisimintum iš buvusios valdžios, kas tau kliuvo iš politikų?

R: Atėjo va mintis į galvą, tai galbūt Karbauskis, man jo tas savęs iškėlimas labiausiai užkliuvo, nes jis toks savimyla pasirodė ir jis mažiau žiūrėdavo į valstybės reikalus, tačiau labai žiūrėdavo į tai, kaip jį vertina žmonės, kaip jis čia pasirodys, ar gerai, ar blogai ir man jis kėlė įspūdį, kad jis tik sau nori šlovę prisiimti, ne savo komandai, ne savo bendradarbiams. Toks labai savanaudiškas žmogus buvo, tai tas man kliuvo.

A.S: Supratau tai tau nepatinka savanaudiškumas ir gero darymas sau, taip apibendrinus, taip?

R: Taip, nes čia tokia vieta, tokia profesija ir užimama vieta politikoje, kai turi negali to daryt. Tavo darbas suinteresuotas į tautą, valstybę ir turi būt gyventojams gerai, jie turi tavim džiaugtis ir didžiūotis, kad tu valstybę vedį į priekį, o ne atvirkščiai, kad tik sau naudot žiūrėt. Čia manau savaimė suprantamas dalykas, kuris turėtų būt vykdomas visų politikų.

A.S: Aha. Gerai. O kaip galėtum apibūdinti politinę lyderystę?

R: Aš manau, kad politikai lyginasi su kitais ir netgi lenktyniauja, kuris padarys geresnį įspūdį tautai, kuriuo labiau pasitikės ir labiau gerbs ir kurio poelgius labiau priims tauta.

A.S: O kaip manai, pavyzdžiui, lyderio ir lyderės savybės politikoje sutaptų, ar būtų skirtingos?

R: Aš manau visiškai identišką turi būt tos savybės, kadangi nematau atskirties ties tuo. Mūsų pašamoneje turi būti lygu lygu, bet kiekvienam politikui ar politikėi reikia būt tiek pat sąžiningu, tiek pat atsiduodančiu savo profesijai, darbui, tiek pat atkreipiančiu dėmesį į tautą, į pačius žmones, ateitį, rytojų. Nežinau ar galima būtų išskirt tarkim jog politikėi svarbu kas bus rytoj o politikui, kas buvo vakar. Tai neįmanoma, nes ir vienam, ir kitam tai turi būti įdomu ir svarbu tiek pat.

A.S: Gerai. Kokį žmogų Lietuvoje šiuo metu galėtumėte įvardinti kaip politinio lyderio ar lyderės pavyzdį?

R: Manau Ingrida Šimonytė yra pats tobuliausias žmogus politikoje, kuris buvo, aš ją kelčiau į pirmą vietą, kadangi šis žmogus manau mūsų valstybei padarytų daugiau gėrio, negu mūsų dabartinis prezidentas. Lyderis būtų Šimonytė.

A.S: Manai, kad ji turi lyderės savybes, kurias tu išskyrėi, kad politikoj reiktų turėti?

R: Taip, nes ji, mano akimis, moka kalbėti su valstybės gyventojais, moka išklaudyti, suprasti, kitas dalykas ji labai konkreti, jos kalboje tai labai atsispindi ir ji nevaikšto aplink temą, ji analizuoja viską

čia ir dabar, kas yra labai svarbu politikoje. Na, ir bene svarbiausias dalykas, jog ji yra atsakinga ir savo darbą dirba nuoširdžiai.

A.S: Aha, gerai. Aš dabar vėl pasidalinsiu ekranu. Kuri iš pavaizduotų politikų tau atrodo patikimesnė?

R: Am, galbūt šviesiaplaukė.

A.S: Aha, o kodėl?

R: Bandau dabar išanalizuoti ją išvaizda, tai manyčiau, jog šviesiaplaukė, nes vien iš aprangos galima suprasti, pas ją nėra labai ryškių detalių, bet vėlgi tai gali simbolizuoti asmenybės neatskleidimą. Tačiau šiuo atveju priešinga moteris man suteikia įspūdį, kad yra tokia labai savęs ieškotoja, kuri norėtų šiek tiek daugiau naudoti sau, negu kitiems. O šviesiaplaukė moteris tokia nuoširdesnė ir stipresnė galbūt būtų politikoje.

A.S: Aha, o, pavyzdžiui, tau netrukdo violetiniai plaukai pas tą moterį su šalikėliu?

R: Tai va tą ir turėjau omeny, kadangi na ji tokia ryški asmenybė. Tai man jos išvaizda tokia kontraversiška. Rinkčiausi šviesiaplaukę.

A.S: Aha. Gerai. Kaip įsivaizduoji nuotraukoje esančias politikas?

R: Tai tikrai ne taip, kaip dabar matau skaidrėje. Iš tikrųjų matau tvarkingą asmenį, jeigu vyras tai su kostiumu, o jei moteris tai iš tikrųjų formalia apranga, arba suknelė, arba kostiumėlis, per daug neryškus drabužis. Na jis gali būti ryškus bet vietoj ir laiku. Žodžiu, tvarkingas, tvarkinga apranga.

A.S: Aš čia turėjau omeny, kaip įsivaizduoji nuotraukoje esančias moteris kaip politikas?

R: Ir apie vieną, ir apie kitą galėčiau pasakyti neigiamų dalykų daugiau turbūt, kadangi jos savo įvaizdžiu išduoda tai, jog jos nelabai atitinka savo užimamą poziciją. Jos yra politikės tai vis tiek turi derintis prie to įvykio, kuris vyksta ir tą aprangą derinti šiek tiek labiau. Neįvertinčiau šitos aprangos kaip labai formalios ir patys asmenys šitoje srityje būtų nelabai kompetentingi.

A.S: Aha. O kuri nuotrauka tau labiau patinka?

R: Na, gal visgi rinkčiausi brunetę ilgais plaukais, nes priešingoje nuotraukoje matome labai daug detalių aprangoje, kurie yra perkrauti, pas tą moterį. O pas tamsiaplaukę moterį jų yra mažiau ir truputuką tvarkingiau atrodo.

A.S: O kaip manai, moteriai politikoje privaloma dėvėti makiažą?

R: Vėlgi, požiūrio reikalas. Galim priimti žmones tokius, kokie jie yra, kas dabar pasaulyje aktualia tema. Tačiau manau savo veido privalumus truputuką paryškinti, kadangi užimi tokią poziciją valstybėje, kur turi save ir savo šalį pristatyt. Manyčiau reikėtų. Ne per daugiausiai. Ne kaip einant į vakarėlį, tačiau šiek tiek reikėtų.

A.S: Gerai, supratau. Kuris politikas nuotraukoje tau atrodo geresnis lyderis?

R: Turbūt žmogus kuris sėdi, ne stovintis. Iš veido galiu matyti, kad jis rimtas žmogus ir siekiantis savo tikslų, ką pasako, tą padaro ir man jo rankų sunėrimas daug ką pasako, kad žmogus yra rimtas, atsakingas ir konkretus, tai manau jis yra geresnis politikas, negu priešingoje nuotraukoje matome, kadangi tas žmogus stovi ir kojų padėjimas daug ką duoda, tai iš šitos pozos galėčiau suprasti, kad nėra jis rimtas, bet galbūt jis linksmas žiūri į savo profesiją ir darbą ir galbūt jis nėra labai blogas politikas. Geriau man žiūrisi tas sėdintis.

A.S: Gerai. Ir paskutinės nuotraukos tada. Kuris politikas atrodo geriau dirbantis?

R: Na tai manau be abejonės žmogus, kuris vilki kostiumą, kadangi gobtuvas tikrai neprideda įvaizdžio formalus, visgi politikoje svarbios tos detalės, kad ir kaip to nenorėtumėm, tačiau tikrai svarbios ir tam tikrais dalykais reiktų atkreipti dėmesį. Tas žmogus, kuris dėvi gobtuvą, tikrai matosi nėra tas kuriam būtų priskiriama politika, kadangi jau jo vien išvaizda tai pasako. O kuris dėvi kostiumą, tai iškart matosi rimtas, žinantis savo poziciją, žinantis, kur jis dirba ir ką jis daro ir ką jis daro ir manau šiuo žmogumi pasitikėtų dauguma, nes vėlgi, įvaizdis daug ką pasako.

A.S: Gerai. Paskutinis jau klausimas būtų. Galbūt mūsų pokalbio metu neišgirdai klausimo, kuriuo norėtumėsi pasidalinti? Kas tai būtų? Gal kažkokia mintis kilo?

R: Labai daug kalbėjom apie išvaizdą politikų aš dabar kalbėdama supratau, kad prieštarauju tai savo pirmajai pozicijai, kurią pasakiau, kad Šimonytė vilkėdama ryškius drabužius arba išsiskirdama šiek tiek nedaro labai didelio poveikio aplinkai. Tai argumentuosiu šitą vietą turbūt. Tai aš tuo norėjau pasakyti, kad ji tai daro vietoj ir laiku, ką mes matydami nuotraukose tai nelabai priderintą tą stilių,

įvaizdį. Kadangi Šimonytė važiuodama į kažkokį svarbų susirinkimą ji apmąsto, kaip ir kas ten bus, kokia tema bus kalbama, ji prie to derinasi savo aprangos kodą. Norėjau tą patikslinti. Aš Šimonytę gerbiu ne vien dėl to, kad ji man labai patinka, todėl viskas labai ir tinka. Man tas žmogus labai prisiderina ir atsižvelgia į aplinką, rinkdamasis drabužius.

Informantas(-ė) Nr. 8

A.S: Kurie iš pastarųjų metu vykstančių politinių įvykių tau yra labiausiai įdomūs?

R: Labiausiai? Nu jeigu reiktų išsirinkt labiausiai, tai būtų Lietuvos Taivano atstovybė kai sutarė ką daryt, tai vat šitas galbūt.

A.S: Aha. Galbūt dar kažkas domina be Taivano?

R: Taip, visi didesni įvykiai vykstantys dabar Lietuvoj, ir pandemijos valdymas, ir krizė emigrantų ir su Baltarusija santykiai.

A.S: O kas yra tavo naujienų šaltiniai?

R: Aš Facebooke 15min seku. Tai dažniausiai žiniasklaida.

A.S: O žinias žiūri?

R: Ne, nežiūriu. Facebooke dažniausiai skaitau.

A.S: Gerai. Pasidalinsiu dabar savo ekranu. Turėtum matyti dvi nuotraukas. Savo balsą atiduotum už politiką ar politikę, matomus nuotraukoje?

R: Galbūt politikę.

A.S: Aha. O kodėl?

R: Atrodo labiau tokia artimesnė, prieinamesnė.

A.S: Aha. O kas tau suteikia tokį artumo jausmą?

R: Negaliu tiksliai įvardint kas, bet galbūt ta apranga tokia paprasta. To politiko apranga tokia formali, o politikės labiau kasdieninė.

A.S: Aha, tai tokia prieinamesnė tau atrodo iš pirmo žvilgsnio?

R: Taip, iš pirmo žvilgsnio taip.

A.S: O ko politikui trūksta?

R: Galbūt atrodo per formalus, per rimtas man.

A.S: Supratau, gerai. Gal turi mėgstamą politiką ar politikę?

R: Mėgstamų neturiu.

A.S: O vat kuriais žavėtumeisi arba pavyzdžiui minėjai domėjaisi kovido valdymu, ryšys su Baltarusija, užsienio reikalais domiesi, tai gal tam kontekste yra politikė arba politikas kur tau atrodo, kad tinkamai atlieka savo darbą ir tau patinka?

R: Galbūt galėčiau teigt, kad Ministrė Pirmininkė gerai atlieka savo darbą sakyčiau. Pakankamai gerai, lyginant kokia situacija dabar.

A.S: Tai čia Šimonytė turi omeny, taip?

R: Taip.

A.S: Kuo tau ji patinka? Kokias jos teigiamas savybes išskirtum?

R: Atrodo racionali, remiasi logika, kas kartais yra nebūdinga, Lietuvos politikams. Ir atrodo, kad supranta, kur ji yra ir ką ji daro.

A.S: Aha. Minėjai kad racionali, remiasi logika ir minėjai, kad nebūdinga politikam. O ar būtų būdinga politikėm racionalumas?

R: Nežinau, priklausau nuo to, koks žmogus. Ir politikai gali būt racionaliūs ir neracionalūs. Tas pats ir politikų.

A.S: O kaip tau atrodo, kaip dažniau būna?

R: Galbūt politikų neracionalių daugiau.

A.S: O kodėl taip atrodo tau?

R: Tiesiog dažniau būna konservatyvesni tokie, labiau savo galvose sėdintys.

A.S: Kaip tu vertini tai, kad Šimonytė neturi šeimos? Nes kai norima prie jos prisikabinti, kad ji kažką ne taip daro, vienas iš argumentų būtų, kad ji neturi šeimos, vaikų, ir tai yra negerai. Kaip tau atrodo, ar tai minusas politikai ar pliusas?

R: Niekaip nevertinu, aš manau, kad tai nedaro jokios įtakos. Jos reikalas čia ta šeima.

A.S: Kaip vertintum Šimonytės stilių? Nes vis tiek domiesi naujienom, tai buvo toks įvykis, kad Šimonytė su rožiniu kostiumėliu pasirodė susitikime ir buvo dar su žydru kostiumėliu ir tai tikrai ne visiem patiko. Tai ar tu atkreipei į tai dėmesį išvis, jeigu atkreipei, tai kaip vertini tai, kad ji išėjo iš tokios įprastai matomos politikės aprangos lauko?

R: Atkreipiau šiek tiek dėmesį į spalvas, bet vertinu tai gal netgi teigiamai, nes nu išeina iš tradicinės aprangos, kad ir minimalaus, bet naujo kažką parodo.

A.S: Tai tau čia pliusas būtų politikoj?

R: Pliusas.

A.S: O kokios dar tau atrodytų geros politikės savybės, kurias turi Šimonytė?

R: Jos veiklumas. Ji imasi reikalų ir daro, sprendimus priiminėja, nesėdi rankas sudėjus.

A.S: O, pavyzdžiui, tu socialiniuose tinkluose seki Šimonytę?

R: Facebooke paskaitau kartais.

A.S: Ir kaip vertini jos bendravimo būdą?

R: Teigiamai. Ne mandrai, o normaliai viską parašo, pasisako, ir viskas gerai.

A.S: Aha. Ji mėgsta tokią ironiją naudoti. Savotišką humoro stilių turi. Kaip vertini tokį pašiepimo elementą?

R: Kartais tikrai reikalingas jis. Nesakau, kad dažnai jį reikia naudot, bet kartais reikalingas.

A.S: Gerai, tai pakalbėjom apie politikę, kuri tau patinka. O gal politiką kokį išskirtum, kuris vertas irgi būtų gero paminėjimo?

R: Galbūt Tomą Raskevičių. Patinka jo visa ideologija, tolerancijos skatinimas. Nėra tas, kas įprasta Lietuvoje, dažniausiai.

A.S: Gal dar paplėtotum, įvardinai, kad jo ideologija patinka, tai ką turėtum omeny tiksliau?

R: Turėčiau omeny liberalumą jo.

A.S: Gerai. O kaip vertini Raskevičiaus aprangos stilių? Nes jis turi savo kaip ir personažą moters, mėgsta neįprastai atrodyti, tai kaip vertini jo tokį neįprastą būdą išskirti?

R: Nu man atrodo teigiamai. Išsiskiria jis, parodo save, nėra kad jis tik veidas ekrane, nėra, kad tik politikas, parodo kas jis ir gyvenime yra, vertinu teigiamai. Tas kitaip apsirengimas išskiria žmogų.

A.S: O nėra tau šiek tiek per daug ekstravagantiškas ir pati asmenybė jo, ir toks būdas šiek tiek?

R: Nu Seime jis neateina persirengęs, jis darbe elgiasi formaliai gan, o ką jis už darbo daro neatrodo man ekstravagantiškas per daug.

A.S: Ir, pavyzdžiui, jis turi tokį neįprastą šeimos formatą, jis augina sūnų su dviem moterim, tai kaip tau atrodo toks šeimos modelis, ar tau jis priimtinas?

R: Jo, tai aišku, priimtinas. Aplamai kaip jis gyvena, kokia jo šeima, kaip jis gyvena savo gyvenimą, čia jo reikalas ir neturėtų niekas į tai kištis, jeigu visi šeimoj jaučiasi gerai, ir jis, ir vaikai, ir mamos.

A.S: Gal dar tada išskirtum kokias savybes matai pas Raskevičių ir tau jos patinka?

R: Mėgsta ironiją panaudot, patinka atvirumas ir užsidegimas siekiant tikslo.

A.S: Gerai, supratau. O dabar pakalbėkim apie politikus, kurie nepatinka. Tai gal turi politikę kuri tau nepatinka?

R: Galbūt Širinskienė, jeigu gerai pamenu pavardę.

A.S: Gerai atsimeni pavardę. O kodėl tau ji nepatinka?

R: Na, visų pirma, mano ir jos pažiūros nesutampa. Tai čia pirmas minusas. O šiaip aplamai jos stilius, ji atrodo tokia į nugarą kertanti, tokia už nugaros kažką daranti, užkulsiuose, bandanti pakenkt kažkaip. Skaičiau ir konstituciniam teismui norėjo kažką daryt.

A.S: O ką tu joje pakeisti norėtum, jeigu, įsivaizduokim, tai būtų įmanoma?

R: Galbūt tolerantiškesnė kitiem, kitokiem, kitokiom nuomonėm kad būtų, kad labiau priimtų, kad nebūtų užsidarius tik savo galvoj.

A.S: O kokį politiką įvardintum, kad tau nepatinka?

R: Gražulis.

A.S: O kuo? Kodėl?

R: Aplamai jo visa persona tokia populistinė, tokia atrodo kaip atėjęs į Seimą ne žmonėm daryt kažką, bet sau pasipelnyt, pabūt žinomesniu Lietuvoj, nesvarbu gerai ar ne, ir jo mąstymas, pažiūros politinės irgi baisiai nesutampa su mano, kai kurie jo pasisakymai užkliūna. Apskritai, kai protestai vyko, kaip jis ten protestuojančius įleido į Seimą, tas visas neturėjo įvykt, tai va tokie jo veiksmai ir persona. Nežinau, ar tikra persona, ar čia tik dėl vaizdo.

A.S: Bet vat kas įdomiausia, žmonės vis tiek jį renka. Tai vat yra turbūt kažkokios savybės, kas patinka. Bet kaip manai, kiek tikėtina, kad tokie politikai, kurie tau nepatinka, kaip įvardinai, jie dar bus Lietuvos politikoj?

R: Man atrodo, kad visada bus vienas kitas toks. Galbūt šiuo metu daugiau, negu vienas kitas, bet laiku bėgant, praėjus dar tarkim dviem dešimtmečiam, apmažės, bet visą laik išliks. Tikrai keletas bus.

A.S: Gerai. O kaip galėtum apibūdinti politinę lyderystę?

R: Tokia lyderystė, kur žmogus sugebėtų surinkt žmones tokiu pat mąstymu, gal kažkiek skirtingu, bet panašia kryptim, ir visus suvienyt vienu siekiu.

A.S: O kaip manai, savybės, reikalingos politiniam lyderiui, būtų tokios pačios kaip politinei lyderei ar būtų tam tikri dalykai, kurie vat išsiskirtų reikalingi ir lyderiui, ir lyderei?

R: Mano manymu, tie patys turėtų būti.

A.S: Tie patys kur prieš tai minėjai, ane?

R: Nu taip, racionalumas, logika, imtis veiksmy ir mažiau tokių kaip Gražulis, kur sukelia visokių situacijų nereikalingų.

A.S: O kokį žmogų Lietuvoje šiuo metu galėtumėte įvardinti kaip lyderio pavyzdį?

R: Na, šiuo metu nežinau. Galbūt galima sakyti, kad Šimonytė yra politinė lyderė.

A.S: Gerai. Dabar vėl pasidalinsiu ekranu. Grįšim prie nuotraukų. Kuri iš pavaizduotų politikų tau atrodo patikimesnė?

R: Galbūt dešinėj.

A.S: Dešinėj tai čia būtų su skarele?

R: Jo.

A.S: Kodėl tau ji atrodo patikimesnė?

R: Galbūt sprendžiant iš to, kaip nusifotkino. Pozoj kokioj. Aplamai atrodo skleidžia stiprybę, pasitikėjimą.

A.S: O, pavyzdžiui, tau violetiniai plaukai netrukdo?

R: Ne.

A.S: : Ne? Gerai. O ko tai šviesiais plaukai moteriai trūktų jeigu ji norėtų daugiau pasitikėjimo iš rinkėjų, ką reiktų jai papildyti?

R: Galbūt pasistengti parodyti savo stiprybę, confidence labiau.

A.S: Gerai. Toliau. Kaip įsivaizduoji nuotraukoje esančias politikas?

R: Dešinėj turbūt kokia nors konservatyvesnio mąstymo..

A.S: Dešinėj tai čia būtų trumpais plaukais moteris?

R: Dešinėj ta kur tamsiaplaukė. Atrodo konservatyvesnio mąstymo būtų. O trumpais šviesiais plaukais galbūt per vidurį, centristė tokia.

A.S: O kuri tau nuotrauka labiau patinka?

R: Trumpais šviesiais plaukais.

A.S: O kuo?

R: Atrodo tokia mažiau galbūt agresyvi, nežinau. Dešinėj kur tamsiais plaukais atrodo agresyvesnė.

A.S: O kaip manai, moteriai politikoje ar reikia būti pasidažius?

R: Ne, nereikia. Manau pačios politikės reikalas.

A.S: Aha. Tai tu balsuotum, jeigu būtų nepasidažius politikė?

R: Taip.

A.S: Gerai. Kuris politikas nuotraukoje tau atrodo geresnis lyderis?

R: Hm. Galbūt dešinėj.

A.S: Čia stovintis?

R: Taip.

A.S: Iš ko taip sprendi?

R: Abudu šiaip man jie panašiai atrodo, bet galbūt tas atrodo labiau tvirtesnis. Tvirtesnė aura, galbūt taip.

A.S: O ko tam sėdinčiam trūksta iki lyderio?

R: Net nežinau. Galbūt kokio nors nuotraukoj užsidedimo, nežinau.

A.S: Gerai. Tai paskutinė nuotrauka. Kuris tau politikas atrodo geriau dirbantis?

R: Gal su akiniais.

A.S: O kodėl taip pasirinkai?

R: Tas plikas man toks atrodo tipinis konservatyvus, daug kalbantis, mažai darantis politikas.

A.S: Aha. Tai su akiniais tas atrodo priešingai, ką tu įvardinai?

R: Jo, su akiniais tas atrodo kažkas kitokio.

A.S: Tai su juo labiau norėtum dirbti?

R: Pažiūrėjus į žmogų, atrodo, taip.

A.S: Aha. Gerai. Beveik viskas. Galbūt mūsų pokalbio metu neišgirdai klausimo, kuriuo norėtum pasidalinti? Kas tai būtų?

R: Ne, viskas.

Informantas(-ė) Nr. 9

A.S: Kurie iš pastarųjų metu vykstančių politinių įvykių tau yra labiausiai įdomūs?

R: Ko gero seimo rinkimai prieš metus, JAV prezidento rinkimai, dabartinė seimo veikla, susirinkimai ir įstatymai, kuriuos bando leisti. Tikrai kai kurie kelia susidomėjimą.

A.S: O kas yra tavo naujienų šaltiniai?

R: Įvairūs straipsniai internetiniai: Delfi, LRytas, LRT, visi šitie.

A.S: O mėgsti labiau skaityti naujienas ar žiūrėti vaizdo įrašus?

R: Man nėra skirtumo, man esmė, kad jeigu yra, kas mane domina politikoje, kažkas įdomaus, tai man nebus skirtumo ar skaityti, ar žiūrėti.

A.S: O koks politikas ar politikė tau labiausiai patinka, gal turi kokį ar kokią?

R: Turiu, Šimonytė, ko gero.

A.S: O kuo tau ji patinka?

R: Man patinka tas faktas, kad ryžtingas žmogus, turintis savo nuomonę, nes tiesiog tokie politikai turi manau vesti šalį, nes negalima turėti politikų, kurie neturi nuomonės, kurie labai traukiasi iš kelio visiem. O ji yra tvirta moteris ir aš labai dėjuosi, kad tokią turime valdžioje.

A.S: O kaip vertini tai, kad tie, kurie nori pakritikuoti Šimonytę dažnai sako ir kritikuoja už tai, kad ji neturi šeimos ir neturi vaikų, dėl to, pasak kai kurių asmenų, ji daug ko nesupranta. Kaip vertini tai, kad ji neturi šeimos ir dalyvauja politikoje?

R: Tai jos pasirinkimas, man nėra skirtumo, aš žiūriu į tai, ką ji daro politikoje, o ne asmeniniam gyvenime, ir man atrodo kad ji politikoje atrodo labai gerai. Asmeninis gyvenimas yra asmeninis gyvenimas, kol ji nekenkia kitiems, tol man nėra skirtumo, ką ji daro.

A.S: O, pavyzdžiui, atkreipi dėmesį į Šimonytės aprangos stilių? Kaip ji mėgsta gan ryškiai, spalvotai, netradiciškai apsirengti, kaip tai vertini ir ar išvis atkreipi į tai dėmesį?

R: Neatkreipiau dėmesio. Šiuolaikinės mados yra labai įvairios, tai tikrai nėra skirtumo.

A.S: O kaip vertini Šimonytės bendravimo būdą?

R: Vėlgi, tas tvirtas būdas, ji šiek tiek netgi nori įkasti, jeigu kažkas elgiasi kaip nepatinka, kažkaip lyg Grybauskaitę primena. Man jis patinka, nes tiesiog reikia sujudinti viską politikoje kartais ir ji tą daro.

A.S: Aha. Ir pats vat paminėjai tą tokią ironiją, subtilesnį humorą, tai tau nemaišo, kad ji kartais taip gan ironiškai ir emocionaliai pasisako?

R: Ne. Tikrai ne.

A.S: O, pavyzdžiui, kokias išskirtum asmenines savybes, kurias Šimonytė turi ir tau jos atrodo geros?

R: Paminėsiu pirmiausia emocinį tvirtumą. Antra, kadangi ji nėra pilnai Krikščionių demokratų partijos narė, ji nebijo įkasti niekam, net ir saviem kartais, už elgesį, kuris jai galbūt nepatiks. Ir ryžtas, nes matosi, kad ji nori vesti šalį, tai visas tas faktorius sueina.

A.S: O gal įvardintum politiką, kuris tau patinka?

R: Hm... Daug yra, kuris patiktų. Anūkas taip pasakykim šiais metais visai neblogai eina Užsienio ministro pareigas. Aš aišku daug apie jį nežinau, ką jis darė ankstyvaisiais metais. Gabrielius Landsbergis. Tikrai, šią kadenciją jis, mano manymu, geras užsienio reikalų ministras.

A.S: Aha. O kuo pagrįstum, kas jis yra geras?

R: Vėlgi, nebijo tiesiog pasakyti tai, ką mano Lietuva. Prieš Baltarusiją, prieš Kiniją užsienio politikoj, stovi, gina žmonių teises. Tas faktas, kad pasako Kinijai, kad tai, ką jie daro, kažkuri pasaulio dalis ignoruoja, o mes neignoruosim, mes matome, kas jūs esat. Tiesiog tas tvirtumas žmogaus ir ryžtas pasakyti, ką nori.

A.S: O kaip vertini tai, kad Gabrieliaus Landsbergio šeima yra pakankamai ryškiai matoma viešojoje erdvėje? Ir kaip manai, šeimos turėjimas, šeimos ryškus matymas visuomenei, jam prideda, kaip politikui visuomenės pasitikėjimo?

R: Ne, kai kurie žmonės aišku labai vertina tą faktą, kad turi šeimą kažkas ir turi vaikų tai vat reiškias normalus vyras, jie gal taip galvoja. Man neprideda, bet manau, kad kažkuriai visuomenės daliai tas yra svarbu.

A.S: O kaip manai, didelė ta visuomenės dalis, kuriai svarbu?

R: Didelė mažuma, nemaža mažuma, tikrai ne dauguma.

A.S: O, pavyzdžiui, tai tu bendrai vertintum, kad Gabrielius Landsbergis dirba gerai?

R: Šią kadenciją taip.

A.S: O praeitą?

R: Praeita buvo 2008 metais, krizės laikotarpiu, tai kiek aš kiek pamenu visi ten pasirodė nelabai gerai, tai... Jeigu išvis Landsbergis dirbo, nes jeigu atvirai, aš nežinau, negaliu prisiminti to fakto, man buvo keli metai tiktai.

A.S: Viskas su tuo gerai, čia jau į detales nukrypom. Gerai. Man kaip ir viskas aišku iš tų, kurie tau patinka. Dar grįžkim prie Gabrieliaus Landsbergio bendravimo būdo. Tas jo bendravimo būdas irgi gan kontroversiškai vertinamas. Kaip tau atrodo, kaip jis bendrauja socialiniuose tinkluose?

R: Iš dalies aš manau jis bendrauja daug taikiau negu kartais bendrauja Šimonytė su kitais, jis pagrinde tikrai personaliai nieko neatakuoja, tačiau jis irgi kartais jeigu tikrai jį užėda kažkas, jis irgi kažkokią repliką numes. Bet jis manau daug taikesnis žmogus, negu Šimonytė.

A.S: Ir dar pats pradžioj paminėjai, įvardinai ne kaip Gabrielių Landsbergį, bet kaip anūką. Tai kaip tau pačiam ta visa atrodo anūko pravardė? Labiau kaip pašaipą, ar mielas išsireiškimas? Kodėl ji vis dar yra taip prilipusi?

R: Kol Vytautas Landsbergis bent kažkiek turės įtakos Lietuvoj, tol Gabrielius Landsbergis bus žinomas kaip anūkas ir netgi po mirties profesoriaus manau jis bus žinomas kaip anūkas. Aš asmeniškai tą pravardę naudoju tikrai nepašaipiai, tiesiog anūkas man juokinga pasakyti, bet aš nežeminu taip jo, kai kurie žmonės tai daro norėdami parodyti, kad Gabrielius yra visiškai prastas politikas, patekęs į krikdemus vien tik dėl savo senelio, tapęs pirmininku tik dėl senelio. Aš nemanau, kad tame yra esmė. Kad tikrai kažkokia dovana yra duota, jis tikrai gaudosi politikoje. Ta anūko pravardė manau yra tiesiog pabrėžiam, kad jis turi labai žymų ir labai nusipelnusių Lietuvai senelį.

A.S: Gerai. Kuris politikas ar politikė tau labiausiai nepatinka?

R: Nu yra daug. (Juokiasi)

A.S: Nu tai porą.

R: Ko gero būtų Karbauskis, dabar ne Seime, bet vis tiek kaip politikas. O antras ko gero būtų Voldemortas, Valdemaras Tomoševskis.

A.S: Aha, tai gal galėtum paplėtoti, kuo tarkim Tomoševskis ir Karbauskis nepatinka?

R: Apie Tomoševskį galima labai elementariai, tai jo partija, gana supuvusi. Man nepatinka, kad jie netgi kaip ir gadina lenkų vardą Lietuvoj. Jeigu lenkus reprezentuotų partija, kuri būtų tikrai sąžininga, neužsiimtų korupcija, kuri matytųsi, kad myli Lietuvą ir tiesiog nori reprezentuoti joje

gyvenančius lenkus nieko nebūtų blogo. Tas faktas, kad Tomoševskio partija yra korupcinė ir kenkia Lietuvai ir antras dalykas duoda lenkam blogą vardą, į juos visi pradeda žiūrėti neigiamai. Jis labai kenkia savo įvaizdžiui ir Lietuvai. Tas faktas labai man nepatinka.

A.S: Aha. O ką apie Karbauskį pasakytum blogo?

R: Labai arogantiškas, tiesiog pasitraukimas iš Seimo, kai negavo daugumos. Toks jausmas, kad žmogus nemoka pralaimėti, dabar vat dar daugiau dalykų aiškėja kai traukiasi Skvernelis iš jo frakcijos ir susikūrė savo frakciją. Karbauskis atrodo kaip žmogus, kuris mėgsta manipuliuoti, kuriam net nelabai rūpi kai kurių žmonių gerovė, tas pats principas.

A.S: Aha. O gal turi politikę moterį, kuri nepatinka?

R: Tai šalia Karbausio Širinskienė stovi, bet aš nesakyčiau, kad visiškai jos nekenčiu, tiesiog nėra labai teigiamas įvaizdis.

A.S: O kuo tas įvaizdis neigiamas tau atrodo?

R: Čia gal labiau ne jos politika, o jos elgesys Seime, tas prieš kelis metus tas didžiausias meme'as vadintas, kai atsinešė Širinskienė ir... užkrito vardai ir dar du politikai žvengė iš sušaudyto Gabrieliaus Landsbergio atseit to portreto, toliau jos kai kurios replikos va čia buvo neseniai apie vakcinavimą, kurios buvo gana idiotiškos, kad galimybių pasas labai prasta priemonė, kad vakcinuotis masiškai dar nereikia, kai va tokius dalykus pradeda mėtyti tiesiog, tai nelabai teigiamai žiūriu.

A.S: Tai kokios čia savybės būtų, jeigu reiktų įvardinti, Širinskienės?

R: Ko gero Šimonytė irgi mėgsta kartais įkasti žmonėm, bet ji tą daro, kai žmonės pradeda elgtis idiotiškai absoliučiai, o Širinskienė, kai jai nepatinka, ką žmogus daro, bet galbūt jis nesielgia idiotiškai, bet jai tiesiog nepatinka tas faktas, kad jis kažką daro ir ji pradeda socialiniuose tinkluose rašyti nesąmones, seime kalbėtis su tuo žmogum kažkaip kvailai. Tiesiog charakteris žmogaus..

A.S: O kokias įvardintum Tomoševskio ir Karbauskio savybes, kurios nepatinka?

R: Tomoševskio grynai savybės yra partija ir ką jo partija daro: daug korupcijos, duodam lenkam, kurie gyvena Lietuvoj, blogą vardą ir to nepripažįsta, teigia, kad čia mes labai sąžiningi. Jeigu jis bandytų keistis, galbūt kažkas ir išeitų, bet tai, ką jis daro, mano akyse yra labai neigiama. O Karbauskis, mūsų politinės nuomonės visų pirma tikrai nesueina, bet ta žmogaus nuomonė ir jo pasitraukimas iš seimo jis man atrodo kaip be galo arogantiškas žmogus, kuris manau tikrai kartais net galvoja, kad yra geresnis už kitus.

A.S: Gerai, supratau tavo nuomonę. Kaip galėtum apibūdinti politinę lyderystę?

R: Kažkas tokio labai panašaus kaip Seimo Pirmininko funkcija, aš tikrai nežinau šitos sąvokos, bet tu esi lyderis, mažoj politinėj visuomenėj, tu turi bandyti juos vesti, kas be ko viduje yra susiskaldymų, skirtingų nuomonių turinčių žmonių, tačiau jei tu geras lyderis, tu sugebėsi kažką iš to padaryt.

A.S: O tarkim savybės, kurių reiktų ir lyderiui ir lyderei, tavo nuomone, turėtų skirtis, ar ne?

R: Savybės turėtų būt vienodos ir turėtų būt kas be ko noras vesti, noras būti lyderiu, ryžtas vesti, bet taip pat turėtų būti kompromisų ieškojimas, kadangi visada bus skirtingų nuomonių turinčių žmonių, tu negali tiesiog vienos grupės žmonių paimt ir ignoruot. Reikia mokėt kalbėt su žmonėm. Ir kitas dalykas turi būt stoiskumas, noras nepasitraukti iš vietos, kad nebūtum lengvai stumdomas ar stumdoma.

A.S: O lyderei ir lyderiui reiktų atjautos?

R: Manau taip. Negali būti žmogus be jausmų kitam.

A.S: Bet tie jausmai gali būt nebūtinai teigiami, jeigu, pavyzdžiui, būtų pikta lyderė, tai kaip vertintum?

R: Tai lyderiai irgi yra žmonės. Ir Šimonytė prieš mėnesį piktai žiniom pasakė kaip kažkokia šeima paskambino savo tėvam ir sakė nesiskiepyti ir Šimonytė ryškiai matėsi buvo supykęs žmogus tuo metu. Tai, ko gero, kad žmogus pyks, visada yra gerai, bet reikia turėti lyderį, kuris žinos, kada jis yra supykęs ir nepriims politinių sprendimų tuo metu, kai jis yra supykęs ir žino, kad mąsto ne racionaliai.

A.S: Gerai. Dabar pasidalinsiu savo ekranu. Savo balsą atiduotum už politiką ar politikę, matomus nuotraukoje?

R: Aš nežinau apie juos, man reikia informacijos.

A.S: Tai vis tiek, iš pirmo žvilgsnio, įspūdžio, už kurį labiau linktum balsuoti?

R: Sakykim, už politikę.

A.S: O kodėl?

R: Visų pirma šiek tiek tiesiog ką pirma pamačiau, net neturiu paaiškinimo, jeigu atvirai.

A.S: Aha.

R: Bet ką pasirinkau. Aš kairiarankis, čia kairė pusė, todėl ją pasirinkau.

A.S: Kažkokio tokio pagrindimo neturėtum tam?

R: Moterys politikoj kartais yra gerai, nes jos gali labiau suprasti kitus ir įvertinti kitų veiksmus, tai gal toks paaiškinimas.

A.S: Gerai. Kuri iš apačioje pavaizduotų politikų tau atrodo patikimesnė?

R: Galbūt dešinėje kur sėdi.

A.S: Ta sėdinti, taip?

R: Taip.

A.S: O kodėl taip galvoji?

R: Galbūt būtent šitos nuotraukos įvaizdis, veido bruožai, atrodo kad tikrai pasitikinti savimi, atrodo kaip politikė, kuri ilgą laiką jau dirba savo darbą, yra patyrusi.

A.S: O tau netrukdo, kad ji yra violetiniais plaukais?

R: Ne. Visiškai ne.

A.S: O ko trūksta iki patikimumo šviesiaplaukei?

R: Galbūt tik nuo nuotraukų čia priklauso. Ji atrodo jaunesnė, tai ta sėdinti atrodo vyresnė, labiau patyrusi.

A.S: O kaip įsivaizduoji nuotraukoje esančias politikes?

R: Kairė atrodo (šiek tiek mano močiutę primena), tai turėtų būti tokia labai mėgstanti įkasti, labai nepasitraukianti iš savo vietos tokia, kieta politikė turėtų būti. Bet ta dešinėj irgi neatrodo pastumdėlė kažkokia irgi, manau galbūt ji gera politikė, tuo, kad labiau į kompromisus gali nuteisi, sakyčiau.

A.S: Aha. O kuri tau nuotrauka pačiam labiau patinka?

R: Vis dėlto kairė.

A.S: Kairė tai čia būtų ta trumpaplaukė?

R: Taip.

A.S: Todėl patinka, nes į močiutę šiek tiek panaši?

R: Taip, panaši, ir mano močiutės charakteris manau būtų Seime pats tas kartais (juokiasi).

A.S: Gerai. O kaip manai, ar būtina politikėms dažytis?

R: Man kaip žmogus atrodo, kol, aišku, jis savo išvaizda nekenkia, tol nėra skirtumo, kaip jis atrodo. Aišku, nuogam vaikšiot irgi nereiktų, minimalus santūrumo kiekis turėtų būti, bet ar pasidažęs ar ne, nėra skirtumo.

A.S: O kaip su apranga būtų? Tokie pat kriterijai, ar galima irgi kaip nori taip vaikšiot?

R: Ne tai kaip jau sakiau, nuogam jau tikrai nereikia, maždaug žinot, kada yra tos ribos, bet pagrinde stiliaus, kaip žmogus turi apsirengti, madų visokių aš tikrai neaiškinsiu kaip ir kam reikia rengtis.

A.S: Aha. Kuris politikas nuotraukoje tau atrodo geresnis lyderis?

R: Kairėj sakyčiau.

A.S: O kodėl taip pasirinkai?

R: Atrodo senesnis. Amžius yra svarbus dalykas, nors kai per senas žmogus irgi gali būti problema, bet jis neatrodo, kad būtų per senas, tai reiškia sukaupia daug patirties ir gali ją panaudoti. Tiesiog atrodo patikimas žmogus, taikus žmogus, kas kartais gali praversti, nes galbūt ji kaip tik labai racionaliai į viską žiūrės ir bus sunku jį priverst supykt ant kažko ir panašiai. Galbūt racionalus ir patyręs jis politikas.

A.S: Vis išgirstu, tu karts nuo karto amžių pamini, tai ką manai apie pataisas, kurias nori priimti, jog galima, man atrodo, nuo 20ies metų būtų galima kandidatuoti į Seimą?

R: Aš sutinku. Aš kalbu, kad amžiaus reikia būtent tiem politikam, kurie jau nori būti ne tik Seimo nariai, bet galbūt jau ministras, tada jau manau žmogus dvidešimtmetis, einantis savo pirmą seimo kadenciją, galbūt kad ir jo partija laimėjo daugumą, jis tikrai negali būt ministru, nes jis neturi

pakankamai patirties politikoje, jis nežinos, kaip elgtis tam tikrose situacijose. Su amžium ateina ta patirtis, kuri yra svarbi einant svarbius postus.

A.S: Aha.

R: Bet kad jaunas žmogus gali eit į Seimą aš nemanau, kad tai yra blogai, nes daugiau patirties galima sukurti, jaunas žmogus gal ir nebus lyderis, bet turės gerų idėjų, kurias pasiūlys lyderiams. Nėra problemų.

A.S: Aha, gerai. Tik pasitikslinau. Paskutinė nuotrauka būtų jau. Kuris politikas atrodo geriau dirbantis?

R: Kairėje, bet čia jau grynai nuo įvaizdžio priklauso.

A.S: Aha. Tai įvaizdis tai čia kas būtų?

R: Ne apranga iškart pasakysiu, o tai, kaip jie, pavyzdžiui, savo veidą yra parodę. Kairys šypsosi, yra išdidus, o dešinys toks jausmas, kad nenori būti ten, kur yra, tai tokį įvaizdį jie sukuria.

A.S: Gerai. Paskutinis klausimas tada būtų. Galbūt mūsų pokalbio metu neišgirdai klausimo, kuriuo norėtūsi pasidalinti? Kas tai būtų?

R: Manau ne, į visus klausimus atsakiau kaip norėjau, kaip man atrodė gerai.

Informantas(-ė) Nr. 10

A.S. - Gerai, kurie iš pastarųjų metu vykstančių politinių įvykių tau yra labiausiai įdomūs?

R. - Įdomus klausimas, taip būtų gal „Laisvės partija“ ir jų visi bandymai, įstatymų pakeitimai, LGBTQ, narkotikų legalizavimas ir panašiai.

A.S. - Kas yra tavo naujienų šaltiniai?

R. - Nesu nusistatęs vieno naujienų šaltinių. Vieną dieną vienur, kitą dieną kitur, tėvai, draugai, televizorius, ką nors nugirsti, internete, „Facebook'e“, ką nors pamatai, 15min ir pan. - visiška įvairovė.

A.S. - Labiau mėgsti tekstinę ar vaizdine informaciją?

R. - Gal labiau tekstinę, nes betką veikiant gali greitai perbėgti akim, greitai susipažinti su informacija, nereikia apsikrauti žiūrėti viso straipsnio, nepatinka ir eini žiūrėti ką nors kito.

A.S. - Supratau, pasidalinsiu savo ekranu, savo balsą atiduotum už politiką ar politikę, matomus nuotraukoje?

R. - Galbūt už politiką.

A.S. - O kodėl už politiką?

R. - Gal dėl to, kad pats esu vyriškos lyties, gal dėl to.

A.S. – Vien tas, kad vyriškas, tai tik todėl ir atiduotum, jokių daugiau argumentų?

R. - Jeigu dėl tokių klausimų, tai jo, bet priklausytų nuo to kokia yra jų pozicija, atstovaujamos partijos ir panašūs dalykai.

A.S. - Bet iš pirmo žvilgsnio žiūrint, būtent lytis nulėmė?

R. - Taip.

A.S. - Koks politikas ar politikė tau patinka? Ar turi mėgstamų?

R. - Kažką konkrečiau neišskirčiau.

A.S. - O apie ką pagalvojai?

R. - Galbūt P. Gražulis, nes labiausiai minimas žiniasklaidoje, tai ir krito pirmas į galvą.

A.S. - Bet čia būtų tas, kuris tau patinka, mėgstamiausias?

R. - Na, kad mėgstamiausias, tai tikrai neišskirčiau jo. Jei iš mėgstamiausių, tai reikia pagalvoti.

A.S. - Gerai, pagalvok porą sekundžių.

R. - Na sakykim, A. Armonaitė.

A.S. - Kokias jos savybes išskirtum, kurios patinka?

R. - Nebijojimas išsiskirti iš minios ir bandymas atnešti kokius nors pokyčius į Lietuvą. Nes visur viskas tas pats per tą patį, tai turbūt tik dėl to.

A.S. - Kaip vertini tai, kad A. Armonaitė pakankamai nėra linkusi kalbėti apie savo šeimyninę gyvenimą, bet iš žiniasklaidos už tai sulaukia šiek tiek kritikos? Kaip vertini A. Armonaitės šeimą?

R. - Šiaip šeimyninis gyvenimas yra privatus dalykas, bent jau pas mane, tai suprantu, kodėl ji nenori to atskleisti žiniasklaidai ir visuomenei. Kiekvienas žmogus turi priimti tai kaip yra, tai jos asmeninis apsisprendimas.

A.S. - *Apie išvaizdą paklausiu, neseniai buvo atvejis, kad A. Armonaitė išsitiesino plaukus ir žiniasklaida tai labai aptarinėjo, kaip tokią reakciją žiniasklaidoje vertini?*

R. - Jeigu žmogus dėmesio sulaukia tik dėl to, kad plaukus tiesino, tai nežinau, niekas apie paprastu žmones, kad jie kažką padaro - nekalba. O jeigu kalba, reikia tik džiaugtis už ją, nes tada ji matoma ir žinoma.

A.S. - *Kaip vertini A. Armonaitės bendravimo būdą?*

R. - Reiktų pačiam pabendrauti su žmogum akis į akį, nes ką mes matom žiniasklaidoje, nes visur yra daug dezinformacijos, tai viskuo tikėti, kad ir kaip norėtumėm, negalim. Viską reikia žiūrėti pro pirštus. Pabendravęs asmeniškai galėčiau pasakyti nuomonę.

A.S. - *O ką matai iš socialinių medijų, gal susidaro koks nors įspūdis?*

R. - Nebijanti išreikšti savo nuomonės.

A.S. - *Gal turi kokį politiką vyrą, kuris tau patinka?*

R. - Nežinau. Gal yra koks nors, kad patiktų, tačiau neateina į galvą.

A.S. - *O pavyzdžiui, gal turi nemėgstamą politiką?*

R. - Galbūt S.Skvernelį.

A.S. - *O kuo jis tau nepatinka?*

R. - Kai jis buvo kadencijoje, jis buvo išrinktas premjeru ir aš jo mažai pastebėdavau. O dabar kai perėmė valdžią kitas Seimas ir prezidentas, jis reiškiasi žymiai daugiau, įžvelgia tiktai minusus ir daugiau nieko nemato.

A.S. - *O kokios jo kaip politiko savybės tau nepatinka?*

R. - Nežinau ar tai savybės, bet jis buvo pareigūnas, o ateiti į politiką iš ten, tai nežinau, man nelabai.

A.S. - *Gal turi politikę, kurios nemėgsti?*

R. - Turiu, atsimenu kaip atrodo, bet nežinau vardo ir pavardės. O iš tų, kurias žinau, tai V. Čmilytė-Nielsen.

A.S. - *O kuo tau ji nepatinka?*

R. - Kiek teko matyti visur, labai nepatiko kaip žmogus bendrauja su žurnalistais, nemačiau gerųjų pusių, mačiau tik blogąsias ir taip susidariau nuomonę.

A.S. - *Nuomonę susidarei iš žiniasklaidos?*

R. - Taip. O šiai normalią nuomonę galima susidaryti tik pabendravus su žmonėmis gyvai ar turint ką nors bendro ir panašiai.

A.S. - *O kokios savybės tau nepatiko?*

R. - Tiksliai nepasakysiu, kaip minėjau, kai žiūrėjau žinias, nepatiko bendravimas.

A.S. - *Koks tau tas bendravimas pasirodė?*

R. - Toks kaip, žmogus, be vietos, su agresyvia nuomone, jam tik jo paties nuomonė įdomi ir pan. Nepriima kitų žmonių.

A.S. - *Tai gal prisiminei kokį mėgstamą politiką vyrą? Niekas neįkrito į galvą?*

R. - Iš dalies nelabai, nes ne ten buvau susikoncentravęs.

A.S. - *Kaip suprastum politinę lyderystę?*

R. - Galima paminėti partijos lyderį, kuris yra aukščiausias yra partijoje, o daugiau nežinau. Na dar gal per visas tas Seimo sesijas, visi tie Seimo nariai, kurie daugiausiai reiškiasi, gal jie kaip ir būtų lyderystė.

A.S. - *Kaip manai, lyderio ir lyderės savybės turi būti tokios pačios ar turi skirtis?*

R. - Kalbant apie lytis?

A.S. - *Taip.*

R. - Pagal idėją viskas turi būti taip pat.

A.S. - *Pagal idėją, o tai būtų tokios pat?*

R. - Jo.

A.S. - *O kokios tos savybės būtų?*

R. - Žmogus, kuris imasi iniciatyvos, eina už savo partiją, jeigu jis yra partijos pirmininkas, nebijantis pasisakyti. Būna žmonių, kurie tiesiog ateina į partiją, viską išklauso kokia yra partijos linija ir tiesiog eina pasroviui.

A.S. - O kas šiuo metu yra Lietuvos politinis lyderis arba lyderė?

R. - Logiškai mąstant, lyderis turi būti prezidentas, tačiau mano nuomone mes šiuo metu prezidento kaip tokio neturim. O daugiau nieko nesugalvoju.

A.S. - Matosi, kad tu įsivardini savybes, bet nerandi tokio žmogaus, tai gal galima sakyti, kad Lietuva neturi lyderio šiuo metu?

R. - Gal šiuo metu lyderė būtų, kaip ir, I. Šimonytė, nes visur žiniasklaidoje matoma dažniau ir Lietuvos visame tame politiniame gyvenime.

A.S. - O kodėl sakai, kad teoriškai lyderis turi būti prezidentas, bet juo nėra?

R. - Būtent šis prezidentas, man jo trūksta visame Lietuvos politiniame gyvenime, tai dėl to.

A.S. - O ko jam trūksta?

R. - Aš išvis jo niekur nematau, o jeigu pasirodo ir pasako negerai. Jeigu turi būti lyderis, turi kalbėti su tauta, žiūrėti kokios problemos yra, o ne - „viskas yra gerai, aš va dingęs, manęs nėra, bet aš prezidentas“.

A.S. - O gal viskas yra gerai?

R. - Bet kiek teko girdėti žmonių nuomonių, daug kas yra dėl to nepatenkinti.

A.S. - Supratau, pasidalinsiu ekranu ir vėl. Kuri politikė tau atrodo patikimesnė?

R. - Po dešine puse.

A.S. - Moteris trumpais plaukais?

R. - Taip.

A.S. - O kuo ji patikimesnė atrodo?

R. - Vyresnio amžiaus, tai automatiškai ir daugiau patirties. Rinkčiausi taip, bet gali nuomonė pasikeisti, jeigu apie šiuos žmones žinočiau daugiau.

A.S. - O ko trūksta moteriai ilgais plaukais iki patikimumo arba, kad ją pasirinktum?

R. - Norėtūsi daugiau informacijos apie jas, bet gal truputi mažiau makiažo jai reikėtų.

A.S. - O kaip manai, politikėms svarbu būti pasidažiusioms?

R. - O čia jau kaip jaučiasi geriau žmogus.

A.S. - O kaip tau atrodo?

R. - Kadangi viskas slypi paprastume, tai gal mažiau. Bet žmogaus pasirinkimas ar jis nori dėtis tą makiažą ir pan.

A.S. - O tos sėdinčios moters violetiniai plaukai, įvardintum tai kaip jos pasirinkimą ar būdą?

R. - Žmogus renkasi kaip jis nori daryti ir kaip atrodyti.

A.S. - Kaip įsivaizduotum nuotraukoje esančias politikes? Kokios jos politikės?

R. - Manau, kad tikrai neramos.

A.S. - O jeigu paplėtotum truputi?

R. - Kairėje - labai intensyviai dėsto ir aiškina, sprendžiant iš rankų gestų. Jeigu žmogus naudoja rankų gestu, nėra jis ramus, kad ramiai pakalbėtų ir atsistėtų.

A.S. - O ta ilgesniais plaukais?

R. - Moterų politikoje mažai, tad nėra taip kaip vyrų daugumoje, kad yra ir tokių, kurie mažiau ir daugiau reiškiasi, tai jos automatiškai turi būti kovingesnės ir už save pastovinčios.

A.S. - O kodėl moterų yra mažiau politikoje?

R. - Nežinau, ar žmonės mažiau išrenka, ar jos pačios mažiau eina ten. Taip, dar yra tas stereotipas, tai gal dėl to jų mažiau.

A.S. - O kuris nuotraukoje esantis politikoje yra geresnis lyderis?

R. - Kaip lyderis, tai po dešine.

A.S. - Kas lėmė tavo pasirinkimą?

R. - Atrodo rimtesnis, stovimoje padėtyje, pagal veido bruožus ir rimtesnis, tai ir atrodo kaip užimantis lyderio poziciją.

A.S. - O ko trūksta sėdinčiam žmogui iki lyderio? Ką patartum kitaip daryti?

R. - Gal rankų nesusidėti taip.

A.S. - Ar dar nori ką papildyti?

R. - Gal jau ir viskas.

A.S. - Paskutinė nuotrauka. Kuris politikas atrodo geriau dirbantis?

R. - Geriau ar greičiau?

A.S. - Šiaip klausimas, kuris geriau, bet jeigu tau greitis yra geriau, tai kaip tau atrodo.

R. - Man gal tas su kapišonu.

A.S. - O kodėl?

R. - Nes atrodo jaunatviškesnis, dabar šiaip keičiasi visos tendencijos, visi mąstymai, tai jaunesni žmonės ateina į valdžią, norim mes to ar ne, ir galvoju, kad jie darbą jau geriau atlieka nei buvusi karta. Gal seni žmonės geriau atliko darbus savo laikais prie savo problemų, bet manau, kad šiais laikais jaunimas jau dirba geriau.

A.S. - Bet pavyzdžiui, apranga nuotraukoje, duoda kokio nors pasitikėjimo žmogumi visuomenėje? Ar ne?

R. - Visuomenėje - taip. O man asmeniškai - ne, nes aš mėgstu rengtis taip kaip aš noriu, man nesvarbu kostiumas, džemperis ar pan. Tai pagal mane - ne.

A.S. - Galbūt mūsų pokalbio pabaigoje gal norėtum, ką nors papildyti, gal ką pridurti ar ko pasigedai?

R. - Neturiu minčių. Gal jeigu iš naujo atsakinėčiau, tai galvoju, kad gal mano nuomonė jau galėtų būti kitokia.

A.S. - Supratau.

Informantas(-ė) Nr. 11

A.S. - Galim pradėti. Pasakyk kurie iš pastarųjų metu vykstančių politinių įvykių tau yra labiausiai įdomūs?

R. - Metai iš metų jau vyksta tas visas pandemijos reikalas, tai man nėra įdomu, nes matau daug absurdiškų sprendimų. Bet kas įdomiausia šiuo metu tai yra ta visa situacija su pabėgėliais ir kaip su jais yra tvarkomasi.

A.S. - O kas yra tavo naujienų šaltiniai?

R. - Žinių portalai, soc. tinklai, galbūt populiariesni žmonės, tinklalaidės, artimieji, kurie domisi politika. Pavyzdžiui mano tėvas subrendęs žmogus, jis domisi įvairiais šaltiniais, tai iš jo dažnai išgirstu daug nežinomų dalykų.

A.S. - O dažnai žiūri žinias?

R. - Man būtent tos dabartinės žinios pasidarė labai negatyvios, nes labai daug kalbama apie negatyvius dalykus ir nedaug apie pozityvius. Dėl to aš dažnai privengiu žinių žiūrėjimo ir mieliau praeinu per naujienų portalus, kurie man patinka.

A.S. - Pasidalinsiu ekranu, savo balsą atiduotum už politiką ar politikę, matomus nuotraukoje?

R. - Kadangi pirmą kartą šituos žmones matau, tai labai priklausytų nuo to kaip žmogus prisistato ir kokie jo tikslai. Ir nėra skirtumo ar tai moteris ar vyras.

A.S. - O koks pirmas ir momentinis įspūdis, už ką balsuotum?

R. - Labai sunku į tokį klausimą atsakyti, nes iš nuotraukos apie žmogų gyvenime nespėčiau. Praktiškai neįmanoma nuspręsti, ypatingai politiniais klausimais, nes nuo to gali priklausyti mano gyvenimo kokybė ar net kaip aš gyvenčiau 4 - 6 metus, tai nežinau. Jeigu kalbant iš veido bruožų, moteriškė atrodo tikrai patikimesnė, nebent iš to sprendžiant.

A.S. - Norėčiau paklausti, kadangi tu taip lengvai nepasidavei, bet kaip tu manai, kaip Lietuvos visuomenė balsuotų, kurį pasirinktų?

R. - Kadangi pas mus yra nusistovėję sovietiniai požiūriai, tai manau rinktųsi vyrą, nes Lietuvoje dažniausiai į rinkimus eina senyvo amžiaus žmonės, kurie turi gana nusistovėjusias pažiūras, vyrai už vyrus, moterys už moteris. O kas eina su LGBTQ dalykais tai ganėtinai nėra labai linksma. Mūsų visuomenė nėra šiuo požiūriu taip apsišvietusi, kad galėtų lygiai vertinti tokius dalykus.

A.S. - Koks politikas ar politikė tau labiausiai patinka?

R. - Imant kas yra dabar ar visus, kurie jau yra buvę?

A.S. - Tinka nepaisant laiko ir vietos, ne tik Lietuvoje. Apie ką pirmiausiai pagalvojai?

R. - Šiaip apie Čerčilį pagalvoju, nes man patinka kaip jis kalbėdavo.

A.S. - O kokias jo savybes išskirtum?

R. - Jo mąstymą, kaip jis kalbėjo apie demokratiją, jis minėjo, kad demokratija yra pats blogiausia valdymo forma, bet niekas geresnės nėra sugalvojęs. Tai man ši mintis yra įsiminusi. Remiantis tuo, kad iki Antrojo Pasaulinio karo Vokietijos lyderis buvo išrinktas demokratiškai būdu, tai žmonės patys turi viską suprasti. Nesu marksistas, tačiau patinka kaip Čerčilis mąsto ir kaip jis sugebėjo Angliją valdyti gana sunkiu laikotarpiu. Tai manau, kad jis buvo labai šviesus žmogus.

A.S. - Gal dar išskirtum politikę, kuri tau patinka?

R. - Faktas, kad D. Grybauskaitė, nes ji man labai patiko, ji buvo labai stipri moteris, ko negalėčiau pasakyti apie šių dienų prezidentą, kad ir kaip bebūtų liūdna. Ji parodė pasauliui iš ko ji yra padaryta. Kaip ji kalbėdavo ir kaip ji dėstydavo savo nuomonę, būtent kaip ji pasižymėjo tarptautiniuose santykiuose, būtent su NATO.

A.S. - O kaip vertini tai, kad žiniasklaidoje gana intensyviai būdavo aptarinėjami D. Grybauskaitės kostiumėliai ir jų spalvos, kad ji sulaukusi kritikos, jog visada atrodo vienodai, kaip tai vertini?

R. - Elementariai kvailai. Koks skirtumas kaip žmogus atrodo, vienodai ar kažkaip? Čia yra jos pasirinkimas. Bet suprantu, kad žiniasklaidai reikia klykauti ir lysti į viešumą, kišti į viešumą visus tuos dalykus. Pavyzdžiui, ką dabar rašo 15 min, apie pyragus, tai nežinau, ar žinių portalas turi tai daryti. Jų straipsniai nėra išdirbti iki galo, kartais skaitai ir yra juokinga. Yra tikrai vienetai portalų, kurie aprašo kažką logiškai ir konkrečiai, o ne apie prezidentės kostiumus.

A.S. - Prezidente buvo gana griežta, kaip tau atrodo žodžių derinys - „griežta moteris“ ar tai priimtinas?

R. - Faktas, kad taip. Griežtas gali būti bet kas, turint savo poziciją kitaip ir negali elgtis, turi turėti savo griežtumo, nes niekas nekreiptų dėmesio. Elementaru.

A.S. - O ką manai, kad D. Grybauskaitė nėra sukūrusi šeimos ir neturi vaikų, dėl to buvo kritikuojama?

R. - Yra žmonės, kurie apskritai viską deda į karjerą, nekuria šeimų, nutraukia įvairius santykius. D. Grybauskaitė, manau labai sunkiai dirbo ir atidavė visą save šiam darbui iš gerosios pusės. Tikrai yra žmonių, kurie nutraukia tokius dalykus dėl darbo, bet nemanau, kad tai yra blogas dalykas, tai žmogaus pasirinkimas.

A.S. - Kokie tau politikai ir politikės nepatinka?

R. - Per daug liberalūs.

A.S. - Konkrečiau?

R. - Dabartinė valdžia man nelabai patinka. Tikrai nepatinka, nes orientuojamasi tarkim į visiškai ne tuos dalykus, buvo žymiai svarbesnių dalykų nei buvo diskutuojama. Neturiu nepakantos tiems dalykams, kurie buvo keliami vasaros metu diskusijoms, gerbiu tuos LGBT žmones. Artėja labai didelė krizė, kvėpuoja mums į nugarą, nežinau ar tam ruošiamasi, dar tas Covid dalykas, migracijos krizė, kurie svarstyti neracionaliai ir nelogiškais sprendimais sprendžiami. Dar ši valdžia eina Kinijos pavyzdžiu, su savo galimybių pasu, pikta, kad žmonės skirstomi.

A.S. - Tai gal galėtum apibendrinti kokios savybės tau nepatinka?

R. - Pirmas dalykas, pirma darymas - po to mąstymas. Dažnai sprendimai neapgalvojami iki galo, daromi greitai ir skubotai, ką galima būtų atlikti gerai viską apsvarsčius. Kitas dalykas, užuodžiu tokį socializmą, nes grįžtama prie to kai yra nerašoma apie tam tikrus dalykus kurie vyksta užsienyje, nesprenžiami dalykai, kurie yra šiuo metu opūs.

A.S. - O gal konkrečiai gali įvardinti nemėgstamą politiką?

R. - Negaliu įvardinti vieno žmogaus, nes dabar dirba viena komanda, jie dirba kartu, idėjos bendros, tai vieno žmogaus negaliu išskirti. Aišku, gal gaila I. Šimonytės, nes ji mane nuvylė, tikėjaisi daugiau iš šiuo žmogaus kaip ji tvarkosi su valstybę, mane nuvylė.

A.S. - O nusivylei tu kaip ji tvarkosi šiuo metu?

R. - Taip.

A.S. - O dėl ko tas nusivylimas kyla?

R. - Tikriausiai, tokiam darbe yra didelis spaudimas, tad tas spaudimas įpareigoja daryti tam tikrus sprendimus, dėl to žmogus neatlaiko to spaudimo ir pasiduoda kažkokiai įtakai. Tad ką jau kalbėti apie mūsų prezidentą, tad aš tiesiog jo nematau, jam ir tikrai sunkiai sekasi.

A.S. - *Kaip galėtų apibūdinti politinę lyderystę?*

R. - Yra žmogus arba jų grupė, kuri leidžia įstatymus, tvarko užsienio politikos reikalus. Būtent tokie žmonės, kurie tvarko svarbiausius klausimus. Neturi būti to, kad medikai eina į politiką, nes turi būti griežtai atriboti dalykai, kuriuos sprendžia politikai ir ką sprendžia medikai.

A.S. - *Ar moteris lyderė ir vyras lyderis turi turėti tuos pačius bruožus?*

R. - Manau visi žmonės mąsto skirtingai, tad taip yra ir su moterimis ir vyrais, abiem turi būti taikomis skirtingi standartai. Labai gerai pamatėm pavyzdį su dabartine valdžia, kokia buvo moteris lyderis ir koks yra vyras lyderis.

A.S. - *Ar vyras lyderis gali būti empatiškas?*

R. - Faktas, kad gali. Ir moteris lyderis gali būti empatiška. Betkoks žmogus gali būti empatiškas, kaip ir kalbėjom apie griežtumą.

A.S. - *O moteris lyderė gali būti emocionali?*

R. - Lyderiai turi remtis protu, o ne emocijomis. Tad spręsti politinius klausimus būtina be emocijų, reikia vadovautis šaltu protu. Atvirkščiai nesigauna protingiausi sprendimai, prima reikia nusiraminti ir gerai apmąstyti tą dalyką, reikia dėti nervus į konservus.

A.S. - *O kas išsireiškia, kad esi „emocionali kaip panelė“?*

R. - Tai gal kaip „bajeris“, gal ne stereotipas, bet biologiškai ištirti dalykai, kurie yra įrodyti, pavyzdžiui kaip, kad faktas apie tai, jog moters kūnas šiltesnis nei vyro.

A.S. - *Pasidalinsiu ekranu, kuri iš politikų tau atrodo patikimesnė?*

R. - Sunku nustatyti amžių, nes man po kaire moterytė yra pasidažiusi smarkiai ir tikriausiai, kad rinkčiausi jaunesnį žmogų, nes jaunesnė politikė turi turėti naujesnių idėjų ir būti be tų dalykų iš devyniasdešimtųjų. Tikriausiai rinkčiausi blondinę, tą jaunesnę. Ją, nes galbūt ji jaunesnė, gal ji parodytų tai ko nesam matę.

A.S. - *O ko nesam matę?*

R. - Nežinau. Ko nemačiau, to negaliu pasakyti.

A.S. - *Tarkim ta kita moteris, sėdinti. Ko jai trūksta iki patikimumo?*

R. - Iš esmės, iš kitos prizmės pažiūrėjus, senas žmogus, gali būti profesionalus, nežinau kaip gali būti. Bet gali būti ir atvirkščiai, gal ir ta jaunesnė gali būti profesionalesnė. Iš esmės, patikimesnė atrodo patikimesnė.

A.S. - *Kita nuotrauka, kaip įsivaizduotum nuotraukoje esančias politikas. Pradėkime nuo tos moters su trumpais plaukais.*

R. - Abi moterys atrodo kaip politikės. Moteris su trumpais plaukais 100% atrodo kaip tikrai politikė, nes sėdi ir su kažkuo diskutuoja. Mergina ilgais plaukais irgi atrodo kaip politikė.

A.S. - *Išgirdau tokį dalyką iš tavęs tokį dalyką, kad šios moterys atrodo kaip politikės, o kodėl praeitos nuotraukos neatrodė kaip politikės?*

R. - Tos neatrodė pakankamai profesionalesnės, yra pasakymas: „juoda spalva reiškia profesionalumą“. Gal net iš aprangos labiau atrodo tvarkingesnės, apskritai atrodo tvarkingesnės. Iš aprangos išreiškiamo profesionalumo galima konstatuoti, kad tos moterys yra politikės, o tos kitos ne. Nors taip iš nuotraukos aš nesprendžiu, bet jos taip atrodo. Aš irgi jeigu atečiau į Seimą su ilgais plaukais neatrodyčiau profesionaliai.

A.S. - *O kaip manai, politikės privalo dažytis?*

R. - Aš visada už moterų natūralumą, nes man moterys pačios gražiausios kai nesidažo. Man asmeniškai negražu, kai moteris prisidažiusi, tada man atrodo, kad ji nepasitiki savimi, savęs nemėgsta, kyla klausimas, kas blogai su jos natūraliu veidu.

A.S. - *Kuris politikas nuotraukoje tau atrodo geresnis lyderis?*

R. - Būtent stovintis vyrukas man atrodo suktas. Aš mažiau juo pasitikėčiau negu tuo storu su akiniais. Aš rinkčiausi ta stambų vyruką, kadangi jis atrodo atviresnis, mažiau atrodo, kad jis nesipelnyęs iš posto.

A.S. - *Kas tau sukuria suktumo jausmą apie tą stovintį vyruką?*

R. - Šypsena.

A.S. - *Bet abu šypsosi.*

R. - Na stambus vyrukas šypsosi kitaip. Jis šypsosi nuoširdžiai, aš taip matau. O tas vyrukas stovinti, jis labai persistengęs išsišiepęs prie to tento. Atrodo nepatikimai ir sukčiai.

A.S. - *Paskutinė nuotrauka, kuris tau atrodo geriau dirbantis?*

R. - Gali būti, kad jaunuolis su kapišonu be galo pavargęs nuo savo darbo, o iš kitos prizmės gal jis tinginiauja. O vyresnis vyriškis, faktas, tikriausiai užima aukštesnę poziciją. Sunku atsakyti, nes abu gali dirbti vienodai, nes pagal aprangą ir išvaizdą atrodo panašiai. Su kapišonu atrodo kaip IT specialistas dirbantis 12 valandų per parą, o kitas žmogus gal dirba 8 valandų darbą su ilga pietų pertrauka. Sunku atsakyti. Kad ir kaip stereotipiškai nuskambėtų, paprastesni žmonės dirba daugiau nei puošnūs žmonės, dėl to rinkčiausi vyruką su akiniais.

A.S. - *Paskutinis klausimas, galbūt mūsų pokalbio metu neišgirdai klausimo, kuriuo norėtusi pasidalinti? Kas tai būtų?*

R. - Mano nuomonė gana dažnai skiriasi nuo šiuolaikinių jaunuolių, esu daug radikalesnis, nedaug tokių pažįstu. Pavyzdžiui mano nuomonė panaši į Šeimų maršų atstovais, tačiau jie prisistatė labai labai kvailai, gėdingai. Dėl protesto prie Seimo, nemanau, kad taikūs žmonės galėjo protestuoti smurtaujant, tad kas vyko naktį prie Seimo nebuvo maršo atstovai, tai buvo provokatoriai.

Informantas(-ė) Nr. 12

A.S. - *Kurie iš pastarųjų metu vykstančių politinių įvykių tau yra labiausiai įdomūs?*

R. - Sunku atsakyti, nes atrodo labai daug visko įvyko. Bet Lietuvos mastu, manau, kad būtų LGBTQ+ klausimai, o tarptautiniu mastu - Baltarusija.

A.S. - *Kas yra tavo naujienų šaltiniai?*

R. - Daugiausiai mano naujienų šaltiniai - soc. tinkluose besireiškiantys politikai ir aktyvistai, bet taip pat stengiuosi paskaityti įvairius naujienų portalus.

A.S. - *O kokius soc. tinklus tu naudoji?*

R. - Naujienas seku Instagram, Facebook, bet rečiau ir Youtube.

A.S. - *Pasidalinsiu ekranu, turi matyti dvi nuotraukas. Savo balsą atiduotum už politiką ar politikę, matomus nuotraukoje?*

R. - Man labai kertasi vertybės, nors gal nebūtų gražu taip sakyti, bet balsuočiau už politikę.

A.S. - *O kodėl? Ir kodėl tau kertasi vertybės?*

R. - Man atrodo, kad nėra etiška spręsti iš išvaizdos ir pagal lyti apie žmogų ir jo veiksmus, tačiau vis tiek esu labiau linkusi palaikyti moteriškos lyties atstoves visose srityse, dėl to - moteris.

A.S. - *O kas tau moters nuotraukoje patiko? Išvaizdos detalės ar grynai dėl lyties pasirinkai?*

R. - Grynai dėl lyties.

A.S. - *Gerai. Gal turi politiką/politikę, kuris/kuri tau patinka?*

R. - Man patinka Ursula von der Leyen. Ji man visai patinka. Nelaikau jos autoritetu, tiesiog, kiek matau ji yra savo srities gera politikė.

A.S. - *O kokios U. von der Leyen savybės patinka? Paakcentuok.*

R. - Man patinka, kad ji laikosi savo pozicijos. Ji nesilanksto, nesileidžia būti mėtoma į šalis ir tai labiausiai žavi.

A.S. - *O tau ji neatrodo per daug griežta kaip moteris?*

R. - Ne, manau, kad čia labai toks neteisingas mąstymas daugumos žmonių, kurie taip sako.

A.S. - *O koks yra teisingas mąstymas?*

R. - Teisingo mąstymo nėra, bet negalima sakyti, kad kažkas yra per griežtas, jog tai nėra jo tautybės ar lyties dedamoji dalis.

A.S. - *Gerai, o pavyzdžiui, kokį nors politiką įvardintum? Na gal jis tau ne autoritetas, bet gal geras?*

R. - Man patinka, Joe Biden, nes iš jo pusės yra gera komunikacija su rinkėjais, bet jis dar ir turi tvirta poziciją, kurios laikosi ir vėlgi nesileidžia mėtomas.

A.S. - *O kaip vertini jo bendravimą? Ar tau neatrodo toks per švelnus bendravimas?*

R. - Vėlgi tas pats kaip ir U. von der Leyen, jeigu vyras tai turi būti griežtesnis ir tvirtesnis, bet tai netiesa, jeigu jam taip sekasi bendrauti, tai jo pasirinkimas bei jam tai sekasi, tad negalima sakyti, kad per švelnus ar pan.

A.S. - Gal turi politiką/politikę, kurie tau nepatinka?

R. - Man nepatinka - P. Gražulis.

A.S. - O kuo jis tau neaptinka?

R. - Būtent jo taktika kaip prieiti prie žmonių perkant šampano dėžes ir apskritai nepalankiai žiūriu į jo pažiūras bei jo komunikacija, nes nėra man priimtina, dėl jos agresyvumo, jos kyšimo ir pan. Ne visada žodžiais, bet ir veiksmais.

A.S. - O kokiais veiksmais?

R. - Manau neįmanoma pamiršti jo elgesio per LGBT parodą Vilniuje prieš porą metų, jo mojavimą kumščiais ir pan.

A.S. - Tai toks elgesys tau nepriimtinas?

R. - Ne.

A.S. - O politikę, kuri tau nepatinka turi?

R. - Greičiausiai tai būtų - Agnė Širinskienė. Tai labiau iš mano pažiūrų, nes jos nesutampa su jos. Gal net ji ne tiek griežtai kaip P. Gražulis, griežtai savo idėjas transliuoja, bet jos vis tiek yra tokios iškišamos, o ne pateikiamos.

A.S. - O kaip vertini A. Širinskienės bendravimo būdą? Nes įvairiai gali būti vertinamas.

R. - Sunku atsakyti, nes neaktyviai domiuosi tokiais politikais, bet gerai, kad ji laikosi savo nuomonės, bet ne visada jos taktiškai laikosi, nes vėlgi yra toks iškyšimas.

A.S. - Kaip tu supranti kas yra politinė lyderystė?

R. - Man tai politinių veiksmų ėmimasis siekiant vadovauti tam tikrus klausimus siekiant pasiekti.

A.S. - O savybės lyderiui/lyderei skirtųsi ar būtų tokios pat?

R. - Norėčiau gyventi tokioje visuomenėje, kad galėčiau sakyti - ne, kad būtų tokios pat, kad nebūtų jokio skirtumo. Bet šiuo metu į skirtingų lyčių žmones yra žiūrima kitaip. Aišku, komunikabilumas, taktiškumas, manau abiem. Bet iš mano atsakymo, turbūt aišku, kad moteriškos lyties atstovę turėtų žiūrėti taip pat kaip į vyriškos lyties atstovą, ji turi atrodyti griežtesnė ir ne tokia švelni.

A.S. - O lyderė gali būti emocionali?

R. - Šiuo metu lyderystėje emocionalumas kaip iš „silpnosios pusės“ - ašaros, liūdėsis ir pan. jis yra įžvelgiamas kaip silpnybė, o tuo tarpu pyktis ir agresija žvelgiama kaip lyderio bruožas, nors manau, kad emocijos natūralu. Nei vienas, nei kitas būdas užimant lyderio vietą nėra tinkama.

A.S. - O jeigu būtų empatiškas lyderis? Ar galėtų įsivaizduoti tokį lyderį? Ar visgi tai lyderės savybė?

R. - Kiekvienas lyderis, nepriklausomai nuo lyties, nepaisant lyties lyderis turi bendrauti su žmonėmis. Bet stereotipai labiau lemia, kad jeigu vyras yra empatiškas, tai yra - VAU! Tai - retenybė, o jeigu moteris yra empatiška, tai - silpnybė.

A.S. - Aš vėl pasidalinsiu ekranu. Kuri tau politikė atrodo patikimesnė?

R. - Jo abi atrodo labai panašios.

A.S. - Koks tas panašumas būtų?

R. - Atrodo panašios, bet panašumas yra - amžius, bet skiriasi plaukų spalva. Bet jeigu pagal plaukų spalvą, negalėčiau atsakyti į kuri atrodo labiau patikima.

A.S. - Tu labiau linkusi pasitikėti vyresne ar jaunesne politike?

R. - Manau, kad jaunesne. Manau, kad reikia suteikti jaunimui šansą.

A.S. - Kaip įsivaizduoji nuotraukoje esančias politikas?

R. - Politikė kairėje - atrodo labiau konservatoriškų pažiūrų. O kita labiau liberalesnių.

A.S. - O kokios detalės nulemia tavo spėjimą?

R. - Atrodo, kad trumpais plaukais politikė yra kiek vyresnė. Dėl amžiaus gal pagrinde.

A.S. - Kuri tau nuotrauka labiau patinka?

R. - Politikės ilgesniais plaukais.

A.S. - Dėl ko?

R. - Tiesiog, malonu žiūrėti akiai ir truputi primena mūsų dabartinę Seimo pirmininkę Viktorija Čmilytė-Nilsen. Ir ji man labai patinka, dėl to, kad favoritiškai žiūriu į ją, tai ir nuotraukoje esanti moteris patinka.

A.S. - O kaip manai ar politikai reikia būti pasidažiusiai?

R. - Nesvarbu. Priklauso nuo pačios noro ir požiūrio, kaip ji pati geriau jaučiasi.

A.S. - O apranga? Ne juodi, tradiciniai rūbai, bet jeigu rožiniai, spalvoti ir pan., jie tinka politikoje? Ar geriau, kai būna klasikinis variantas?

R. - Man pačiai patinka, kai kažką kitaip apsirengia, nes įdomiau žiūrėti ir iš tos pusės įdomiau sekti politikę. Bet tai tik asmeniškai. Įdomiau, spalvotais ir netradiciniais kostiumėliais.

A.S. - O kuris tau atrodo geresnis lyderis?

R. - Nelabai galiu atsakyti.

A.S. - Kuri nuotrauka labiau patinka?

R. - Jo pakankamai panašios, viena daryta politinei reklamai, o kita kažkokiame renginyje, tai nelabai matau skirtumo tarp jų.

A.S. - Tai nesugalvoji, kuris geresnis lyderis?

R. - Gal pirmoje nuotraukoje.

A.S. - Paskutinė nuotrauka, kuris tau atrodo geriau dirbantis?

R. - Gal ne tiek kiek atrodo, bet tiek kiek mano įsitikinimais rinkčiausi vaikiną be kostiumo, kadangi reikia jaunimui suteikti šansų.

A.S. - Tai dėl jaunimo?

R. - Taip, už jaunimą.

A.S. - Paskutinis klausimas, gal ko neišgirdai, ko tikėjaisi, gal nori ką nors papildyti ir pridurti?

R. - Manau, kad pasakiau viską ką norėjau.

A.S. - Gerai.

Informantas(-ė) Nr. 13

A.S. - Kurie iš pastarųjų metu vykstančių politinių įvykių tau yra labiausiai įdomūs?

R. - Neseniai pradėjau domėtis Covid-19, nes buvo tokia situacija asmeninė, kad nebuvau skiepyta ir buvau priversta kurį laiką nelaikyti mokyklos, dėl to labai domėjausi situacija.

A.S. - Kas yra tavo naujienų šaltiniai apie Covid?

R. - Tai būtų korona.stop.lt, Delfi portalas, bet pastarąjį tikrinuosi pagal kompetentingus žmones, kurie straipsniuose yra kalbinami.

A.S. - O kas yra kompetentingi žmonės?

R. - Na, jei tai oficiali nuomonė, tai man tai atrodo patikima, gal pagal tai atskiriu.

A.S. - Pasidalinsiu savo ekranu, turi matyti dvi nuotraukas, savo balsą atiduotum už politiką ar politikę, matomus nuotraukoje? Kodėl?

R. - Už politikę.

A.S. - Kodėl?

R. - Atrodo patikimesnio veido, šiltesnis žmogus. Sprendžiant iš jos gestikuliacijos ar pan., bet pavyzdžiui vyras yra lyg ir pasitikintis savimi, bet negalintis išreikšti savo nuomonės. Moteris atrodo atviresnė visuomenei, vyras tuo tarpu atrodo, kad gal ir gali nurodyti savo pozicijas, bet labiau remiasi nusistovėjusiomis nuostatomis, na tai atrodo jis nepatikimas. O moteris labiau atsižvelgianti į visuomenę.

A.S. - Gerai, supratau. Koks politikas ar politikė tau labiausiai patinka?

R. - Sakyčiau - Paulė, bet nepamenu pavardės, ji tiksliai nežinau kokias atlieka pareigas, bet teko su ją bendrauti, nebūtinai apie politiką, nes ja nelabai domiuosi. Buvo nuoširdu bendrauti, matau kaip ji bendrauja visuomenėje, tai man atrodo, kad ji šiltas žmogus. Dalyvavau skaitovų konkurse ir ji išreiškė padėką, kad dalyvavau. Aš visada žiūriu į žmonių akis ir pagal tai matau ar geras žmogus, dar man svarbu ar jis atviras visuomenėje.

A.S. - Dar pasitikslinkiu, tu turi omenyje Paulę Kuzminskienę iš TS-LKD?

R. - Taip.

A.S. - Paminėjai, kokios jos savybės tau patinka, tai gal dar ką nors papildytum?

R. - Pasakysiu, kad šiltas, nuoširdus ir atviras žmogus. Tikslus ir komunikabilus.

A.S. - Minėjai, kad ji komunikabili, o ir jos bendravimą vertini teigiamai?

R. - Taip, ji gerai kalba.

A.S. - O gal plačiau apibūdintum, koks tau jos bendravimas? Būdas ir pan.?

R. - Išklauso, pamąsto ir išdėsto mintis įvertinusi kitų žmonių poreikius. Pavyzdžiui, pamato dalyvaujančius iš Utenos ir labai palaiko juos, atvirai paskatina tuos skaitovus tai daryti. Išreiškia tiesiog palaikymą ir rūpestį.

A.S. - Supratau, tu su ja asmeniškai esi bendravusi?

R. - Tiesa, mano draugai yra jos giminės, tai aš taip ir atradau, dėl to kažkaip pabendravom. Ji suprato, kad mes uteniškės ir pristatė, kad mus kaip skaitoves iš Utenos, smagu, kad palaikė.

A.S. - Gal įvardintum vyrą politiką? Kalbėjom jau apie moterį, tai gal ir apie vyrą galėtumėm pakalbėti, kuris tau patinka?

R. - Edmundas Pupinis, esu su juo bendravusi, bet ne politinėmis temomis, o apie gyvūnus. Na jis politikas, kaip politikas, skatina piešinių konkursuose dalyvauti, aprodė Seimą ir jo tvarką, rūpinasi, šiltas žmogus, bendraujantis. Kiekvienas turi savo norą įtikti visuomenei, tai prieš rinkimus jam tai yra svarbu įtikti. O P. Kuzmickienė, na ji yra labiau atvira visuomenei.

A.S. - O minėjai tą norą įtikti visuomenei, o ką daro ir sako, ką reikia daryti, kad įtiktum visuomenei?

R. - Na tada kai buvo piešinių konkursas, tai E. Pupinis pakvietė mus kavos, taip parodo ir paaiškina viską, užmezgė su manim asmeninį kontaktą. Pas mus buvo bendras interesas - žirgai, jis mane ragino įsigyti žirgą, patarė dėl žirgyno. Dar skyrė dėmesį kiekvieni, aišku jis ir daug kalba apie savo nuveiktus darbus, bet aš jaučiu iš akių žmogų tai taip pažinau juos. O jei kalbėtumėm apie P. Kuzmickienę, tai ji gal mažiau kalba apie darbus, bet daugiau daro.

A.S. - O tau nuoširdumas yra svarbi savybė?

R. - Taip. Aišku, mokantis istoriją žinau, kad jis ne visada laimi. Dažnai nuoširdumą reikia derinti su gudrumu, nes ne visada vienas nuoširdumas laimi.

A.S. - O nuoširdumas tau yra svarbiausias bruožas politikoje?

R. - Na dar gebėjimas komunikuoti, atvirumas ir taip, nuoširdumas. Jeigu rinktumėsi tarp noro gudrauti ir nuoširdumo, aš rinkčiausi nuoširdumą.

A.S. - Kalbėjome apie patinkančius, o dabar pasakyk man kokie nepatinka?

R. - Galbūt priskirčiau, kad mūsų meras nepatinka. Jis jau daug kartų išrinktas, tai vertinu, bet gal tiksliai nepasakysiu dėl ko, bet tiesiog nepatinka. Kažkada teko jam ranką spausti, tai man jis pasirodė labai šaltas, gal net išsiauškštinęs.

A.S. - Bet meras gražiai šypsosi, visiems stengiasi būti geras, o tavęs tai neįtikino?

R. - Na gal čia dėl to vieno karto, juo remiuosi, tai gali būti visaip. Gal žmogus kiekvieną dieną skirtingas, gal aną dieną jis buvo susimąstęs ir dėl to taip bendravo. Negaliu konkrečiai išskirti nepatinkančių.

A.S. - O kokia politikė tau nepatinka?

R. - Buvusi galbūt švietimo ministrė, nepamenu vardo ir pavardės.

A.S. - O pameni gal daugiau konteksto?

R. - Tiesiog Dalia Grybauskaitė, prezidentė, jai pasiūlė išeiti iš pareigų.

A.S. - O kuo ji tau nepatiko?

R. - Na ji labai norėjo įvesti tokią griežtą tvarką švietimo sistemoje, įvesti tokį mokymą kaip Nyderlanduose ar Anglijoje, bet man atrodo, kad dar per anksti tokią tvarką įvesti, nes tiek mokytojai, tiek mokiniai pripratę prie tos senos tvarkos, tai reikėjo palengva prie to eiti, pakeisti požiūrį.

A.S. - Sakai reikia pakeisti požiūrį, o koks tas požiūris yra?

R. - Teko bendrauti su savo pusbroliu Anglijoje, tai pagal jį švietimo sistema visai kitokia, mano galva daug kas lengviau. Paprastesnis vertinimas pas juos, na dar jis ten minėjo, kad yra daugiau laisvės rinktis ką nori mokytis, tai geriau. Anglijoje nėra ribų, rėmų, kas yra Lietuvoje, dėl to čia labiau žvelgiama į pažymį, o ne į kūrybiškumą, dėl to žmogus gali būti nepastebėtas.

A.S. - Kaip tu galvoji, kokių savybių reikėtų politiniam lyderiui ar lyderei?

R. - Mes čia apie prezidentą?

A.S. - *Apskritai, kokias savybes turi turėti žmogus, kad būtų lyderis? Galima galvoti ir apie prezidento pareigas.*

R. - Kelios gal būtų: atvirumas, kompetencija savo darbe ir gebėjimas suktis bei laviruoti tarp visuomenės ir politinių asmenų, gebėjimas suvaldyti situaciją ir įtikti. Aišku, visiems neįtiksi, bet svarbu parodyti nuoširdumą, parodyti darytas pastangas.

A.S. - *O lyderė kokiomis savybėmis pasižymėtų?*

R. - Moteris manau irgi gali pasižymėti tomis pačiomis savybėmis, aš to neišskirčiau. Jei kalbam apie lyderę, tai aš įsivaizduoju D. Grybauskaitę, kuri yra tvirta, galinti reikšti savo nuomonę, bet ir galinčia būti tolerantiška ar laviruojanti.

A.S. - *O griežta lyderė gali būti?*

R. - Žinoma, reikia ir to, nes turi būti tvarka, supratimas, vadovavimas.

A.S. - *O empatiškas lyderis gali būti?*

R. - Gali, tik iki tam tikros ribos. Empatiškas per daug negali būti.

A.S. - *O jeigu lyderė turi per daug jautrumo?*

R. - Na tai būtų sunku derinti su griežtumu ir tai gali trukdyti valdyti. Žmonės jaučia, kai yra tvirta valdžia ir kai ji pasitiki savo jėgomis, stovima tvirtai už žmones, valstybę ir pan. Na viską galima derinti, bet jautrumas gal negali būti labai jaučiama pas lyderį. Empatiškas tuo tarpu - taip, bet neturi pereiti prie to per didelio jautrumo.

A.S. - *O kas tavo nuomone šiuo metu yra lyderis/lyderė Lietuvoje?*

R. - Iš politikos tai D. Grybauskaitę. Galėčiau ją lyginti D. Grybauskaitę ir Gitaną Nausėda, bet jis yra daug svarstantis ir abejojantis, girdėjau, kad jis buvo dingęs kažkur, išėjo iš to covid konteksto, verčia susimąstyti, kad kur jis dingo, gal pasidavė kokiam įtakui ar pan. Tai jo elgesys įvedė tokio nepasitikėjimo juo. D. Grybauskaitė man patinka, turi tvirtumo, įdomių pomėgių, pavyzdžiui Rytų kovos menai.

A.S. - *Vėl ekranu pasidalinsiu. Kuri iš apačioje pavaizduotų politikų tau atrodo patikimesnė?*

R. - Mėlynai apsirengusi ir su šalikiuku.

A.S. - *Kodėl taip pasirinkai?*

R. - Nes matau žvilgsnį, prisimerkęs, atrodo abejojantis, kažkoks netvirtas, gal net sutrikęs. Dešinėje sėdinti gal žinanti, bet atrodo susimąsčiusi ir tvirtai sėdinti, žvelgianti ir turinti ateities vizijas, tai ji atrodo patikimesnė.

A.S. - *O kokios tau atrodo pas ją ateities vizijos?*

R. - Sakyčiau planai kažką nuveikti... ji atrodo idėjiška, į kažką žvelgia, mąsto, gal dalyvauja kokioje konferencijoje ir turi idėjų pokyčiams.

A.S. - *Kaip įsivaizduoji nuotraukose esančias politikas? Pradėkime nuo politikės trumpais plaukais?*

R. - Agresyvi, pirmas žodis šovė. Reiškianti savo nuomonę, net į rankas žvelgiant norinti jau kažką sakyti ir rodyti savo tą tiesą, tas žvilgsnis prisimerkus jau prieštaraujanti ir galvojanti, kad jos pozicija yra gera, o kitų pozicija - ne, tai tarsi sunerimusi. Kita tokia apsiblaususi, kuri tokia žiūrinti, bet neturinti tvirtos pozicijos, gal tokia pagauta šitoje nuotraukoje, bet tokia dar ir netvirta ir neaktyvi.

A.S. - *O ko jai trūksta iki aktyvumo?*

R. - Jeigu iš nuotraukos, nes nežinau šių politikų, tai akyse būna dega noras kalbėti, bet pas ją akyse matosi neaktyvumas. Gal ji neturi nuomonės, tiesiog būna, kad jau akyse matosi. Aš iš akių galiu pasakyti.

A.S. - *Kaip manai, politikėms būtina būti pasidažiusioms?*

R. - Ne, nebūtina. Šiaip tas per daug ryškus makiažas gali kelti nusistatymą prieš. Bet nepasidažęs veidas parodo pasitikėjimą, tokį koks jis yra iš tiesų. Na ir pasidažęs gali būti pasitikintis, bet nepasidažęs atrodo natūralus, toks koks yra, sakykim lyg ir be kaukės, toks tiesiog - aš.

A.S. - *O neatrodo ta politikė pavargusi be makiažo?*

R. - Jeigu ji ilgai sėdėjo tai tikrai pavargus gali būti.

A.S. - *Dar kelios nuotraukos. Kuris tau atrodo geresnis lyderis?*

R. - Sakyčiau, tas kairėje.

A.S. - O iš ko sprendi?

R. - Dešinėje pusėje, kuris nori parodyti, kad jis daro dalykus ir nori reprezentuoti save, iš jo pozicijos jis nori labai save parodyti, ta prikelta koja dar tokia. O kitas tai nori parodyti, ne tai kaip jis atrodo, bet jis akcentuoja savo veidą ir žvilgsnį, kad jis nori pasakyti idėja, o ne save. Pastarasis, gali reprezentuoti savo darbus, o ne save ir savo įvaizdį. Tas dešinėje siekia įvaizdžio.

A.S. - Paskutinė nuotrauka. Pasakyk, kuris tau atrodo geriau dirbantis?

R. - Labai netradiciškai pasakysiu, bet tas nusiminęs veidas, na gal tiksliau gal neaktyvus veidas gal ir galėtų dirbti gan neblogai. Galbūt jis už tų politikos ribų, ne su visom jomis dirba, bet už jos ribų, kabinete, padaro labai daug, gal jis nemėgsta dirbti viešai, yra užsisklendęs ir pan. Labiau pasitikėčiau tuo dešinėje, nes esanti kairėje toks irgi gal labiau dėl įvaizdžio puikuoja.

A.S. - Tvarkoj. Paskutinis klausimas. Gal nori ką nors papildyti ar pasakyti?

R. - Man labai įdomu, niekada taip nenagrinėjau politikų, nes mano sritis yra biologija ir chemija, tai nauja patirtis, atėjau, nes parekomendavo man Gustas. Aš mėgstu dalyvauti visur, gal netiksliai atsakau apie politiką, bet man smagu. Ir šiaip - ačiū.

Informantas(-ė) Nr. 14

A.S. - Kurie iš pastarųjų metu vykstančių politinių įvykių tau yra labiausiai įdomūs?

R. - Gal su visais tai migrantais. Dar įdomūs politiniai įvykiai apie padėtį Šiaurės Korėjoje, kurioje prasideda badmetis, 40% žmonių neturi maisto. Tai mane sukrėtė ir yra įdomu. Įdomu apie Lietuvos žadamą bendradarbiavimą su Taivanu. Man labiau domina pasaulio ir Europiniai įvykiai. Lietuvoje labiau domiuosi švietimu ir mokslu, tarkim įstatymų priėmimai ir pan., bet dabar konkrečiai neįvardinsiu.

A.S. - Kas yra tavo naujienų šaltiniai? Gal įvardintum?

R. - Dažnai sužinau soc. tinkluose, bet stengiuosi pasidomėti per kelis tinklapius. Žiūriu, iš kur straipsniai rinko informacija, paskaitau ir užsienio portalus. Apie švietimą skaitau Švietimo ir Sporto ministerijos internetinėje svetainėje.

A.S. - Pasidalinsiu savo ekranu. Turėtum matyti dvi nuotraukas. Klausimas - už kurį politiką ar politikę tu balsuotum?

R. - Aš manau balsuočiau už moterį, nes feminizmas. Bet nežinau šių politikų, tai negaliu daugiau ką pasakyti.

A.S. - O ką turi omenyje, kad feminizmas?

R. - Šiaip dabar daug kalbame apie moterų teises, moterų lygybę, dar dėl to, kad moterų Seime yra mažiau, dėl to esu linkusi daugiau balsuoti už moteris.

A.S. - O jeigu būtų tokia situacija, kad turi nuspręstum iš nuotraukos, tai atiduotum balsą būtent dėl feminizmo?

R. - Manau, kad taip.

A.S. - O daugiau apie vyriškį, kodėl jam neduotum balso? Gal gali paplėtoti?

R. - Neturiu šiuo metu kažkokių minčių, kodėl ne.

A.S. - Supratau tavo pozicija. Grįžkime atgal. Ar turi politiką/politikę, kuris/kuri tau patinka?

R. - Man patinka mūsų premjerė. Man patinka jos mintys ir viskas. A. Tapinas, gal nėra politikas, tai netinka.

A.S. - Tarkim, jeigu apie I. Šimonytę plačiau, kokios savybės tau pas I. Šimonytę labiausiai patinka?

R. - Apskritai, kad ji atsidavusi savo darbui. Pas ją nėra kitų dalykų, betkada kimba į darbu. Man labai žavi toks atsidavimas, bet šiaip bendrai mano nuomonė dažnai sutampa su jos nuomone. Tai gal ir sukuria tą „patikimumą“.

A.S. - O ką galvoji, kad ji neturi sukūrusi šeimos?

R. - Manau, kad ji nėra sukūrusi šeimos, nes ji yra atsidavusi savo darbui. Nemanau, kad yra kažkoks trikdys, kad visi politikai turi būti sukūrę šeimas, kad galėtų kalbėti apie šeimos dalykus. Tam ir yra Vyriausybė, tam yra Seimas, kad būtų daug nuomonių, o tokiu būdu ji gali pasverti dalykus. Šiaip manau, kad ji protinga moteris ir numato tam tikrus dalykus.

A.S. - Manai, kad atsidavimas darbui yra gera savybė?

R. - Žiūrint kaip kada. Šiaip šiuo metu, kad ji neturi šeimos, tai ji kaip ir neturi kam daugiau atsiduoti, nebent savo šeimai, kurioje ji gimė atsiduoti. O šiaip, jeigu ji paskyrė savo gyvenimą karjerai, valstybei, tai yra gerai šiuo momentu. Aišku, net ir šeimą sukūręs žmogus gali būti atsidavęs darbui, bet ar tai būtų taip pat gerai - nežinau, žiūrint kokiam kontekste.

A.S. - Kaip vertini I. Šimonytės bendravimo būdą?

R. - Ta prasme konferencijų metu ar kaip su visuomene bendrauja?

A.S. - Taip su visuomene. Ar tau jos bendravimo būdas kartais nėra per daug ironiškas?

R. - Taip, ji gal kartais per daug mėgsta taip bendrauti. Ne visada būna lengva suprasti ją, kartais trūksta to tokio konteksto, kad suprastu visi, jeigu pasidomi politiniais procesais, labai gražiai ir juokingai sueina jos postai. Aišku, ji dabar mažiau soc. tinkluose vaidenasi, bet man patinka ironija, tai man prie širdies.

A.S. - O tu atkreipi dėmesį į I. Šimonytės aprangos stilių?

R. - Niekada man taip labai neužkliuvo, taip gal vieni darbužiai yra gražesni, kiti ne. Bet tai kiekvieno žmogaus skonis, tuo labiau nemanau, kad ji pati rengiasi, ją juk aprenkia kiti žmonės. Tiesa, kai buvo su A. Armonaite išvykusi, nepamenu kur, man tai ten niekas neužkliuvo, viskas ten okey. Aš neprisiknisiņėju prie drabužių, koks skirtumas, svarbu, kad nenusišneka, nesvarbu kaip apsirengusi. Drabužiai nebus svarbiau už tai ką ji sako.

A.S. - O jeigu apie tai ką I. Šimonytė sako, pastaruoju metu tau neatrodo, kad I. Šimonytė tapo per daug emocionali ir per daug rodo savo emocijas?

R. - Pastaruoju metu konkrečiai gal ir neatkreipiau dėmesio.

A.S. - Gal matei apie skiepus buvo kalbama ir I. Šimonytė taip emocionaliai pasisakė, akcentuodama, kad negali priversi tų žmonių skiepytis ir paskui atsiprašė už emocionalumą. Kaip manai ar pastaruoju metu premjerė netapo per daug emocionali?

R. - Aš galvoju, kad... jo mačiau jos spaudos konferenciją. Jo, atrodė, kad emocionaliai kalba, bet tuo pačiu galvojau, kad ir yra priežastis tam. Tarkim, visi balsuoja už tam tikrą sprendimą, prezidentas vien dėl savo asmeninių dalykų vetuoja sprendimą, kartais galbūt jai buvo netikėti tie vetavimai. Dėl to gal sukilo tos emocijos. Aš tikiu jeigu atiduodi savo širdį darbui, daug atiduodi dėl tarkim vakcinavimui, kad daugiau žmonių vakcinuotųsi, bet kažkas eina prieš tai, o tas kažkas yra prezidentas, tai sunku. Tai aš net pateisinčiau tam tikras emocijas. Kitų jos emocionalių pasisakymų aš negirdėjau.

A.S. - O turi politiką vyrą, kuris tau patinka?

R. - L. Kojala.

A.S. - Jis labiau būtų politologas.

R. - Gerai, politikas vyras? Gal labiau sakyčiau G. Lansbergis, bet labai dažnas atsakymas turbūt.

A.S. - Ne dažnumas man, o labiau tavo nuomonė svarbi. O kokios tau jo savybės patinka?

R. - Aš apie vyrus nelabai ką galiu pasakyti, nelabai domėjausi. Atrodo protingas žmogus. Visai patinka jo kryptis, būtų ironiška jei nepatiktų, juk tokia pati partija kaip ir I. Šimonytės, tai ir tikslai panašūs.

A.S. - O jeigu ne savybės, o kuo patinka? Ką manai, kad jis tinkamai daro?

R. - Pradedu galvoti, kad aš net nežinau, kodėl jis man patinka. Tikrai nežinau ar jis man patinka ir neturiu ką pasakyti. Aš gal net labiau atmetimo būdu taip žiūriu į viską. Galiu sakyti, kad patinka E. Pupinis, nes iš Utenos ir atsižvelgia į jaunimo nuomonę ir yra pakankamai prieinamas. Visai neseniai turėjom (pastaba - paskutinį) skambutį su E. Pupiniu, teko kalbėti, tai atrodė gana prieinamas. Tik nežinau ar galiu jį išskirti kaip vieną mėgstamiausių politikų. Bet aš žiūriu tokiu atmetimo būdu ir neturiu tokio vieno mėgstamiausio politiko.

A.S. - Sakai su E. Pupiniu eisi ir asmeniškai bendravusi, tad kaip tau jo bendravimo būdas?

R. - Toks paprastas. Jis kalba pakankamai paprastai, suprantamai, kartais kitiems trūksta jo formalumo, jo oficialumo, tokių pasisakymų labiau politiškų, bet matau, kad jis stengiasi daryti ir „Facebook'e" jis gana aktyviai bendrauja su žmonėmis, atsakinėjama į jų klausimus, stengiasi prižiūrėti Vilniaus (pastaba - Vilniaus - Utenos) kelio klausimą, jis daug rašo apie tą klausimą. Jis kartais atsako žmonėms nelabai įsigilinęs į žmonių klausimą, nesutampa jų mintys. Jeigu pavyzdžiui parašyčiau G.

Lansbergiui laišką, nemanau, kad jis atrašytu man, bet vat jeigu E. Pupiniui parašyčiau manau, jau ir kitą savaitę su juo galėčiau susiskambinti.

A.S. - *Kaip manai, ar E. Pupiniui kartais netrūksta griežtumo?*

R. - Trūksta. Manau, kad jis yra labai šeimyninis žmogus, jis ramus, eina gatve ir su visais sveikinas, tai keistai atrodo, atrodo, kad gal ir nereikia su kiekvienu žmogumi pasisveikinti. Na atrodo, kad gal kartais reikia tvirtesnio stuburo, pastovėti už save. Bet žmogus sukasi, kažkaip dirba, manau jam ir visai sekasi.

A.S. - *Paminėjai šeimyniškumą, tai kaip manai, tas šeimyniškumo ir bendruomeniškumo savybė jam padeda politikoje?*

R. - Manau, kad jis ne veltui sveikinas su visais žmonėmis. Jam turbūt ir tas kiekvienas „like'as“ (pastaba - patiktukas) yra labai svarbus, na atrodo, kad jis negaili laiko kiekvieną žmogų pasveikinti su gimtadieniu. Tai matyt, jis ties tuo užsidirbo kažkaip, ne veltui jį išrinko į Seimą, žmonės vertina tą asmeninį ryšį ir tą paspaustą ranką, matyt žmonėms patinka. Priklauso nuo žmonių, bet turbūt dauguma tokie.

A.S. - *Pakalbėjom apie patikusius politikus, tad gal pakalbam iš kitos pusės, kurie nepatinka? Gali gal įvardinti?*

R. - Šiuo klausimu turiu ir politiką ir politikę. Tai politikė - A. Širinskienė, nes tiesiog nusišneka, atsiprašau, na ir ne tik su mano nuomone jos nuomonė nesutampa, na ir kaip politikė turėtų pasistengti labiau. Tiesiog, nereikia taip drėbti visko, pasisakymai nebūna argumentuoti, nesueina jos ir mano laukai. Iš politikų, žinoma, P. Gražulis. Nesuprantu, kaip jį išrenka, gal jis perka tuos balsus ar ką daro. Čia gal veikia stereotipai ar kas, tik nesuprantu, kaip jis ten patenka ir ką veikia.

A.S. - *Gal gali tiksliau įvardinti, kas nepatinka P. Gražulyje?*

R. - Atrodo, kad jis kartais nori pasivaidenti tik dėl to - „noriu pasisakyti, nes tiesiog noriu pasisakyti“, ir nežino ką nori pasakyti, o kalba, nes maždaug dėl to, kad nori. Dažnai nesutampa nuomonė su daugelio narių. Man jis visiškai nepolitiškas.

A.S. - *O A. Širinskienė? Kokios savybės tave erzina joje?*

R. - Ji taip atrodo, sėdi kaip tyli pelytė, bet jau kaip sekia, tai skelia. Nežinau, jos konkrečių savybių, bet paskaičius ar paklausus jos pasisakymų, neseku jos, bet kai pažiūri Seime jos pasisakymų, tai tiesiog - ne, ne, ne.

A.S. - *Gerai, o kaip tu supranti politinę lyderystę?*

R. - Kaip įsivaizduoju, kai labiausiai įtakingi žmonės politikoje.

A.S. - *O vat kokių savybių reikėtų politiniai lyderiai?*

R. - Manau, kad reikėtų turėti savo nuomonę, kokią konkrečią. Šiaip svarbiausia mokėti išsakyti savo argumentus ir pastovėti už save, už savo nuomonę. Faktas, kad dirbti su didele grupe žmonių, mokėti ieškoti kompromisų, nes politikoje to reikia. Faktas dar, kad reikia atsidavimo darbui.

A.S. - *O kokias savybes išskirtum reikalingas lyderiui?*

R. - Aišku, jeigu lyderis, tai turi būti grupė žmonių, turi mokėti dirbti su komanda, komunikuoti su komanda, ieškoti kompromisų.

A.S. - *Kaip manai, o turi tarp lyderio ir lyderis sutapti savybės?*

R. - Manau, kad sutampa.

A.S. - *Pavyzdžiui, empatiškas lyderis galėtų būti?*

R. - Jo, faktas, bet ne per daug empatiškas. Turi mokėti išklausti žmonių, juos girdėti, suprasti, suprasti, bet neturi įsileisti taip stačiai į žmonių problemas. Turi mokėti, kur yra bendros problemos ir kur asmeninės.

A.S. - *O pikta lyderė gali būti?*

R. - Jeigu griežta, tai taip, reikia, rimtumo - reikia, bet piktumo, gal labiau nuotaika ar emocija. Nemanau, kad piktas lyderis gali būti visada, piktumas nemanau, kad išeis į naudą. Vis tiek ateis riba, kad žmonės tau kažko nepasakys ir bijos tavęs, vengs tavęs. Tai nelabai geras lyderis būsi, jie tavęs žmonės bijos. Tai labiau diktatūra būtų, o ne lyderystė.

A.S. - *O kas iš šiuo metu esančių politikų būtų lyderis arba lyderė?*

R. - Tai manau premjerė. Vis tiek užima svarbų vaidmenį.

A.S. - *O turi ji tas savybes, kurias minėjai, kad lyderė turi turėti?*

R. - Manau, kad maždaug jo, turi. Neturiu ką komentuoti.

A.S. - Gerai, užteks tiek kiek pasakei. Grįžkime prie nuotraukų. Dabar būtų klausimas - kuri tau politikė atrodo patikimesnė?

R. - Dešinėje esanti politikė.

A.S. - Tai čia šviesiais plaukais?

R. - Ne ta kita.

A.S. - O kas tau sukuria patikimumą?

R. - Vien jau į akis pasižiūrėjus yra toks patikimumas. Atrodo ta blondinė, ji tokia su ironija. O vat ta kita, sukuria tokį gal saugesnę erdvę sukuria, atrodo labiau prieinamesnė ir labiau atvira.

A.S. - Ką manai apie violetinius plaukus? Tau jie nekliūva?

R. - Užkliūva šiek tiek, bet pagalvojau, kad geriau nei blondinė.

A.S. - O kodėl užkliūvo? Ką pagalvojai pamačius violetinius plaukus, kokia pirma mintis?

R. - Buvo, kad „įdomu ir vau“.

A.S. - O „vau“, tai teigiama ar neigiama mintis?

R. - Pažiūrėjau pradžioje į plaukus, o po to į patį žmogų, į sėdėseną, kaip tos rankos sudėtos, į viską pažiūrėjau ir tada plaukai nieko netrukdo. Atrodo išvaizdi moteris.

A.S. - O kaip įsivaizduotum nuotraukoje esančias politikės? Pradėkime nuo moters trumpais plaukais, kokia ji politikė?

R. - Įtariu, kad ji dažnai būna pasipiktinusi dalykais. O nuotraukoje taip rankas sudėjus tarsi aiškintų kažką, tarsi bandytų kažką pasakyti, nežinau, man tai atrodo tokia įdomi. Bet nežinau ar iškart tai pasitikėčiau, reiktų gal pradžioje išgirsti ją. Nebūtų tokia labai simpatiška.

A.S. - O ta rudais plaukais?

R. - Ji atrodo labai griežta.

A.S. - O iš kur tas griežtumas ateina?

R. - Iš žvilgsnio, lūpų formos, iš švarkelio, šiaip toks bendras įvaizdis, kad ji rimta ir griežta moteris. Atrodo kaip lyderį iš tiesų, atrodo, kad nebijo pasisakyti ir pastovėti už save.

A.S. - Kaip manai, ar politikės turi dažytis?

R. - Ne, kodėl? Nebūtinai.

A.S. - O kodėl ne?

R. - O kodėl taip? Dar žiūrint jeigu žmogui gerai taip kaip jis įpratęs tai gerai. Nebent visuomenei labai svarbu, manau, kad jeigu žmogus dažosi taip natūraliai, tai svarbiausia, kad atrodytu natūraliai, be priklijuotų blakstienų, nupieštais antakiais. Atrodo, kuo natūralesnis žmogus, tuo artimesnis. Nežinau ar labai patikimas įvaizdis, jeigu bus tona špakliaus, nematysi žmogaus grožio, atrodo, kad šitos abi politikės pasidažiusios.

A.S. - Kuris politikas tau atrodo geresnis lyderis?

R. - Abu jie panašūs.

A.S. - Kuo panašūs?

R. - Abu šypsosi, panašūs. Vėlgi, aš su savo tuo šeimyniškumu, tas su akinukais toks atrodo, tai gal jis atrodo labiau geraširdis, o sekantis galbūt atrodo daugiau kėslių, nes labiau atrodo kaip verslininkas. Vat nežinau, šiaip neišskirčiau nei vieno labai.

A.S. - Tai nei vieno nepasirinktum kaip geresnio lyderio?

R. - Neišskirčiau.

A.S. - Iš nuotraukų labiau patinka su akinukais vyras?

R. - Atrodo, kad labiau supranta dalykus, o tas kitas atrodo, kad slepia kažką. Manau, kalbėtų ne taip kaip yra iš tiesų.

A.S. - Liko viena nuotrauka, kuris tau politikas atrodo geriau dirbantis?

R. - Faktas, kad tas su kostiumu.

A.S. - O iš ko sprendi? Iš kostiumo būtent?

R. - Iš laikysenos, bet faktų, kad su gobtovu sėdintis žmogus, pasirėmęs veidą ir žiūrintis su tokiu cinišku žvilgsniu, iš tokios pozos, nesudaro labai patikimo darbininko įvaizdžio. Kitas tuo tarpu atrodo prie darbo žmogus.

A.S. - Pačiai pabaigai, galbūt mūsų pokalbio metu neišgirdai klausimo, kuriuo norėtusi pasidalinti?

R. - Dar pagalvojau, kad prie lyderio savybių būtų racionalus, kritinis mąstymas, o daugiau tai nieko.

A.S. - Gerai, tai ačiū tau.

Informantas(-ė) Nr. 15

A.S. - Kurie iš pastarųjų metu vykstančių politinių įvykių tau yra labiausiai įdomūs?

R. - Gal skambės truputi banaliai, bet dabar yra skiepai ir pandemija. Nesakau, kad man įdomiausias, bet pastaruoju metu sunku apsieiti be žinių apie tai, tai natūraliai domiuosi.

A.S. - Kas yra tavo informacijos šaltiniai?

R. - Jeigu turim omeny neformalius, tai daug informacijos gaunu pačioje šeimoje, nes šeima inicijuoja diskusijas apie politiką, o jeigu noriu plačiau domėtis, dažniausiai apie įvykusį įvykį sužinau iš antraščių: Delfi, 15min, TV3 ir t.t. Kadangi manau esu patyrusi ir tiesiogiai supratęs apie visą žiniasklaidos poziciją ir kaip galima lengvai perteikti žodžius, tai paskaičius antraštę, bandau internete plačiau, keliais šaltiniais domėtis.

A.S. - Parodysiu nuotrauką, už politikę ar politiką tu balsuotum, jeigu tau reikėtų balsuoti?

R. - Už politiką ar politikę?

A.S. - Taip, iš šitų dviejų žmonių esančių nuotraukose.

R. - O Jėzau, tai koks čia teisingas atsakymas... Čia nėra teisingo atsakymo.

A.S. - Čia tiesiog kaip tau atrodo.

R. - Okey, pirmuoju instinktu - už politiką.

A.S. - O kodėl?

R. - Iš pradžių pirmas dalykas šovė galvon, o imant galvoti, tai visą laiką norisi išvelgti žmogaus išraišką ir nustatyti ar su gerais ar blogais kėslais. Abu neatrodo nieko blogo linkintys, iš pradžių man labiau pakrypo į vyrą, nes taip instinktyviai taip šovė.

A.S. - O ko pritrūko politikai? Jos nepasirinkai, tai kažko pritrūko?

R. - Galbūt galvoje gali būti toks įsisenėjęs (pastaba - stereotipas), kad politikoje norisi racionalaus, rimto žmogaus ir galbūt šiuo atveju politikė atrodo dar tokia pakankamai jaunatviška. Gal dėl to į vyrą krypsta nuomonė.

A.S. - Gerai. Dar pakalbėkim, o tu turi politiką/politikę, kurie tau patinka?

R. - Aš nesakau, kad esu labai nagrinėjusi visą politinių veiksmų istoriją, bet galiu pasakyti, kad labai žaviuosi V. Sinica, tai Nacionalinio susivienijimo vice-pirmininkas.

A.S. - O kuo jis tau patinka?

R. - Turbūt kaip politiką norisi pažinti viskas eina per debatus ir diskusijas, tad kiek esu jo kalbų klausiusi, tai elementariausiai jis kalba ir galiu pajauti, kad aš tą patį galiu pasakyti, bet gal ne tokiais protingais žodžiais. Gal dar, kad bene labiausiai atitinka mano pozicijas ir pažiūras.

A.S. - Tai tau labiausiai patinka, kad jis gerai kalba?

R. - Ta prasme, kad per tokį dalyką aš galiu artimiau pažinti politiką.

A.S. - O kokios jo savybės tau kaip politiko tau priimtinos ir patinka?

R. - Tai būtų blaivaus požiūrio į situacijas, man patinka, kad yra struktūruota ir tvarkinga. Taip pat jis turbūt yra stipraus charakterio žmogus, nepasimes pokalbyje, jeigu jis turi savo nuomonę, jis už ją eis ir kovos, argumentuotai galės pateikti kodėl.

A.S. - O politikę, kuri patinka, turi?

R. - Apie Lietuvos kalbant?

A.S. - Ne, apskritai.

R. - Pastaruoju metu nesu labai sekusi jos veiklos, bet yra kritusi į akį Čekijos prezidentė Suzana Čaputova.

A.S. - O kuo tau ji patinka?

R. - Manau, kad atkreipti dėmesį reikėtų, kad su ja susipažinau darydama projektą ir apie ją pagooglinus krenta visokios antraštės, kad viena jauniausių, viena pirmųjų prezidentė toje šalyje. Be

to labai patinka tas žmogiškumas, kad užėmusi aukštas pareigas nepametė savo idėjų ir toliau kovojo už savo mažus ir didelius projektus.

A.S. - *Grįžkiem prie V. Sinicos, o kartais tau neatrodo, kad jis bendrauja per daug kategoriškai?*

R. - Ką turi omenyje?

A.S. - *Kad tarkim jo nuomonė yra labai griežta. Ar tau taip neatrodo?*

R. - Aš asmeniškai manau, kad, negaliu sakyti, kad visi, bet didžioji dalis žmonių, turintys savo yra įsitikinę, kad jų nuomonė yra teisingiausia ir ji yra geriausia. Tai gali būti, kad V. Sinica yra vienas iš tokių, tad nežinau ar to reikėtų moralizuoti ar ne, bet man galbūt tas ir traukia, kad jis labai tvirtai žino už ką kovoja.

A.S. - *O jis tau neatrodo griežtas?*

R. - Ne. Iš pradžių galvojau, nes norėjau sakyti, kad griežtumas nėra toks blogas politikoje, na ne griežtumas, o nežinau kito žodžio. Na bet nemanau, kad jis griežtas.

A.S. - *O vyras politikas turi būti griežtas ar nebūtinai?*

R. - Aš dabar ieškau kito žodžio, kad pakeisčiau „griežtas“. Nes „griežtas“, tai įsivaizduoju, kad smogęs per stalą sakai, kaip turi būti, bet ne. Politikas turi būti strategiškas ir šaltų nervų.

A.S. - *O minėta Čekijos prezidentė būtų šaltų nervų? Ar kaip tik karštakošė?*

R. - Negaliu sakyti aišku, bet jeigu reikėtų spėti irgi sakyčiau, kad šaltų nervų. Dar kokį skirtumą matyčiau tarp jų, tai, kad S. Čaputova.... Aišku galima kalbėti apie stereotipus galime ir ne, bet yra tam tikrų požymių, kad vieni bruožai yra labiau vyrui, kiti moters, tai gali būti, kad abu kardinaliai skiriasi, nes S. Čaputovos priėjimas labiau žmogiškesnis ir švelnesnis, o V. Sinica tuo nepasižymėtų.

A.S. - *O kokia savybę vat skirtum V. Sinicai, o S. Čaputovai ne?*

R. - Nemanau, kad išskirčiau, nes nesakyčiau, kad vienas yra geresnis už kitą. Jie abu man labiausiai pasižymėjo, kad abu turi savo savybę, kad žino savo poziciją ir tikslus, jei už tai eina bet kokiomis sąlygomis.

A.S. - *Supratau, kalbėkime iš kitos pusės, kalbėjom apie tuos, kurie patinka, ar yra kurie nepatinka?*

R. - Nemanau, kad galėčiau įvardinti tų kurie nepatinka. Jeigu aš noriu sakyti, kad žmogus nepatinka, turėčiau turėti rimtų priežasčių kodėl, bet dabar tokių politikų neturiu.

A.S. - *O jeigu švelniau, ar yra tokių, kuriems nejauti simpatijų? Arba nepritari jiems?*

R. - Gal P. Gražulis. Bet labai keista, nes kalba iš skirtingų pozicijų, turi jis nepakantumo kitiems. Tuo pačiu atveju, I. Šimonytės nesu didelė fanė.

A.S. - *Gerai, o apie P. Gražulį kalbant, kodėl jis nėra tarp favoritų?*

R. - Tiesiog „šou balaganas“. Visgi politikas yra vieša asmenybė, turi dirbti savo darbą, o jis nedirba, tiesiog kartais gėda, kaip jis žmonėms kalbant iš tos pozicijos - savęs reprezentavimas visuomenei. Tiesiog trūksta tokios tvarkos ir normalių sprendimų, o ne tų kartų, kad tik daryti ir viskas.

A.S. - *Supratau, na P. Gražulis būtų atvirksčiai, dėl ko nepatinka. Dar sakei, kad I. Šimonytės nesi didelė jos fanė, tai kodėl taip?*

R. - Labai iš elementarios pusės, niekada nemėgsiu ir nebūsiu fanas politikų, kurie nėra pilnai tavo pozicijos, tai veikia. Aš suprantu, kad yra daug politikų su panašiomis pozicijomis, bet kadangi I. Šimonytė yra viena iš ryškiausių žmonių, turbūt jai ir eina didžiausias dėmesys.

A.S. - *O dėl ko jūsų pozicijos nesutampa?*

R. - Manau, kad Covid ir pandemijos valdymas. Dabar realiai aktualiausias klausimas, dėl to nėra labai šiltų jausmų ties ja.

A.S. - *Jeigu I. Šimonytė turėtų šeimą, ji būtų geresnė politikė?*

R. - Ne. Nemanau, kad tai turi tokios įtakos. Nebent kitas reikalas jeigu apie sprendimus ir nutarimus, kurie yra tiesiogiai susiję su šeimos gyvenimu, tada duotų kitokį požiūrį į klausimą.

A.S. - *O jeigu ji turėtų vaikų, gal ji būtų empatiškesnė ir geriau suprastum žmones?*

R. - Ne.

A.S. - *O atkreipi dėmesį į tai kaip I. Šimonytė yra apsirengusi? Nes pavyzdžiui pastaruoju metu buvo skandalų, kai ji buvo, sakykime, netinkamai apsirengusi.*

R. - Aš apie tai nesu girdėjęs, jeigu galėtum papasakoti, galėčiau nuomonę pasakyti.

A.S. - *Na ji buvo su rožiniais marškinėliais oficialiame susitikime.*

R. - Ai, okey.

A.S. - *Dar buvo su A. Armonaite, Saudo Arabijoje. Buvo užsienyje pas aukšto rango politikus, dėl to vieni vertino, kad tai buvo nepriimtina. Kaip vertini?*

R. - Jeigu kalbam apie aprangą politikei ir politikui oficialiuose susitikimuose, dažniausiai kalbame apie formalią aprangą, tai aš nemanau, kad spalva turi formalumą, tai dėmesys turi būti labiau kreipiamas į aprangos detales. Aš dabar bandau įsivaizduoti visas spalvas, bet gal visigi galvoju, kad yra niuansų.

A.S. - *Kokių niuansų?*

R. - Taip daug nemąstant, paimtum pačios savo pirmu įvaizdžiu, įsivaizdavau, kad išėjus prieš žmones kažką pasakyti ateina apsirengusi kokia neonine žalia. Tai daug galvojant man tai būtų kažkaip nelabai, aišku pagal tai politiko gal nevertintum blogai, bet būtų toks neigiamas pirminis instinktas.

A.S. - *Kaip įsivaizduoji politinę lyderystę?*

R. - Mes kalbam apie žmogų, savybes...?

A.S. - *Savybes, na gali ir veiklas įtraukti ir bendrąja prasme kaip tai suprastum?*

R. - Labai neieškant rimtų terminų, tai jeigu esi lyderis, tai tu atstovauji žmones ir klausai žmonių. Tai primoje vietoje eitų žmonių klausymas, tada kaip ir kitus minėjau, kad tavo nuomonė nebūtų pastumta, bet ir kad nebūtum vienas iš tų. Jeigu esi politikas lyderis, reiškia atstovauji didelei grupei, dėl to galimi ryškūs nuomonių išsiskyrimai, tai jeigu turi nuomonę turi ją vykdyti strategiškai ir racionaliai, bet ir turi tai daryti klausant žmonių. Dar šalti nervai, kad į situaciją žiūrėtum racionaliai, nėra blogai leisti emocijas, bet politikui sprendžiančiam rimtus sprendimus, tas emocijas reiktų riboti.

A.S. - *Kokias savybes turi turėti lyderis?*

R. - Manau tokias pačias kaip moteris. Jei mes kalbam apie politikę/politiką, mes kalbam apie profesiją, tai lytis toje vietoje neturi keisti tavo pareigų.

A.S. - *Kokia tavo nuomone dabar yra politinis lyderis/lyderė pasaulyje, Lietuvoje?*

R. - Lyderis yra stiprus žodis, gali būti bosas, vadovas, tad lyderiui reikia labai daug visko, nesidomėjau labai daug politika, tad nemanau, kad galiu atvira širdimi pasakyti kas yra mano lyderis.

A.S. - *Ar Lietuva turi lyderį šiuo metu?*

R. - Manau, kad ne. Na gal jis yra toks, bet jo dar neatrado.

A.S. - *Kuri politikė tau atrodo patikimesnė?*

R. - Turbūt kairėje.

A.S. - *O kas tau sukuria patikimumą?*

R. - Pirmas instinktas, kuris šauna analizuojant, pirmą kartą kaip pamačiau moterį dešinėje, pagalvojau, kad ji teatre dirba.

A.S. - *O kodėl taip?*

R. - Turbūt fonas, su užuolaidų klostėmis. Tai tas atbaidė. Daugiau gal nieko nepasakyčiau. Kuo kliaunuosi, tai tikriausiai pirmu įspūdžiu.

A.S. - *Kas suteikia pasitikėjimą tavo pasirinktai nuotraukai?*

R. - Kaip minėjau, nėra taip, kad tik politikoje matau tą privalumą, bet aš esu mėgėja tvarkos, tad moteris kairėje su ryškesniais tvarkos, organizuotumo bruožais.

A.S. - *O kaip įsivaizduoji nuotraukose esančias politikas? Pradedant nuo moters trumpais plaukais?*

R. - Norėjau sakyti, kad ji turi daug patirties ir metų politikoje, žvelgiant į amžių, bet pamačiau, kad dešinėje irgi. Pirmas įspūdis buvo, kad moteris kairėje yra labiau linkusi ne prie veiksmų, bet prie popierizmo. O moteris dešinėje, aš ją labiau matau tarp ir su žmonėmis.

A.S. - *O pačiai, kuri nuotrauka labiau patinka?*

R. - Ta dešinėje. Aišku, gal man labai daug duoda tas fonas, bet moteris dešinėje atrodo labiau linkusi klausanti žmonių.

A.S. - *O politikėms būtina būti pasidažius?*

R. - Ne. Visiškai ne. Gal kiti tai mato kaip detalę į formalumą, o man asmeniškai tas pasidažymas, žmogaus pasirinkimas vienas vietas paslėpti ar paryškinti, o jeigu tu natūraliu veidu neturi tokių vietų, tai kam tau dažytis.

A.S. - Kuris tau atrodo didesnis lyderis?

R. - Kairėje. Vyras dešinėje turi kažkokį piktą ir įtartina žvilgsnį.

A.S. - Kas suteikia lyderystės detalių nuotraukoje?

R. - Galbūt vyras dešinėje turi labai panašių ypatybių tiek iš išvaizdos ir stovėsenos, kaip labai didelė dalis vyrų politikų. O vyras kairėje, net automatiškai iš veido matosi, kad turi gal švelnesnį požiūrį. Taip pat, gal dešinėje gal mažiau pasitikėčiau, nes jis atrodo kaip dauguma vyrų politikų.

A.S. - Paskutinė nuotrauka. Kuris tau atrodo geriau dirbantis?

R. - Dabar labai dviprasmiškai žiūriu, nes vyras dešinėje iš veido ir kūno kalbos atrodo, kad jis pavargęs, taip pat gali būti, kad jis gali būti pavargęs nuo didelio darbo. Dar jis gali pavargęs nuo darbo, o tuo pačiu to darbo gerai neišpildo.

A.S. - O tas kairėje?

R. - Sunku ką pasakyti, visi galim atsistoti prieš kamerą ir nusišypsoti.

A.S. - Su kuriuo tu norėtum labiau dirbti?

R. - Manau, kad su vyru dešinėje, gal dėl mano asmeninių sąsajų, nes tas vyras kairėje primena viena iš Utenos savivaldybės politiką, tai gal dėl tos sąsajos.

A.S. - Tai tas politikos iš savivaldybės tau nepatinka?

R. - Ne, nėra taip, kad jis yra blogas, bet kiek teko bendrauti su juo sunku bendrauti. Dirbant kartu reikia puikios komunikacijos, tai dėl to.

A.S. - Asmeniškai teko bendrauti kaip supratau?

R. - Jo.

A.S. - Galbūt mūsų pokalbio metu neišgirdai klausimo, kuriuo norėtusi pasidalinti? Gal dar nori ką papildyti?

R. - Niekas nešauna į galvą, tai gal nieko.

A.S. - Gerai.

Informantas(-ė) Nr. 16

A.S. - Kurie iš pastarųjų metu vykstančių politinių įvykių tau yra labiausiai įdomūs?

R. - Šiais metais naujas Seimas daro daug naujovių, tai man įdomiausias yra Partnerystės įstatymas, taip pat narkotinių medžiagų dekriminalizavimas. Dabar yra gana didelis skirtumas su praėjusio Seimu, kuris gana prastai dirbo su pandemine situacija, o šis Seimas daug greičiau reaguoja ir tvarkosi. Tad ir ši kadencija yra labiau įdomesnė.

A.S. - O kas yra tavo naujienų šaltiniai?

R. - Galiu sakyti Youtube, Facebook ir ta pati televizija, pavyzdžiui žinios.

A.S. - O dažnai žiūri žinias?

R. - Galima sakyti į savaitę kokius 4-5 kartus.

A.S. - Tai tikrai domiesi politika. Aš dabar pasidalinsiu savo ekranu. Už kurį ar kurią būtum linkęs atiduoti savo balsą?

R. - Čia tik už vieną galima?

A.S. - Dažniausiai balsas būna tik už vieną, tai tik vieną.

R. - Aš pasirinkčiau moterį.

A.S. - O kodėl?

R. - Atrodo, kad nuotrauka ryškesnė, veidas ryškesnis, šypsena matosi. O vyras, tai apšvietimas labai prastas ir jo veidas nelabai išryškintas.

A.S. - Tai tu iš esmės žiūrėdamas į veidą nusprendei padaryti savo pasirinkimą?

R. - Taip.

A.S. - Gerai. O gal turi politiką/politikę, kurie tau patinka?

R. - Dabar kas labiausiai patiktų, tai I. Šimonytė, premjerė. Aktyviai dalyvauja, toks postas tai ir labiau matoma. Jos argumentai yra labai geri prieš prezidentą, kuris šiuo metu nėra labai jau geras.

A.S. - O kurios premjerės savybės labiausiai patinka?

R. - Ji labai tvirta, atsako už save ir už savo ministrus, pasiryžusi bei drąsi.

A.S. - O tau atrodo, premjerės bendravimo būdas kartais nebūna per daug griežtas?

R. - Asmeniškai ne. Manau ji bendrauja gan kaip žmogus, nes iš tikrųjų kalbasi ne kaip formalus žmogus, o pasako tiesiog savo nuomonę. Tai man patinka. Ji nebijo parodyti savęs, tikro savęs.

A.S. - Kaip manai, jeigu I. Šimonytė turėtų šeimą ir vaikus, ji būtų geresnė politikė?

R. - Gal ji turėtų kitokią nuomonę, nes šeimoje turint vaikus viskas truputi keičiasi. Gal būtų platesnis akiratis ir tai keistų jos nuomonę.

A.S. - Bet būtų geresnė politikė ar kaip tik prastesnė?

R. - Aš manau, kad geresnė, nes turėtų daugiau patirties iš tos pusės.

A.S. - Atkreipi dėmesį į I. Šimonytės aprangos pasirinkimą?

R. - Neseniai ji vyko į Dubajų, JAE, ir kiti atkreipė dėmesį į jos aprangą. Atrodo, kad vieni žmonės sako, jog ji galėjo truputi geriau apsirengti, kad priimtų labiau tą arabų kultūrą, o kiti sako, kad kaip tik ji turėjo apsirengti normaliai kaip visada, kad ji už savo kultūrą. Taip galima parodyti kokia yra tavo paties šalis. Asmeniškai aš neatkreipiau dėmesio.

A.S. - Tai teigi, kad neatkreipei dėmesio, tai tau nėra labai svarbu?

R. - Nėra labai svarbi, bet aišku, ryškesnė apranga gal labiau traukia dėmesį, nei tamsesnė.

A.S. - O pavyzdžiui tau neatrodo, kad I. Šimonytė yra per daug emocionali kaip moteris politikė?

R. - Manau, kad čia kaip tik kuo ji emocionalesnė, tuo ji labiau parodo savo žmogaus veidą. Kartais taip yra, kad politikai yra tokie rimti, o ji nebijo parodyti savo veido, tai mane jos toks elgesys mane žavi.

A.S. - O gal dar išskirtum vyrą politiką, kuris tau patinka?

R. - Gal mūsų Utenos krašto E. Pupinis, jis kartais nelabai matosi, bet dabar jis labai stengiasi padaryti daug įstatymų pakeitimų, kad sutvarkytų tą Vilniaus - Utenos kelią.

A.S. - Gal tau teko su juo asmeniškai bendrauti?

R. - Jo, mes buvome Seime ekskursijoje, bendravome. Taip pat jis buvo kvietęs Dailės mokyklą į parodą, na aš mokiausi Dailės mokykloje ir mes dalyvavome parodoje Seime, jis mus priėmė. Tai jis gan linksmas ir svetingas žmogus, mus priėmė.

A.S. - Tai vat, kokias jo geras savybes kaip politiko išskirtum?

R. - Aš jo tikro kaip politiko veido nemačiau, bet labiau mačiau jį kaip paprastą žmogų. Tai nelabai galėčiau atsakyti į šį klausimą.

A.S. - Bet gal galima galvoti, kad politikai irgi yra kaip žmonės, tai gal kažkokios žmogiškos savybės įsiminė pas E. Pupinį?

R. - Tai jis labai svetingas, kai būna Utenoje, jis galėtų laisvai priimti ir kalbėtis apie politines temas. Aš pas jį nebuva, bet jis priima žmones, išklauso jų nuomonę, tai tas dalykas yra geras politikui.

A.S. - O tau kartais neatrodo E. Pupinis šiek tiek pernelyg neutraliai komunikuojantis? Pavyzdžiui, I. Šimonytė per daug emocionali bendrauja, o jis vat taip neutraliai?

R. - Aš manau, kad jo bendravimas nėra blogas, kitaip gal jam net netinka. Jo tiesiog toks charakteris. Daugiau neturiu ką pasakyti.

A.S. - Kaip ir supratau kas tau patinka. O iš kitos pusės, kas tau nepatinka? Gal gali įvardinti politikę/politiką, kurie tau nepatinka?

R. - Iškart sakau, kad P. Gražulis ir ta moteris iš Žaliųjų, kuri labai rėkia.

A.S. - Tai pradėkime nuo P. Gražulio, gal gali įvardinti kodėl jis tau nepatinka?

R. - Jis skaldo visuomenę, yra Seime, jis save išsikėlęs, nėra jokioje partijoje, bet aš to nesuprantu, kam jam išsikelti, kad jis skaldo visuomenę, nematau jo gerų darbų, tik daro blogus dalykus. Pavyzdžiui buvo tos riaušės prie Seimo, ir jis ten prisidėjo, tai man nepatinka jo elgesys.

A.S. - Gal gali išskirti jo savybes, kurios erzina?

R. - Jis kaip žmogus nori eiti į priekį ir pasirodyti, nors tas pasirodymas atrodo bereikšmis. Atrodo, kad jam svarbu gadinti vaizdą.

A.S. - O apie tą moterį, kur iš Žaliųjų partijos, aš kaip ir suprantu apie ką tu kalbi, nesvarbu vardai ir pavardės, bet gal gali tiksliau apibūdinti kuo tau ji nepatinka?

R. - Ji dabar opozicijoje, tai suprantu, jei esi opozicijoje, tai tu turi oponuoti valdančiuosius, bet kartais atrodo, kad ji specialiai tai daro, ne dėl gerovės, o kad tiesiog pakenktų kitai partijai. Jai svarbu tik, kad savo partiją išskirtų.

A.S. - O kokios jos savybės tave labiausiai erzina?

R. - Ji labai taip tarsi lenda kur nereikia.

A.S. - O kur nereikia lysti?

R. - Ji taip užsisėda ant kažkokių ant kokios smulkmenos ir kiša savo nuomonę kitoms partijoms ar I. Šimonytei, atrodo, kad ji neturi ką veikti. Atrodo, kad ji tai daro tik dėl savo partijos.

A.S. - Kaip tu supranti kas yra politinė lyderystė?

R. - Tai būti pirmam tarp visų kitų politikų.

A.S. - Kokios savybės reikalingos lyderei/lyderiui?

R. - Man atrodo, kad jis turi būti tvirtas, drąsus ir vadovautų, bet ir ne per daug vadovautų.

A.S. - Kokias savybes išskirtum kurių reikia ir lyderiui ir lyderei? Koks skirtumas tarp tų savybių?

R. - Nematau skirtumo, neišskirčiau. Abu juk tokie pat žmonės.

A.S. - Kas tavo nuomone turi būti Lietuvos lyderis arba lyderė?

R. - Dabarties lyderis ar lyderė, tai gal I. Šimonytė arba G. Lansbergis. Šitus du žmones.

A.S. - O tavo manymu, I. Šimonytė arba G. Lansbergis turi tas reikalingas savybes?

R. - Manau, kad taip, nes G. Lansbergio veide galima įžiūrėti, kad jis yra tvirtas ir drąsus, nebijantis iššūkių, o I. Šimonytė irgi turi panašias savybes.

A.S. - O panašias, tai kokias dar ji turi? Ar mažiau turi?

R. - Nemačiau, kad G. Lansbergis labiau rodytų savo emocijas kaip I. Šimonytė.

A.S. - O lyderis gali būti empatiškas?

R. - Tikriausiai, kad gali. Net tiksliai nežinau to žodžio reikšmės.

A.S. - Na tai yra užjaučiantis, suprantantis.

R. - Manau, kad lyderis gali turėti tos empatijos.

A.S. - Pereinam prie nuotraukų, įdomu išgirsti ką galvoji. Kuri politikė tau atrodo patikimesnė?

R. - Man atrodo ta antroje nuotraukoje su nudažytais plaukais.

A.S. - O ką manai apie jos plaukų spalvą?

R. - Man ji netrukdo.

A.S. - Bet dėmesį atkreipia?

R. - Jo, dėmesį atkreipia, dar ir ta skarelė atkreipia.

A.S. - O nuotraukoje kas tau suteikia patikimumo?

R. - Tvirtai sėdi, koją ant kojos ir dar rankos sukryžiuotos.

A.S. - O ko trūksta kitai moteriai iki patikimumo?

R. - Atrodo, kad ji per daug makiažo užsidėjusi, lyg slėptų save, tai jeigu reiktų balsuoti tai nenorėčiau už ją.

A.S. - Tai būtent kai politikės būna per daug užsidėjusios makiažo nepatinka?

R. - Taip, bet jo dar kai tie padažyti plaukai, tai irgi atrodo, kad kažką slėptų tą tikrąjį save. Pavyzdžiui ir ten nudažyti plaukai, bet tarsi iš veido jai patinka tie plaukai, tarsi taip atskleidžia save, o kitoje nuotraukoje tarsi negyva šypsena.

A.S. - Kaip įsivaizduotum politikės iš nuotraukų, kokios jos yra? Pavyzdžiui, pradėkime nuo tos trumpais plaukais, kokia ji yra?

R. - Atrodo, ji yra griežta, nes pirmiausia matau jos rankas, ji kalba, dėsto savo mintis, nuomonę. Dar ta juoda spalva suteikia žmogui charakterį, tarsi jis tvirtas ir niekada neišeis už ribų, pavyzdžiui neparodys savo emocijų.

A.S. - O kita nuotrauka?

R. - Matau, kad politikė šypsosi, ji tiesiog ramaus pobūdžio ir neutrali.

A.S. - Kuri nuotrauka tau labiau patinka?

R. - Pirmą rinkčiausi, nes pirmoji labiau dirbanti, labiau stengėsi dėl kažko.

A.S. - O kas tau sukuria tą darbo įspūdį?

R. - Atrodo, kad matau rankas ir kad ji ruošiasi kažką kalbėti, sprendžiant iš lūpų.

A.S. - O kuris politikas tau atrodo geresnis lyderis?

R. - Sunku pasakyti, gal pirmas. Nelabai įžiūriu tą antrą. Pirmas atrodo toks besišypsantis, kažkur darbo erdvėje, nes antrame plane lyg kažkur dirbtų, o kitas tarsi labiau atrodo kaip mėgstantis viešąją erdvę žmogus, dėl tų stendų čia ir dėl tos reklamos, tiesiog atrodo, kad eina šiaip sau, kad tik eitų šiaip sau į politiką.

A.S. - Paskutinė nuotrauka, kuris politikas atrodo geriau dirbantis?

R. - Pirmą imčiau, nes kitas atrodo kaip mano amžiaus paauglys, kuris atrodo nieko nedaro ir tiesiog tingi. O pirmoje nuotraukoje žmogus tiesiog šypsosi ir pati nuotrauka atrodo tokia politiška kaip kitų politikų.

A.S. - Tai labiau norėtum dirbti su tuo asmeniu pirmoje nuotraukoje?

R. - Taip.

A.S. - Gerai, o paskutinis klausimas, gal ką prisiminei ir nori ką papildyti ar pasakyti pabaigai?

R. - Manau tai yra viskas ką norėjau pasakyti.

A.S. - Gerai.

Informantas(-ė) Nr. 17

A.S. - Kurie iš pastarųjų metu vykstančių politinių įvykių tau yra labiausiai įdomūs?

R. - Gal tai kas labiausiai susiję su finansais, kas vyksta Amerikoje, kad labai daug spausdina pinigų, o tai kas su politika vyksta tai nelabai įdomu.

A.S. - Kas yra tavo informacijos šaltiniai? Iš kur sužinai naujienas?

R. - 90% yra iš internetinių puslapių, na priklauso aišku nuo temos.

A.S. - O patikslinant apie internetą, tai kas tiksliai tai būtų?

R. - Iš esmės tiesiog einu per internetą ir ieškau informacijos, kurią gali rasti, bet tarkim dažnai lankausi portale www.newsalert.com, yahoo news, bloomberg, gal šitie pagrindiniai.

A.S. - Gerai. Dabar aš pasidalinsiu savo ekranu, savo balsą atiduotum už politiką ar politikę, matomus nuotraukoje?

R. - Dėl lyties ta prasme už kurį atiduočiau balsą?

A.S. - Nebūtinai, čia tokia hipotetinė situacija, jeigu reiktų balsuoti, už ką balsuotum?

R. - Gal už moterį balsuočiau.

A.S. - O kodėl taip galvoji?

R. - Jeigu nežinau visų aspektų, tai galvoju, kad reiktų palyginti tą proporciją tarp vyrų ir moterų, tai dėl to už moterį.

A.S. - Tai šiuo atveju, grynai lytis nulemtų tavo pasirinkimą? Daugiau aspektų neįžvelgtum?

R. - Na nėra jie labai išsiskiriantys žmonės, nematau kūno kalbos, kad galėčiau rinktis.

A.S. - O gal turi politiką/politikę, kurie tau patinka?

R. - Turiu, kuris man patinka, bet gal nevisai politine prasme, bet gal tiesiog, kaip jie kalba, kaip reiškia nuomonę ir kaip už ją stovi - A. Maldeikienė.

A.S. - O, A. Maldeikienė, o kokios jos savybės tau patinka?

R. - Man patinka, kad tiesiai šviesiai, tarmiškai sakant - nesicackinant sako taip kaip yra.

A.S. - O kartais tau neatrodo A. Maldeikienė per daug isteriška?

R. - Ne, politikoje, ypač kai Lietuvoje labai daug tų tokių „labanaktukų“ tokių yra tai, tai su tokiais susitvarkyti, dar ypatingai, jeigu esi moteris, tai reikia turėti tvirtos rankos, kad jiems įrodyti galėtum ką nors.

A.S. - Išgirdau tokį pasakymą - „kaip moteriai“, tai ir vyrui reiktų griežtos rankos, kad susitvarkytum?

R. - Nevisai, kai šiuolaikiniai Seimo nariai mūsų Lietuvoje yra gana aukšto amžiaus, tai moterų vis tiek dar nelabai klauso ir tiki, kaip vyrų.

A.S. - O ji tau kartais neatrodo per daug pikta ant viso pasaulio?

R. - Gal ne be reikalo. Lietuvoje dėl kai kurių politikų, kurie patenką į Seimą ji yra pikta, man atrodo, kad ji dažniausiai pykta ant konkrečių žmonių.

A.S. - Gal galėtum įvardinti politiką vyrą, kuris patinka?

R. - Nežinau...

A.S. - Kitaip paklausiu, nebūtinai, kad patinka, bet tau atrodo jo idėjos artimos ir jis atrodo tinkamai dirba, nebūtinai labai patinka, bet tau jis atrodo geras politikas?

R. - Man gal A. Kubilius. Ramus žmogus, niekada neperdeda. Na man toks dalykas apie jį pasirodė, šiaip aš neseku tos politikos.

A.S. - Gal gali išskirti A. Kubiliaus savybes, kurios tau patinka? Jau sakei, kad ramumas, bet gal dar kas nors?

R. - Man atrodo, kad gan užtikrintas, bet nereaguoja kaip koks P. Gražulis ar koks kitas, jeigu paklaustas klausimas sako ramiai taip kaip yra ir ne iš emocijos.

A.S. - O kaip vertini tą situaciją, kad labai daug pensininkų prisimena A. Kubilių ir ant jo pyksta?

R. - Niekada nebūna, kad visiems patiksi, reikia krizės metu imtis tokių dalyku, tokių priemonių, kurios tikrai daug kam nepatiks, bet to reikia. Žmonės dažnai nesupranta, kodėl tokie dalykai daromi, tai man atrodo normalu, kad pyksta ant jo.

A.S. - Ar tu turi politikę arba politiką, kurie tau nepatinka?

R. - Man nepatinka P. Gražulis, G. Nausėda nepatinka, taip pat A. Širinskienė.

A.S. - Pakankamai plačiai atsakei, o kuo tau P. Gražulis nepatinka?

R. - Jis yra visiškai neskirtas būti politiku arba žmogumi, kuris reprezentuotu Lietuvą. Daro sprendimus, kurie bus reikalingi visai Lietuvai, čia yra nenormalu, jis nėra kompetentingas.

A.S. - Kuo tau G. Nausėda nepatinka?

R. - Nepatinka, kad palyginus su praeita prezidente G. Nausėda yra žiauriai mažai veikiantis, jo nei matosi, nei ką, ypač kai Lietuva maža, tai reikia šalį atstovauti kaip D. Grybauskaitė darė, reikia aiškios pozicijos, ją garsiai išsakyti ir pan. O kai tik kas blogai nutinka, G. Nausėda dingsta. Man atrodo, kad labai gerai jautėsi ekonomisto praeitis šioje vietoje.

A.S. - O jeigu paimti P. Gražulį ir G. Nausėdą, kokias vienijančias vietas pamatytum, kurios tau nepatinka?

R. - Gal labiau priešingybės tokios, vienas per daug išsišoka, o kitas per mažai, aišku postai skirtingi, reikalaujama veikla skirtinga, bet nežinau. Jie man abu nepatinka, bet dėl skirtingų dalykų. P. Gražulis neadekvatus, o G. Nausėda bando išvengti bet kokios blogos nuomonės apie save.

A.S. - Kokios blogos G. Nausėdos savybės nepatinka?

R. - Aš jo taip dažnai nematau, kad aš net negaliu pasakyti. Jis neturi to ką turėjo D. Grybauskaitė.

A.S. - O ką turėjo D. Grybauskaitė?

R. - Ji buvo visur, turėjo nuomonę apie viską ir nebijojo niekada pasisakyti, tiesiog gerai atstovavo Lietuvą, manau, kad tai yra prezidento užduotis - atstovauti savo šalį prieš visus kitus, iš esmės.

A.S. - Dar minėjai, kad nepatinka A. Širinskienė, ką apie ją pasakytum?

R. - Daug nemačiau, bet nepatinka jos požiūris ir tikslios idėjos, kurias skleidžia, iš būdo gal nėra taip, kad labai nepatinka, bet požiūris ir pan.

A.S. - O koks tas požiūris ir į ką požiūris?

R. - Paskutinį kartą apie ją žiūrėjau per televizorių prieš pusę metų, kai ji kalbėjo man labai nepatiko, bet nežinau tikslių dalykų. Pavyzdžiui, ji išvadino A. Armonaitę melage ir pan., labai nesidomiu politika, tai tik tokią nuomonę turiu.

A.S. - Kaip tu supranti politinę lyderystę?

R. - Kuria prasme?

A.S. - Tarkim yra politinis lyderis/lyderė ir kokiomis savybėmis jis pasižymėtų?

R. - Turi būti stiprus, kad jam nesvarbu ką kiti pasakys, turi būti taktiškas, nesuformuluoju kažkaip. Na dar turi pastovėti už save, bet ir priimti kitų nuomonę, svarbiausia, kad jam niekada nebūtų nei baisu, kad jis neišsigąstu nuo to kas jam yra pasakoma, jeigu jis išsigąs, tai ir visi kiti žemiau išsigąs.

A.S. - O kokių savybių reikėtų lyderiui?

R. - Ta prasme? Tai tokių ir reikia.

A.S. - Tai lyderiui ir lyderiui reikia tokių pat savybių?

R. - Taip. Na gal moteriai reikėtų labiau stipresnės rankos, kad ją labiau vertintų ir suprastų, nes kai moteris būna emocionaliai, tai būna nelabai stipri, tai ją vadina per daug minkšta tam dalykui, o kai moteris būna su savo nuomone ir griežta tai ji isterikė. Tai gal dėl to yra tas stereotipas, kad moteriai politikoje ne vieta, tai gal moteriai reikia daugiau tos stiprios rankos, kad įrodytų ką norisi pasakyti.

A.S. - O lyderis vyras gali būti empatiškas?

R. - Gali būti, bet gal ne to daugiausiai reikia.

A.S. - Emocionalus lyderis, kaip manai, gali būti?

R. - Gali būti, bet nemanau, kad tai geriausias dalykas. Reikia priimti sprendimus šaltu protu.

A.S. - *Grįžkim prie mano ekrano. Kuri politikė tau atrodo patikimesnė?*

R. - Gal iš dešinės.

A.S. - *Tai čia ta kur su trumpais plaukais?*

R. - Taip.

A.S. - *O kodėl taip pasirinkai?*

R. - Jos išvaizdos žmonės dažniausiai ir labiausiai reprezentuoja politika užsiimančius žmones. Tai labiau nei ta moteris, kuri yra po kaire. Įsivaizduoju kaip vienas žmogus kalbėtų ir kaip kitas, tai pagal išvaizdą taip sprendžiu.

A.S. - *O kaip įsivaizduoji jos kalbėtų?*

R. - Po dešine įsivaizduoju, kad tai būtų labiau valdžios žmogus ir labiau atstovėtų savo nuomonę, negu ta kairėje. Lyderio postą tikriausiai geriau užimtu moteris dešinėje.

A.S. - *Kaip įsivaizduoji kokios politikės būtų matomos nuotraukoje? Pradėkime nuo moters trumpais plaukais.*

R. - Turi omenyje būdą ar ką?

A.S. - *Kokios jos politikės būtų?*

R. - Iš kairės labiau atrodo patyrusi ir labiau esanti tame gyvenimo būde ir dalyke, o po dešine negaliu pasakyti, kad yra labai jau kažkas išskirtinio. Apie dešinę negaliu nieko pasakyti, nes nelabai išsiskiriantis žmogus.

A.S. - *Kuri tau nuotrauka pačiam labiau patinka?*

R. - Man labiau patinka po kaire.

A.S. - *O kuo?*

R. - O kuo nuotrauka patinka ar ką ta nuotrauka bandoma pasakyti?

A.S. - *Gali pasakyti abu dalykus, kaip tau atrodo.*

R. - Man kairė nuotrauka labiau, nes moteris ten labiau rankomis artikuliuoja, kad ji bando kažką įrodyti, jos pozicija stipresnė.

A.S. - *O nepasidažiusi politikė gali dalyvauti politikoje?*

R. - Gali, aišku, čia be kalbų.

A.S. - *O kodėl gali?*

R. - Geriau paklausti kodėl negali. Tai yra dalykas, kuris nėra būtinas. Visiškai neparodo nieko, nieko nereikia, nieko nesusiję su tavo darbu politikoje.

A.S. - *Kuris politikas tau atrodo geresnis lyderis?*

R. - Gal iš dešinės.

A.S. - *Tas stovintis?*

R. - Taip.

A.S. - *Kodėl taip manai?*

R. - Gal ta poza ir visas antras planas, prie kurio jis stovi, o išvaizda nėra nieko išskirtinė.

A.S. - *O ko trūksta iki lyderio tam sėdinčiam?*

R. - Irgi gal kūno kalbos, ką veidu pasako, nes nors po dešine tas stovi lyderio pozoje, bet irgi nepilnai atitinka. O sėdintis tai toks išsišiepęs tai nežinau, neklasikinis politikas.

A.S. - *Paskutinė nuotrauka, kuris tau atrodo geriau dirbantis?*

R. - Profesionaliai atrodo kairėje esantis žmogus, bet negali paneigti ir tą dešinėje. Bet aš pasakysiu, kad geriau dirbantis yra kairėje, vien iš išvaizdos.

A.S. - *Gerai.*

R. - Aišku apranga nieko nesako, negalima taip spręsti, bet jeigu reikia tai...

A.S. - *Kaip ir beveik pabaiga, dar tada pabaigai, gal kažką nori pridėti, patikslinti, gal ką prisiminti?*

R. - Sunkiai man sekėsi, kaip supratau. Nežinau, gal viskas.

A.S. - *Ar viską pasakei?*

R. - Regis. Man atrodo, kad vyrai ir moterys iš esmės nesiskiria, bet kaip juos supranta Lietuvoje yra labai didelis skirtumas. Aišku lyginant su laiku progresą visa Lietuva daro gerą ir moterys 10 metų bėgyje, požiūris į jas ir postų skaičius Seime ir visą kita turi augti. Manau judam gera linkme.

A.S. - *Tai tada aš dar pabaigai paklausiu, tarkim, politikė moteris, pavyzdžiui A. Maldeikienė, ji išsiskyrusi ir neturi šeimos, tai pavyzdžiui, ji neturi šeimos, tai gali ji dalyvauti politikoje? Jeigu politikė neturi šeimos ir vaikų, gali dalyvauti politikoje?*

R. - Aišku gali dalyvauti, gal nemažai politikų netenka daug laiko su savo darbo tvarkaraščiu, esi nuolat užimtas, ir dažnai taip būna, kad negali to suderinti su šeima. Pas kai kuriuos karjera eina pirmiau už kitus dalykus.

A.S. - *Gerai, tai tada ačiū tau.*

Informantas(-ė) Nr. 18

A.S. - *Kokie pastarųjų metu vykstantys politiniai įvykiai tau yra labiausiai įdomūs?*

R. - Lietuvos santykiai su Baltarusija, tarptautinė politika, kurią mes vystome, Lietuvos santykiai su Kinija, kaip viskas rutuliojasi ir toliau rutuliojasi. Kas dar, tai gal tie nelegalūs imigrantai, pandemija visai svarbu, bet jau nebe taip. Tai realiai tarptautiniai santykiai ir politika su kitomis valstybėmis, pavyzdžiui kaimyninėmis.

A.S. - *Kas yra tavo naujienų šaltiniai?*

R. - LRT straipsniai, aš šiaip stengiuosi daugiau neskaityti, nes galima rasti nemažai dezinformacijos, na tai dar gal žinias žiūriu per televizorių ir per radiją.

A.S. - *O dažnai žinias žiūri?*

R. - Dabar kai prasidėjo vis tie neramumai su pasieniu, tai jo, dažnai. Tėvai arba močiutė įsijungia, tai realiai noriu ar nenoriu vis tiek klausau.

A.S. - *Gerai, pasidalinsiu savo ekranu, tarkim, jeigu būtų tokia situacija ir tau reikėtų balsuoti už nuotraukoje esantį politiką/politikę, už ką balsuotum?*

R. - O būtinai reikia balsuoti?

A.S. - *Nebūtinai, gal rinktis ir nebalsuoti.*

R. - Jeigu nežinočiau jų programų ir jų tikslų, tai nebalsuočiau išvis, tikriausiai nesirinkčiau. O jeigu pagal nuotrauką rinktis, tai aš už moterį balsuočiau, tokiais feministiniais tikslais.

A.S. - *Tai būtų grynai tokie feministiniai tikslai, daugiau nieko ne pridurtum?*

R. - Na jie atrodo taip abu pakankamai vienodai tvarkingai, taip politiškai atrodantys stovi, tai aš nebent labiau į programą žiūrėčiau. Tai jeigu turėčiau pasirinkimą nesirinkti, tai taip ir daryčiau, kad nebūtų liūdna dėl to vėliau.

A.S. - *Bet jeigu reiktų, tai imtum moterį dėl feminizmo?*

R. - Na gal čia toks stereotipas, bet norėčiau numušti tą vyrų skaičių politikoje.

A.S. - *O gal turi politiką/politikę, kurie tau patinka?*

R. - Na nėra tokio vieno, kurį dievinčiau kažkurį.

A.S. - *Na gal taip tai per stipru, bet gal labiau - patinka, tu jiems prijauti, atrodo gerai dirbantys, išskirtum pozityviai.*

R. - Tikriausiai vieno konkretaus neišskirčiau, bet gal visi tie jauni politikai, man yra artimi, moterys politikės, tarkim mūsų dabartinė vyriausybė, visai patinka. Man atrodo artimos pažiūros, tai dėl to. Prie jaunų politikų linkstu, konkrečių neišskirsiu.

A.S. - *O kurie čia tie jauni politikai?*

R. - Gal tarkim Laisvės partijos politikai, na tarkim A. Armonaitė, bet ir I. Šimonytė man patinka, kaip jos dėsto savo vertybes ir pan. dar ta pati V. Čmilytė-Nielsen patinka.

A.S. - *O iš politikų tada?*

R. - Na gal V. Raskevičius, sakau, gal dar V. Mitalas. Grynai Laisvės partija, liberalai, gal S. Gentvilas visai nieko, nes teko su juo vienoje organizacijoje kartu su juo dirbti, tai jis man visai nieko.

A.S. - *Gerai, tai įdomu išgirsti tokias gilesnes priežastis, kodėl tau patinka tarkim, vieną iš minėtų trijų politikų? Išsirink, kuri, ir kodėl tau viena tau patinka?*

R. - Na man toks viduriukas yra V. Čmilytė-Nielsen.

A.S. - *Gerai, tai kokios tau jos savybės patinka?*

R. - Patinka kaip ji tvarkosi tame chaose, kažkoks bardakas, bet ji ten gražiai atstovi ir tiesiog susitvarko. Nebuvo ir tokių pasisakymų, kad kraipytum galvą ir galvotum ką ji ten šneka. Taip pat tos pačios pažiūros tokios liberalios.

A.S. - O tau neatrodo, kad V. Čmilytė-Nielsen yra per daug rami kaip politikė?

R. - Na nežinau, kai mes turim „Gražulį“ ir „Puidoką“, kurie ten visaip taškosi, tai ar dar reikia kažko daugiau. Dar juolab, kai dar turi susivadovauti tokiam bardakui, tai man ta ramybė man kaip tik pliusas didžiulis.

A.S. - Kaip manai, politikė turi turėti šeimą, jeigu ji nori dalyvauti politikoje?

R. - Nesvarbu, koks skirtumas.

A.S. - O kodėl nesvarbu?

R. - O ką aš žinau, koks skirtumas. Na man visai nesvarbu. Nes kokias tavo kompetencijas apibrėžia tai ar tu turi šeimą ar ne.

A.S. - O pavyzdžiui, dabar gal eikime prie V. Raskevičiaus, kokias jo savybes išskirtum kaip gero politiko?

R. - Man jis toks atrodo nuoširdus. Klausiau jo per A. Tapino ir A. Valinsko laidą kartu su V. Raskevičiumi, tai aš galvojau, kad jis yra santūrus, kuklus, nekalba nesąmonių. Na dar pavyzdžiui, kai jam tas formas tįsia per Google formas, vieni už kiti prieš, tai kaip jis viską suvaldo viską. Dar jis labai aiškiai pasako savo žinute, nepritempinėja, jeigu siekia tikslo tai jis nesimėto ir eina tiesiai į savo tikslą. Tai džiugu dėl jo.

A.S. - O kaip tu vertini jo bendravimo būdą, nes jis gana dažnai viešina įvairaus pobūdžio žinutes, kurias gauna, tai tas viešinimas dažnai yra vertinamas gana kontraversiškai, o kaip tu tai vertini?

R. - Aš neseku jo Facebook'e, bet žinau, kad viešina jis. Na Facebook'as tai yra tokia toksiška vieta, tai jeigu sėdi koks nors piktas dėdė ar teta ar kokios didelės įmonės direktorius, vaidina save labai liberaliu ir vertybišku, o vakar atsisėda ir rašo labai šlykščias žinutes, tai aš galvoju, kad ai tai tegul jie ir turi tą viešumą. Nes man atrodo, kad tame nėra nieko blogo, neprikuria jų žinučių, tam žmogui gal ir nemalonu kokią savaitę, o po to gal susimąsto, kad gal neverta ten rašyti. Tuo tarpu dar tų žinučių kontekstas yra šlykštūs komentarai, piktos replikos ir pan., be argumentų tos žinutės.

A.S. - Turbūt esi mačiusi, kad V. Raskevičius mėgsta tą tokią persirengėlių kultūrą, jis turi tokią savo personažę ir pan., tai ji irgi gana įdomiai iš šono gali atrodyti, tai kaip vertini jo personažę? Kaip vertini, kad politikas persirengia moterimi su aukštakulniais ir pan., ar tai nėra šou?

R. - Na A. Valinksas irgi ėjo su suknele ir kūtais, A. Zuokas šokinėjo kaip kamuoliukas, tai nežinau ar jis labai perlenkė lazda, aišku niekas taip nepersirenginėja taip drastiškai, bet man atrodo, kad tai nėra blogai sutrikdyti mūsų sociumą ir visuomenę. Pavyzdžiui, O. Šurajevs irgi persirenginėja kažkokiom meškom, verčia žmogų jaustis nejaukiai, bet tas nejaukumas priveda prie kažkokių išvados, tarkim kodėl mes jaučiamės nejaukiai. Man tai nėra blogai, kaip tik jį palaikau, man tokios situacijos patinka, nes verčia susimąstyti. Gal politikams su smokingais nejauku, bet koks skirtumas, bet jį vis tiek išrinko, tai vadinasi, kad tiko jo persirengimas visiems. Tai nėra nieko blogai. Manau, kad užsienyje gal net dar drastiškesnės praktikos naudojamos.

A.S. - Supratau, galim pakalbėti iš kitos pusės, minėjai truputi, bet norisi dar užkabinti, tai gal gali plačiau įvardinti kokie politikai ir politikės tau nepatinka ir kodėl? Porą pavardžių minėjai, bet išsiplėsk.

R. - Man tie klasiški nepatinka: P. Gražulis, M. Puidokas, R. Karbauskis, G. Nausėda, yra dar tokia moteris, nepamenu pavardės, susirišusi kasą, visada labai pikta, ji iš R. Karbauskio partijos. Na dar yra V. Ažuolas, bet ten klounas truputi, kai išvažiuoja į kelionę, prisidirba, grįžta tai blūdijantis kaip vaikų darželyje jis.

A.S. - Nemažai įvardijai, tokių skirtingų, o kuo tau P. Gražulis nepatinka? Nes iš pirmųjų paminėjai.

R. - Vertybiškai jis man nepriimtinas, žinutes, kurias jis skleidžia, man jos nepatinka, jos man nėra artimos ir neatitinka realybės, be to aš nemanau, kad jis adekvačiai reaguoja, kaip elgiasi, kaip pasisako, kai yra tokiam poste. Kaip jį išrenka karts nuo karto? Nelaikau jo politiku, nuoširdžiai sakant. Jis nieko realaus ir apčiuopiamo Lietuvai nepadare, jis tik toks cirkas, kuris įsijungia kai televizija ateina.

A.S. - O kuo tau nepatinka dabartinis prezidentas?

R. - Tuo, kad jis neturi nuomonės, nes jis slepiasi už savo komandos, jis niekada tiesiai neištransliuoja savo arba Lietuvos pozicijos. Lyginant su prezidentu, kurią turėjome, tai mes tarptautinėje politikoje

esame kaip be stuburo, be pozicijos, be nuomonės, realiai vien tas faktas, kad jis nuvykęs į konferenciją su lyderiais nenuėjo pakalbėti, o ėjo į kokią tai darbo grupelę visiškai ne į tema, tai man atrodo, kad jis nelabai supranta kur jis yra ir ką daro, bando būti visur per visus, palaikyti visus, bet konkrečiai nieko nedaro. Galima teisinti, kad jis neturi politinės patirties, bet tada klausimas, o ko tu tada ten eini į politiką? Neatrodo, kad tai žmogus su nuomone.

A.S. - *Minėjai moterį su akiniais ir su surištais plaukais, tai*

R. - Tai čia A. Širinskienė?

A.S. - *Taip. O kuo tau ji nepatinka?*

R. - Transliuojamom žinutėm, pasisakymais viešai ir neviešai, kandžiais pasisakymais, kuriais sugeba įžeist ir sumenkinti kitus. Tai man toks žmogus yra be pasitikėjimo ir ne autoritetas, kai tu bet ką lygioje vietoje gali sutrinti į miltus.

A.S. - *Supratau. O iš kitos pusės, kaip tu supranti politinę lyderystę?*

R. - Žmogus, kuris mato kažkokią aiškią problemą ir labai aiškiai ir paprastai pasako visuomenei kaip mes ją spręsim ir kokiais būdais. Ypatingai kai kalbame apie tas krizines situacijas, tas veidas, kuris geba labai kritiškoje situacijoje nuraminti visuomenę ir valstybę, kad situacija nėra gera, bet mes turime planus kaip tai spręsim, ištransliuoti tai kažkaip nekeliant panikos, nesigilinant į smulkmenas. Žmogus, kuris yra struktūruotas ir kontroliuojant ne per daug aiškiai nurodo situaciją. Tai man čia tas lyderis, kuris geba su kitais susikalbėti, kad ir su tais su kuriais nenori susikalbėti. Kažkada net ir jo to vieno balso reikėtų gali kažkada.

A.S. - *Įvardinai čia ir kokių savybių reikėtų lyderiui, o kokių savybių reikėtų lyderei?*

R. - Tai ką aš žinau, savikritiškai žvelgti į situaciją, gebėti dirbti su komanda ar grupe, jas koncentruoti į vieną tikslą ir viskas. Ramiai žiūrėti į situaciją, nekelti panikos, mokėti sutelkti.

A.S. - *O politinio lyderio/lyderės bruožai turi skirtis?*

R. - Aš nenoriu skirstyti žmones į moteris ir vyrus, žmogus yra asmenybė, tu turi arba neturi lyderio savybių, nereikia skirti į lytis.

A.S. - *O lyderė gali būti emocionali?*

R. - Manau gali, bet turi išmokti apsišlifuoti savo kampus, bet juk nerėksi ir neverksi kalbant, gali būti emocionalus, bet turi mokėti tai apglūdinti.

A.S. - *O empatiškas lyderis gali būti?*

R. - Tai čia tas kur prijaučiantis?

A.S. - *Empatiškas tai toks tarkim, man labai skauda koja ir tu mane labai supranti ir užjauti. Užjaučiantis ir atjaučiantis.*

R. - Manau, kad jo turi toks būti. Ne kardinaliai, kad jis ten visiškai supranta, bet kad realią situaciją suprast, kaip galėtų padėti, kad tos kojos neskaudėtų. Kad suprastų savo galimybes padėti.

A.S. - *Gerai. Vėl pasidalinsiu ekranu. Kuri politikė atrodo patikimesnė?*

R. - Antra gal.

A.S. - *Kodėl?*

R. - Nežinau, aš daugiau jos kūno matau.

A.S. - *Tai, kad daugiau kūno matai tau patikimiau atrodo?*

R. - Na aš daugiau matau jos laikyseną, pirmoje nuotraukoje dar ta moteris labiau prisimerkusi, o antroji plačiau atsimerkusi, atviriau ją matau, ji daugiau spalvų turi. Tai gal dėl to. Pirmoji - graži moteris, bet nesuprantu kas čia tokia.

A.S. - *Momentas, kad turi daugiau spalvų, tai kaip tos spalvos, ta violetiniai plaukai, tai yra priimtina?*

R. - Man nesvarbu, gal kitus erzina kitos spalvos, tamsesnės ar neutralesnės, bet man vienodai ar V. Raskevičius su suknele ar violetiniai plaukai. Man tinka kol žmonės supranta ką jie daro.

A.S. - *Toliau, kaip įsivaizduoji nuotraukoje esančias politikas?*

R. - Pirmąją man atrodo aš žinau, pirma man nepatinka. Kokiame kontekste tu ją žinau, man atrodo aš „googlinau“ kažkokią pavare ir man ją išmetė, tik nepamenu ar tikrai. Bet man ji tokia truputi A. Širinskienės „vibe'o“.

A.S. - *O ką reiškia A. Širinskienės „vibe'o“?*

R. - Tokia pikta ant visų ir neaišku dėl ko. Tokia, kuri apsimeta, kad visus girdi, bet nieko nesuprato ir negirdėjo tavo minties, kad ir kaip empatiškai ji bando elgtis. Ji taip grūda savo nuomonę. Atrodo, kad klijuoju etiketes ant žmonių.

A.S. - *Viskas gerai, o kaip kitą moterį įsivaizduoji?*

R. - Atrodo, kad tokia, kuri nuolat tyli, pasako kokią vieną protingą mintį ir tada toliau tyli. Arba atvirkščiai daug šneka, bet iš to daug nieko nepasako. Bet labiau patinka nei pirma, atrodo, kad mieliau su ja kalbėčiau.

A.S. - *O kas tau to mielumo priduoja?*

R. - Nežinau, pirmoje nuotraukoje moteris šviesiais plaukais, bet šviesesnė atrodo antra moteris. Gal iš veido bruožų ar iš kažko, bet taip šviesiau. Ta pirma, net labai pikta atrodo. O čia tai mieliau, na gal dėl žvilgsnio, neįsivaizduoju. Tokius „vibe'us“ duoda.

A.S. - *Kaip manai, nepasidažiusi politikė gali dalyvauti politikoje?*

R. - Aišku gali, koks skirtumas, svarbu, kad gerai jaučiasi.

A.S. - *Aha, o tu balsuotum už politikę, kuri būtų be makiažo?*

R. - Jeigu man patiktų jos mintys ir tikslai, tai jo.

A.S. - *Kuris politikas tau atrodo geresnis lyderis?*

R. - Pirmasis, gal būtų visų draugytis visų labiau, o antras tai būtų toks charizmatiškai piktas bosas. Tai galvoju, kad jeigu kalbant apie bendra komandinę dvasią, tai gal pirmas, o jeigu tas kuris toliau nuvestų ir padarytų, tai gal antras. Antras, tai daug reiktų, bet daug padarytumėt.

A.S. - *Paskutinė nuotrauka, kuris geriau dirbantis?*

R. - Nebūčiau mačiusi to pirmo, tai sakyčiau - pirmas, bet dabar man nepatinka. Tai dabar sakyčiau antras. Bet jeigu nežinočiau to pirmo, tai sakyčiau pirmas, nes atrodo padoriau. Na antras su akinukais, tai gal net taip daug dirbo, kad net akinukų prireikė, bet gal čia jau nesąmonė. O jie politikai?

A.S. - *Jie abu politikai.*

R. - Pirmas tai jau toks senas vilkas yra. Nežinau.

A.S. - *Jeigu jau nesugalvoji, tai taip ir bus.*

R. - Pirmas gal geriau dirbantis, nes vyresnis, labiau prisisukęs ir žino kaip kas vyksta, efektyviau susikordinuoja viską. Bet manau, kad labiau motyvuotas yra antras, o jis gali greitai aplenkti tą pirmąjį, gal tiesiog tokia bendra mintis.

A.S. - *O reikia to kostiumo iki to pasitikėjimo lygio?*

R. - Na blemba, jo. Jei eini į tokią vietą, kur tave visi mato, tai reikia truputi save reprezentuoti. Na bet čia tas pats kaip moteris su makiažu, jei eini balsuoti ir tau patogiu, tai varyk kad ir su džemperiu, svarbu, kad bent ateitum.

A.S. - *Gerai, nekankinsiu. Tik paskutinis klausimas, gal gali kažką papildyti, pasakyti, ką prisiminei, gal ko neišgirdai, kokios tavo mintys būtų?*

R. - Nežinau, aš dabar jaučiuosi tokių etikečių priklijavusi, o šiaip nedaug aš žinau tų politikų, tik pagrindinius. Labiau pati tai iš regionų lygmens esu, savivaldos politikoje truputi žinau kas ir kaip, nebent iš praktikos galiu paburbėti. O čia rimtai taip vyrus ir moteris bando išskirti politikoje? Lyderis ir lyderė.... tai čia manau labiau yra stereotipas, tai man tai ir įstrigo, nors man atrodo kaip ir vienodai viskas, dėl to negali kas nors blogėti ar gerėti priklausomai nuo tavo lyties.

A.S. - *Gerai, tai aš stabdau...*

Informantas(-ė) Nr. 19

A.S. - *Kurie iš pastarųjų metu vykstančių politinių įvykių tau yra labiausiai įdomūs?*

R. - Lietuvos politika aišku, nes čia gyvenu, žinoma politikos ateities planavimas. Tarkim įdomu dėl narkotikų dekriminalizavimo.

A.S. - *Kas yra tavo naujienų šaltiniai?*

R. - Tėtis, nes Seime dirba, tai šeimoje tas labai dažnai yra aptariama, taip pat 15min ir Delfi, bet sunku atsirinkti informaciją, kurią tu nori žinoti ir kuri tau neįdomi.

A.S. - *Pasidalinsiu nuotraukomis, jeigu tau reiktų rinktis už ką balsuoti, tai už kurį asmenį matomą nuotraukoje atiduotum balsą?*

R. - Vyra.

A.S. - O kodėl?

R. - Šiaip Lietuvoje daug vyrų dominuoja politikoje, tai dėl to gal rinkčiausi vyrą. Dar kažkaip, pasitikiu, jie atrodo patikimesni.

A.S. - O kas sukuria tą patikimumą?

R. - Aš gal tokio senovinio mąstymo, kad vyras stipresnis už moterį tiek psichologiškai, tiek visaip. Na vyras tikrai daugiau skirtas politikai, nagrinėti tokius dalykus, analizuoti žmones, valstybę.

A.S. - O pavyzdžiui, pas moterį ko tau atrodo, kad pritrūktų?

R. - Man iš veido ji neatrodo labai į politiką linkusi.

A.S. - Koks veidas turėtų būti?

R. - Būna tokie veidai, kurie sukuria pasitikėjimą, nežinau kodėl, bet pasižiūrėjus į žmogų iškart kyla pasitikėjimas.

A.S. - Tai pas ją to nėra?

R. - Ne. Na ji man labiau tokia moteriška, gal jai įdomesnės kokios kitos sritys, o ne politika.

A.S. - O gal turi politiką ar politikę, kurie tau patinka?

R. - Jo, man šiaip I. Šimonytė labai patinka. Aš labai laikiu kada man bus 18 metų ir labai noriu balsuoti už ją. Aš už I. Šimonytę, bet aš niekada nebuvo už Laisvės partiją, gal ir geros idėjos ir viską, bet man jų idėjos nėra priimtinos. Dar nuo vaikystės labai E.Masiuliu pasitikėjau, bet po to viskas griuvo pasitikėjimas. Na dar D. Grybauskaitė labai patinka.

A.S. - O kokios tau I. Šimonytės savybės patinka?

R. - Nes atrodo, kad ji šaltu protu viską mąsto, nėra taip, kad ji principus pasileistų politikoje, tai ji taip nesieltgia, bet gerai gerai viską apgalvoja. Nes juk nepaims A.Dulkys ir tos Koronos neišnaikins. Ir taip žiauriai skamba kai prezidentas sako, kad sustabdykit Koroną arba eikit iš postų, tai keistai skamba, jei visas pasaulis nesusitvarko, tai kaip vyriausybė susitvarkys. O ji taip gražiai atsako, skamba jie teisingai.

A.S. - O ką manai apie tai, kad I. Šimonytė nėra sukūrusi šeimos ir dalyvauja politikoje? Ar tau toks jos modelis yra priimtinas?

R. - Jeigu ji jaučiasi pilnavertiškai neturėdama šeimos, tai man tai tinka. Nėra to, kad moteris būtinai turi turėti šeimą.

A.S. - Žiniasklaidoje pakankamai mėgsta aptarinėti I. Šimonytės aprangą, ką rengiasi, o kaip vertini jos stilių? Ar atkreipi dėmesį kaip ji rengiasi?

R. - Man jos rūbai atrodo gana panašūs, nors tai yra oficialūs rūbai, tai ji visada rengiasi į tą savo stilių. Ji tiesiog ateina savo vietoje, apsirengusi ir pagal savo amžių ir tvarkingai.

A.S. - Kaip vertini jos bendravimo būdą?

R. - Man patinka, kad ji taip stačiokiškai ir nebando kažkaip per aplinkui pasakyti. Ji savo nuomonei visada turi pagrindimą ir visada jį išsako.

A.S. - O tau neatrodo, kad jos bendravimas truputi per griežtas?

R. - Ne, aš ir pati esu tokia tiesmukiška, tai man tapatinasi toks bendravimas.

A.S. - Pakalbėjom apie politikę, o koks tau politikas būtų prie širdies?

R. - Šiaip gal A. Dulkys. Jis visiškai I. Šimonytės priešingybė, toks gerietis, niekada aštriai nepasisakys, kelia pasitikėjimą. Atrodo toks silpnėsnis, norisi jį prijausti, gal jis psichologiškai silpnėsnis, bet tai patinka. Dar man gal A. Kubilius patinka, nors jis yra senosios politikos atstovas, bet patinka. Turiu tokią idėją, kad turi ateiti jaunimas į politiką, bet vat jis man patinka, ir neturiu ką prieš jį kaip politiką senį.

A.S. - O dar apie A. Dulki, jis atrodo silpnas ir dėl to norisi jį palaikyti, silpnas politikas ar tikrai gali taip būti? Paplėtok savo mintį.

R. - Jis toks atrodo, kad jis už save sunkiau pastovi. I. Šimonytė už save tiesiai šviesiai pasakys, o jis, jeigu jo nuomonė bus neigiamai priimama, tai jis bandys ją pateisinti, tipo bandys kažkaip išsivartyti. Jis su savo žodžiais nenori sukelti neigiamos reakcijos.

A.S. - O tau trūksta, kad A. Dulkiui trūksta tokios griežtos rankos?

R. - Žiūrint kuo tu laikai tą griežtą ranką. Nes pavyzdžiui koks A. Veryga, tarkim visą alkoholį apribojo, bet man A. Veryga irgi truputi prisibijo savo nuomonę išreikšti iki galo. A. Dulkiui, gal ne

pačio griežtumo reikia, o didesnio pasitikėjimo savo sprendimais. Čia gal ne jo vieno sprendimas, dirba visa komanda, bet jam reikia daugiau pasitikėjimo.

A.S. - *O kaip vertini A. Dulquio darbą?*

R. - Geriau nei A. Verygos.

A.S. - *Kodėl?*

R. - Dėl to, kad kai A. Veryga buvo ministras, tai suprantu, kad tada tik tik buvo prasidėjusi pandemija ir buvo sunku ją suvaldyti, bet jis pridarė daug blogų sprendimų. O kai atėjo A. Dulkytis, tai jis atėjo į daug sunkesnę vietą, kai medicinos aparatas jau buvo ėmęs strigti ir jam reikėjo dar atstatyti visuomenės pasitikėjimą. Reikėjo jam visuomenę priversti skiepytis, nors daugelis yra prieš, o kito kelio kaip ir nėra, matosi, kad jam nesinori piršti savo nuomonės. Na atrodo, kad A. Dulkytis atėjęs į kažkieno mėsą ir turėjo viską kuopti.

A.S. - *Iš kitos pusės tada dar, gal tu turi politiką ar politikę, kurie tau nepatinka?*

R. - Aišku visokiais P. Gražulis, R. Karbauskis, A. Širinskienė, dar pats S. Skvernelis. Tai jie vos ne visi vienoje partijoje. Dar aišku V. Tomoševskis nepriimtinas.

A.S. - *Tu man truputi pastrigai, gal gali pakartoti nuo tos vietos, kur sakei, kad tau nepatinka V. Tomoševskis?*

R. - Nepatinka, nes kaip pradžioje minėjau, kad planuoju ateitį Lietuvoje, man svarbu, ką jie planuoja daryti Lietuvoje, tai man įdomu ką jie darys ir kaip gyvensim po 30 metų. Man nepatinka kaip įvedami tokie ribojimai, lenkų partija man nepatinka, nes ji nusistačiusi prieš lietuvius ir jie nori, kad čia būtų visokių lenkiškų dalykų. Aš jų nematau tokių kaip ir perspektyvių politikų, jie neįtikis nei jaunimui, nei senimui, nieko gero nekuria, manau, kad jie išnyks. Jų nemato kaip perspektyvių, tad manau, kad jų greit neliks.

A.S. - *O kuo tu argumentuotum, kodėl yra P. Gražulis blogas politikas? Kokios jo nepriimtinos savybės?*

R. - O Dieve, nuo ko čia pradėti. Na jis neįsijautęs į Lietuvos tarnautojo poziciją, o jis labiau susitelkęs į jo asmeninius dalykus, tikrai ne Lietuvai svarbius dalykus. Jam įdomiau kaip prisivilioti rinkėjų.

A.S. - *Kokios čia savybės būtų?*

R. - Nekompetentingas žmogus. Atrodo, kad jis nieko nesupranta nei apie Lietuvos įstatymus, nei apskritai apie kažką. Nesakau, kad jis nesupranta įstatymų, sėdi Seime tai turi suprasti šiek tiek daugiau, bet jo sprendimai yra ne Lietuvos visuomenei naudingi.

A.S. - *Iš politikų išgirdau A. Širinskienės pavardę, tai ką apie ją pasakytum?*

R. - Man tiesiog atrodo, kad ji yra marionetė. R. Karbauskio stipri pavaldinė, padarys viską ką jai pasakys, gins ne savo, o viršuje esančio pirmininko nuomonę. Tiesiog gal atrodo, kad ji taip nenori elgtis, bet ją kaip marionetę valdo.

A.S. - *Dar minėjai R. Karbauskį, o rastum daugiau panašumų ar skirtumų lyginant jį su P. Gražuliu?*

R. - Skirtumų.

A.S. - *Bet jie tau abu nepatinka?*

R. - Taip. Bet man jau geriau yra P. Gražulis, nei R. Karbauskis. Nes R. Karbauskis atrodo kaip kenkėjas, kuris atrodo nori padaryti kiek įmanoma daugiau žalos Lietuvai, kad kuo blogiau padaryti, o ne geriau valstybei. Jis atrodo toks labai savanaudiškas savo atžvilgiu, aišku ne viską darai valstybei, bet nereikia taip tik apie save galvoti. Tokia neigiama asmenybė.

A.S. - *O kaip tu supranti kas yra politinė lyderystė?*

R. - Nežinau kokia yra lyderio savybė, nes negaliu tokio įvardinti. Bet manau, kad lyderis yra tas, kuriam visi pritaria ir supranta jo pasirinkimus. Dažnai girdžiu, kad aš esu kompanijos lyderis, bet aš net nežinau, kaip aš tai padarau, gal tai tiesiog iš vidaus pareina.

A.S. - *O jeigu politikė norėtų būti gera lyderė, kokių jai savybių reikėtų? Apie lyderį kaip ir kalbėjome.*

R. - Manau, kad vis tiek dar Lietuvoje nėra pilnai pasišalinusi tokia seksistinė galbūt gaida, tai visų pirma moteriai reikia žymiai daugiau eiti, kad savo vardą užsitarnauti, kad ja žmonės pasitikėtų. Visų pirmą jai būtų sunkiau. O jai reiktų turėti tvirtą nuomonę ir sprendimus, kurie būtų visuomenei geri, dėl jos rinkėjų.

A.S. - O gali būti emocionali lyderė?

R. - Gali jeigu ji mokės tvarkytis su savo emocijomis. Manau, kad tikrai gali, tik reikia mokėti susitvarkyti.

A.S. - O lyderis gali būti švelnus?

R. - Na žiūrint kokioje situacijoje. Gali tam tikrose vietose labai griežtas, bet gal artimoje aplinkoje esi visai kitoks, tarkim artimųjų aplinkoje. Na man apskritai lyderis yra kokia tai mistika.

A.S. - O kas dabar Lietuvoje yra lyderis/lyderė?

R. - Šiuo momentu manau, kad gal du yra tokie. Yra pasiskirstė žmonės, vieni seka S. Skvernelį kaip lyderį, o kiti tai I. Šimonytę. Dar daug kas kalba apie tą moterį, šviesiais plaukais, tapo partijos pirmininkė, užkrito pavardė. Man atrodo socialdemokratų partijoje. Bet gal prieš rinkimus ir kiti pradės labiau vystyti veiklą ir išryškės kiti lyderiai.

A.S. - O kaip manai, jie turi tavo minėtas savybes, lyderiui reikalingas? Man atrodo, kad tu gerai išskyrei ko reikia lyderiui ir ko reikia lyderei, bet paplėtok.

R. - Tiesiog Lietuvos visuomenė, nėra taip, kad visi vienodai mąsto, vieniems vienas mąstymas ir pažiūros artimesnės, kitiems kitos. Tai normalu, kad išsiskiria nuomonės.

A.S. - Vėl pasidalinsiu ekranu, kuri politikė tau atrodo patikimesnė?

R. - Šviesi.

A.S. - Kodėl?

R. - Man ji tokio griežtumo turi savyje, moteris, kuri turi gyvenimą, kurį pasiekė pati. O ta kita, dešinėje, ji man užguita kitų žmonių, kažkodėl. Ji tokia mažos partijos atstovė, bet kairėje atrodo tikresnė politikė.

A.S. - O kokie bruožai priduoda tikrumo?

R. - Toks pasitikėjimas iš savęs eina, gal ji ir nėra gera politikė, bet ji pasitiki savo jėgom.

A.S. - Kaip įsivaizduoji politikės iš nuotraukų?

R. - Kairėje, gal labiau tokios senos ir konservatyvios šakos politikė, o dešinėje ji atrodo naujos kartos politikė, kur į viską žiūri demokratiškiau ir priima visokius žmones.

A.S. - O kas tokį konservatoriškumą ir tradicijos laikymąsi priduoda?

R. - Gal toks moters tipas, kiek esu susidūrusi, tai jos visos tokios konservatyvios, turi aiškia visais tai dabar aktualiais klausimais.

A.S. - O kokie tie klausimai?

R. - Na gal dviguba pilietybė, tiek gėjų santuokos įteisinimas ar tas pats žolės dekriminalizavimas. Na dar nori silpną alkoholį gražinti jaunimui, kad pasitikėjimas, kur leistų jaunimui patiems savimi pasirūpinti šiuo klausimu. Tai man ir atrodo, kad tai yra naujos politikos žingsnis, kai žmogų padarai tokį savarankišką. Kai senoje politikoje buvo, kad žmonės yra valdomi, o dabar yra daugiau demokratijos toje dešiniojoje moteryje.

A.S. - O jeigu politikė dalyvauja politikoje ir ji nėra pasidažiusi? Taip gali būti ar ne?

R. - Gali, tai laisvas pasirinkimas, kaip jai geriau ir patogiau, tai tik jos pasirinkimas.

A.S. - Tai manai, kad gali dalyvauti?

R. - Žinoma.

A.S. - O kuris politikas tau atrodo geresnis lyderis?

R. - Man čia labai sunkus klausimas, bet gal dešinėje.

A.S. - O kodėl?

R. - Jis toks... galiu pasakyti, kad kairėje esantis atrodo, kaip idėjų pasekėjas, bet jie man labai labai panašūs, gal bus taip, kad ji lygiaverčiai tokie. Man atrodo, kad ji lygiaverčiai. Nors ne, kairys gal labiau, nors neturiu nuomonės.

A.S. - Tai nepasakysi?

R. - Ne.

A.S. - Jau matai paskutinę nuotrauką ir klausimas - kuris politikas atrodo geriau dirbantis?

R. - Galiu tiek už vieną, tiek už kitą pagrįsti. Kairėje, gal tik bando padaryti tokį įvaizdį, kad dirba, tokį, kad jis žino kur eina, toks išmintingas. O dešinėje esantis, toks tiesiog dirba, bet to nelabai kelia į viešumą. Tai sakyčiau, kad gal kairys labiau.

A.S. - Tai čia grynai tokie išvaizdos elementai kelia darbingumo įvaizdį?

R. - Bet gal dešinys, tiesiog neparodo kiek iš tiesų jis dirba. Kad ir kokia V. Čmilytė-Nielsen, jos kaip Seimo pirmininkės gal mes ir nežinom visų darbų, bet ji iš tiesų daug dirba ir turi daugiau darbo nei koks ministras. Manau, nereikia labai žiūrėti į aprangą, bet pasižiūrėjus į paveiksluką, gal visgi tas kairys vyras.

A.S. - Paskutinis klausimas, gal nori ką nors papildyti, patikslinti ar ką prisiminei? Koks tavo baigiamasis žodis?

R. - Ne, daugiau nieko neturiu, jau išsišnekėjau. Bet labai džiaugiuosi, kad darot tokias temas, ir miela, kad jaunesnius paimat, kad galima būtų nuomonę išreikšti.

A.S. - Gerai, tada stabdau įrašą.

Informantas(-ė) Nr. 20

A.S. - Kurie iš pastarųjų metu vykstančių politinių įvykių tau yra labiausiai įdomūs?

R. - Pandemijos valdymas ir prezidento idiotizmas.

A.S. - Kas yra tavo naujienų šaltiniai?

R. - Žiniasklaida aišku, bet kita vertus pažįstami žmonės, kurie yra toje terpėje arba pažįsta žmones politikoje. Aišku nereaguoju į gandus, bet labiau į faktinę informaciją apie tam tikrus politikų poelgius, kokius įstatymus priėmė ar planuoja siūlyti naujo įstatymo siūlymą.

A.S. - Parodysiu tau nuotrauką, dabar tau reikia pasirinkti už ką balsuosi pagal nuotrauką, ar už politiką, ar už politikę?

R. - Rinkčiausi politiką, nes pagal jo veidą matosi, kad žmogus yra ramesnis ir valdingesnis. Nebūtinai jis intelektualiai pažangesnis už moterį, bet svarbiau tai, kad jis atrodo tvarkingesnis, tai ir politikoje turėtų toks būti. Geras pavyzdys V. Čmilytė-Nielsen, kuri yra tvarkinga, rami, šaltai atsako į klausimus;

A.S. - O kodėl tu nesirinktum politikės?

R. - Pagal veido bruožus atrodo, kad ji truputi turi valdingumo, bet panašu, kad greitai susierzina.

A.S. - Iš ko tau taip atrodo?

R. - Iš veido. Čia gal veido skaitymas, bet nuotrauka yra subjektyvus dalykas, nes nuotraukoje galima pasimaivyti.

A.S. – Kitas klausimas. Ar turi politiką/politikę, kurie tau patinka?

R. - Galiu įvardinti V. Čmilytę-Nielsen, ji geras pavyzdys pagal elgseną. Pagal konstruktyvius sakinius ir aukštą logiką gal būtų I. Šimonytė. O jeigu linksma ir absurdiškai smagu, tai būtų V. Uspaskichas, jis visada prie absurdiškumo, toks linksmas ir visada geba išbūti savo pozicijoje. O jeigu truputi į šalį, tai man patiko užsienio reikalų ministras L. Linkevičius, nes jaučiasi, kad jis savo vietoje ir žino ką daro, neišsidirbinėja. Manęs nežavi tokie politikai, kurie nelanko posėdžiu.

A.S. - Pradėkime nuo politikų, viešojoje erdvėje I. Šimonytė nemažai sulaukia kritikos, nes ji neturi vaikų ir nėra sukūrusi šeimos, kaip tu vertini tokią kritiką?

R. - Čia gal labiau žiūrėčiau į istoriją, kas yra geras politikas, tradiciškai toks žmogus gal būtų tas kuris turi šeimą, bet ar geras žmogus turi turėti šeimą? Tai gan keblus klausimas, nes koks politikas yra reikalingas? Atrodo, koks politikas būtų vertinamas pasaulyje kaip daugiausiai nuveikęs, manau, kad Stalinas, bet jis šeimos neturėjo. Bet vertinant Stalino pavyzdį, tai šeima daugiau atima, nei duoda, dėl to man atrodo, kad šeima nėra būtina nei politikei, nei politikui. Dėl dvasinių dalykų, palaikymo, antros pusės gal ir reikėtų, ji padėtų, neatimtų laiko, bet pagelbėtų. I. Šimonytė yra sakiusi, kad po kelių sesijų yra net sunku nusiraminti, nes tiek nesąmonių yra prisiklausoma, kad neišeina nusiraminti, dėl to gali šeima ir padėti. Kita vertus jeigu augini vaikus, jiems reikia labai daug dėmesio, tai čia reikia rinktis. Bet man nei trukdo, nei netrukdo jeigu turi ar neturi šeimos.

A.S. - Pabaigoje sakei, kad šeima nėra svarbiausia savybė, o kas tau atrodo yra svarbiausia savybė?

R. - Politikas renkasi kryptį, renkasi pareigas, už ką jis nori būti atsakingas, tai svarbiausia, kad tą savo sritį gerai išmanytų, renkiesi finansus, tai turi ne tik skaičius pažinoti, bet ir ekonomikos suvokimą turėti. Žinoma reikia ir savikritiškumo, kad nebūtų užmiegame ant laurų, dar jeigu kantrybės neturi, tai nėra gerai, jeigu greitai susinervini. Jeigu išmanai savo darbą gauni pagarbą, tuo pačiu ir ryšius, tai yra naudinga, nes pavyzdžiui prezidentas prastai atrodo.

A.S. - Tarp patinkančių politikų minėjai V. Uspaskichą, kokias jo savybes išskirtum?

R. - Šiaip nemanau, kad jis geras politikas, jis labiau yra geras verslininkas. Jeigu vertinant per politiko-verslininko prizmę, tai toks pagarbos laikymasis, taip pat toks lankstumas, nes jis prisitaiko prie situacijų, kurios keičiasi. Man smagiai atrodo tas prisitaikymas.

A.S. - Iš principo supratau, o jeigu galvotumėme iš kitos pusės, kokie politikai/politikės tau nepatinka?

R. - Čia apibūdinti?

A.S. - Konkrečiai gali įvardinti.

R. - Konkrečiai tai G. Nausėda. Absurdiškai apgailėtini yra A. Širinskienė ir P. Gražulis, na gal „trys muškietininkai“ su A. Zuoku. Kai pamatau tą A. Širinskienę, tai mane prajuokina, nes jis moka taip gražiai viską palenkti sau reikiama linke, P. Gražulis tai šiaip rėkauja, neaišku dėl ko. G. Nausėda labai nepatinka, nes jis akivaizdžiai matosi, jog jis ne žmonių gyvybes saugo, o savo reitingus. Pas pastarąjį man nepatinka jo puikybė.

A.S. - Kaip tu supranti kas yra politinė lyderystė?

R. - Mano nuomone būvimas autoritetingu žmogumi, kuris yra tvirtas ir griežtai besilaikantis savo nuomone, bet kuris vis gi laikosi moralinių normų, kurių negali niekada peržengti. Aktualiausias moralinių normų laikymosi laikas yra ginčų metu, kad tuomet neperžengtų savo ribų. Jeigu reiktų žmonėms reiktų rinktis autoritetą, tai rinktusi žmogų, kuris gali valdyti ne tik situaciją, bet ir patį save.

A.S. - O kaip manai, ar savybės lyderiui ir lyderei skirtųsi ar būtų tokios pat?

R. - Nemanau.

A.S. - O kodėl? Gal kaip tik turėtų skirtis?

R. - Ne nežinau kokios galėtų skirtis. Juk nesvarbu ar vyras ar moteris yra autoritetingas, svarbu, kad lyderis bent jau atrodytų, kad valdo situacija, kad žmonės nepamestu pasitikėjimo juo.

A.S. - O kas tavo nuomone būtų politinis lyderis/lyderė šiuo metu Lietuvoje?

R. - Aš asmeniškai tokio nematau.

A.S. - Manai tokio nėra?

R. - Gal arčiausiai to galėtų būti I. Šimonytė, bet jos pasitikėjimas po truputi blėsta, ji nėra partinė, populiarumas krenta, neturi aiškios politinės pasaulėžiūros, tai jos tokia nelaikytė.

A.S. - O gali politinė lyderė būti pikta?

R. - Aišku gali, tik svarbu ar parodo ar ne.

A.S. - O lyderis gali būti atjaučiantis?

R. - Čia turima omenyje empatiškas?

A.S. - Taip.

R. - Manau, kad turi, bet nemanau, kad visada tuo turi vadovautis. Jis turi suderinti jausmus su protu, na sprendimo metu. Manau, kad turi toks būti.

A.S. - Kaip supratau tau yra svarbu tas racionalumas, tas protas, vadovavimasis protu politikoje?

R. - Taip.

A.S. - Tai galvoji, kad racionalumas yra svarbiausia savybė politikoje?

R. - Manau, kad taip. Kadangi jausmais vadovaujantis, galima greitai nuklysti, tai nėra politikos dalykas, nes pavyzdžiui A. Hitleris grynai dėl jausmų pradėjo Antrąjį pasaulinį karą, jis negalėjo pakęsti pažeminimo patirto per Pirmąjį pasaulinį karą.

A.S. - Eikime toliau prie nuotraukų, kuri politikė tau atrodo patikimesnė?

R. - Kuria prasme patikimesnė? Pagal sprendimus ar pagal žmogų?

A.S. - Na čia nėra tokio didelio skirtumo. Bet labiau į politinę pusę.

R. - Aš nebalsuočiau nei už vieną. Iš bėdos tai rinkčiausi moterį violetiniais plaukais.

A.S. - Argumentuok kodėl.

R. - Tai, kad tokiam amžiuje turi violetinius plaukus, rodo, žaismingumą, bet kartu ir jos pavyza atrodo solidžiai, bet ir su žaismingumu. Tai reiškia, kad nesusikoncentruoja į vieną dalyką, džiaugiasi gyvenimu, dėl to manau, kad nenusivažiuotų, jeigu gautų didelį psichologinį spaudimą.

A.S. - Kodėl nepasirinkai moters ilgais plaukais?

R. - Atrodo silpna politikė.

A.S. - Iš kur tau sklinda tas silpnumas?

R. - Iš veido formos. Šiaip plaukai nėra labai svarbu, ar brunetė, ar blondinė. Bet kalbant apie ją neatrodo, kad jos tokia teigiama energija.

A.S. - *Tai tu pagal veidą sprendi?*

R. - Taip.

A.S. - *O kažką papildyti nori ar toliau judam?*

R. - Ne, galim toliau.

A.S. - *Kaip įsivaizduoji kokios šios moterys yra realybėje? Kaip politikės, kokias jas įsivaizduoji?*

R. - Manau, kad moteris po kaire yra savotiškai „mini A. Širinskienės“ versija. Tokia politikoje pilstanti iš tuščio į kiaurą. Kita atrodo gebanti daugiau ką pasakyti, galinti laikytis savo nuomonės, bet jai nėra taip lengva ir ji patiria daug spaudimo.

A.S. - *Tu dažnai mini spaudimą, ar tau šis komponentas yra svarbus?*

R. - Tarkime, grįžkime prie Napoleono laikų, kaip karininkas, jis norėjo išplėsti Prancūziją, bet tas toks spaudimas užgrobtį jį privedė prie to, kad jis norėjo užkariauti visą pasaulį, galiausiai jo vyrai mirė žiemą Rusijoje, neužgrobė Maskvos. Tad va prie ko priveda spaudimas, o šiom dienom spaudimą patiria visi žmonės, kiekvieną dieną. Politikės, kurios patiria spaudimą dėl įvairių dalykų, tie dalykai apsunkina, nepailsima, kol galiausiai pametama prasmė dėl kurios buvo imamasi politikos.

A.S. - *Gerai, grįžkime prie tyrimo interviu. Kuri nuotrauka tau labiau patinka?*

R. - Tos moters, ne, ne tos, o tos po kaire. Dėl to, kad ji atrodo grėsminga ir baisi.

A.S. - *Iš kur kyla tas grėsmingumas?*

R. - Akys ir rankų judesiai. Na gal labiau ne akys, o pats žvilgsnis.

A.S. - *Dar ką nors papildysi ar viskas?*

R. - Na ir tos motes dešinėje nuotrauka irgi atrodo, kad ji gali nelaikyti liežuvio už dantų ir taip pat pasakyti viską ką galvoja.

A.S. - *Gerai, judam pirmyn. Kuris politikas tau atrodo geresnis lyderis?*

R. - Man tas po kaire, tas stambesnis. Dėl to, kad sunertos rankos rodo, kad pasitiki savimi, bet jaučiasi gerai savo vietoje. Mano nuomone panašu, kad žino savo dalyką.

A.S. - *Paskutinė nuotrauka. Kuris atrodo geriau dirbantis?*

R. - Tas po dešine.

A.S. - *O iš ko taip atrodo?*

R. - Nes atrodo pavargęs, bet nebūtinai, jeigu konkrečiai, tas po kaire, tai kaip reklaminis veidas. Po dešine, tai paprastas žmogus, atlieka darbą.

A.S. - *Pabaigai, gal nori gal kažką dar papildyti?*

R. - Siūlyčiau politikams prisiminti tai dėl ko pasirinko politiko kelią. Dėl politinių galių, manau, kad geriausias politikas yra tas, kuris yra sąžiningas, nes gėdinga, kai politikas paima kyšį.

A.S. - *Ačiū.*

Summary

Between Expectation and the Ideal: An Analysis of Lithuanian Graduates' Stereotypical Beliefs on Politics

This thesis aims based on the qualitative method of semi-structured interviews to determine which gender stereotypes are based on the expectations and ideals of Lithuanian Graduates' towards politicians. The object of this research is the stereotypical attitudes of Lithuanian Graduates in politics. The main research question is what gender stereotypes do graduates' rely on in politics?

Master thesis "Between Expectation and the Ideal: An Analysis of Lithuanian Graduates' Stereotypical Beliefs on Politics "is divided into four major parts. The first part discusses the theoretical framework presenting the understanding of stereotypes and the mechanism of change, known as gender stereotypes in politics. The second part of the work presents the methodology and explains the choices' methodological motives and arguments. The third part presents the interview results, based on which the research conclusions are formulated. The fourth part presents the findings of the work.

Work tasks:

- 1) To review the already conducted academic research examining the stereotypical attitudes of students and to form the theoretical assumptions that define the understanding of stereotypes in this work;
- 2) Carry out a qualitative study, in-depth semi-structured interviews with pupils and pupils from selected schools to find out their stereotypes;
- 3) Codify the obtained empirical data and determine which stereotypes are most frequently repeated;
- 4) To formulate the conclusions of the work, indicating the gender stereotypes on which the expectations and ideals of Lithuanian twelfth and twelfth graders towards politicians are based.

This work will supplement the already available quantitative data on gender stereotypical attitudes and contribute to the already implemented research on gender studies in Lithuania. The study's relevance is based on the fact that it studies Lithuanian twelfth and twelfth-graders. It can be assumed that this generation coming into politics will have different preferences than the previous generations. The latter will probably be revealed when assessing the results of the upcoming presidential elections in the Republic of Lithuania. With this in mind, this generation should be included in the priority list of subjects. Interviews with graduates can provide helpful and

interesting information - what kind of thinking assumptions they and they are based on, what norms are acceptable to them, in general, what is important this time.

Summarizing the most important research results: Trends in stereotypical attitudes towards and among twelve gradually weaken or remain unchanged. Based on the results obtained, the established norms of the majority of respondents start to be critically assessed and questioned.